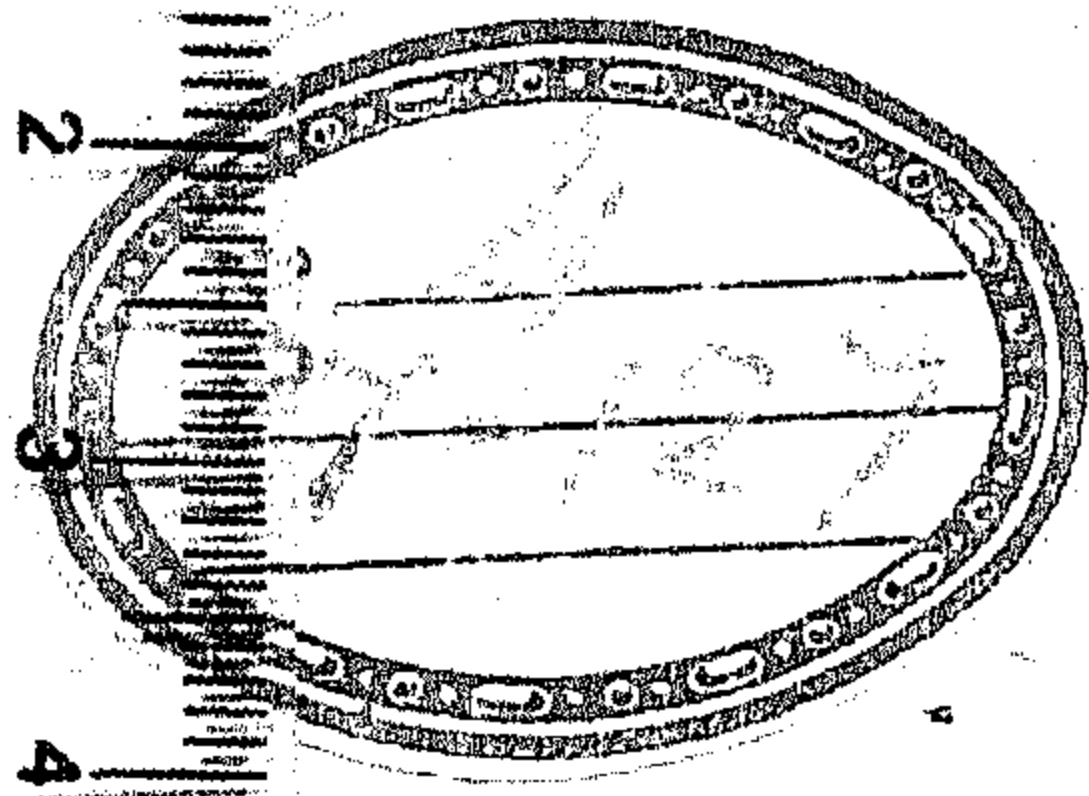
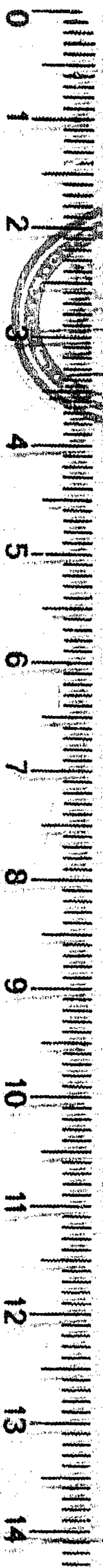

Canada

POST OFFICE
CANADA
MONTREAL
JAN 17 1881

Summa Sacramentorum

**SUMMA SACRAMEN-
TORVM ECCLESIAE**

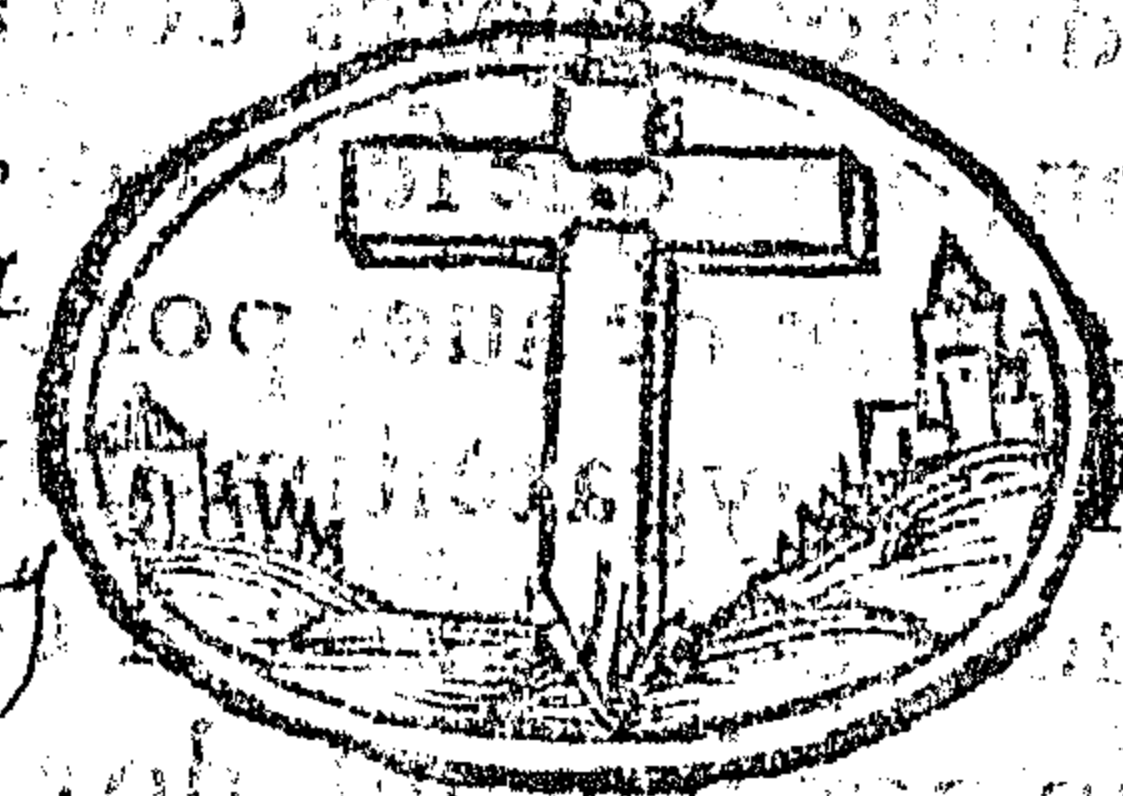
12.153

EX DOCTRINA F. FRANCISCI
à Victoria, ordinis Prædicatorum, apud Salmati-
ticam olim primarij Cathedralici, Per Rene-
rendum Patrem Præsentatū Fratrem Tho-
mam à Chaves illius discipulum.

*Ad Illustrissimum ac Reverendissimum Dominū Do-
minum Gasparē a Suiñiga & Avellaneda,
Archiepiscopum Compostellanum.*

HVIC EX TERTIA AVTHORIS
recognitione, nūc denuo multo plures quam
antea quæstiones accesserunt, nec non &
sanctorum conciliorū præsertim Tri-
dentini, & aliorum decretis aucta
locupletata, atque illustrata est.

*No. ana
denada
el expurg
de los*

PINCIAE.
Apud Didicum Ferdinandum à Corduba.
Typographū Regium. Anno. 1594.

Expensis Alfonso Gutierrez Bibliopole.

LICENCIA:

YO Gonçalo de la Vega escriuano de camara del Rey nuestro señor doy fee que por los señores del su Real Consejo se dio licencia a Gaspar de Buendia librero, residente en esta Corte, para que por esta vez pudiesse imprimir el libro intitulado summa Sacramentorū. Compuesta por Fray Francisco de Vitoria de la orden de señor Santo Domingo, Por el qual en el dicho Consejo presento, q̄ va rubricado de mi rubrica, y firmado al fin del de mi nombre, con q̄ despues de impresso antes que se venda le trayga y presente ante los dichos Señores con la dicha impresion, para que se le tassén el precio que huuiere de auer por cada volumen del, y trayga testimonio en publica forma, como por el corrector nombrado, por su mandado esta corregida la dicha impresion con el dicho original, y estan impressas las herratas por el apuntadas, para cada cuerpo

po del dicho libro. Sopena de caer eyncurrir en las penas contenidas en la pragmática, que sobre ello dispone, y por que dello conste de pedimento de la parte del dicho Gaspar de Buendia y mandamiento de los dichos señores del Consejo di la presente, que es fecha y mandada a tres dias del mes de Abril, de mil y quinientos y nouenta años.

Gonçalo de la
Vega.

Por mandado de los señores del consejo vi este libro, intitulado Summa de los sacramentos de la yglesia, copilado de los escritos y doctrina del doctissimo maestro y padre digno de memoria Fray Francisco de Victoria, de la orden de los predicadores, por el padre Presentado F. Thomas de Chaues de la misma orden y leydo con atencion, y assi mismo las addiciones que el dicho padre F. Thomas agora le añade, hallo en el resoluciones muy doctas, breues y claras de materias muy graues, las quales con las addiciones que agora se añaden se confirman con determinaciones del concilio de Trento, y de otros concilios, y siendo como lo es la doctrina deste libro conforme a lo que nuestra madre yglesia catholica romana nos enseña, me parece se deue imprimir para que todos gozen de tan buena doctrina. Fecha en san Francisco de Madrid, a tres de Hebrero de mil y quinientos y sesenta y cinco años.

Fray Francisco Pacheco.

EPISTOLA.

Frater Thomas Chaues, in sacra Theologia presentatus, familiae praedicatorum minimus Candido lectori salutem.

Vperioribus annis, exciderat nobis, Candide lector, prius quã editus fuerat, Commentariolus quo in compendium redacta erant observationes inclyti praeceptoris mei F. Francisci Victorie, re. & fama super æthera noti in quartam librum sententiarum, quem ego attenta cura & magna aueritate ex ore dicentis & praelegentis exceperam, mihi ipsi, vt thesaurum eximium seruaturus. Quem tamen postea passus sum comunicari Rei publicae, id quod factum fuit alienis manibus, potius quam nostris. Nunc autem veluti repositam ad tempus tabulam reuolvens, & videns aliqua etiam quae secundam eam que propriam hinc desiderent, libet animo hoc quicquid est laboris assumpsi, vt opusculum ipsum, in lucem ipse publi-

eam emittere, castigatū, tersum, splendidum partibus. Recita, itaque sunt a nobis nonnulla superflua. additæ sunt plures quæstiones dignissimæ, quæ prætermittæ fuerant. Cūctæ etiam ad amissim Concilij Tridentini, sunt exacta adhibitis in proprijs locis decretis ipsius atque definitionibus, quibus & doctrina ipsa fit augustior, & legentis animus optatam tranquillitatem inuenit anxietate & nutatione sic prorsus exempta. Boni consule, quod maiore sumpta luce ab ecclesia, nostris eam lucubrationibus deesse non tulimus. Ea ipsis addita, adiuncta que noua diligētia factum sit ut libellus ille prior, iam merito fordere tibi debeat, hic autem quem in præsentia damus, omnino sit amplectēdus, ut pote qui tot rationibus illi antecedit, tot commoditatibus eum exuperet, ut iam præ isto, ille nullus conferi queat.

Vale.

OS fray Christoual de Cordoua, maestro en sancta Theologia Vicario general de la Prouincia de España de la orden de los predicadores. Y el maestro fray Iuan de Ludeña, prior de san Pablo de Valladolid, fray Domingo Caluete prior de Palencia, fray Christoual de Salamanca, prior de Toledo, y fray Martin de Ayllon, prior de Burgos, diffinidores del capitulo de la misma orden, celebrado en Segouia año mil y quinientos y cinquenta y nueue. Por la presente cometemos a los reuerendos padres el prior de san Pablo de Valladolid, y al maestro Cueuas regente de nuestro colegio de Sant Gregorio de Valladolid para que vean y examinen vna summa de los siete sacramentos de la yglesia, que el padre presentado fray Thomas de Chaues ha recopilado del reuendo padre nuestro fray Francisco de Victoria, de buena memoria, para que vista por ellos y aprouada, desde agora le damos licencia para que la pueda imprimir con tanto que tenga la prouision ordinaria del consejo Real. Fecha en sancta cruz de Segouia, a veynte y dos de Abril. 1559. fray Ioan de Ludeña, fray Dominicus Caluete, fray Christoual de Salamanca, fray Martinus de Ayllon. Por diffinidores.

*

4

Di

Digo yo el maestro fray Iuan de Ludeña Prior de sant Pablo de Valladolid, que la impresion desta summa, collegida de las lecciones del padre maestro fray Francisco de Victoria, se nos comento en el capitulo de Segouia al padre maestro Cuevas, y a mi, y fiendo el viuo comunicamos si se imprimiria, o no, y fuymos de parecer que se pueda imprimir, y que sera libro prouechofo para memoria de los que algo sabē, y lumbre de los que saben poco de sacramentos y casos de consciēcia, y porque este fue nuestro parecer lo firme de mi nombre, En siete de Febrero de mil y quinientos y sesenta.

Fray Iuan de Ludeña.

Illustrissimo ac Reuerendissimo Domino, Domino Gaspari Stunicae, Auellenedae, Archiepiscopo Compostellano, Sacra atque Catholica Maiestati a Consilijs, Frater Thomas de Chaves Salutem dicit.

N votis mihi semper fuit (illustrissime atq; vndecunq; ornatissime praesul) quo ad eius fieri posset, curare, vt praepitoris nostri Francisci Victoriae, imago animi expressior, aeternitati consecrata, sine fine per orbem circumferretur, vtriq; digni immortalitate, immortalis esset memoria. Et quia vidi semper hoc a nullo pictore, aut sculptore, sperari debere, vt pote quorum artem vniuersam superaturum esset opus praestandum (quid enim illi praeter mutum corpus nobis redderent, si maxime conarentur?) verti me ad speciosiores plures effigies quas ipse reliquit, spirantes atq; loquentes diuini hominis ingenium, omnium rerum capax, omnium rerumq; locuples. Vnde etiam (quamuis crassiore Minerua) conijcere licet, placidissimi

mi hominis constitutionem ac formã.
 Plerunque enim natura comparatum
 visitur, vt pulchri animi, pulchris & spe-
 ciosis corporibus sint tributi. Ex pluri-
 bus ergo huiusmodi imaginibus præ-
 stantissimi hominis hanc in publicam
 lucem olim dare constitui quæ toto
 hoc libello sese offert spectandam. Qui
 libellus tam felici sidere primum pro-
 dit, tantoq; applausu susceptus est, vt
 nostram (licet magnam) expectationẽ
 vicerit. Hunc ergo noua cura multis in
 locis locupletatum, atque expolitum,
 tibi offero protegendum, tanquam vni-
 ce tibi debitum, vt qui vnica sis gloria
 tanti magistri. Fuit enim & in hoc fe-
 lix Victoria noster, quod te tantum
 discipulum, tamq; omnibus numeris
 absolutum, sortitus est. Bene vale. His-
 pania nostræ alterum lumen. Apud in-
 clytum nostrum sancti Petri
 martyris Toletanum cœno-
 bium Idibus Aprilis an-
 ni. 1566.

Ad

Admodum Reuerendo Domino
 Francisco Perez, Ecclesiæ To-
 letanæ sancti Genesij Rectori,
 Frater Thomas de Chaues Sa-
 lutem dicit.

Obsecrasti me (admodum obseruan-
 de Domine, paterque sapientissi-
 me, in Christo Iesu animo meo
 charissime) ac tuis literis et fla-
 gitasti, vt septem sacramento-
 rum ecclesiæ mysteria in sum-
 mam quandam redigerem, at-
 que doctrinarum fluentia, quæ doctissimus magi-
 ster Frater Franciscus a Victoria inter legendum
 materiam de sacramentis in suos discipulos longe
 lateq; effuderat, in compendium cogerem. Cum
 itaq; considerarem, obsecrationem eius qui po-
 test præcipere, vicem vrgentis obtinere mandati,
 quamuis alio me sollicitudinis, quibus assidue di-
 stringor euocarent, tua me tamen merita (haud
 spernenda, perpulerunt, vt ibi potissimum meum
 desudaret ingenium cui iam pridem animum con-
 secraueram. Et licet hoc meum erga te obsequium
 communibus alijs laboribus) in quos me totum
 reiecit obedientia) iniuriam videatur afferre, non
 sum tamen ratus inique facere privatae tuae utilita-
 ti inserviens: qui solus vniuersitatis merita prope-
 modum

modum æquas, cui etiam longe sum ego magis
astrictus, quam ceteris vniuersis. Omitto interim,
quod huius nostri suscepti laboris fructus, non ad
te solum, sed ex te in plures alios debet promana-
re: qui animum tuum tanquam lucernam arden-
tem, non sub modio clausam sed in edito si tam lo-
co suscipium. Itaq; quod communi vtilitati in hoc
meo opere vna ratione videbar subtrahere multis
alijs (si quis recte expenderit) cum amplo fœnore
restituo. Cape igitur quans, pater integerrime, hoc
ex me munusculum, quod licet inglorium, licet
exile, nunquam vlli a me nisi tibi concessum. Sic
autem sacramentorum materiam in hoc breui
opusculo collegi, vt nihil (nisi meus me fallit ani-
mus) quod ad rem pertinet subtraherem, nihil su-
perfluum admiserim, quorum alterum mihi vitio
verteres, alterum (noui enim te) repudiare. Et
vt auidius maioriq; cum fide opus hoc legeres,
nihil ex meo promptuario de promptu, omnia
ex ditissimo penu mei sapientissimi magistri
sunt eruta, qui ex integro meo rogatu,
scripturam periegit, quo nullus tibi in
animo dubitationis scrupulus resi-
deret. Vale.

(?)

Illustrissimo, ac Clarissimo Prin-
cipi Domino Gaspari Stunicae Auella-
nedæ Archiepiscopo Compostellano,
Sacrae, ac Cat. Maiest. a consilijs, An-
dreas a Portanarijs Typogra-
phus humillima pedum
basia.

Socrates apud Platonem, clarissi. Prin-
ceps, in libros, quos de Re. inscripsit,
cū leges tulisset sanctissimas, mores cō-
posuisset talem repu. constituisset,
qualem inter veteres, quos diuinæ le-
gis non illustrasset splendor, nullā vāquam vidit
ætas, voluit in ea repu. columnina esse firmissima,
quorum humeris religio, & sanctitas, felicissime in-
nixæ recumberent, sub quorum vmbra se recipe-
rent, qui sacra rerum diuinarum studia colerēt, qui
res maximas molirentur, qui aliquid conderent,
quod in rei. vtilitatem cederet. Erat tā acri ac diui-
no ingenio Socrates hic, vt hos viros quos religio-
nis columnina appellat, & lumina rei. & ciuitatis or-
namenta fulgentis. talis esse sanxerit, qualis ipse
esset. Clariss. Princeps natalium splendore insignis,
generis stemmate claros, rerum diuinarum & sa-
cro sanctæ Theologiæ scientia, & laurea longe, la-
teq; tenteis, quod sub clientela talium eorum
fieri non posset qui in studia virtutum incredibile
is facerent progressus, quæ onore aluntur præmijs
excitan-

excitantur, mirabiliter principum favore prouehuntur. Neque fieri potest, ut is, quem generis claritas & familiae splendor illustret, si accesserit ratio, & confirmatio doctrinae, praecipueque illius, quae transcendens aethereos orbis Deum mente atque animo complexa tota in eius contemplatione fixa est non foueat literas non omni liberalitate prosequatur viros veris virtutibus insignis, non aperiat, velut portum quendam cultoribus sapientiae, ut merito qui aliqui ducerint ingenio, huic tali suos nunc cupent labores, sua dicent studia, & inde suorum studiorum petant fauorem. Quae ego mente, atque animo cogitans, persuasi mihi talem principem describi literarum patronum, religionis columnam reip. perspicacissimum oculum, qualis ipse es Clarissimi. Princeps, generis stemmate inter Hispanos Principes longe fulgentissimus, sacratae Theologiae laurea in hac Academia insigni redimitus, professor sacrarum literarum, Cathedrarius olim sacrosancta Theologiae, in hoc emporio literarum celeberrimo, clarissimus, ita Scoticos enodabas nodos, ita D. Thomae aurea disceptabas dogmata, unde te tua virtus istud editissimum fastigium dignitatis euexit, ut Compostellae Archiepiscopus illustrissimus Hispaniae clarissimis episcopis praeesset, tot numero, ut pene Hispaniarum moderere habenas. Neque id solum, sed ut Homericus ille Asteropaeus dextra, laeuaque clarus, ab inuictissimo Philippo Hispaniarum Rege gubernationi admotus, in omnibus negotiis, quae tibi ab illo conceduntur, ita prudenter te geras, ut omnium ani-

mos

mos imbuas admiratione, & totius Hispaniae bono natus esse prohibere. Quae sanxit in illa sua reip. Socrates, talia esse dixit Liuius, ut finxisse magis quam nouisse quisquam potuerit, quod natura humana non potuerit tam exacte, ut voluerit Plato omnes implere virtutum numeros. Certe, quauis te iniquus aestimator conferat cum illo reip. Platonis principe (minimum) illi te exaequabit, quod si non maligne interpretetur superiorem dicet, nullo modo inferiorē. Merito ergo clarissime princeps, ausus sum cum typis excusum librum, qui inscribitur summa de sacramentis ecclesiae, contextum a doctissimo viro Patre Thoma de Chaves ordinis Praedicatorum, tuae amplitudini nuncupare. Simul etiam quod liber ipsa ea doctrinae est repositus tam abdita, tam recondita tamque reip. fructuosa, ut dignus sit quem tantus Princeps suo prosequatur favore. Non solum enim Curionibus, qui parocis praefecti sunt, quibus animarum gubernationum incubit, cura magnas hic liber afferet commoditates, sed etiam literatis hominibus, & sacrarum literarum professoribus erit utilis, & commodus. Accessit illud quoque cur ego ipse meo quoque nomine tibi hunc librum dicendum putarim, quod ipse tuam indulgentissimam benignitatem sum expertus, quando apud Senatores Regios S. C. M. causam hanc habui, & litigavi, ne hic liber excuderetur typis vanaquam post hac ita ut olim erat excusus, quod mendis scatebat, & nunc de nouo ab authore vitijs repurgatus, actus esset, & amplificatus, adeo ut non idem esse videretur, ita plus tertia parte actus est,

quam

quam enatis, quem Sebastianus Martinus excu-
 rat, cum postea ipse author ex concilio Tridentino
 ceterisque concilijs multa in hoc opus congererit
 docta, acuta, quæque nemo sanus non suscipiat &
 admiretur. Cliens ergo olim tuus, Princeps claris-
 sime, tam inde ab eo tempore quo in hac Acade-
 mia sacrae Theologiae Cathedrarius summa cum
 laude literas sacras profitebar hoc nunc nouo be-
 nefitio auctus, librum hunc, quem tuo beneficio
 Senatus Regius mihi permisit excudere, vetus que
 ab alijs typographis in vulgus edi ut olim editus
 erat tibi pro exiguo numero offero. Tu ut olim Ar-
 taxerxes Rex aquam manu haustam, & obla-
 tam a rustico, quod nihil aliud erat ad manum
 quod illi offerret, lætissime atque hilari vul-
 tu excepisse dicitur, hoc exiguum munus
 a mea tenuitate profectum excipe,
 Princeps clariss. & equidemque
 consule. Vale princeps pre-
 cellentissime.

(6)

❧ QVIA UT AIT CI-
 CERO OFFICIO. I.

OMNIS, QVI DE RE ALI
 qua instituitur sermo debet a di-
 finitione proficisci, ut intelliga-
 tur quid sit id, de quo dispu-
 tatur.

ARTICVLVS. I.

V A E R I T V R in pri-
 mis, quid sit sacramentū.
 Definitio autem secun-
 dum eundem Ciceronē
 debet esse breuis, & dilu-
 cida oratio, naturam rei exponens. Et
 ideo August. lib. 10. de ciui. Dei, sic dif-
 finit. Sacramentum est sacrae rei signū.
 Hac definitio habetur de conse. d. 2.
 capit. sacrificium. Hac est etiam pri-
 ma definitio earum, quas Magister sen-

Sacra-
 mentum
 quid sit.

A

ten-

tentiarum ponit in. 4. distin. 1. & Sanctus Thomas. tertia parte. quæstione. 60. articul. 2. Vbi aduerte quod quando dicit sacræ rei, nõ intelligitur qualibet res sacra, quia sic crux, & multa alia essent sacramentum, sed res sacra sanctificans nos. Cum enim sacramentum sit signum quoddam, signa autem proprie debeantur hominibus, & sacramentum sit proprium hominũ, oportet vt per rem sacram intelligamus rem homines sanctificantem. Per signũ etiam non intelligas quodcunq; signum, sed signum exterius quod cõmuniter vocatur signum, & quod diffinit August. 2. de doctrina Christiana dicens. signum est quod præter speciẽ quã ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionẽ venire. Est igitur sacramentũ, signum sensibilerei sacræ, nos sanctificãtis. Per rem ergo sacrã nos sanctificantẽ, intellige principaliter gratiã gratum facientẽ quamuis S. Tho. 3. p. q. 60. articu. 3. dicat tria figurari in sacramentis. Primũ;

cau-

causam effectiuam nostræ sanctificationis, scilicet, passionem Christi, Luca. 22. Hoc facite in meam commemorationem. Et. 1. Corinth. 11. Quociescunque emanducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annunciatibus. Secundum causam formalem nostræ sanctificationis, scilicet, gratiã. Tertium, causam finalem, quæ est gloria. Vnde eccle. cãtat ex officio S. Tho. O sacrum conuiuium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, ecce primum: mens impletur gratia, ecce secundum, & futura gloriæ nobis pignus datur, ecce tertium. Sunt & alia diffinitiones sacramenti, quæ sub alijs verbis idem quod prima iam posita docent. Sacramentũ ait Magist. Sententiarum, est inuisibilis graciæ visibilis forma, vt eius imaginem gerat, & causa existat. Et Augustinus libro de corpore Christi. Sacramentum est per quod sub tegumentis rerum visibilibium, diuina virtus secretius sa-

A 2 lutem

lutem operatur. Et Hugo de S. Victo. libr. de sacramentis. i. par. cap. i. Sacramentum est materiale elementum, foris sensibilibiter propositum, ex similitudine repræsentans, ex institutione significans, ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem & spiritualem gratiam. Et hæc de definitione sacramenti sufficiant.

² **VISA** sacramenti definitione, quia de sacramentis nouæ legis est noster hic tractatus, cum iuxta fidem certissimum sit sacramentum nouæ legis, a sacramentis veteris legis differre, vt habetur in concil. Tridē. session. 7. de Sacramentis in genere. Cano. 2. videre oportet in quibus differant nostra sacramenta a sacramentis veteris legis, maxime a circuncisione, quæ secundum Augusti. & doct. conferebat gratiam ex opere operato. Notandum ergo, primo certum est, quod sacramenta veteris legis nō aperiebant cœlum, vt patet ex multis sacra scripturæ locis

cis. Omnes enim antiqui patres, etiam sanctissimi fatebantur se in infernum descensuros, vt Iacob Gene. 37. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Iob. 14. Quis mihi tribuat, vt in inferno protegas me &. 17. & infernus domus mea est, & Psal. 88. Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi? Et certum est quod sacramenta nouæ legis aperiant ianuam cœli. Christus in sua passione aperuit eam in communi toti generi humano, in particulari vero aperiunt sacramenta. Matth. 3. Prædicabat Ioannes, pœnitentiam agite, appropinquabit regnum cœlorum. Eph. 2. Cuius gratia estis saluati, & confedere nos fecit in cœlestibus. Roma. 8. Si filij, ergo & hæredes. Matt. 25. Venite benedicti patris mei, percipite regnum. Et Matth. 3. Iesu baptizato aperti sunt cœli. Ex hoc sequitur, quod sacramenta veteris legis, non ponebant homines in statu sufficienti

perueniendi ad vitam æternam, & per consequens non dabant salutem, quia vltima salus est beatitudo, ac pro inde, tunc gratia non erat perfecta. Unde, tunc quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt a seruo, quia scilicet non habebat ius adeundi vitam æternam ab extrinseco, quia non dum aperuerat Christus ianuam cœli. Per peccatum enim Adæ, & quod cunque actuale peccatum, non solum Adam incurrit indignationem, sed etiam omnes posterius eius, & tota natura humana. & sic duplex olim erat indignatio, scilicet, contra personam, & contra naturam. In veteri autem lege per sacramenta tollebatur indignatio prima particularis contra singulos homines, sed tamen manebat adhuc indigna a Deo tota natura humana, quæ indignatio nunquam vsq; ad Christum a toto genere humano fuit ablata, & sic non erant Deo perfecte grati in illa lege veteri, sicut nunc in noua, quando omnis

nis indignatio particularis & communis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

QVAERITVR quot sint sacramenta nouæ legis? Respondeo quod septem, Baptismus, Confirmatio, Pœnitentia, Eucharistia, Ordo, Matrimonium, extrema vñctio. Hoc determinatum est in concil. Florenti. sub Eugen. 4. & in capi. ad abolendam extra de hæreticis. Excommunicantur & damnantur, qui de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire aut docere præsumperint, quàm ecclesia Romana docet. Præterea idem patet ex concil. Trident. sessio. 7. de sacramentis in genere. Can. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiã, Pœnitentiã, Extremam vñctionem, Ordinẽ, & Matrimonium, anathematit. Cum ergo ecclesia Romana in dictis concilijs, & in vltimo teneatur. 7. esse sacramenta nouæ le-

5
Sacramē
ta quod
sint.

gis, iam nemini licebit de hoc dubitare
 4 **DUBITATUR**, a quo fuerint instituta septem prædicta sacramenta. Respondetur Iuxta fidem omnia septem instituta fuisse a domino nostro Iesu Christo. Nam ita expresse definitur in Concilio Trident. Sessio. 7. de Sacramentis in genere. Can. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non fuisse omnia a domino nostro Iesu Christo instituta, Anathema sit.

5 **QUAERITUR** item, an omnia prædicta septem sacramenta, sint vere & proprie sacramenta. Respondetur iuxta fidem certissimum esse omnia esse proprie & vere sacramenta. Patet ex prædicto concilio Trident. Canone illo primo. Cuius verba sunt. Si quis dixerit aliquod horum septem sacramentorum non esse vere & proprie sacramentum, Anathema sit. Unde constat sententiam Durandi, quæ olim sub opinione defendebatur, iam nunc inter hæreses computandam.

QVAE

5 **QUAERITUR**, an huiusmodi septem nouæ legis sacramenta, gratiam contineant, ipsamque semper & infallibiliter omnibus & singulis digne ea suscipientibus conferant, etiam ex opere operato, hoc est, ratione sui. Respondetur ad quæstionem affirmatiue, quantum ad omnes & singulas eius partes. Et oppositum est hæresis, patet ex Concilio Tridentino. Sessio. 7. de sacramentis in genere. Canone. 6. 7. & 8. verba sexti sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem, non conferre, anathema sit. Canonis vero septimi verba sunt. Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si rite ea suscipiant, sed aliquando & aliquibus anathema sit. Can. 8. verba sunt, si quis dixerit per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, anathema sit.

A 5

Suf-

7
Sacramē
eorū suf-
ficiētia.

Sufficiētia & congruitatem hu-
ius numeri docet S. Tho. 3. part. quæst.
65, articu. 1. dicens. Sacramenta eccle-
siastica ordinantur ad duo, scilicet, ad
perficiendum hominem in vita spiri-
tuali seu in cultu Christianæ religionis
& in remedium contra peccatum, &
quantum ad ytrumq; cōuenienter sunt
7. Vita enim hominis spiritalis, simili-
tudinē habet ad vitā corporalem, pro-
pter quod eodē nomine vocatur vtra-
que vita. In vita autem corporali dupli-
citer aliquis perficitur, vno modo quā-
tum ad propriam personam, & hoc du-
pliciter, scilicet, aut acquirendo perfe-
ctionem, aut remouendo impedimen-
ta. Perficitur autem vita perfectione
prima per generationem, quando ac-
quirit vitam, & loco istius generatio-
nis succedit baptismus, qui vocatur re-
generatio, quia homo cum esset mor-
tuus per peccatum, recipit vitam per
lauacrum regenerationis, & renoua-
tionis, ad Titum. 3. Secunda perfectio
est

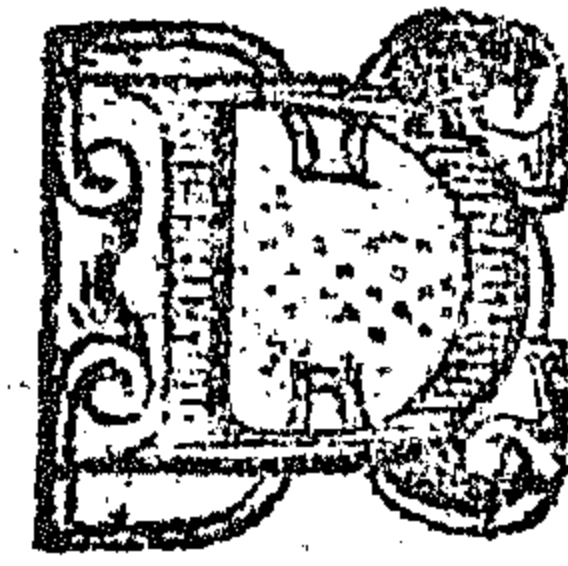
est augmentum, cui succedit secun-
dum sacramentum confirmationis,
quod principaliter in Pentecoste est
institutum, quando dominus dixit, Se-
dete in ciuitate donec induamini vir-
tute ex alto. Tertia perfectio vitæ cor-
poralis est nutritio, quæ est conserua-
tio vitæ, & loco huius succedit eucha-
ristia. Vnde Ioan. 6. Nisi manducaueri-
tis carnem filij hominis, & biberitis
eius sanguinem non habebitis vitam
in vobis. Sed quia homo interdum in-
currit ægrotudines, habere debebat re-
medium, quod quidem est duplex,
vnum ad repellendum morbum, vt
pharmacum, alterum ad restituendas
vires. Sic etiam in vita spiritali, ad ex-
pellendas infirmitates peccati, est pœ-
nitentia. Psalmo. 111. Sana animam
meam, quia peccaui tibi. Alterum ad
expellendas reliquias peccatorum, &
est extrema vnctio, de qua Iacobi. 5. Et
si in peccatis fuerit, dimittentur ei.
In ordine autem ad comunitatem
perfi

perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi & loco istius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationem, quod fit per matrimoniū, tam in corporali quam in spiritali vita.

DE SACRAMENTO

Baptismi tractat Magi. quarto. dist. tertia. & dicit, quod Baptismus est ablutio exterior corporis facta sub forma verborum præscripta & determinata. Tractat de hoc sacramento. S. Tho. 3. part. quæst. 66. Tractatur etiam de baptismo, in Concilio Florentino. Et abunde satis in Concilio Tridentino, Sessione septima de Baptismo, per canones quatuordecim.

DVBI-

DUBITATUR, quando fuit institutus baptismus: vtrum ante Christi passionem vel postea? Respondeo per duas propositiones. Prima, Certissimum est, quod fuit institutus a Christo ante passionem: Patet hoc Ioan. 3. vbi expresse habetur, quod Christus baptizabat. Et Ioann. 4, declaratur quo modo baptizabat, quamquam Christus non baptizaret, sed discipuli eius baptizabant de mandato ipsius, quia alias Christus non diceretur baptizare. Non est autem verisimile, quod Christus baptizaret baptismo Ioannis, nec etiam apostoli Ioannis baptismum baptizabant, vt dicit Hieronymus in epistol. ad Seleucianum, & in sermone Epihpaniæ, Alias inter discipulos Ioannis non fuisset inuidia, qui dolebant eo, quod plures baptizaret Christus quam Ioannes, nam ille baptismus diceretur Ioannis, non Christi. Item sacramenta sunt instru-

menta

Baptism^o
quādo in-
stitutus.

menta nostræ redemptionis, cum ergo Christus perfecit redemptionem in passione vel resurrectione, & Baptismus sit potissima pars redemptionis, sequitur, quod fuit institutus ante Christi passionem. Et ita tenent omnes doctores.

S E D quæritur, quando? Quidam dicunt, quod quando Christus baptizatus fuit in Iordane, tunc enim sanctificans aquas, vim regeneratiuam illis contulit. Alij dicunt, quod fuit institutus, quando Christus dixit discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Marci vltim. Sed hoc refellitur, quia fuit institutus ante passionem, prædicta autem verba dicta fuisse post resurrectionem. Sanctus Thomas & Nicolaus de Lira, tenent quod fuit institutus quando Christus fuit baptizatus in Iordane. Ioannis .i. & ita tenendum est sine aliqua dubitatione.

QVAE

Q V A E R I T V R quando batismus incepit obligare, & consequenter alia sacramenta nouæ legis, ac proinde quando cessauerunt legalia? Respondeo per propositiones. Prima propositio, ante passionem & mortem Domini, circumcisio & alia legalia fuerunt semper sub præcepto. Probat, nam Christus non soluit veterem legem, antequam eam impleret; sed non fuit impleta vsque ad passionem, cum dixit, Consummatum est. Ioannis decimo nono. Ergo ante passionem legalia non cessauerunt: per passionem enim, suam (vt ait Paulus) liberauit nos Christus a seruitute legis. Secunda propositio, in passione Domini omnia legalia fuerunt extincta quantum ad præceptum, & quantum ad virtutem, Volo dicere, quod post passionem Domini non erat præceptum de circumcisione, nec de aliquo alio in lege scripta, totaliter enim extincta erat quantum ad vim illam

quam

10
Baptismi
obligatio
quædo in-
cepit.

Legalia
quando.
cessauerunt.

quam prius habebat, & nullum omnino habebat effectum. Lex enim illa fuit instituta ad significandum gratiam noui testamenti, quæ per Iesum facta est, ac pro inde mortuo Christo debuit cessare: sicut adueniente luce, cessat umbra. Item legalia non conferebant gratiam perfectam: ergo dum venit quod perfectum est, euacuatum est quod ex parte erat. 1. Corin. 3. Reprobatio fit prioris mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem, nihil enim ad perfectum lex adduxit, introductio vero fit melioris spei. Tertia propositio. Ante promulgationem sufficientem Euangelij, per aliquod tempus legalia non erant mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea, & non erat peccatum etiam scienti & non ignoranti legem Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheum. Actuum. 16. & purificauit se actuum. 21. hoc autem permissum fuit, vt August. ait, vt synagoga cum hono-

honore sepeliretur. Vt ostenderetur igitur quod fuerat bona & sancta, non est illi statim post passionem derogatum. De ista propositione fuit magna controuersia inter Hieronymum & Augustinum. Hieronymus enim videtur sentire, quod statim post passionem legalia fuerunt mortifera, & factum Pauli & Petri excusat, quia fuerunt quædam piæ dispensationes & simulationes, vt vitaretur scandalum. Sed Augustinus oppositum omnino tenet, & quidem diserte & eleganter disputat. Si enim iam essent mortifera propter nullum scandalum licuisset Paulo circumcidere Timotheum, nec simulare circumcisionem, etiam pro salute totius populi Iudæorum, quia esset mendacium in facto. Petrus autem incaute se habuit in obseruatione legalium, nimium condescendens Iudæis illis, qui legalia obseruanda esse dicebant, ita vt aliqui eius exemplo inducerentur ad eorum obseruan-

B tiam

tiam, quasi essent necessaria, & ideo Petrus aliquam leuem culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltima propositio, Post sufficientem promulgationem Euangelij omnia legalia fuerunt & sunt mortifera. Hoc determinatum est extra de baptismo & eius effectu. c. maior. & in Concil. Florent. damnati sunt Cherinthus & Ebion, contrarium tenentes. Et ad Gla. 5. Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.

11
Promul-
gatio E-
uangelij
quādo fu-
it facta su-
ficiente r.

S E D Dubium est, quando fuit facta sufficiens promulgatio Euangelij. Respond. quod non est certum, Non enim potest dici quod fuit facta in Petecoste, quia postea Paulus circumcidit Timontheum, & Petrus serbata legalia, vt patet Actu. 10. Absit a me domine, commune & immundum non introibit in os meum. nec potest dici quod in. 3. Concil. celebra. Actu. 15. quia postea purificatio Pauli facta est. Actu. 21. & in illo concilio continetur.

tur aliqua legalia, scilicet, vt abstineant a suffocato & sanguine. Dicunt aliqui, quod tunc facta est sufficiens promulgatio, quando Titus & Vespasianus destruxerunt Hierusalē. permissio enim legalium post passionē erat propter Iudaeos. Cū igitur illi tūc sint penem extincti, sine lege, sine rege. signe Deo, vt dicit Lactāt. videtur quod ex tunc omnia legalia sint mortifera, & licet hoc non sit certū, no est tamen aliquo pacto dubitandum, quin nunc & per multas annorum cēturias antea fuerint legalia mortifera. Circūcisio enim fuit instituta ad significandum aliquid futurum in Christo, & sic modo esset mendacium perniciosum. De baptismo igitur, & de omnibus sacramētis nouae legis, ait Sanct. Thom. quod post passionem Domini ceperunt habere vim obligatoriam, quia tunc cessauerunt legalia, vt aperte dicit Propheta Daniel. 9. Etia. Dimidia hebdomada occidetur Christus, & ce-

sub hostia sacrificium. Probatur autem hoc quia Marc. vlti. Christus dixit, Itedocete omnes gentes baptizantes eos &c. qui non crediderit, condemnabitur. Hoc autem dictum fuit ante Pentecostem, & apostoli predicabant eo modo quo Christus praeceperat, scilicet, nisi baptizemini & credideritis condemnabimini, ergo tunc tenebantur ad baptismum; & per consequens ad alia praecepta nouae legis.

15
Baptismi
materia
qui sit.

QV A E R I T V R quæ sit materia sacramenti baptismi? Respondetur, quod aqua simplex, quia habet proportionem ad effectum spirituale, quoniam mundat, & est communior materia, quam omnes facile possunt habere. Patet hoc Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest, &c. Et ita definitur in concil. Flor. sub Euangelio. 4. Et item in concil. Tridentin. Sessio. 7. de Sacramento baptismi. Canon. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit aquam veram & naturalem

lem non esse de necessitate baptismi. atque ideo verba illa Domine nostri Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto ad metaphoram aliam quam detorserit, anathema sit; cum nunc autem & cum glacie non posset quis baptizari, quia est alterius speciei quam aqua. Posset tamen baptizari aqua resoluta ex niue, aut glacie, seu gelu, quia iam est vera & simplex aqua, quamuis de hoc Marsilius dubitet, & quidam alij. In aqua vero rosacea & alijs artificialibus aquis, non potest quis baptizari, quia non sunt aquae verae.

+
ni
no
no
no
no

QV A E R I T V R quæ sit forma huius sacramenti? Respondetur, quod hæc, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritu sancti. Patet hoc Matthæ. vltim. & in Concilio. Florent. Queritur utrum mutatio huius forme vitiet sacramentum? Respondetur quod duplex est variatio quædam quæ mutata sententiam & sensum formæ, & ta-

13
Baptismi
forma
qui
sit.

lis euacuat sacramentum. Altera quae non mutat sensum & sententiam formae, & talis non tollit sacramentum. Unde in cap. retulerunt de consecrat. distinct. 4. Zacharias Papa determinauit, quod ille qui dixit, Ego te baptizo in nomine patris, & filias, & spiritus sanctas, vere baptizauit.

14
Error in
forma an
vitiet sa-
cramētū.

Q V A E R I T V R an si diceret, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti & procedentis, vere baptizaret? Respondetur, quod S. Tho. hic. & 3. p. q. 66. ar. 5. & 6. dicit quod non. Idem tenet Scot. Bonauē. Ricar. Tho. de Argentina. Gabr. Aliaco, & Marfil. Palu. tamen dubitat. Caietan. autem tenet omnino cōtrarium, asserans, quod ibi esset verum sacramentum, quod probat multis argumentis. Nam de conse. d. 4. c. a quodam Iudæo habetur, quod cum quidam Iudæus baptizaret, determinauit Papa, quod si baptizabat in nomine Trinitatis vel Christi, vel Patris & Filij & Spiritus sancti (vnun quip
pe &

pe & idem est) non debebat iterum baptizari. Plus autem differt nōmē Christi a nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, quam nomen genitoris, geniti, & procedentis ergo. Hāc opinionem Caieta. reputat certam magister Victoria. Fatetur tamen quod taliter mutare formam esset contra praeceptum pro inde peccatum: baptismus tamen esset validus.

Q V A E R I T V R an dicere, Ego te baptizo in nomine Iesu Christi, sufficeret ad baptismū? Respon. quod hoc aliquando fuit licitū & sufficiens. Patet quia vt dicitur Act. 2. & 8. Apostoli baptizabant sub illa forma: quod factum est ex instinctu Spiritus sancti propter odium quod habebant Iudæi ad nomen Christi, vt incitarentur ad mortem eius. Vel forsan, quia apostoli non audebant in principio praedicationis sic aperte nominare Trinitatē populo infirmo. Sed vtrū sufficeret nunc praedicta forma? Respondet S. Thom. 3. p. q.

15
Baptism?
in nomi-
ne Chri-
sti: an sit
validus.

66. articulo dicit quod non, & ita tenent, communiter doctores. Quia dicitur Matthei ultimum. Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti Et capitulum in synodo de consecratione dist. 4. Eugenius expresse determinat, quod si quis in forma baptismi unam personam non nominaret, non baptizaret. & ibidem capitulum si re vera dicitur, quod si quis baptizaret in nomine domini, non esse baptismus, Et Didymus in libro de Spiritu sancto, dicit quod qui in forma baptismi nominaret unam personam Trinitatis sine alijs, non baptizaret. Cum Apostolus autem dispensavit Spiritus sanctus propter rationes iam dictas. Caietanus vero oppositum tenet. 3. p. q. 66. arti. 6. & Magister sententiarum hic in littera & Hugo de S. Victore. lib. 2. de sacramentis. par. 6. c. 2. & Adrianus in 4. q. 2. Quia in capitulo a quodam Iudæo dicitur, quod qui baptizatus est in nomine Christi, non est rebaptizandus. Sed forte predictum capitulum noluit hoc determinare tan-

tanquam de fide. Res mihi dubia est & ambigua, & ideo nihil volo determinare, utraq; opinio est probabilis, & periculosum est hic tenere in tanta materia, quod certum non est.

Q V A E R I T V R an esset baptismus si quis diceret, ego te baptizo in nomine sanctissima Trinitatis & in diuina unitatis? Respondetur quod omnes dicunt, quod non. Ita tenet S. Thom. Scot. Adrianus, & ceteri. Caietanus tamen tenet, quod esse verus baptismus, propter illud capitulum a quodam Iudæo. Certe ego in hac re non credo Caietano, sed dico, quod non esset baptismus. Et idem dico de eo qui diceret, Ego te baptizo in nominibus Patris, & Filii & Spiritus sancti non est baptismus, ita tenet Palud. distinctione 3. questione 1. articulo 3. & Magister sententiarum. 4. distinctione 3. capitulum 5.

Q V A E R I T V R an requiratur quod minister, seu baptizans exprimat

B 5

pro

16

Baptismus
in nomine
Trinitatis.

17

Baptizans
an hocat

exprime
re per pro
priam per
sonam.

propriam personam, dicens, ego, Respondeatur quod sufficit dicere virtualiter, ut si dicat, Baptizo te, &c. Sed utrum sit necessarium quod exprimat saltem virtualiter? Respondeo, quod non, & ita tenent omnes. Nam Græci baptizant sub hac forma, baptizetur seruus Christi in nomine Patris, &c. Et est verus baptismus, ut tenet S. Tho. 3. p. q. 66. arti. 5. 1. & 2. Et ita tenendum est sine dubio. quavis in capi. 1. si quis de baptis videatur dici contrarium, sed intelligitur de illis, qui tantummodo dicunt in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti non dicendo baptizo, vel baptizetur. Si quis autem diceret (causa grauitatis) nos te baptizamus in nomine, &c. non esset baptismus, secundum S. Thom. 3. part. q. 66. articuli. 5. 4. quia variatur sensus formæ. Nos enim, significat ego & tu. Si autem Episcopus, vel alia magna persona baptizet sub illa forma, est verus baptismus, quia iam ex circumstantijs & accommodatione

ne

ne patet tantundem significari, sicut ego te baptizo. Duo autem si sic baptizant, & vnus aquam mittat, alter vero dicat, ego te baptizo, &c. nihil faciunt quia est falsa forma illius, qui dicit ego te baptizo. Si vero simul & semel ambo baptizant (quia contendunt de præbenda) ita quod quilibet totum faciat, est verus baptismus, nec de hoc dubito, nisi quilibet dicat, nos te baptizamus. Tunc enim secundum sanctum Thom. 3. p. q. 66. arti. 5. & q. 67. artic. 7. non est baptismus: quod ego reputo securius, licet oppositum dicat Caieta. 3. part. q. 67. art. 7. & Palud. 4. dist. 3. q. 2. & Durand. 4. dist. 3. q. 3.

S E D utrum requiratur, quod nominetur persona baptizata, scilicet, te? Respond. quod Scot. 4. distincti. 3. quaest. 2. articuli. 3. & Gabriel. 4. dist. 3. quaest. unica. dicunt quod sic, & ita tenendum est, nam requiritur quod verba baptizantis aplicentur alicui. Sed utrum quis posset se ipsum baptizare?

Re-

17
Baptiza
re vnum
an possit
duo si
mul.

18
Baptiza
ta perso
na an de
beant ex
plicari.

Respond. quod non, vt patet, cap. debi-
tum de baptismo, vbi hoc determina-
tur. Sed vtrum esset baptismus, si quis
diceret, ego te abluo, vel mergo? Res-
pōdetur, quod sic, quia verba sunt syno-
nima, quicquid dicat Glossa, in capit.
multi sunt. Et fāmina sermone Hispa-
no baptizantes, melius faciunt, quam
illæ quæ baptizant sermone Latino,
quia sciunt melius pronuntiare verba
Hispana quam Latina.

91
Mersio
baptizan-
ti, an re-
quiratur.
D V B I T A T V R an requiratur
mersio baptizati in aqua, vel an suffi-
ciat tingere ipsum? Respon. quod fuit
antiqua consuetudo, vt mergeretur, iā
vero non oportet, sed quilibet ser-
uet morem suæ diocesis. Vnde in Ger-
mania ponitur duntaxat guttula aquæ,
&c. In locis autem vbi consuetum est
ter mergere puerum, si ante secundam
vel tertiam mersionem, dicta forma
baptismi, puer moriatur, vere baptiza-
tus est, vt dicit Caieta licet Palude op-
positum teneat. Si autem timeatur

MORS

mors pueri si mergeretur, non debet
mergi, sed sufficit eum aqua aspergere
quicquid dicat Paluda 4. d. quæstio. 1.
arti. 3. nam contra eum tenent omnes
Doctores. Si vero quis diceret ego te
baptizo in nomine Patris, &c. & mitte-
ret puerum in flumen, vtrum esset ba-
ptismum? Respon. Palud. 4. distinct. 3.
quæst. 1. & Scotus dist. 5. q. 3. & Marfil.
4. q. 1. & communis opinio dicit, quod
non est baptizatus talis puer. Syluestr.
etiam tenet idem, & hoc intelligendū
est, etiam si ille qui sic mittit puerum,
intendat eum baptizare. Maio. autem
in. 4. dist. 4. quæstio. 2. & Panor. capit.
non vt apponeres. de baptismo. tenet
quod esset vere baptizatus. Pro vtra-
que parte est apparentia. Ego ma-
lem tenere, quod esset baptizatus, ni-
hil enim refert mittere eum in aquam
vel mittere plurimam aquam super
eum.

Q V E A R I V R vtrum baptismus
remittat omnia peccata etiā actualia?

Et

20
Baptis-
mus an re

Mittat o
mnia pec
cata etiã
actualia:

Et videtur quod non, quia institutus est contra originale. Respondetur ex sententia omnium doctorum, quod baptismus remittit omnia peccata etiam actualia. Patet Ezechielis. 36. Effundã super vos aquam mundam & munda bimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et est determinatum ab ecclesia de consecr. di. 4. capitul. paruulo, &c. regenerant, & sunt verba Augustini, & figuratum fuit Exodi. 14. in Aegyptijs de quibus dicitur, nec vnus quidẽ super fuit ex eis. Vbi dicit gloss. sic peccata omnia in baptizato. Item originale non dimittitur signe gratia, sed gratia non patitur secum peccatum mortale, ergo omnia peccata mortalia remittuntur in baptismo. Hac conclusio est de fide, & pater ex multis locis sacre scripturæ, & ex capit. maiores de baptisac pro inde non licet de ea dubitare. Sed an remittatur tota pœna debita peccatis? Respondetur ex sententia omnium doctorum quod sic.

Aug.

Augustin. in Enchiri. ca. 43. & habetur de conse. dist. 4. capit. per baptismum, ait, per baptismum quicquid ab homine dictum, factum, aut cogittatum est. totum aboletur, & quasi factum non fit habetur. Et Ambros. qui allegatura Magistro sentent. 4. d. 4. dicit quod in baptismo non requiritur gemitus peccatorum, quia gratis omni condonantur, sed si non remitteretur tota pœna requireretur gemitus peccatorum, ergo. Item quia alias post baptismum imponeretur pœnitentia sicut in confessione, sed non imponitur ergo nullus relinquitur reatus pœnæ post baptismum. Item vt dicitur Romano. 6. In baptismo commorimur Christo, id est applicatur nobis eius passio, plene, ergo totam emundat conscientiam. Et si aliqua ieiunia baptizandis ante baptismum imponebantur vel permittebantur, hoc erat propter reuerentiam baptismi, vel ad satisfaciendum pro peccatis, non autẽ ad tollendam

dam poenam. Remittitur etiam ratione baptismi fomes, & inclinatio ad peccandum dicente Augustin. de consec. d. 4. c. non ex æquo, quod non ex æquo infestatur a fomite baptizatus, sicut non baptizatus. Diminuitur autem non per subtractionem, sed per additionem contrarij, scilicet gratiæ virtutis.

21
Gratia &
virtutes
dantur in
baptismo

QVAERITVR vtrum in baptismo detur gratia? Respondetur, quod de hoc non potest dubitari. Nam præterquam quod in sacra scriptura habetur est etiam determinatum in clementi. vnic. de summa. Trinit. & fide catholica. & in cap. maiores. de baptismo. Et etiam virgini Mariæ contulit gratiam, contra quosdam errantes, & dicentes, ipsam vel non habuisse præceptum baptismi, vel non recepisse in eo gratiam. Confert etiam virtutes infusas, vt in prædictis capit. est ab ecclesia determinatum.

22
Baptis-
mo effe-

QVAERITVR an baptismus omnibus conferat æqualem effectum? Resp. duplici-

duplicem esse baptismi effectum, vnum ordinarium, qui est gratia & virtutes, & remissio peccatorum, atque poenarum. Alterum aliquo modo annexum, vt donum prophetiæ, & gratiæ gratis datæ: & de hoc secundo effectu manifestum est, quod non semper omnibus confertur æqualis. De primo vero est inter Theologos concertatio. Scotus enim & Gabriel, & Caietan. tenent quod licet ratione sacramenti detur determinata gratia, tamen ratione deuotionis ministrorum (vel quia vnus est prædestinatus ad maiorem gratiam quam alius) est maior effectus baptismi in vno quam in alio. Sed ego non dubito quin hoc sit falsum, & contra Sanctum Thomas. Sed dico, quod semper ratione sacramenti datur æqualis gratia. Ita tenet Maio. 4. distinct. 4. quæst. 3. & hoc intellige de puero. Nam de adulto non negarem quin maiorem gratiam baptismi recipiat vnus quam alius, quia est ma-

ius, an sit æqualis in omnibus suscipientibus.

C ior

71
ior dispositio in vno quam in alio.

22
An sit ba-
ptizandus
qui est in
actuali
volunta-
te peccan-
di.

1. QVAERITVR vtrum qui est
in actuali voluntate peccandi sit bap-
tizandus? Respond. Sanct. Tho. 3. part.
quaest. 68. articulo. 4. & articulo. 8. ad
4. & Scotus. 4. distinctione. 4. quaest. 5.
Et Palud. 4. distinctione. 4. quaest. 1.
Et Durand. 4. distinct. 4. quaest. 2. quod
talis non est baptizandus, & de hoc
non est dubitandum. Et Augustin. (&
habetur de consecra. distinct. 4. capi-
tul. omnis qui ait.) Omnis qui iam suae
voluntatis arbiter constitutus est, cum
accedit ad sacramentum fidelium ni-
si poeniteat, non potest nouam vitam
inchoare. Ab hac poenitentia, cum
baptizantur, soli pueri immunes sunt.
Item actu. 2. Agite poenitentiam, &
baptizetur vnusquisque vestrum. Poe-
nitentia autem quae ante baptismum
requiritur, debet esse contritio, sicut
& in sacramento confessionis nisi ex-
cusetur ignoratia qua putat se sufficien-
tem dolorem habere cum tamen non
habeat,

habeat, tunc enim sufficit attritio cum
sacramento, sicut etiam de poeniten-
tia. Et per omnia similis dolor requi-
ritur ante baptismum, sicut ante poeni-
tentiam: quia dolere de peccatis est
de iure naturali, quod non impeditur
a iure diuino. Baptismus autem in pec-
cato mortali susceptus, valere incipit
fictione recedente, vt determinat Au-
gustin. capitul. tunc valere. de conse-
cracione. distinctio. 4. maxime si ha-
buerit attritionem. Sed quaeritur, qua-
re hoc sacramentum habeat istud pri-
uilegium, quod recedente fictione va-
leat, cum eucharistia non habeat illud
imo nec poenitentia: attritio enim post
poenitentiam nihil valet, quamuis cum
poenitentia valeat, & tamen attritio post
baptismum, illius in qua peccati attri-
tio de quo erat fictio, sufficit ad hoc
vt baptismus conferat gratiam ex opere
operato. Respondet Sanctus Thomas
4. distinctione. 4. quaestione. 3. artic. 2.
quod ratio discriminis est, quia baptil-

mus imprimit characterem, quia iam talis est vere baptizatus, & baptismus non potest iterari, & si sic non repararetur effectus eius, esset in vacuum susceptus. Effectus autem aliorum sacramentorum iterabilium postet recuperari.

24
Baptis-
mus tri-
plex.

Q V A E R I T V R an sint plura baptismata, Respond. quod sic, nam triplex est baptismus, videlicet, flaminis sanguinis, & aquæ. vt notat glos. super illud Hæbreo. 6. Baptismata doctrinæ Et de baptismo flaminis sit mentio. 15. q. 1. c. firmissime, & ibi gloss. & de consecra. d. 4. c. necessarium. & ibi glo. & Gregor. Nazianzenus, Oratione. 2. in sancta Epiphaniarum lumina. & Bernardus Epistol. 77. martyrium vocat baptismum. Et Casiodor. de origine officiorum. cap. 24. ponit hæc tria baptismata. Et Origen. homil. 4. Leuitic. & August. 13. de Ciuitat. Dei ca. 7. Baptismus autem flaminis vocatur pœnitentia peccatorum, & quæcunque

con

conuersio in Deum sufficiens ad infusionem gratiæ, qui non vocatur sacramentum, quia non confert gratiam ex opere operato. Nec martyrium vocatur sacramentum, quia iam essent plura quam septem sacramenta nouæ legis. Nec sunt necessariae in martyrio res & verba, materia & forma. Sacramenta autem omnia constant ex illis.

Q V A E R I T V R vtrum pueri sint baptizandi, Et vi detur quod non, quia nemo debet baptizari, nisi voluntarie sed in pueris non est voluntarium, ergo. Respondeo, nullo modo est dubitandum, quod pueri si non baptizantur damnantur: si autem baptizantur saluantur. Hoc expresse determinatur in capti. maiores de bap. ismo, & Ioan. 3. dicitur. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. Et August. contra Iulianum. & de bap. ism. paruulorum. c. 13. & 30. & de fide ad Petrum ca. 6. & in multis alijs locis determinat

25
Pueri an
sint bap-
tizandi.

C 3

quod

quod pueri sine baptismo damnantur,
& cum illo iustificantur. Pueri enim
habent originale peccatum, secundum
illud Roma. 5. Omnes in Adam pecca-
uerunt, sed in noua lege non est aliud
remedium contra originale, nisi bap-
tismus, ergo.

26

Amentes
& furiosi
an sint ba-
ptizandi.

Q. V. E. A. R. I. T. V. R. ytrum amen-
tes, & furiosi sint baptizandi? Respōd.
quod si aliquis sit perpetuo amens,
quāuis natus est, & nunquam habuit
vsum rationis, talis est baptizandus,
quia idem est iudicium ac de puero. Se-
cundo dico, quod si omnes habit ali-
quando vsum rationis, & tūc eum erat
sui compos voluit baptizari, licet po-
stea inciderit in amentiam, est bap-
tizandus sine dubio. Verum est quod si
quando habuit vsum rationis & voluit
baptizari, constet eum esse in aliquo
peccato mortali, a quo nolebat absti-
nere, mala faceret qui eum baptiza-
ret. Si autem talis de facto baptizetur,
ytrum consequatur gratiam? Docto-

res

res concorditer dicunt, quod nihil si-
bi proficeret baptismus. Nec ego op-
positum audeam determinate dice-
re. Probabile tamen existimo, cum ba-
ptismus sit in remedium peccatorum
quod habet efficaciam erga arbitrium,
qui est in mortali. Et potest etiam ba-
ptizari cum sit in originali talis furio-
sus, quod si baptizetur in casu dicto,
saluabitur, ne ponamus aliquem in
via extra statum salutis. Hoc credo
multum probabile. Tertio dico quod
si talis cum habuit vsum rationis no-
luit baptizari, postea lapsus in amen-
tiam non post baptizari, quia volun-
tas praeterita reputatur praesens & si
baptizetur nihil ei valet baptismus,
vt videtur. Quarto dico, quod si sit ta-
liter amens, de quod creditur quod re-
dibit in pristinam sanitatem, etiam
si ante amentiam voluerit baptizari,
non est baptizandus. sed propter reue-
rentiam sacramenti expectanda est
eius conualescentia, dum modo non

C 4

sic

fit periculum de morte eius.

Q V A E R I T V R an pueri infidelium sint inuitis parentibus baptizandi? Est quaestio grauis & tractatur a sancto Thom. 3. par. q. 68. arti. 10. 4. d. 4. Capre. & multi Thomista, tenent partem negatiuam, scilicet, quod nullo modo licet baptizare filius infidelium quorumcunque, siue illi sint pagani, siue Iudei, siue liberi, siue serui, inuitis parentibus. Scotus. 4. distin. 4. quaest. 9. tenet contrarium, scilicet, quod sunt baptizandi. Durand autem libr. & distinct. ead. quaestio. 6. & Caietan 2. 2. quaestio. 10. artic. 12. tenent viam mediã. Dicit enim hæc opinio esse distinguendã de infidelibus. Quidam enim sunt sui iuris, & non serui Christianorum, & talium filij non sunt baptizandi inuitis parentibus. Alij infideles sunt serui Christianorum, quales sunt qui iure belli sunt serui, & etiam Iudæi secundum istos, & filij eorum, quia occiderunt regem nostrum, & horum filij pos-

possunt & debent inuitis parentibus baptizari. Hanc opinionem putat Caietan. esse Sancti Thomas. Pro huius quaestionis solutione notandum, quod per parentes in proposito, non intelligimus solos genitores, sed etiam eos in quorum custodia, & cura sunt filij. Vnde si puer infidelis iusto titulo, vel etiam iniusto (vt bene dicit Capreol.) venerit ad terras Christianorum, cum iam non possit esse sub cura genitorũ sed sub cura dominorum Christianorũ, esset baptizandus. Nam si tales non liceret baptizare, cum proprij parentes non possint eorum curam gerere, essent pueri extra statũ salutis S. Tho. igitur determinate, & absolute respõ. quod tales non sunt baptizandi inuitis parentibus, & ita tenendum est. Et Ecclesia tales pueros in terris paganorum sub cura parentum de gentes nõquam consuevit baptizare. Quamuis eorum parentes male vtantur dominio quod in ipsos habent. Nos tamen

An pueri
sint bap-
tizandi in
fidelium
inuitis pa-
rentibus.

non sumus eorum iudices, dicente Paulo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut ego non possum cogere Christianum ad audiendam missam die dominica, licet habeat preceptum audiendi eam quia ego non sum executor huius legis. Et capitul. Iudai. 28. questio. 1. & capitul. ex literis. de conuersione infidelium habetur, quod si alter infidelium fiat Christianus, baptizentur eius filij pueri: ergo si nullus parentum conuertatur, non debent baptizari.

De Ministro.

28
Mali ministri an conferant vera sacramenta.

VERUM AE RIT V R
totum mali ministri conferant verum baptismum, & alia sacramenta? Respondetur secundum omnes doctores, quod sic, & opposita assertio est haereticis, vt diffinitur in concilio Trident. sessio. 6. de sacramentis in gene. Cano.

12. cuius verba sunt. Si quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quae ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent seruauerit, non conficere, aut conferre sacramentum, anathematis. Et hoc idem est determinatum ab ecclesia in cap. Roma. de consecra. d. 4. ubi dicitur. Romanus Pontifex non attendit hominem, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet paganus sit qui baptizat. & 1. quest. 1. capit. si iustus fuerit, Non est de hoc dubium apud fideles, & oppositum dicere est error Viclefista. Sed de haereticis ministris fuit olim altercatum inter doctores, an conferrent vera sacramenta? Vnde Cyprianus cum Episcopis prouinciæ Africa, & aliarum duarum, Cartaginem conuenerunt, ubi Cyprianus determinauit, quod haereticis baptizati essent rebaptizandi, & perseuerauit in ea opinione, vt patet, cap. si quis inquit. 1. quest. 1. & ca. quomodo

modo exaudiet. de consec. d. 4. Augu. auten. li. vno de baptismo, dicit quod si quid erroris ibi Cyprianus tenuit, falce passionis est remotum. Et de baptismo contra Donatistas. lib. 6. & 5. c. 23. & in multis alijs locis, dicit quod concilium vniuersale totius ecclesie, post illud Cartaginense celebratum, determinauit, quod heretici conferebant vera sacramenta & ita ecclesia tenet, & in cap. ad abolendam. de hereticis, dicitur quod qui aliter de sacramentis ecclesie sentit & docet, quam Ecclesia Romana, hereticus est. Et si Ambros. lib. de initiandis rudibus, & habetur, i. q. i. c. non sanat. dicat, quod baptis- mus per fidei non mundat, sed polluit loquitur de baptismo Arrianorum, qui ponebant aliam formam, scilicet, in nomine filij serui. Et eadem veritas definitur tanquam de fide tenenda, & oppositam assertionem esse hereticam in Concilio Triden. sessio. 7. de baptis. Canon. 4. cuius verba sunt. Si quis dixe-

rit

rit baptismum, qui etiam datur ab hereticis in nomine patris & filij, & Spiritus sancti cum intentione faciendi, quod facit ecclesia, non esse verum baptismum Anathema sit.

QVÆRITVR vtrum minister existens in peccato mortali peccet mortaliter administrans sacramentum? Resp. S. Tho. 3. part. quæst. 64. artic. 6. quod sic, quia est notabilis irreuerentia diuinorum contra præceptum iuris naturalis. Admonet tamen Caietan. hoc esse sane intelligendum. Nam ad hoc quod talis actio sit mortalis, requiruntur tria. Primo, quod sit minister ita quod faciat actum religionis. Ex quo patet contra Adrianum, quod qui eleuaret hostiam iacentem in luto, non peccaret, esto esset inmortali, quia illa actio non est ministri in quantum minister est. Secundo requiritur ad hoc quod sit mortalis quod actio illa sit sacramentalis. id est, quod procedat a sacramento. Vnde diaconus in mortali le-

29

Mini-
strans sa-
cramen-
ta in pec-
cato mor-
tali, an-
peccet
mortali-
ter.

gens

gens euangelium peccat mortaliter, quia illa actio procedit a sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiam. Tercio irreuerencia ista est mortalis ex genere. Et cum secrete, & sine solennitate in necessitate baptizat in mortali, peccat venialiter tantum, quia facit id in persona alterius, & non ut sacerdos.

30

Sacramē
ta a ma-
lis minis-
tris reci-
pere an sit
licitum.

Q V A E R I T V R an liceat recipere sacramenta a malis ministris, scilicet a concubinarijs, &c. Sanct. Tho. 3. parti. quaestione. 64. articul. 6. in solutionibus argumentorum. & .4. distinctione. 5. quaest. 2. tractat hanc materiam. Respondeo quod duplex potest esse minister malus, vnus qui toleratur ab ecclesia, quoniam, scilicet, non est excommunicatus, nec praecisus, a tali licitum est accipere sacramenta. Non tamen (vt bene notat Caietanus) licet cum inducere ad conferendum sacramentum, nisi in duobus casibus. Primo, quando ipse tenetur

con

conferre sacramentum illud, puta quia est curatus, & dominica die possum eum inducere ad celebrandum, licet si in mortali, quia ego vtor iure meo, & exigo quod ipse potest benefacere, & si male agit, ipse viderit. Secundo in articulo necessitatis, quando in periculo mortis egeo baptismo, possum inducere tunc ministrum quantumuis pessimum ad conferendum mihi sacramentum. Alter potest esse minister malus, qui sit excommunicatus, & praecisus ab ecclesia, & a tali non licet recipere baptismum, ac proinde nec aliud quoduis sacramentum. Has duas propositionis ponit sanctus Thomas. Caietanus Durand. Palud. Adrianus. & Scot. qui addit, quod si si in extrema necessitate, & egeo baptismo, & sunt duo qui possunt me baptizare, scilicet laicus bonus, & sacerdos iniquus, potius debeo inducere sacerdotem ad me baptizandum quam secularem, & benedicit, nam

lai

laicus non est minister sacramenti baptismi nisi in defectu sacerdotis. Tempore vero necessitatis licitum est etiã suscipere sacramentum baptismi ab excommunicato & præscisso, vt bene dicit Sanctus Thom. & Scotus. nan talis minister solo iure posituo impeditur ab administratione sacramentorum: sed in casu necessitatis est præceptum de iure diuino, vt iste baptizetur, & quod ille eum baptizet, ergo. Et ita determinatur in cap. si quem. forte. & ca. subdiaconus. 24. quæst. Et Augustin. allegatur ab Adriano in libro de vno baptismo, de quodam qui in extremis ab hæretico est baptizatus. Super quo Augustinus ait, non solum quod fecit non improbamus, sed etiam securissime, & verissime laudamus. Possunt ergo, & tenentur in articulo necessitatis ab hæreticis, excommunicatis, præscissisque suscipere sacramentum baptismi, vt dictum est.

31 Hoc autem quod diximus nõ esse
lici-

licitum recipere sacramenta ab excommunicatis, intellige de solis illis qui nominatim sunt excommunicati, vel ob notoriam percussionem clerici. Sic enim determinatum est in concil. Constantiensi, & in concil. Basiliensi. Cum alijs vero excommunicatis idem iudicium est, sicut de ministris peccatoribus, non enim tenemur eos vitare, etiam in participatione sacramentorum, nisi sicuti malos ministros, non inducendo eos sine necessitate ad sacramenta conferenda.

QVAERITVR an ad baptizandum puerum expectanda sit eius natiuitas ex vtero? Respon. secundum omnes doct quod sic, & habetur de cons. d. 4. c. qui in maternis. Verũ est, quod si manu obstetricis posset realiter mitti aqua, & verba dicantur, quod esset verus baptismus. Si autem periclitetur puer nascens & appareat capud, baptizetur, & erit verus baptismus. vt ait Sanct. Thom. 3 part. quæst. 68. articul.

D

114.

Ab excommunicatis an liceat sacramenta recipere.

37

An puer in vtero matris sit baptizandus.

114. ubi ait, quod si esset omnino natus sufficeret mitti aqua, in capud, ergo &c. Si autem alia pars appareat, scilicet, pes vel manus, dicit S. Tho. Durand. Palud. & est communis opinio, quod licet non sit certum an esset verus baptismus, baptizandus tamen est, & postea si nascatur, debet sub conditione iterum baptizari. Palu. contendit probare quod certissime erit baptizatus, licet non intingatur aqua nisi pes vel manus. Sed tamen non est ita certum, ut ipse putat. Panormit. & Innocentius in cap. debitum. de baptismo videntur sentire, quod qualibet pars sufficiat ad baptismum: & vere est in hoc magna apparentia.

33
Mulier
prægnas
condemna
ta ad mor
tē vel pro
pinqua
fit aperiē
da ut par
tus bapti
zetur.

QVAERITVR quid faciendum est de prægnante damnata ad mortē? Respond. quod est expectandus partus. Patet in lege. negat. ff. de statu hominum. & in lege. prægnantis. ff. de pœnis. & aliud facere esset grande sacrilegium. Sed quid si illa agrotet ad mor-

mortem, an sit aperienda ut foetus baptizetur? Respondeo, quod temporibus nostris quidam medicus cōtulit ut fieret scissio, sed pessime proculdubio nam nullo modo licet, non enim sunt facienda mala ut veniant bona: & nō potest omnino esse certa mors matris, & dato quod esset certa, aperire, eam viventē esset occidere eam, quod est immane sacrilegium. Postea vero cum mater moriatur, aperienda est, & puer si vivus reperiatur, baptizandus, ut in lege, posthumus. ff. de in officio. testament. Solinus dicit de Iulio Cesare, quod sic fuerit ab ytero matris extractus. & idem dicit Palud. Sed hoc non est verum de Iulio Cesare, sed de alijs Cesaribus.

QVAERITVR quo tempore sint pueri baptizandi? Respondeo secundum sanctum Tho. quod statim. Quia ratione baptismi Deus & Angeli habēt maiorem curā illorum, nō dico statim, id est, eadem die. Est enim magna

34
Pueri an
sint sta
tim bap
tizandi.

D 1 abusio

abusio in nostris tēporibus, quod semper antequam puer ducatur ad Ecclesiam est baptizatus, si timeretur eius mors & esset periculum, bene quidem si autem, melius est vt in ecclesia baptizetur. Si autem adulti sint baptizandi non debent diu differre baptismum propter pericula interim imminencia debent tamen prius instrui infide. Tēpore etiam interdicti licitum est baptizare, vt patet in cap. quoniam. de sententia ex communicatio. lib. 6.

35
An in baptismo :
requirāt
intentio
baptizan
di

QUÆRITVR vtrum ad baptismum requiratur intentio baptizantis? Respondeo secundum S. Thom. 3. part. q. 64. artic. 8. & secundum omnes doctores, quod sic, & est secundum fidem ita tenendum, & opposita assertio est hæresis, vt definitur in Concilio Tridentin. sessio. 7. de sacramentis in genere. Canon. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit in ministris dū sacramenta conficiunt & conferunt non requiri intentionem, saltem faciendi quod

quod facit ecclesia, anathema sit. Idem fuit definitum in concil. Florenti. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Hæc omnia sacramenta nouæ legis tribus perficiuntur, scilicet, rebus tanquam materia verbis tanquam forma & persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit ecclesia. Quorum trium si aliquod desit, non perficitur sacramētum. Præterea eadem veritas patet. Nam quando ad vnum cōcurrunt multa, oportet quod sit aliquid per quod ex illis multis fiat vnum. In baptismo autem cōcurrunt multa, scilicet, materia & forma, baptizans, & baptizatus, &c. Ergo oportet cum sacramentum sit vnum, quod per aliquid fiat vnum. sed nō videtur quomodo aliter fiat vnum, nisi per hoc q̄ applicantur isti per intentionem: ergo intentio requiritur. Item oportet, quod baptismus sit actio humana, nam si iñanus baptizaret, non esse, baptismus: sed non potest esse actio

humana sine intentione, ergo requiritur intentio faciendi quod ecclesia intendit. Requiritur intentio baptizandi. nec quando baptizat requiritur actualis intentio, sufficit enim virtualis id est, quod prius voluerit baptizare. licet tunc quando baptizat cogitet de impertinentibus. Furiosus vero baptizare non potest, quia non habet intentionem quam requiritur, ut dictum est. Si autem sacerdos putet se baptizare Petrum, & baptizat Martium quia iam intendit baptizare, vere baptizat, licet erret in persona. imo quamuis erret in sexu, putans se baptizare Franciscum, & baptizat Ioannem contra Hostiensis.

35
Baptismus
non potest
iterari.

QUÆRITUR an baptismus possit iterari? Respond. secundum omnes doctores quod non, & ita est de fide tenendum. ut definitur in conc. Tridēt. sessio. 7. de baptismo. Cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit verum & rite collatum baptismum iterandum esse illi qui apud infideles fidem Christi negauerit cum

cum ad poenitentiam conuertitur, anathema sit. S. Tho. 3. p. q. 96. ar. 9. tractat de hoc. & patet, quia ad Ephesios sexto dicitur, vna fides, vnum baptisma. Et ad hebræos. 6. impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati &c. & prolapsi sunt, rursus renouari ad poenitentiam. Quidam hæretici hunc locum intelligebant de poenitentia. Contra quos August. lib. de vera & falsa poenitentia cap. 3. ostendit prædictum locum necessario esse intelligendum de baptismo. Similiter Damasc. lib. 4. cap. 1. Nam si de poenitentia intelligeretur, esset contra illud euangelij, Matth. 18. non dico septies, sed septuagies septies. Et est determinatio Ecclesie. de consecra. d. 4. cap. rebaptizare. & sunt verba Augustini ad Maximianum, Rebaptizare hæreticum hominem omnino peccatum est, rebaptizare autem catholicum inmanissimum scelus est. Habetur etiam. 1. q. 1. ca. quod quidam. Est autem secundum S. Tom. multiplex

D 4 huius

huius ratio. Baptismus enim est quaedam
natiuitas, & regeneratio, sed homo in
vita corporali non potest semel iam
natus denuo nasci, ergo nec in vita spi-
rituali. Item in baptismo conuincimur
Christo, vt dicitur Rom. 6. Sed Chris-
tus tantum semel mortuus est, ergo,
Item baptismus imprimit characterem
indelebilem, ergo. Item quia datus est
in remedium contra originale pecca-
tum, sed hoc peccatum semel dimis-
sum non potest redire, ergo nec baptis-
mus potest iterari: quod si reiteretur,
nihil omnino valet secundus baptis-
mus. Qui autem. 2. baptizat, manet irregu-
laris, vt patet in capitul. ex literarum. de
aposta. Et est notandum, quod baptis-
mus non debet iterari, nec absolute,
nec sub conditione, si constat quod an-
tea fit baptizatus. Etenim qui baptiza-
ret sub conditione eum qui iam est ba-
ptizatus irregularitatem incurrit, vt
patet ex verbis Augustini. Quae Magist.
sentent. adducit. 4. dist. 6. dubitans an
qui

qui ludicre baptizare, confert verum
baptismus. Ait Augustinus imploran-
dum esse diuinum auxilium gemitibus,
& orationibus. Si autem anxiiaba-
tur Augustinus, quo modo licet rebap-
tizare etiam sub conditione? Est pessi-
ma abusus in partibus nostris rebapti-
zare sub conditione, sed debet patro-
chus diligenter quærere, an puer sit ba-
ptizatus, & si competerit quod sic, nul-
lo modo debet eum rebaptizare, si cõ-
stet oppositum, debet eum baptizare.
Si autem sit vere dubium determinat
ecclesia. cap. 2. de baptismo, quod bap-
tizetur sub cõditione. Me presente ad-
ductus est quidam puer ad baptismum
& quibusdam dicentibus eum iam esse ba-
ptizatum, alijs vero hoc ipsum negati-
bus admonui clericum. vt quæreret prius
veritatem qui dixit mihi, O pater non
curetis, expectetis modicum, & vide-
bitis, quid ego facio. Hæc dicens arri-
puit puerum & ait Alfonse, si tu es bap-
tizatus, ego non te rebaptizo: si non es

baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Hæc est magna abusio, nec toleranda.

37

Baptizatus secrete
ro debet publice
bndici.

QVAERITVR an baptizato puero secrete, debeant repeti solemnes illæ ceremoniæ, & benedictiones ecclesiæ? **Respon.** quod sic, vt ait Palude, & est communis sententia. Sed quid si credens curatus iam puerum esse baptizatum, dixit solenniter omnia illa quæ concomitantur baptismum sine immersione tamen, an postea sciens illum non fuisse baptizatum, debeat baptizare sine solennitatibus prædictis? **Respon.** quod non sed debet de nouo solenniter baptizare, quia solennitates non sunt de essentia baptismi. De ritu Baptismi, an sit conueniens? consule S. Thom. 3. p. qu. est. 66. ar. 10. & de catechismo, exorcismoq; 3. p. q. 71. Quæti autem habendi sint ritus sacramentorum qui per ecclesiam sunt recepti & approbati, vide & pondera in diffinitione celeberrima concilij Tridentini

ni, sessio. 7. de sacramentis in genere. Canon. 31. cuius verba sunt. Si quis dixerit receptos, & approbatos ecclesiæ catholice ritus in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quencunq; Ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

QVAERITVR an in catechismo puerorum, quando respondent pro eis, abrenuntio sit ibi noua obligatio pueri, an sic maneat puer obligatus sicut si fecisset votum. **Respon.** quod Durandus videtur dicere, quod sic. Paluda tamen bene dicit, quod ibi nulla est obligatio, etiam si qui baptizatur sit adultus. Non enim intendit Ecclesia obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea ad quæ tenentur Christiani. Notandum etiam quod in catechismo contrahitur quedam cognatio spiritualis inter susceptorem, & susceptum

38

An abrenuntia-
tio pabti-
zatiuit
voti.

ptum: inter patrinum vero filios quæ eius & baptizatum contrahitur affinitas spiritualis. Si autem non baptizetur, sed fiant solennitates tantum contrahitur etiam affinitas, sed imperfecta: nam prima dirimit matrimonium non tamen. 2. vt habetur de cognatione spirituali. capit. 5.

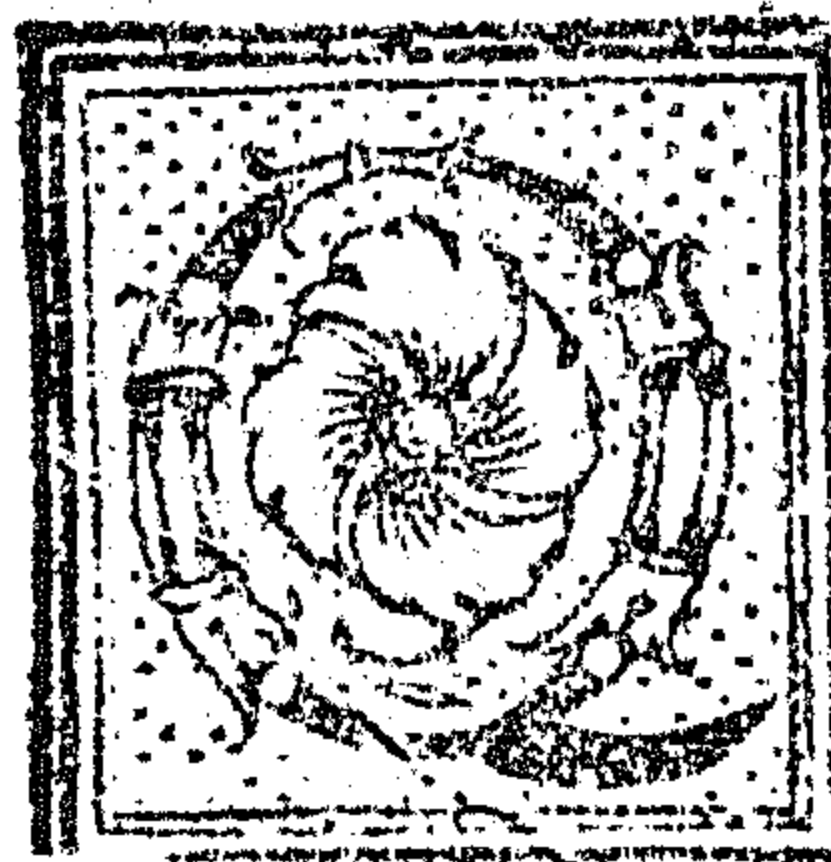
39
Materia
& forma
Baptismi
debent si-
mul con-
currere.

An in sacramento baptismi, oporteat simul concurrere materiam & formam baptismi? Respon. secundum omnes quod sic. Patet ex Augustino, & habetur cap. detrahe. 1. quæst. 1. accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Ista autem simultas secundum Scot. intelligitur modo humano quia Euangelistæ loquuntur hominibus, ac pro inde satis est, quod materia & forma sint simul, eo modo, quo aliqua dicuntur esse simul apud homines. Non credo tamen quod requiratur quod antequam immerfio aquæ finiatur, incipiantur verba, sed sufficit quod postquam dixit, Ego te baptizo in nomine patris

patris, & filij & Spiritu sancti, mittatur aqua. Nec de hoc dubito, iã enim iste est baptizatus in nomine patris, & filij, &c. sicut in Euangelio præceptum est. Et hæc de baptismo.

SEQUITUR DE SACRAMENTO Confirmationis.

De Sacramento Confirmationis tractat Magister sentent. 4. dist. 7. & Sanct. Tho. 3. part. quæst. 72. &c.

VAERITVR ante omnia, an confirmatio sit a Christo instituta? Ad hoc dicunt quidam, quod confirmatio non fuit instituta a Christo, nec ab Apostolis, sed ab Ecclesia. Hoc tenet Alexander de Ales. 4. part. quæst. 23. membro. 1. & S. Bonaventura. 4. dist. 7. & Alexand. ait,

40
Confir-
matio est
a Christo
instituta.

ait, quod confirmatio fuit instituta in Concilio Meldensi. Oppositum tenet omnis schola Theologorum. Opinio tamen Alexandri non est hæretica, quia non negat confirmationem esse sacramentum, sed dicit quod Christus habens potestatem condendi sacramenta, communicavit illam ecclesiæ. Sed nos dicimus confirmationem institutam esse a Christo nam apostoli confirmabant, ut patet Actuum. 8. & 19. Et confirmati recipiebant Spiritum sanctum, etiam visibiliter: & non legimus quod ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et quod fuerit ante concilium Meldense patet, de consecratione distinct. 5. ubi Melchisedes, Urbanus & Fabianus, antiquissimi Pontifices loquuntur de confirmatione, sicut de re in ecclesia consueta. Et S. Clem. qui Petro successit in Epistola. 3. ad universos, & Cyprianus in Concilio Carthagenens. & Hieronymus aduersus Luciferian. Cum autem sacramenta sint instrumenta nostræ

nostræ redemptionis, quam Christus operatus est usque ad resurrectionem oportet dicere omnia sacramenta instituta fuisse ante resurrectionem Christi. Instituit ergo Christus hoc sacramentum. Ioan. 16. quando promisit apostolis Spiritum sanctum, quo confirmarentur virtute ex alto. Illa enim missio Spiritus sancti in Pentecoste, vel fuit sacramentum confirmationis, vel habuit locum eius.

Quod autem confirmatio sit sacramentum vere & proprie, & quod sit a Domino nostro Iesu Christo institutum, est ab omnibus fidelibus tanquam de fide firmiter tenendum, ut iam superius definitum est, cum de sacramentis in communi ageremus. questione. 4. & 5. Item hoc idem probatur ex eodem Concilio Tridentino. Sessione. 7. de confirmatione. Canon. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit confirmationem baptizatorum ociosam ceremoniam esse, & non

non potius verum & proprium sacramentum. aut olim nihil aliud fuisse quam cathechesim quandam, qua adolefcentiæ proximi, fidei suæ rationem coram ecclesia exponebant, Anathema fit.

ii
Materia
cōfirma
tionis est
chrisma.

QVÆRITVR quæ sit materia huius sacramenti & necessario enim est danda in eo aliqua materia, vt patet ex ritu eccles. & auctoritatibus sanctorum, & quia omnia alia sacramenta constant ex materia & forma, ergo etiam hoc. Et oppositum dicere esset temerarium, nam in forma huius sacramenti signatur materia, dicitur enim, Consigno te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis. Respond. quod materia huius sacramenti est chrisma. Vt patet ex definitione Concilij Florentino. sub Eugenio. 4. vbi sic dicitur. Sacramenti confirmationis materia est chrisma cōfectum ex oleo & balsamo per Episcopum benedicto. Hoc vocabulum chrisma est Grecum,

cuni, & accepit ecclesia illud ex Dionysio cap. 4. de ecclesiastica hierarchia & significat ynguentum compositum ex oleo & balsamo. vt patet in ca. vno de sacra vnctione. Balsamum autem necessarium est in materia confirmationes necessitate præcepti, vt patet ex capit. vno. & cap. nouissime. de consecra. dist. 5. & cap. 1. de sacramentis nõ iterandis, & ex ritu ecclesie. Non est autem necessarium necessitate sacramenti. nam balsamum est in sola Syria terra Paganorum & difficulter potest inueniri, & non videtur quod materiam tam arduam voluerit Deus esse materiam sacramenti non est ergo necessarium de essentia sacramenti, sicut nec aqua in consecratione sanguinis. Hoc tenet Caietan. 3. part. quæst. 72. articulo. 2. hoc etiam probatur ex capit. 1. pastoralis de sacramentis non iterandis. vbi habetur, quod quidam per errorem fuit confirmatus oleo benedicto sine balsamo, & quæsitum

Balsamū
nō est de
necessita
te sacra
mēti con
firmatio
nis.

E est,

est, an esset iterandum sacramentum: & responsum est, nihil esse iterandum sed caute supplendum quod incaute fuerat omisum. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma non est de necessitate sacramenti: si autem non debuit iterari, ergo certe fuit sacramentum, licet postea propter præceptum chrismate ungeretur credo ergo probabilissime quod chrisma non est de essentia sacramenti confirmationis alias enim ratio esset sacramentum, nam etiam puto negotiatores decipere nos, vendentes non balsamum pro balsamo.

24
Chrisma
in confir-
matione
debet es-
se conse-
cratum.

QVÆRITVR an sit necessarium, quod chrisma sit consecratum? Respond. quod sic ita tenet Scotus, Durand. Palud. Marfi. Syluest. Florenti. & omnes, & videtur idem sentire sanctus Thom. 3. par. quæst. 72. artic. 3. unde si chrismate non consecrato per errorem quis confirmaretur, non esset confirmatus nam Christus hoc instituit quod patet ex ritu ecclesiæ, & auctoritate

tate antiquorum doctorum Cyprian. in opusculo de vnctione chrisimatis & Dionysij, capitulo. 4. de ecclesiast. hierarch. Ratio huius assignatur a S. Th. Ricard. Alexand. & Bonavent. Quia cum sacramentum sanctificet actione, oportet vt in se sit sanctum: & propterea congruum fuit vt ipsa materia habeat in se sanctificationem. Sed est differentia inter materias sacramentorum, nam aliquas sanctificauit Christus immediate, vt sunt materiæ illorum sacramentorum, quibus Christus est vsus, scilicet, baptismi, & eucharistiæ. Aliorum vero sacramentorum quibus Christus non est vsus, materias non sanctificauit, vt materiam confirmationis, &c. Et ideo necesse est quod tales materiæ consecrentur. Et licet Christus receperit vnctionem a Magdalena, & in sepulchro, illud fuit modo humano non sacramentali vel spiritali, vel ad aliquem effectum spiritualem: sicut sanctificauit

uit aquas in baptismo, nō tamē quādo bibebat, nec panē quādo comedebat.

43
Chrisma
debet ab
episcopo
consecra-
ri.

Sed utrū debeat ab episcopo chrisma consecrari? Videtur quod sic, ut patet in prædicto ca. uno de sacra vntione, & consecratur in die cœnæ, & quolibet anno renouatur. Vtrum autem Papa possit communicare cōsecratio nē simplici sacerdoti? Credo probabiliter, quod sic. & tunc non esset de essentia sacramenti quod cōfirmatio fieret cum chrismate ab episcopo consecrato, ut notum est.

44
Forma sa-
cramenti
cōfirma-
tionis.

QVAERITVR, quæ sit forma sacramenti confirmationis? Resp. quod hæc *Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis.* Hoc tenent omnes doctor. nullo excepto. Et ita habet ritus ecclesiæ, & autoritates sanctorum. Et si apostoli non utebantur hac forma, ut patet Actu. 8. hoc ideo fuit secundum S. Tho. & omnes, quia oleum ponitur in confirmatione pro signo visibili sed tunc miraculose fiebant signa

na visibilia, & ideo non vngabant cōfirmatos. Item propter irrationes infidelium vitandas, esset enim ridiculum apud infideles, si vngerentur confirmati, & ideo solum confirmabant per manuum impositionem. Cessantibus autem illis signis visibilibus miraculose factis, vsi sunt materia & forma prædictis.

IMPRIMIT autem confirmatio characterem, ut patet ex Concilio Florentin. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Inter hæc septem ecclesiæ sacramenta tria sunt (scilicet, Baptismus, Confirmatio, & Ordo) quæ characterem, id est spirituale quodam signum a cæteris distinctiuum, imprimunt in animam indelebile. Vnde in eadem persona nullum horum trium sacramentum reiteratur. Idem patet ex Concilio Tridentino sessione. 7. de sacramentis in genere. Canon. 9. vbi sic dicitur. Si quis dixerit in tribus Sacramentis baptismo, scilicet, confirma-

35
In confir-
matione
imprimi
ut chara-
cter.

tione, & ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt anathema sit. Qui autem bis confirmaret eundem, peccaret quidem, sed tamen non esset irregularis, quicquid dicant canonistæ. Quia nullus textus iniure ponit hanc poenam. Et patet ex capitulo dicto. de consecratione. distinctione. 5. ubi fit mentio de iteratione confirmationis, & non ponitur poena irregularitatis, licet prohibeatur iteratio. Sed quare posita est poena irregularitatis iterantibus baptismum, & non iterantibus confirmationem? Respond. quia antiquitus fuit contentio, & hæresis de iteratione baptismi, non autem de confirmationis repetitione. Et ideo hoc secundum noluit ecclesia ita stricte prohibere, & punire, sicut primum.

45. **QVAERITVR** vtrum quis possit confirmari antequam sit baptizatus?

tus? Respond. quod non, & si fiat nihil factum est, vt habetur in cap. si quis de presbytero non baptizato. ubi præcipitur, quod de nouo baptizetur, & iterum ordinetur. Et eadem est ratio de confirmato, & non baptizato. Et capi. veniens de presbytero non baptizato dicitur, quod baptismus est fundamentum omnium sacramentorum. Si autem quis ordinaretur ante confirmationem, male faceret, sed tamen factum teneret.

QVAERITVR an confirmatio conferat gratiam? Respōd. quod sic. Et ita tenendum est tanquam de fide quia est sacramentum. Item quia sic expresse definitum est in concilijs, vt habes superius. quæst. 6. cum de sacramentis in communi ageremus. Item patet ex concilio Triden. sessio. 7. de confirmatione, Can. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit iniurios esse spiritui Sancto eos qui sacro confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, ana-

Cōfirma
ri nemo
potest an
te baptis-
mum.

47

Inconfir-
matione
conferatur
gratia.

thema fit. Imo cōfert maiore gratiam quam baptismus. Quia iam in confirmatione fit milis, & roboratur ad defendendam fidem quam in baptismo recepit. Et ita dicit Palude & omnes. Et de consec. distinct. 5. cap. de his. dicitur, quod confirmatio est dignius sacramentum quam baptismus, & maiore veneratione dignum.

48
An omnes tenentur confirmari.

QVAERITVR an omnes debeant confirmari. Respon. secundum doct. omnes quod sic. Et patet de consecr. distinct. 5. capit. omnes fideles, & cap. vt ieiuni. vbi dicitur, nunquam erit Christianus nisi confirmatione episcopali fuerit chrismatum. Sed vtrum sit de necessitate salutis, hoc sacramentum? Respond. quod stando in iure diuino non est preceptum nec inuenitur in euangelio locus obligatorius, sicut inuenitur de baptismo, poenitentia, & eucharistia. verum est, quod contemptus eius est peccatum mortale: contemneret. vero qui nollet illud recipere,

cupere, quia non vult obedire & putat nullius meriti esse, & valoris. Hoc esset mortale secundum omnes, & sanct. Tho. 3. p. quaest. 72. art. 8. dimittere autem illud ex negligentia non esset mortale contra ius diuinum, qualiscunq; negligentia sit etiam crassa. Stando autem in iure humano, Adria. & S. Tho. tenent quod non est preceptum, & ego ita credo, licet oppositum teneant pene omnes. Scotus Palud. Maio, &c.

QVAERITVR qua aetate dandum est hoc sacramentum? Respond. quod Marsilius, & quidem alij dicunt quod expectanda est aetas. 12. annorum, sed credo ex S. Thom. non esse necessarium expectare usum rationis, Idem ait Gabriel & Antonius, & Syluest. verum est quod beatus Antoninus dicit bonum esse expectare septennium pueri propter periculum reconfirmationis, vt scilicet confirmatus meminerit se esse confirmatum.

QVAERITVR an solus episco-

E s pum

49
Qua aetate confirmatio est suscipienda.

An solus
episcopus
possit con-
firmare.

pus possit hoc sacramentum conferre
Quærit hoc Sanct. Thom. 3. par. q. 72.
art. 11. Respon. quod licet de hoc sint
variæ opiniones, dicendum tamen est
cum Sanct. Tom. Alexan. & Palud. 4.
d. 7. quis. 4. & Marfi. 4. q. 5. quod pro-
pria autoritate non potest simplex sa-
cerdos confirmare, & si tentet nihil fa-
ciet. Nihil ominus ex commissione Pa-
pæ quilibet sacerdos posset confirma-
re. Hoc patet autoritate ecclesiæ, ex fa-
cto Gregor. vt habetur. 95. distinctione
cap. peruenit (ait Gregorius) ad nos
quosdam scandalizatos fuisse, quod
presbyteros prohibuimus confirmare
Et post dicit ad Ianuarium, etsi de hac
re aliqui contristantur, vbi episcopi
desint concedimus quod presbyteri
signent in fronte baptizatum. Et in cō-
cilio Florentino. sub Eugenio. 4. in. ex-
trauagant. de vnione Armeno, instru-
endo Armenos, numerantur septem
sacramenta, & secundum est confir-
matio, cuius ordinarius minister est
episco

Episcopus. Item idē definitum est in
Concilio Tridentin. sessione. 7. Ca-
no. 3. cuius hæc sunt verba Si quis di-
xerit sanctæ confirmationis ordina-
rium ministrum non esse solum epis-
copum, sed quemuis simplicem sacer-
dotem, Anathema sit. Nihil ominus
ex dispensatione sedis apostolicæ, &
rationabili causa simplex sacerdos po-
test hoc sacramentum ministrare.

CIRCA ritum huius sacramen-
ti, vide celeberrimam definitionem
Concil. Tridentin. de sacramentis in
genere. Sessione. 7. cano. 13. supra quæ
stio. 36. vbi de baptismi ritibus ageba-
tur. Et est notandum quod suscepto-
res confirmandi, seu patrini debent
esse confirmati, vt patet de consecra-
dist. 4. capit. in baptisate. Et si patri-
nus non confirmatus teneat, non
oritur inde cognatio spiritualis, quæ
alias oriretur, quia non est verus su-
sceptor. Quilibet autem confirma-
tus potest esse patrinus, nisi vir ux-
oris &

57
De ritu
cōfirma-
tionis &
suscepto-
re confi-
mari pa-
trino.

ris & vxor viri. Si vir tamē teneat vxorem, inde oritur affinitas: & si scienter fecerit, non potest petere debitum, tenetur tamen reddere. Et contrahitur in hoc sacramento tanta affinitas, quāta in baptismo. Et non possunt esse susceptores plures, sed vnus & debet esse alius quam in baptismo. Quod autem fiat signatio in fronte non videtur esse de essentia huius sacramenti. Quia in Euangelio non legimus, nisi quod imponebant manus super illos. Quod autem fiat per modum crucis patet esse necessarium, quia in forma dicitur, configno te signo crucis. Oleum etiā necessarium est & ritus ecclesiæ tenet quod confirmatus non lauet oleum per septem dies sed hoc non est de essentia. Et hæc de sacramento confirmationis.

Sequitur Sacramentum Eucharistiæ.

de

De sacramento Eucharistiæ tractat Magister sententi. 4. distin. 8. & Sanct. Thom. 3. par. q. 73. Et antea omnia.

VAERIT VR an Eucharistia sit sacramentū? Respon. ab omnibus Christianis, quod sic & maximum omnium sacramentorum. Ita determinatur in multis conciliis, & ideo hoc firmiter est de fide tenendum, vt habes superius de sacramentis in genere, quæstio. 5. item idem habetur in Concilio Tridentino, sessio. 13. capit. 3. Et Ecclesia cantat, Tantum ergo sacramentum &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentū an sit actio ipsa puta consecratio, vel sumptio eucharistiæ, vel aliquid aliud? Respon. ex S. Thom. 3. parte quæstion. 73. articul. 1. ad. 3. & 78. articulo. 1. ad. 2. quod nec consecratio, nec sumptio eucharistiæ, est sacra

25

Eucharistia est sacramentum.

facramentum nec pars sacramenti sed
 sacramentum eucharistiæ perfectum
 est id quod remanet post consecratio-
 nem. Sicut enim collatio baptismi non
 est sacramentum baptismi, ita nec con-
 secratio Eucharistiæ est sacramentum
 nec ipsa sumptio: sed species ipsæ, &
 corpus Christi sunt sacramentum, ut
 patet in capitulo penultimo. 1. qua-
 stion. 1. ubi dicitur. Sunt autem sacra-
 menta baptisma, chrisma, corpus Chri-
 sti & sanguis: ecce aperte dictum. Et
 licet sub diuersis speciebus contineatur
 corpus Christi, est tamen vnicum
 sacramentum, non vnitatem naturali,
 cum species sacramentales differant
 specie: sed vnitatem finis, quia omnia
 quæ in eo sunt ordinantur ad vnum
 finem scilicet, vel ad continentium
 Christum, vel ad faciendam vnitatem
 corporis mystici.

Q V A E R I T V R utrum sacra-
 mentum Eucharistiæ sit de necessitate
 salutis? Respond. quod est præcep-
 tum

53
 Eucharis-
 tia an est
 de neces-
 sitate sa-
 lutis.

tum de eucharistia, ut patet Ioan. 6.
 Nisi manducaueritis carnem filij ho-
 minis. Est etiam sacramentum hoc de
 necessitate præcepti ecclesiæ, ut diffi-
 nitum est in. cap. omnis vtrisque sexus
 de poenitentijs & remissionibus, & lō
 ge efficacius idem est diffinitum in cō
 cil. Tridem. in session. 13. Can. 9. cuius
 verba sunt. Si quis negauerit omnes
 & singulos Christi fideles vtrisque se-
 xus, cum ad annos discretionis perue-
 nerint teneri singulis annis saltem in
 paschate ad communicandum iuxta
 præceptum sanctæ matris ecclesiæ ana-
 thema sit. Secundo dico, quod hoc sa-
 cramentum non est ita de necessitate
 salutis, sicut baptismus. Nam nemo po-
 test saluari sine baptismo realiter, vel
 in voto suscepto, & tamen sine eucha-
 ristia possunt saluari multi, ut de facto
 saluantur pueri baptizatis, ac pro in-
 de non est ita de necessitate salutis,
 sicut baptismus, eucharistia autem
 interpretatur bona gratia, ut patet
 1. quæst.

1. quæst. 1. ca. multi. ab alijs interpreta-
tur gratiarum actio synaxis cōmunio
& sacrificium.

64

Figura
Euchari-
stiae.

HUIUS autem sacramenti potissi-
ma figura secundum Sancto. Tho. fuit
agnus paschalis. Lutherus tamen irri-
det figuras huius sacramenti, & offi-
cium Sanct. Tho. de corpore Christi,
dicit compositum a summo Christi,
hoste, eo quod adducit figuras, & mira-
tur quare ibi non adduxerit figuram
asinæ Balaam, sed dimittamus perni-
ciosissimum hominem. Circa hoc
multa bona dicit Gabriel in Canone,
lect. 55. vbi petens quare in Canone,
fit mentio de sacrificio Abraæ. Abel,
Melchisedech, & non de agno respō.
hoc ideo esse factum, quia in illis tri-
bus sacrificijs allegatur sanctitas sacri-
ficantium, quæ semper placuit Deo.
esus autem agni paschali non semper
fuit acceptus deos.

55

Materia
Euchari-

QUAERITVR quæ sit materia huius
sacramenti respon. quod panis & vi-
num

num. Ita determinatum est ab eccle-
sia, capit. firmiter. de summa Trinitat. stiae pa-
& fide catholi. Et in concilio Cartha- nis triti-
ginensi. Et habetur de consecr. dist. 2. cent.
cap. in sacramentis, & cap. cum omne
& cap. cum Matthæ, de celebratione
missarum. Et patet, nam Christus hac
materia est vsus accepit (ait euangeli-
sta) panem, &c. similiter & calicem, &
non bibam a modo de hoc genimine
vitis. Ex quo patet quod in calice con-
tinebatur vinum. Panis vero debet es-
se triceus, ita quod in alia materia
non potest confici vt ait Sanctus Tho-
mas, tertia parte, quæstione. 74. arti-
culo. 3. Item tenet Alexand. de Ales.
4. parte. quæstione. 32. & Durand. 4.
distinctio. 11. quæstion. 4. & Scotus di-
stin. 11. quæst. 6. Idem habetur in Con-
cilio Florenti. sub Eugen. 4. cuius ver-
ba sunt. Sacramenti Eucharistiae mate-
ria est panis triticeus, & vinum de vite
cui ante consecrationem aqua modis-
sima misceri debet. Vnde omnis

F

panis

panis qui cōmuni modo loquēdi vo-
catur panis, est ordinatus ad alimen-
tum hominum, est sufficiens materia
consecrationis. Ex quo sequitur, quod
panis hordeaceus non est materia con-
secrationis, nec potest in eo cōfici hoc
sacramentum, quia non est panis, nec
hordeum est alimētum hominum, sed
bestiarum. Panis autem filiginis (de cē-
teno) quia vere est panis, & ad alimen-
tum hominum ordinatus, potest con-
secrari. Idem dicendū de farre, & spel-
ta, si eis conficeretur verus panis. De
farre dicit Palu. quod sufficit. De spel-
ta dicit Antonius, quod sufficit, sed
quia hoc non est certum, credo esset
temerarium consecrare in alio quam
triticeo pane. De mayz apud Indos,
dubium est an esset sufficiens mate-
ria, & ideo non est consecrandum in
eo. In pasta autē ex tritico (en la massa)
non potest fieri consecratio, quia non
est panis, sed ex ea fit panis, & habet
alias proprietates quā panis, hic enim

nutrit,

nutrit, illa vero interficit. In amydone
etiam S. Th. tenet quod non potest fie-
ri consecratio, & ita ego credo, alij ta-
men dubitāt. Et Palu. 4. id. 4. & d. m. q.
1. ar. 4. dicit quod potest in eo fieri cōse-
cratio, sed hoc nullo modo est tenendū.

QVAERITVR, an panis conse-
crationis debeat esse azymus, id est si-
ne fermento? Respōd. S. Th. 3. p. q.
74. ar. 4. quod non est de essentia sacra-
menti, quod panis sit azymus: sed po-
test cōfici etiā in fermentato, quia est
verus panis. Cōueniens tamē est quod
quilibet consecret secundū ritū suae ec-
clesiae. In ecclesia autē circa hoc non
est vnus ritus solus, nā Graeci cōficiūt
in fermentato, vt dicit Greg. in registro.
Sed consuetudo Latini ritus consecran-
di in azymo cōuenientior est quā con-
suetudo Graecorum. Nam Christus iete-
lebrauit in azymo, vt patet Mat. 26.
Prima autē die azymorum accesserunt
discipuli ad Iesum dicentes vbi vis pa-
remus tibi comedere pascha. Et Luz.

56

Panit azi-
mus ma-
teria eu-
charistie.

F 2

ca

ca. 22. venit autem dies azymorum in qua necesse erat occidi pascha. Gracii vero propter detestationem Nazarenorum, qui putabant legalia simul esse obseruanda cum euangelio, quia in lege Iudaeorum comedebatur panes azymi, ipsi elegerunt non consecrare in azymo. Et etiam ut expressius significarent Christum ex carne & diuinitate factum. Vnde in hoc non sunt haeretici, nec peccant consecrantes in fermentato.

57
At. requiratur certa quantitas.

QVAERITVR, utrum requiratur certa, & determinata quantitas panis ad consecrandum, vel an possit sacerdos consecrare tantum panis, quantum sibi placuerit? S. Thom. 3. parte. q. 74. artic. 2. tenet quod nulla est quantitas panis aut vini tam magna ad consecrandum quae non possit esse materia huius sacramenti. sicut in rebus habentibus materiam, ex parte finis determinatur quantitas materiae; ut in domo, & in fabricatione nauis, ex parte intentionis determinatur quantitas

tas. Ita etiam tenet Scot. Dur. Gab. & omnes, & idem dicendum est de paruitate.

QVAERITVR tamen an oporteat materiam esse praesentem? Respon. ab omnibus quod sic. Patet ex facto Christi, qui consecrauit materiam praesentem accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, similiter & calicem. Item patet, quia intentio ministri non potest distincte dirigi, nisi super rem praesentem cum omnis nostra cognitio ortum habeat a sensu sed ad consecrandum requiritur intentio ministri ergo & praesentia materiae. Item probatur efficacius ex ritu ecclesiae, quae nunquam materiam absentem, &c. nec unquam visum est quod aliquis sacerdos bonus aut malus tetauerit contrarium facere, oportet igitur materiam esse praesentem, & apud sacerdotem. Cum enim sacramentum sit institutum propter hominis, illa praesentia requiritur in materia sacramenti, quam communiter hominis vocant praesentiam, & cum res quae est post parie

58

An oporteat materiam eucharistiae esse praesentem.

tem nō dicatur apud nos praesens, nec etiam quae est retro nos; videtur quod non possit consecrari.

QVAERITVR vtrum vinum vitis sit materia huius sacramenti? Respondetur, quod sic. Quia in vino vitis consecrauit Christus, ut patet Matth. 26. non bibam de hoc genimine vitis. Et habetur capit. didicimus, & capit. cum omne. de consec. dist. 2. & in alijs multis locis.

VTRVM autem possit consecrari in aceto? Respondetur omnino quod non. Et non dubium de hoc; quia non est vinum; sed corruptio vini. Licet gl. in ca. sicut (el primero) de consecratione. d. 2. dicat contrarium, sed misit falcem in messem alienam, & turpiter errauit, nisi intelligatur de vino aliquantulum corrupto (hoc est, quae tiene vna punta de vinagre) in tali enim consecrari potest; quia est vinum verum. Sed vtrum possit consecrari in vino contento in racemis; in musto? Respō. tur

59. Vinū vitis, est materia eucharistiae.

In aceto non potest consecrari.

Mustū in vitis non potest consecrari.

detur, quod non debet fieri, prohibitu enim est in cap. cum omne. de consec. dist. 2. Secundo dico, quod nec posset fieri consecratio in tali vino, quia sicut pasta non est panis, sed ex ea fit panis ita nec succus ille intra vuas contentus est vinum, sed ex eo fit vinum, & ideo non potest esse materia consecrationis.

QVAERITVR vtrum aqua sit miscenda cum vino? Resp. quod sic. Et habetur cap. in sacramento. de consec. d. 2. & ibidem capit. scriptura & capi. cum Matth. de celebratione missarum, & in multis alijs cap. Est autem necessaria aqua necessitate praeccepti, non tamen necessitate sacramenti, vt tenent omnes theologi.

DVBITATVR an in eucharistia maneat substantia panis & vini? Ad hoc S. Tho. 3. p. q. 75. art. 2. & omnes doctores dicunt quod non; & hoc de fide tenendum est. Et fuit determinatum in Concilio Constantiens. sessione. 8. vbi

60 Aquamiscenda est vino in calice.

61 In eucharistia non manet substantia panis, & vini.

condemnatus fuit V. vicleff, qui oppositum tenebat. Et in Concilio Lateranensi in cap. firmiter. de summa Trinitate & fide catholica. Item in Concilio Tridenti. Sessio. 13. Can. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritq; mirabilem illam & singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini: quam quidem conversionem catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat anathema sit. Definuit autem per consecrationem esse ibi panis materia & forma, manentibus accidentibus, & incipit ibi esse corpus Christi loco panis. Non tamen dicitur panis annihilari, licet nihil ipsius maneat, quia omnis motus accipit nomen a termino ad quem, sicut vocamus calefactionem

quando ex aqua frigida fit calida quia illa actio terminatur ad calorem. Cum igitur conuersio ista non habeat pro termino definitionem panis, sed præsentiam corporis Christi sub his speciebus, ideo non est dicenda annihilatio panis, sed conuersio, licet desinat esse materia & forma panis secundum se & quodlibet sui. Disputatio videtur de nomine, sed hoc modo dicitur conuenientius.

V. T. R. V. M. omnia accidentia panis & vini maneant in hoc sacramento? Sanctus Thomas. 3. part. quæstione. 75. articulo. 5. respondet quod sic, vt habes in Concilio Tridentino, in præcedenti quæstione allegato. ea enim accidentia quæ nos in eucharistia videmus, clarum est, quod erant panis. et hoc congruit, quia horribile esse comedere carnem Christi in propria specie, et quia diminueretur meritum fidei, vide rationes sanct. Tho. loco allegato Manent etiam in hoc sacramen-

In eucharistia manent accidentia panis & vini.

to aliquæ proprietates panis, & vini, nam homo sine miraculo nutritur eisdem.

63
Conuer-
so panis
& vini est
instanta-
nea.

VTRVM prædicta conuersio sit instantanea, vel successiua? Respondetur secundum omnes quod sit in instanti, nam successio in rebus naturalibus, est vel ex defectu materiæ, vel formæ, vel agentis, sed hic propter nihil istorum est necessarium quod fiat successiue, ergo fit in instanti. Et verba consecrationis sunt causa huius conuersionis, sed illa finiuntur in instanti, ergo conuersio fit in instanti, scilicet, in primo instanti non esse verborum. In consecrationi autem hostiæ ex vi verborum est ibi corpus Christi, & etiam anima rationalis, quæ dat formam corporeitatis: est enim ibi corpus Christi, & etiam Caro Christi, de qua antea dixerat, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, sunt & ossa & sanguis, dicit enim Christus, Hoc est corpus meum, id est, humanum, & per consequens caro,

caro & sanguis, & ossa. Nam corpus humanum (vt dicitur .2. de anima est corpus physicum organicum potentia vitam habens, cuius actus est anima Caro autem capitur pro materia, & forma etiam cum accidentibus Sanguis vero sub specie panis est, ex naturali concomitantia, non ex vi verborum, sicuti, & anima, & diuinitas ipsa.

QVAERITVR vtrum Christus fit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte hostiæ? Respondetur iuxta fidem Catholicam, affirmatiue. Sic enim express. diffinitur in Concilio Florentino, sub Eugenio. 4. Et item in concilio Tridentino. Sessione. 13. Canon. 3. Cuius verba sunt. Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub vna quaque specie, & sub singulis cuiusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit. Sanctus Thomas ingenue fatetur se nescire modum quo

64
Christus
est totus
in tota
hostia, &
in quaii
bet parte.

quod Christus est in hoc sacramento
 Alexan. de Ales. 4. parti. quaestio. 40.
 Altisiodorensis, Ricardus, Bonauen.
 Paluda. Durand. Capreol. sanct. Tho-
 mas : & omnes antiqui ponunt hunc
 modum, & dicunt, quod Christus est
 totus in tota hostia, & totus in quali-
 bet eius parte. & quod omnes par-
 tes Christi sunt simul cum qualibet
 parte hostiae, sed non simul inter se,
 nam corpus Christi in hostia est ex-
 tensiue & septem pedum. Nec mem-
 bra Christi in hostia sunt simul, sed si-
 cut in caelo. Quantitas enim habet duo
 officia, vnum est separare partem ex
 parte subiecti, ita quod capud sit extra
 pedes, & brachia extra crura. Alterum
 est extendere partes in situ in ordine
 ad locum. Quantitas ergo in Eucha-
 ristia exercet officium primum, non
 tamen secundum: nam si Christi co-
 pus non esset in hostia extensum, non
 esset organizatum, nec cum figura,
 & uiueret ibi violenter. Hunc etiam
 modum

modum tenet Scotus, Maior & Mar-
 filius. ex quo sequitur, quod corpus
 Christi in eucharistia vere & sine fi-
 ctione quacunque potest a nobis ima-
 ginari cuiuscunq; figurae uoluerimus,
 & sic de pingitur crucifixus, eo modo
 se habere, sicut si esset vnus puer tantil-
 lus, sicut est imago crucifixi in hostia,
 nam ubi sunt oculi imaginis, est oculus
 christi, & ubi manus imaginis, ibi &
 manus Christi, quomodocunq; figura-
 ta sit imago. Haec non est mala imagi-
 natio.

QVAERITVR, an praedicta
 continentia & existentia corporis &
 sanguinis Christi & totius Christi sub
 speciebus panis & uini, sit vera & rea-
 lis? Respondetur affirmatiue, & ita se-
 cundum fidem catholicam tenen-
 dum est. Ita enim definitur in con-
 cilio Tridentino, sessione. 3. Canon.
 1. cuius uerba sunt. Si quis negauerit
 in Sanctissimo eucharistiae sacramen-
 to contineri uere realiter & substan-
 tialiter

tialiter corpus & sanguinem vna cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo, vt in signo, vel figura, aut virtute, anathema sit.

66

QVÆRITVR an huiusmodi realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in hoc sacramento, duret duntaxat pro tempore quo sacramentum est in vfu, hoc est, si fit ibi vere & realiter solummodo quando sacramentum sumitur? Respondetur negatiue, sed est ibi ab instanti consecrationis, & transubstantiationis, vsque dum species ipsa panis & vini definant esse in rerum natura, & ita de fide tenendum est. Sic enim definitur in Concilio Tridentin. Sessione. 13. Cano. 4. his verbis. Si quis dixerit peracta consecratione in admirabili Eucharistia sacramento non esse corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sed tantum in vfu dum sumitur, nõ

autem

autem ante vel post & in hostijs, seu particulis consecratis, quæ post cõmunionem referuantur, vel supersunt, nõ remanere verum corpus Domini, anathema sit.

QVÆRITVR an in sacramento Eucharistia Christus sit adorandus adoratione latria, non solum interno cultu, sed etiam externo. Respondetur affirmatiue, & ita secundum fidem catholicam firmiter est tenendum. Sic enim definitur in con. Trident. sessio. 13. Cano. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sancto eucharistia sacramento Christum vnigenitum, Dei filium non esse cultu latriæ etiam externo adorandum atq; ideo nec festiua peculiari celeberrate venerandum, neq; in processionibus secundum laudabilem & vniuersalem ecclesie sanctam ritum & consuetudinem solenniter circūgestandum, vel non publice, vt adoretur populo ponendum & eius adoratores esse idololatrias, anathema sit.

76

EX

EX quæstionibus nunc proxime definitis constat licere sacram eucharistiam in sacratio referuari, & licere item ipsam ad infirmos honorifice deferre, & opposite assertiones hæreses sunt, vt patet ex Concilio Tridentin. Sessione. 13. Canon. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit non liceret sacram Eucharistiam in sacratio referuari, sed statim post consecrationem astantibus necessario distribuendam, aut non licere, vt illa ad infirmos honorifice deferatur, anathema sit. Ex eisdem item definitis quæstionibus liquet certissimumque est Christum in Eucharistia exhibitum manducari non tantum spiritualiter, sed etiam sacramentaliter: quod quidem definitum est, vbi supra Canon. 8. his verbis. Si quis dixerit Christum in Eucharistia exhibitum, spiritualiter tantum manducari, & non etiam sacramentaliter, ac realiter, anathema sit.

Quæ

QVAERITVR vtrum Christus moueatur in hoc sacramento? S. Tho. 3. par. quæst. 76. artic. 6. ponit duas propositiones. Prima, corpus Christi in eucharistia non potest moueri localiter per se quia non potest transire ab vna parte hostiæ, ad aliam. Secunda, ad motum hostiæ Corpus Christi mouetur localiter de per accidens, sicut motis nobis mouentur ea quæ sunt in nobis. Idem dicit Marsilius. 4. quæst. 7. art. 3. dub. 5. de alijs autem motibus, alterationis, calefactionis, corruptionis & similibus, dicit S. Tho. & Sco. quod non est ibi capax alicuius actionis, aut passionis naturalis, saltem respectu alicuius extrinseci, respectu cuius habet se corpus Christi sicut si esset substantia spiritualis. Et ita communitè tenent omnes: & hoc non est propter impedimentum Christi, sed naturaliter. Et sic in sacramento hoc non est mobiliter Christus, nisi solo motu locali. Et sic corruptis, speciebus: desinat ibi esse cor-

G

pus

Christus
quomo-
do mo-
ueatur in
Euchari-
stia.

pus Christi; non tamen dicitur cor-
rumpi, sicut nec ego desinens esse in
hoc loco, dicor corrumpi. Manet igitur
Christus tandiu in speciebus, quan-
diu maneret substantia panis, & vini si
non essent consecratae.

70

Christus
an vide-
re possit in
eucharis-
tia.

QUAE R I T V R vtrum Cri-
stus possit videri in hostia? Respond.
ex sanct. Thom. 3. part. quaest. 76. artic.
7. & naturaliter loquendo nullus ocu-
lus corporeus, praeter oculum Christi,
potest videre Christum in eucharistia
nec oculus corporis glorificati. Idem
dicit Scotus. 4. dist. 10. quaest. 9. & Mar-
filius, quaest. 7. artic. 3. & Durand. dist.
10. quaest. 4. Secundo dico, quod ocu-
lus Christi in eucharistia videt se exi-
stentem in eucharistia. Hoc S. Thom.
3. part. quaestione. 76. articulo. 7. ad se-
cundum. Et quia litera est ibi mendo-
sa, debet sic legi. Ad. 2. dicendum, quod
oculus corporalis Christi videt se in sa-
cramento, non tamen potest videre
ipsum modum existendi quod est sub

sacra-

sacramento quod pertinet ad intelle-
ctum. Tertio dico quod oculus corpo-
ralis, tam viatoris, quam beati, permi-
raculum potest Christum videre in eu-
charistia. Hoc sanct. Thom. & conue-
nit etiam Scotus. Et haec de oculo cor-
porali. Vtrum vero per intellectum pos-
sit Christus videri, & eius modus existe-
di in hoc sacramento? Dico cum sanct.
Thom. loco citato nunc, quod natura-
liter loquendo nullus intellectus hu-
manus aut angelicus, coniunctus aut
separatus potest cognoscere Christum
in hoc sacramento secundum quod est
sub speciebus. Patet, quia iste modus
existendi est supernaturalis excedens
totam naturae facultatem. Secundo di-
co quod beati vident hoc mysterium
sed in verbo; nam cum hoc sacramen-
tum sit vnum praecipuum de substantia
fidei, & visio correspondeat fidei & spei
beati videt illud; sicut audiimus enim
sic vidimus in ciuitate domini Dei no-
stri. Psal. 47.

G 2

QVAE-

An in miraculis
apparitionibus
eucharistiae sit
Christus.

QVÆRITVR, an quando in hostia apparet puerulus, vel aliquid aliud (sicut saepe ad paruit Greg. & Paschasio) sit ibi realiter Christus? S. Thomas. 3. part. quaestione. 76. articulo. 8. dicit quod dupliciter potest fieri huiusmodi apparitio. Primo per modum transeuntis, ita quod subito redit hostia ad suam propriam formam, & tunc a parte rei nulla est facta mutatio, sed solum ex parte oculorum, & sensuum nostrorum, sicut prophetis apparebant visionis animalium & bestiarum, quæ tamen non erant a parte rei. Fit autem hoc in Eucharistia aliquando, ut sciamus ibi esse corpus Christi. Secundum modo potest fieri talis apparitio perseveranter, & tunc a parte rei facta est vera mutatio specierum. Et si in forma carnis, aut sanguinis appareat, non sunt sumenda propter horrorem speciei illæ, & quia humanis carnibus vesci illicitum videtur. Essent tamen prædictæ speciei adoranda

dæ, sicut antea.

QVÆRITVR an accidentia maneant sine subiecto in hoc sacramento, vel an species quæ sunt in hoc sacramento habeant aliquod subiectum Sanctus Thomas. 3. parte quaestione. 77. articulo. 1. & omnes concorditer dicunt, quod accidentia manent sine subiecto in hoc sacramento. Quæ non sunt in pane, cum ille iam desierit esse. Nec sunt in corpore Christi, quia accidens migrare non potest de subiecto in subiectum. Et etiam quia Christus habet iam alia accidentia, nec ista conveniunt illi, Et sic est determinatum in capitul. firmiter. de summ. Trinita. & fide catholica. Quantitas autem est sine subiecto miraculose a Deo sustentata. Aliæ vero qualitates, ut albedo, caliditas, frigiditas, & aliæ similes sunt in quâtitate sine miraculo, & sine speciali Dei concursu. Sicut enim in actibus naturalibus principale agens est substantia, tamen non mediante se, sed

An accidentia manent sine subiecto in eucharistia.

mediante accidente, sic in causalitate causæ materialis, principale subiectum accidentium est substantia corporea, sed non immediate, sed quantitate mediante. Et tales qualitates sine miraculo nouo, habent suas operationes nam species vini consecrati frigefaciunt naturaliter si vinum erat frigidum, nam frigefacere non conuenit substantiæ nisi frigiditatis ratione, cum ergo ibi sit frigiditas, naturaliter frigefacit. Sic igitur species consecrata faciunt & producant, quicquid agere & producere possent, si manerent cum substantia panis, & vini.

QVAERITVR utrum vino consecrato possit misceri aliquis liquor non consecratus? & si talis mixtio fiat, an sit totum consecratum, vel pars, aut nihil, vel pars sic, & pars non? Hæc est grauis difficultas. Sancti Thomæ 3. par. quæst. 77. articul. 8. ponit aliquas propositiones. Prima si misceantur duo liquores diuersarum specierum, si sint

in

in quantitate sufficienti, & fiat perfecta mixtio, utrunque corrumpitur, & fit unum tertium. Secunda, si misceantur duo liquores eiusdem speciei, & in quantitate sufficienti, utrunque corrumpitur, & fit unum tertium. Tertia, si vino consecrato opponatur tantumdem aquæ, vel alterius liquoris, non manet ibi corpus Christi, iam enim non est vinum. Quarta, si vino consecrato misceatur aliud vinum non consecratum eiusdem speciei, in quantitate sufficienti, non manet ibi corpus Christi. Sed hoc vltimum intellige quando per multum tempus, & per motum magnum (quod raro continget) fieres perfecta mixtio. Tunc enim non manerent partes vini consecrati, quia essent diuisæ sub intrantibus alijs vini superadditi. Vnde post sumptionem sanguinis, ecclesia consuevit accipere bis vinum, ut si manserit aliquid sanguinis, assumatur. Dico ergo sine metu, quod etiam addito multo vino non con-

G 4

se

73
An vino
cōsecra-
to possit
misceri
alius li-
quor.

secrato manet ibi corpus Christi, & sanguis eius: & consequenter, quod in secunda ablutione melius erit assumere plus aquæ quam vini, quia tunc corrumpentur species vini.

74

Forma
consecra-
tionis pa-
nis & vi-
ni.

QUÆRITUR quæ sit forma huius sacramenti? Respondetur secundum omnes, & est determinatio ecclesiæ in cap. cum Mattheæ de celebratione missarum. & in concil. Florentino, forma consecrationis panis est hæc. Hoc est enim corpus meum. Et forma consecrationis vini. Hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissione peccatorum. Et oppositum dicere est pessimus error. Et male de hoc dubitat Frasmus in annotatione. Corinthiorum. ii. ubi ait. Vtinam Paulus nobis traderet quibus verbis sacer. ille panis consecrari debere. Vere miror non de erroribus horum grammaticarum, sed de eorum superbia maxima, quia non habentes auto-

autoritatem pro se, reuocant hoc in dubium. Sed illis dimissis, dicimus hanc esse formam consecrationes eucharistiæ qua usus est Christus in vltima cœna, Hoc est enim corpus meum. Et ita etiam aperre dicit S. Cypr. de cœna Domini in principio, & Ambros. li. de sacramentis, & habetur de consec. dist. 2. cap. consec. &c. Illa autem verba quæ præcedunt formam consecrationis scilicet Qui pridie quam pateretur, &c. licet Scot. dicat esse ita necessaria, vt sine ipsis esset dubia consecratio, melius tamen sanct. Thom. 3. part. quæstio. 78. art. 1. 4. & Durand. dist. 8. dicunt non esse necessaria necessitate sacramentum cum non sint forma: propter ordinationem tamen ecclesiæ nõ ligeret ea prætermittere. In consecratione vero sanguinis calicis forma est, Hic est enim calix sanguinis mei. Hæc sola verba secundum communem opinionem sunt sufficientia ad consecrationem sanguinis. Reliqua vero, quæ sequuntur

scilicet, noui & æterni testamenti, &c. sunt de perfectione formæ, & non de essentia sacramenti: sicut ly, ego, in forma baptismi. Hoc patet, quia Græci ita consecrant sanguinem, nec ob hoc sunt damnati ab Ecclesia, & in missali B. Basilij illa sola verba tanquam forma erant rubeis literis scripta. Scotus tamen admonet quod sacerdos nõ debet intendere consecrare per ista, vel illa verba, sed debet absolute consecrare, dicens omnia illa verba, quæ sunt in forma, qua nunc ecclesia nostra vtitur. Ly, enim, in vtraque forma non est de essentia sacramenti, nullus enim Euangelista ponit illud: male tamen faceret qui omitteret illud. Potest etiam forma dici quacunque lingua, sed tamen variare illam, & alia lingua dicere, peccatum esset, licet sacramentum teneret.

75
 Quan de
 mon in-
 terpreta-
 tionem.

QVAERITVR quid demonstretur in forma eucharistia per illud pronomen, hoc? Respond. quod licet de hoc

hoc sint variæ opinionis, tenendum tamen est cum S. Thom. 3. par. quæstio. 78. art. 5. & super epist. 1. Corin. 11. ubi ponit aliquas propositio. Prima, Tam Christus quam sacerdos aliquid demonstrat per ly, hoc quia alias verba nõ applicarentur materiæ. Secunda, Per ly, hoc, non demonstratur aliquid singulare, & discrete: sed dicitur in generali & indistincte, & sensus est, contentum sub his speciebus, est corpus meum. Sicut cum dicimus, Hic est calix, &c. intelligitur, contentum in hoc calice, est sanguis meus. Sicut quando demonstro marsupium, & dico hoc est aurum, sensus est, quod continetur hic est aurum. Sic etiam in forma significatur, quod continetur vel continebitur Hic est corpus meum. Idem tenet Ricard. 4. d. 8. q. 1. artic. 3. & Duran. distinct. 8. q. 2. ad primum argumentum principale & Capre. dist. 8. & 9. q. vnica. ad argumenta contra. 5. conclusionem, & Alfisio. & Gloss. super Mattheum. 26. & Mark.

hoc in cõ
 secratio-
 ne panis.

Marfil. 4. q. 6. Et est manifestum, nā illa forma. Hoc est corpus meum, nihil aliud facit, nisi quod corpus Christi contineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum significatur per formam.

66
Effectu
euchari-
stia.

QVAERITVR qui sint effectus huius sacramenti? Respondet S. Tho. 3. p. quaest. 79. artic. 1. quod primus effectus est collatio gratiae, haec autem gratia confertur in sumptione, ut patet Ioan. 6. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo. Gratias quas promittit Christus in hoc sacramento, promittit ratione sumptionis, ergo ante sumptionem non conferuntur, & de hoc non est dubitandum. Datur autem praedicta gratia immediate in ipsa sumptione. Et omnibus sumentibus eucharistiam confertur aequalis gratia ratione sacramenti ex opere operato. Non tamen ideo datur maior gratia, quia recipitur sub vtraque specie, nā alias qui maiorem hostiam sumeret, maiorem perci-

perciperet gratiam ratione quantitatis continuæ quod est falsum ac proinde nec ratione quantitatis discretæ, cū sub specie panis & vini sit vnicum sacramentum. Et alias fraudaretur populus magna gratia sacrificij cum profecto pia mater ecclesia non negaret illud sub vtraque specie, si daretur maior gratia. Iste autem effectus gratiae non impeditur per peccatum veniale, licet enim quis recipiat eucharistiam in actu si peccato veniali non ideo impeditur augmentum gratiae in eo, ut ait S. Tho. 3. p. q. 79. art. 8. quia alias esset magnum periculum. Quis enim sine peccato veniali accedet saepe per peccatum autem veniale impeditur actualis sensus gustus, & delectatio spiritualis. Nec etiā requiritur tunc motus liberi arbitrij actualiter concomitans sumptionem Eucharistiae sufficit enim motus liberi arbitrij praecedens, ut etiam dicit Sanctus Thomas. 4. distinction. 15. quaestione. 1. articulo. 3. quaest. 2. ad. 2.

QVEA-

QVÆRITVR an per hoc sacramentum remittatur peccatū mortale, an scilicet, possit quis accedere ad eucharistiā in peccato mortali, ita quo non peccet mortaliter de nouo. Respondetur, quod dupliciter potest quis accedere cū mortali. Vno modo scienter, & talis semper peccat mortaliter de nouo. Non dijudicans corpus Domini iudicium sibi manducat & bibit. Secundo modo ignorāter, quia scilicet doluit, & credidit se habuisse sufficientem, dolorem: cum tamen in rei veritate talis dolor non fuerit sufficiens, & talis non accedit indigne, nec peccat mortaliter, quinimo virtute sacramenti remittitur præcedens peccatum. Hoc Sancto. Thom. 3. par. quæst. 79. ar. 3. & quæst. 8. art. 4. & Alexand. de Ales. 4. part. quæst. 46. membr. 3. ad secundū & Bonaventura. 4. distin. 9. quæst. 7. & Gabriel in canone. lectione. 8. & Mar. 4. quæst. 6. articul. 4. conclusione. 1. & Gerson in multis locis, & super Magistrum

strum tract. 9. par. 3. Adrianus quæst. 1. de eucharistia & omnes præter vnum Maio. Patet autem hoc, nam alias cum non possit homo scire, ytrum odio vel amore sit dignus (iuxta illud. Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. 1. Corinthiorum. 4. & Iob 9. Verebat omnia opera mea: & ibidem, si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & De propitiato peccato noli esse sine metu Ecclesi. 5. periculosissimum esset accedere ad Eucharistiā, & talis exponeret se periculo peccati mortalis, cum nemo sciat se sine peccato accedere. Item Ioannis, 6. dicit Christus. Panis verus est qui de coelo descendit, & dat vitam mundo. cum igitur accedens in gratia, iam habet vitam: si aliquando existenti in mortali in culpabiliter ignorato, non daret gratiam nunquam esset verum quod hic panis vitam daret mundo. Satis est igitur, ad hoc vt quilibet securus accedit ad eucharistiā, quod doceat

doleat de præteritis & proponat cauere futura, licet aliquando non sint remissa peccata: & tunc remissionem eorum accipiet, non ratione contritionis quæ præficietur, sed ratione sacramenti, quod secundum Augustinum & sanctos, viuificat mortuos, & semper sic accedens habebit gratiam. Et licet de hoc aliqui dubitent, ego tamē nullum dubiū habeo. An vero huius sacramenti præcipuus effectus sit remissio peccatorum, dices secundum fidem catholicam, negative. Ita enim definitur in Concilio Trident. Sessio. 13. Canon 5. ubi sic dicitur. Si quis dixerit vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorum vel ex ea non alios effectus prouenire, anathema sit.

78

An sumptionem eucharistiæ prærequiritur confessio.

QVÆRITVR an ante sumptionem eucharistiæ sit necessaria confessio, velian sufficiat sola contritio cum proposito confitendi peccata semel in anno? Respond. sententia

omnium

omnium Theologorum sanct. Thom. Durand. Scoti. Palud. Alexand. Bonauentu. Gabriel Ocham, & aliorum est quod necessarium est confiteri omnia peccata mortalia antequam accedamus ad eucharistiam. Quæ sententia adeo certa & firma est, vt nulli iam liceat de opposito aliquid etiam opinatiue asserere; Hoc patet ex Concilio Tridentino, Sessio. 13. De Eucharistia capit. 7. & iterum immediate post Canonem vndecimum, idem definit sub his verbis. Et ne tantum sacramentum indigne, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus illis quos conscientia peccari mortalis grauat, quantumcunque etiam se contritos existiment habita copia confessoris necessario prætermittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium dicere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit,

H pferit,

pferit, eo ipso excommunicatus existat. Hoc autem præ adducti doctores non solum dicunt iure positivo tantum, sed etiam iure diuino, & hoc habitum est semper pro certo, & ab antiquo. Vnde Hugo de sancto Victore vir magnæ autoritatis in lib. de Ecclesiastica potestate. dicit, Audacter dico si ante sacerdotis confessionem quis accesserit ad corpus & sanguinem Christi, reus erit corporis & sanguinis domini quantumuis pœniteat, & vehementer doleat, & ingemiscat. Hoc autem dixit. 60. annis ante Innoc. 3. qui instituit capi. omnis vtriusque sexus. Ex quo patet, quod nõ de nouo in prædicto cap. fuit positum præceptum de confessione ante eucharistiam præmittenda. Et Cyprian. in Epistola ad fratres consistentes in plebe, reprehendit Episcopus sui episcopatus Carthaginensis. eo quod non memores euangelij, & suæ autoritatis, lapsis dabant eucharistiam ante confessionem. Idem dicit

dicit (& ad huc acrius) in libello ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. ecclesiasticæ historiæ refert Eusebius de Philippo Imperatore, quod cum indie Paschæ communicare vellet, non fuit permixsus ab Episcopis, nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenendum est contra Caietan. necessariam esse confessionem sacramentalem ante sumptionem eucharistiæ. Quod etiam probatur ex consuetudine ecclesiæ: quam frangentes putat se grauiterrare. Item eucharistia est sacramentum unitatis ecclesiasticæ ergo recipiens illam oportet, non solum, vt reconcilietur Deo per contritionem, sed etiam ministris ecclesiæ per confessionem, Item Matth. 6. Christus dicit, Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade reconciliare fratri tuo. Hæc igitur sententia tenenda est, quanuis non putem

hæreticum, quod Caietanus dicit,

79
1. Casus
Aliquan-
do licet
sumere
euchari-
stiam sine
præuia
confessio-
ne.

Secūdus.

QVÆRITVR an liceat ali-
quando sumere Eucharistiam ante
confessionem? Respond. secundum
omnes, quod sic, primo quando quis
tempore necessitatis, quo tenetur su-
mere Eucharistiam, nō habet copiam
confessoris. Cum enim præcepta Do-
mini iuauia sint, nec præcepta positi-
ua militent contra ius naturale, non te-
nemur ea implere cum infamia no-
stra, ac pro inde si parochus turanus,
non habet confessorem, & si non ce-
lebrat se diffamat, celebrare potest si-
ne præuia confessione. Et eodem mo-
do si ego habeam casus reseruatos, &
non est Episcopus præiens, & si non ce-
lebro infamior, possum celebrare sine
confessione peccati reseruati. Item
propter reuerentiam sacramenti, pu-
ta si cœpi celebrare, & in p̄a celebra-
tione meminero alicuius peccati mor-
talis, non oportet vt relinquam mis-
sam, quia facerem irreuerentiam eu-
chari-

charistia & hoc etiam si sim ipso prin-
cipio missæ, licet solum introitum di-
xerim. Ita tenet Ricard Paluda. & alij
quod credo verum, quanuis Archie-
piscopus Florentinus de cat, quod si an-
te consecrationem recordetur. & pos-
sit sine scandalo quærere confessorem
debet illum quærere. Sed non credo
hoc esse verum. Idem dicendum est de
his qui sunt ibi parati ad recipiendam
eucharistiam, qui si ibi recordati fue-
rint alicuius mortalis, secure possunt
communicare, etiam ante confesio-
nem, propter reuerentiam sacramen-
ti. Nec de hoc dubito.

QVÆRITVR vtrum sacer-
dos debeat dare Eucharistiam pecca-
tori perseveranti in peccato, & peten-
ti eam? Respōd. primo secundum om-
nes, quod publico peccatori, concu-
binario, vsuario, meretrici, & simili-
bus non debet dari Eucharistia, quia
esset mittere margaritas ante porcos,
& sanctum dare canibus. Item quia ta-

80
An eu-
charist. a
sit danda
peccato-
ribus.

lis publicis peccator, nō habet ius ad petendum sacramentum, quia est sibi prohibitum. 1. Corintior. 14. Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat: ergo qui negat ei sacramentū, non facit ei iniuriam. Per publicum autem peccatorem intelligimus cum S. Tho. 3. part. quæst. 80. art. 6. & 4. disti. 9. quæst. 1. artic. 1. eum qui damnatur a iudice propter evidentiam facti cuius populus est testis: ut dicitur in capitulo cum dilectus, de purgatione canonica: & capitulum evidentia de accusationibus. & c. tua nos. de cohabitatione clericorum, & mulierum, talibus igitur neganda est eucharistia. Verum est, quod si is qui est publicus peccator in uno loco, accedat ad me in alio loco distante in quo reputatur bonus, nec potest fama facile ad hanc locum peruenire, & petat eucharistiam probabile videatur mihi, quod teneor illi dare, quia alias offenderem eum graviter. Si autem publicus peccator, secrete poenituit,

tuit, & petit eucharistiam in publico, non debeo illi dare, quousque ostendat poenitentiam suam exterius. Si vero secrete poenituit, & secrete petit, debeo illi dare eucharistiā nisi existimetur, quod hoc factum veniet in publicum. Si autem peccator occultus, quem ego & aliqui alij scimus peccatorem, publice petat eucharistiam, danda est illi: quod etiam fecit Christus cum Iuda alias diffamarem eum. Admoneat tamen eum parochus secrete si possit, ut dicitur in capitulo de officio ordinarij. Si autem peccator occultus, occulte petat, siue sacerdos sciat eius peccatum in confessione, siue extra confessionem, debet ei denegare, quia nullo modo ei nocet. Ita tenent Sancti Thom. 4. distinctio. 9. quæst. 1. art. 5. quæst. 2.

QVAERITVR utrum pollutio nocturna impediat sumptionem eucharistiae. Pro responsione notandum cum Palu. 5. di. 6. q. 3. quo pollutio nocturna

47
An pollutio nocturna impediat sumptionem eucharistiae.

diat sum-
ptionem
euchari-
stie.

nunquam est peccatum, sed signum
aut effectus peccati. Et idē dicit sanct.
Thom. 4. dist. 8. quæst. 1. art. 2. & 3. par.
quæst. 80. art. 7. quia talis actus non est
immediate in potestate hominis. Si igitur
ille actus sequatur ex causa culpa-
bili mortaliter, tunc dicit Ricard. &
quidam alij, quod impedit sumptio-
nem eucharistie, ita quod peccaret
mortaliter qui post illam accederet
ad sacramētum. Sed dicendum est ab-
solute, quod nulla pollutio nocturna
impedit sumptionem Eucharistie sub
pœna peccati mortalis. Hoc tenet Pa-
lud. 4. distinct. 9. quæst. 4. conclusione.
2. & Gabriel lect. 10. in Canone, & Ger-
son de materia celebrationis conside-
ratione. 7. & Maio. dist. 9. quæst. 2. &
Syluest. verbo Eucharistia, & Bonauen-
tura, dist. 12. quæst. 3. Hoc patet, nam
post confessionem non manet, nisi
quædam immunditia corporalis, sed
ut dicitur Matth. 18. Non lotis mani-
bus manducare non conquinat ho-
mi-

minem, ergo. Item quia vel hoc impe-
dit sumptionem eucharistie, propter
malitiam: & hoc non, quia maiora pec-
cata scilicet blasphemia, & periurium
non impediunt. Vel propter distractio-
nem & turbationem, & hoc non, quia
legitimus concubitus non impedit,
cum tamen æqualiter dissoluat mentē
sicut illegitimus, uno & amplius cum
fit in vigilia, ergo pollutio nocturna
non impedit sumptionem eucharistie. Si
vero pollutio fuerit mortalis, accede-
re ad sacramētum erit veniale propter
quandam irreuerentiam, quia mens
multum distracta est. Et sancti cōsulant
ut tales per aliquod tempus obstineāt
scilicet usque ad diem sequentem vel per
24. horas, ut dicit Alber. Alexand. &
Sanctus Thom. Et etiam si pollutio
fuerit mere naturalis, propter reueren-
tiam sacramenti, melius erit non accē-
dere illa die. Et ita consulant decreta
capit. testamentum. & capit. non est.
distinctio 6. Et hoc nisi fuerit festum

H s

alia

aliquid, vel causatur nota aliqua apud
videntes, quod iste non celebrat, tunc
enim melius erit celebrare. Ita atē ir-
reuerentia non facit quod sit pecca-
tū veniale accedere ad eucharistiam,
quia talis immunditia fuit mere natu-
ralis. Ita dicit S. Thom. 3. part. quæstio
80. artic. 71. vbi ait, quod id quod con-
sulunt sancti, totum est de congruita-
te & consilio. Post concubitum autem
coniugalem. Grego. 33. q. 4. capitulo
cum propria. dicit, quod si accessit vo-
luptatis causa, abstinere, si autem ratio-
ne prolis, suo iudicio relinquatur. Bre-
uiter dico, quod accedere ad eucharis-
tiam post legitimum cōcubitum non
est peccatū. Post quamcunq; vero aliā
pollutionem in vigilia fornicationem
aut adulterium, accedere ad eucharis-
tiam etiam post pœnitentiam & con-
fessionem magna irreuerentia est, sed
nō peccatum mortale, secluso contem-
ptu, melius tamen esset tunc abstinere.
Post summptionem etiam eucharistia

bonum est, quod vir a propria vxore
abstineat, sed non est necessarium.

QVÆRITVR an accedens ad
eucharistiam, debeat esse ieiunus? Re-
spond. omnino, quod sic. S. Thom. 3. p.
quæst. 80. artic. 8. allegat August. epist.
118. in responsione ad Iannuarium. Et
habetur de consecr. d. 2. c. liquido. vbi
dicitur, placuit Spiritui sancto, & ita
apostoli ordinauerunt, & ita seruator
per totum orbem, ut non sumeretur
cibus ante corpus dominicum. Idem
dicitur in Concilio Carthageno. Et
habetur de consec. dist. 5. cap. lactamē-
ta. & cap. ex parte de celebratione mis-
sæ, prohibetur sacerdos ne bis cele-
braturus, in prima celebratione su-
mat ablutionem. Vide etiam capitulum
hil. 7. quæst. 1. Christus autem eucharis-
tiam dedit Apostolis post cœnā quia
secundum ritum legis, illa hora debe-
bat celebrari pascha, & prius debuit
plena legem obseruare quam hoc sa-
cramentum instituire. Et voluit ul-

timo loco hoc tam grande donum relin-
 quere, quo vehementius comen-
 daret mysterij illius altitudinem. In-
 stitutio autem Apostolorum fuit legi-
 tima, et cum maiori reuerentia ad
 tantum sacramentum accedatur. Si
 enim Leuitic. 10. prohibetur Aaron
 & filijs eius ne uiuant uinum, nec
 omne quod inebriare potest, quan-
 do erant sanctuarium intraturi, ut ha-
 berent scientiam discernendi inter
 sacrum & prophanum, inter pollu-
 tum & mundum: multo magis sa-
 cerdotibus celebraturis conuenit, ut
 ieiuni accedant ad tam admirabile sa-
 cramentum. Hoc igitur de fide tenen-
 dum est, & oppositum est erroneum,
 & hæreticum, ut determinatum est in
 Concilio Constantiensi, Sessione. 13.
 quamuis derideat hæretissimus ille
 Luthe.

83
 An ali-
 quando
 eucharis-
 tia pos-

SED dubitatur, an saltem aliquam
 do liceat sacerdoti celebrare post præ-
 dium, seu consecrare, ut det Eucharis-
 tiam

stiam existenti in extrema necessitate?
 Maio, distinctione. 9. quæstione. 3. ad
 5. dicit quod licet, imo in fermentato, fit sumi a
 nõieiuo
 & sine alijs solennitatibus potest con-
 secrare secrete, quia diuinum ius de-
 rogat positium, cum ergo esse ieiun-
 num, & consecrare in azymo sit de
 iure positio, communicare uero sit
 præceptum diuinum, sequitur, quod
 primum non potest impedire secun-
 dum. Oppositum tenet Paludanus di-
 stinctione noua, ubi ait, quod non li-
 cet & hoc credo probabilius. Item ui-
 detur contra ius diuinum consecrare
 panem sine uino. & e contra. Et est eõ-
 tra capit. comperimus de consecrat.
 distinct. 3. Et consecrare in fermenta-
 to, & sine solennitatibus prohibitum
 est, ac pro inde non est faciendum. Si
 commode fieri potest, propter reue-
 rentiam sacramenti, detur eucharistia
 mane infirmis antequam aliquid su-
 matur. Si autem hoc commode fie-
 ri non potest, detur illis etiam post
 cibum

cibum sine scrupulo. Ita enim tenet
 vñs Ecclesiæ, & omnes doctores, & me-
 rito quidem nam quod propte iusti-
 tiam institutum est, non debet contra
 charitatem militare. Debet igitur reci-
 piens Eucharistiam esse omnino ieu-
 nus. Verum est, quod si cum quis la-
 uatur, gustaret paululama quæ, vel vi-
 ni, præter intencionem, non ideo im-
 pedietur sumere eucharistiam, dum
 tamen fuerit in parua quantitate. Et
 sic tenet S. Thom. & omnes. Idem di-
 cito, si cibi frustrum paruum manserit
 inter dentes, & præter intencionem
 deglutiatur. Si etiam post ablutionem
 inuenerit sacerdos reliquiam hostiæ,
 potest & debet eam accipere quia ieu-
 nus incepit, & eius officium non-
 dum est terminatum. Item quia alias
 non posset sufficienter occurrere neces-
 sitatibus & difficultatibus, nam fre-
 quenter post ablutionem, inueniun-
 tur reliquiae. Patet etiam, quia in pa-
 rafoeue sumitur particula hostiæ pos-
 ta in

ta in vino, etiam si post primum hauf-
 tum particula adhaereat calici.

Q V A E R I T V R quibus sit dan-
 da eucharistia, vtrum possit dari non
 habentibus vsum rationis? Sanctus Tho-
 mas. 4. distinct. 9. & 3. part. quæsti. 80.
 artic. 9. cum alijs doctoribus respõde-
 cū distinctione. Nõ habentes vsum ra-
 tionis sunt in duplici differentia, qui-
 dam qui dicuntur non habere, quia pa-
 rum habent, vt sunt hebetes, & rudes,
 & istis nullo modo est eucharistia ne-
 gada. Alij sunt totalite, priuati vsum ra-
 tionis. Et isti sunt in duplici differentia
 quidam qui nunquam habuerunt vsum
 rationis, vt sunt pueri, & amentis a na-
 tiuitate, & talibus non est danda eu-
 charistia, quia non habent deuotio-
 nẽ, nec adiudicant corpus domini ab
 alijs cibis. Alij sunt qui aliquando ha-
 buerunt vsum rationis, vt phrenetici,
 & talibus si non sit periculũ irreueren-
 tiæ, vel vomitus, & prius poenituerint
 & habuerint deuocionem ad Eucharis-
 tiam

An sit dā
 da eucha-
 rist. non
 habenti-
 bus vsum
 rationi.

ftiam, & petierent. licet postea in pre-
 nesim inciderint, non debet negari:
 quia per ea, quæ naturalia sint, non de-
 bet quis perdere beneficia gratuita.
 Hoc probatur duobus decretis capit.
 qui recedunt, & c. is qui. 26. cō. 6. & ta-
 les recipient in sumptione Eucharistia
 gratiam, & omnes alios effectus sacra-
 menti, licet in hoc non conueniat: Ca-
 ieta. 4. part. q. 7. artic. 1. sed oppositum
 cum S. Thom. credo verum. De pueris
 etiam licet consuetū fuerit olim apud
 aliquas ecclesias, vt daretur eis Eucha-
 ristia, dicimus cum S. Thom. quod nō
 tenentur eam recipere, nec conueniēs
 est quod illis detur. Hoc patet ex vsu
 ecclesiæ, quæ quidem non premittere-
 tur tam enormiter errare. Item quia
 pueri post baptismum sunt in gra-
 tia, quam non possunt perdere sine cul-
 pa sua, sed culpam ante vsum rationis
 committere non possunt, ergo non te-
 nentur de necessitate recipere eucha-
 ristiam, alias baptismus nō sufficeret ad
 salu

salutem, quod asserere est hæreticum.
 Et ita definitum est in concilio Tridē-
 ti. sessio. 21. de communione. Cano. 4.
 Cuius verba sunt: Si quis dixerit par-
 uulis antequam ad annos discretionis
 peruenerint, necessariam esse eucha-
 ristia, communionem, Anathema sit.
 Idem habetur in eadem sessio. Can. 4.
 Secūdo dicimus quod huiusmodi par-
 uulis nullo pacto est danda eucharistia
 propter pericula vomitus, & eructatio-
 nis, vel alterius irreuerentiæ, quæ fre-
 quens est in pueris. Ideo nunc in eccle-
 sia illis eucharistiam, conferre sacrile-
 gium esset. Si autem de facto daretur
 illis reciperent gratiam.

QVAERITVR vtrum liceat quo-
 tidie sumere eucharistiam? Sanct. Th.
 3. par. quæst. 80. articulo. 10. respondet
 quod eucharistia dupliciter considera-
 tur, vno modo secundum se, secun-
 dum quod confert gratiam ex opere
 operato sumentis ipsam. Et quantum
 ad hoc non solum quotidie, verum

I sape

85

An liceat
 quotidie
 eucha-
 risti. sume-
 re,

sape in die quolibet esset sumenda
 ut gratia augetur. Secundo mo-
 do potest considerari ex parte nostra,
 ex qua requiritur reverentia, & devo-
 tio: & secundum hoc non est conue-
 niens, quod homo accedat quotiescu-
 que potuerit, sed expectet commo-
 dum tempus quo fit devotus. Qui igitur
 se inuenerit cum deuotione, & non
 distractum, laudabiliter quotidie com-
 municabit: ut patet ex consuetudine
 primitiue ecclesie. Et quia nunc etiam
 laudantur qui quotidie celebrant. Pa-
 tet etiam August. autoritate de verbis
 domini panis (inquit) iste quotidianus
 est, accipe quotidie, ut quotidie tibi
 profit, sic tamen uiue, ut quotidie me-
 rearis accipere. Sed quia sunt multa
 impedimenta, laudabile est aliquando
 abstinere, ut Augustin. dicit libro de
 ecclesiasticis dogmatibus. Et habetur
 in capitulo, quotidie, de consecratio.
 distinctione. 2. quotidie communica-
 re, nec laudo, nec vitupero. Gerson
 super

super Magistrum, tractatu 9. dicit,
 quod illi qui propterea quod frigidi
 sunt (alioquin sine peccato) recedunt
 ab Eucharistia, sunt similes illis qui fri-
 gent, & nolunt accedere ad ignem. Ef-
 fectus enim eucharistie est ipsa deuo-
 tio nunquid prius vis effectum eucha-
 ristie quam ipsam Eucharistiam? Pres-
 byteris igitur laudabilius est commu-
 nicare quotidie. Vnde Gregorius. 4.
 lib. dialogorum. ca. 56. refert Cassium
 Narnientium Episcopum quotidie ce-
 lebrantem, & in celebratione stan-
 tem. Et dicit mandatum domini acce-
 pisse per reuelationem cui dam alteri
 factam, operare quod operaris, non ces-
 set manus tua, non cesset pes tuus, &c.
 Et Ambrosius. Graue est quod ad me-
 sam tuam, mundo corde, & innocen-
 tibus manibus non uenimus, sed
 grauius est, si quia peccata metui-
 mus sacrificium non reddamus. De
 secularibus autem dicimus, in primi-
 tiua Ecclesia eos frequentissime, &

forſan quotidie communicaffe . Poſtea ceſſante numero fidelium, tempo-
re Auguſtini fiebat hoc rarius, quibus-
dam quotidie , alijs dominicis diebus
hoc facientibus , vt ait Auguſtinus in
epiſtola ad Ianuarium. Et habetur. 12.
d. capitul. illa autem. Poſtea Fabianus
Papa præcepit , vt ſaltem ter in anno
omnes communicarent, ſcilicet, in Paſ-
cha, Pétecoſte & in Natiuitate Domi-
ni. Tandem Papa Innocentius Tertius
vel propter multitudinem fidelium,
vel propter eorum in deuotionem, tra-
xit communionem ad hoc , vt ſatisfa-
cerent ſumendo ſemel in anno, vt pa-
tet in capitul. omnis vtriuſque ſexus.
de pœnitentijs, & remiſſionibus. Lau-
dabile tamen eſt vt ſæpe fideles com-
municent.

88

Q V A E R I T V R an ſit præcep-
tum de ſumptione eucharistiæ? S. Th.
3. par. quæſt. 80 art. 11. ponit duas con-
cluſiones. Prima. Ex præcepto diuino
tenentur omnes fideles communica-
re

An ſit
præcep-
tū ſumen-
di eucha-
riſtam.

re . Patet Ioanis. 6. Niſi manducaue-
ritis carnem filij hominis, & biberitis
eius ſanguinem, non habebitis vitam
in vobis. Item conſuetum eſt in eccle-
ſia infirmos communicare, quod non
eſt præceptum in iure poſitiuo , & qui
hoc tranſgreditur, putat ſe graue ma-
lum feciſſe, ergo præceptum eſt in iu-
re diuino. Hoc tenet Durand. 4. diſt. 9
q. 2. & Palu. d. 9. q. 1. Et hoc præceptum
diuinum obligat ſicut alia præcepta af-
firmatiua tempore neceſſitatis, quan-
do, ſcilicet, qui eſt in tali ſtatu , quod
iam probabiliter credit ſe non habitu-
rum vltèrius opportunitatem recipien-
di, Secunda concluſio S. Thom. Ex ſta-
tuto eccleſiæ quilibet fidelis, tenetur
communicare ſemel in anno, vt patet
in. c. omnis vtriuſq; ſexus. Quia autem
iam cōmunicauerit in vita, & ſemel in
anno, in articulo mortis non commu-
nicans propter negligentiam quan-
dam non peccabit mortaliter: vt bene-
dicit Sylueſter verbo , Eucharistia. 3

I 3

Hoc

Hoc patet, quia damnatis ad mortem nō datur eucharistia. Verum est quod hæc est pessima consuetudo iudicum, prætendunt enim reuerentiam eucharistia, sed sunt fabulæ, non putant se esse iudicis nisi occidant, tamen non damnatur tanquam rei peccati mortalis.

87

An sit cōmunicandum sub vtraque specie.

QVÆRITVR vtrum sit necessarium sumere eucharistiam sub vtraque specie? Respondet, quod secundum fidem catholicam nec est ex Dei præcepto, nec de necessitate salutis ut omnes Christi fideles adulti sumant eucharistiæ sacramentum sub vtraque specie & oppositum asserere est hæreticum, ut definitum est in Concilio Tridentino, session. 21. Canon. 1. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit ex Dei præcepto vel necessitate salutis omnes & singulos Christi fideles vtranque speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramenti sumere debere, Anathema sit. Dicimus ulterius quod in
pri

primatiua ecclesia fuit consuetudo sumendi eucharistiam sub vtraque specie, ut patet. 1. Corinthiorum. 10. Unus panis & vnum corpus multi sumus, omnes qui de vno pane, & de vno calice participamus. Et hoc etiam dicit Cyprianus in sermone de lapsis. Et dicitur Græci modo sic populum communicare. Sed in concilio Constantinensi, & Basiliensi interdictum est sub pœna excommunicationis, ne seculares communicemus sub vtraque specie & damnati sunt ut hæretici, qui dicebant esse necessarium sub vtraque specie communicare. Et hoc congrue ordinatum est, quia saepe contingeret periculum effusionis sanguinis, si toti populo dandus esset. Item quia aliquibus est horridum vinum, maxime fœminis. Item, ut euitare, tu error Nestorianorum hæreticorum dicentium, quod sub specie panis non est nisi corpus, & sub specie vini non nisi sanguis. Ideo sub vnica spe
I 4 cie

eie communicatur populus, ut ostendatur, quod est totus Christus sub quolibet specie, sunt autem vere hæretici, & tanquam hæretici puniendi afferentes ecclesiam errasse, dum supradictis prohibuit sub vtraque specie communicare. Similiter & hæretici sunt & tanquam tales puniendi, afferentes ecclesiam non illis causis, rationibus fuisse adductam dum illud prohibuit. Hæc patent ex eodem Concilio Tridentino. sessione. 21. de communione, Canon. 2. Cuius verba sunt. Si quis dixerit Sanctam ecclesiam catholicam, non iustis causis & rationibus adductam fuisse ut laicos atque etiam clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse. Anathema sit. Sacerdos autem necessario debet sumere sum vtraque specie: ut patet in cap. comperimus. de consecration. distinct. 2. & sunt verba Gelasij Papæ, vbi dicitur esse grande sacrilegium consecra-
 re

re sub altera specie tantum. Præceptum est igitur sacerdotibus, quod communicent sub vtraque specie. Et videtur, quod sit præceptum diuinum, quia alias non esset sacramentum perfectum, quia non est perfectum refectio sub vnica specie, sacramentum vero eucharistiæ est quedam refectio.

QVAERITVR an minister huius sacramenti sit sacerdos? Respõ. quod nõ est licitum dubitare de hoc. Patet in cap. firmiter. de summa Trinita. & fide catholica. Et in Concil. Florenti. Et etiam patet ex vi ipsius nominis, sacerdos enim dicitur a sacrificando, sed eucharistia est sacrificium. ergo ad solum sacerdotem spectat. Item quia in lege veteri nõ pertinebat ad omnes offerre sacrificia, sed solum ad sacerdotes & Abraham obtulit decimas Melchisedech, quia erat Dei sacerdos, ergo etiã in lege noua solis sacerdotibus licet offerre sanctum sacrificium alta-
 ris.

An minister eucharistiæ sit sacerdos.

ris. Quando autem ordinati cum Episcopo consecrantur, aliqui dicant formam consecrationis, antequam episcopus vel postquam finivit episcopus, nihil faciunt, ut dicit Palu. & Caietanus. Nam intentio eorum est consecrare cum ipso.

89
An ministrare
eucharistiam laicis
conueniat sacerdotibus.

QVAERITVR an ministrare eucharistiam laicis spectet ad solum sacerdotem? Respon. quod propria auctoritate, & tanquam ex officio, spectat ad solum sacerdotem: ut habetur in c. peruenit. de consecratione. distinct. 2. ubi ponuntur sacerdotes qui per alios mittebant sacramenta, & dicitur quod solus sacerdos potest id facere. Tempore vero quo populos communicabat sub utraque specie, diaconi ministrabant sanguinem, non tamen corpus domini. Quia in calice non tangebatur corpus domini immediat, & ideo sanguinem ministrare poterant. non autem corpus domini. quia immediate tangitur. At in necessitate, scilicet a grotate pres-

presbytero, potest diacono committi ut deferat corpus domine. Ita dicit Palu. 4. d. 13. & S. Tho. 4. d. 13. q. 1. arti. 3. nec est dubitandum de hoc. Et etiam sine commissione posset diaconus in necessitate portare Eucharistiam, ut ait S. Tho. non tamen subdiaconus, aut alij inferiores. Duran. dicit se vidisse, quod diaconus cardinalis. Papa celebrante, dat eucharistiam alijs clericis. Ipse dubitat an id recte fiat. Sed certe nullum sacrilegium ibi interuenit iudicio meo.

QVAERITVR utrum malus sacerdos possit consecrare? Respon. sine quacunque dubitatione quod sic. Nam alias ecclesia esset in magno periculo. delicta enim quis intelligit? Et etiam populus esset in periculo idololatrandi. Opositum autem fuit error Donatistarum, contra quos multa dicit Augustinus in libro de baptismo. 7. capit. 23. & contra Parmenianum libro. 2. responsione. 107. & in multis alijs locis dicit, Sacramentum Chri-

90
Malus sacerdos.
potest consecrare.

si nulla peruerfitate hominis siue dan-
tis, siue recipientis, violari, & Sacra-
mentum gratiæ dat Deus per malos
ipsam tamen gratiam perse ipsum. Et
cōtra Petilianum. lib. 2. cap. 30. Si quis
verus sacerdos, id est, dignus vult esse
induatur iustitia oportet. Qui autem
solo sacramento sacerdos est. id est, or-
dinatus, sicut fuit Caiphas pontifex,
quamuis non sit sacerdos verus, id est,
bonus seu dignus, verum est tamen
quod dat. Idem dicit Chrysostomus su-
per Ioannem, vbi ait, quod sicut per a-
nam Balaam locutus est Deus, sic per
malos sacerdotes sacramenta præstat.
Et non est dubitandum. Vide. 1. quæst.
1. cap. quod quidam & 24. quæst. 1. cap.
audimus.

91
An missa
mali sa-
cerdotis
profi tan-
tum sicut
missa bo-
ni.

QVAERITVR vtrum missa sa-
cerdotis mali tantum profit alij, sicut
missa boni. S. Tho. 3. p. q. 82. ar. 6. dicit
quod in missa duo sunt considerata
scilicet, ipsum sacramentum. & oratio-
nes quæ in ea dicuntur, ac oblatio sa-
crificij.

crificij. Quātum ad primum quod est
principale, non minus valet sacerdotis
mali missa, quam missa boni ex opere
operato. Orationis autem possunt du-
pliciter considerari. Vno modo in quā-
tum procedūt ab hac priuata persona
& ex hac parte maioris efficacitæ sunt
orationis boni sacerdotis, quam ora-
tiones mali, quia licet aliquando De-
us audiat malos, tamen certum est
quod potius audit bonus. Alio modo
possunt considerari prædictæ oratio-
nes tanquam procedentes a celebra-
nte in persona ecclesiæ, & quantum ad
hoc tātā efficaciam habet oratio ma-
li, sicut oratio boni sacerdotis, & e cō-
tra. Et idem dicendum est de horis ca-
nonicis, quæ si dicantur a ministro ec-
clesiæ, etiam in peccato mortali, pro-
sunt, quia dicūtur in persona ecclesiæ
Quoniam is, cui mittitur aliquid, non
respicit per quem mittatur, sed quis &
quid mittat, hæc. Sanct. Tom. Si enim
quis mitteret seruum ad dandam elee-
mosy

mosynam, licet seruus doleret, & repugnaret, nihilominus elemosina valeret omnibus illis, pro quibus offertur. Sic sacerdos cum sit minister ecclesie missam celebrans, licet peccet ipse, prodest tamen alijs eius sacrificium. Ex parte autem orationum, & ipsius oblationis, quo melior fuerit minister, eo magis accepta erit oblatio, facilius enim & sapius, & amplius impetrat bonus, quam malus. Augetur etiam valor missae existentia audientium, offerunt enim sacrificium circumstantes. Vnde in canone dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Vnde regulariter maioris valoris est missa dicta ubi sunt multi, quam ubi sunt pauci.

92

Heretic
schismatici
& degra-
dati pos-
sunt con-
secrare.

QVAERITVR utrum heretici, schismatici, & de gradati possint consecrare? Magister sententiarum. 4. distict. 13. de hereticis & schismaticis tenet aperte, quod quavis tentent consecrare nihil faciunt. Idem dicit de de-
gra-

gradatis. Sed in oppositum est tota cohors Theologorum nemine excepto. Tenet enim omnes, quod postquam quis est semel ordinatus, semper potest consecrare veram Eucharistiam. Vnde August. libr. de corpore Christi in mysterijs corporis & sanguinis domini, nihil a bono, magis, vel a malo minus perficitur. Item. 1. Corinthi. Qui manducat & bibit indigne, &c. Ecce Christus permittit se contrahari & manducari a malis, ergo eadem ratione permittet se consecrari a malis. Ita heretici redeuntes ad ecclesiam non ordinantur de nouo, ergo antea poterant consecrare. Magister sentent. deceptus est ex verbis Cyprian. qui sine dubio fuit illius sententiae, quod hereticus nec poterat baptizare, nec sacramenta conficere. Sed iam fuit illud in Concilio reuocatum, ideo non est tenendum. Cum igitur character sacerdotalis, in quo fundatur potestas consecrandi, sit indelebilis, non est dubitanda-

bitandum quin & potestas ipsa fit inde
lebilis. Vtrum autem tales missæ hære-
ticorum & excommunicatorum, va-
leant & profint, cum sint separati ab
ecclesia, a qua valorem habent, dubi-
tari posset. Verum quoniam adhuc mi-
nistri sunt ecclesiæ, & vtuntur potesta-
te sibi ab ecclesia tradita, licet male v-
tantur ea, probabilius est quod valēt,
& profunt alijs. Nec obstat cap. quidā
1. quæst. 1. quia non loquitur assertiue,
sed inquisitiue, vt ait S. Thom. 3. part.
q. 83. arti. 8. ad. 1.

93
Missam
hæretici
schismatici
ei & degra-
dati, an li-
ceat audi-
re.

QVAERITVR an liceat audire
missam & suscipere communionem a
clericis hæreticis, schismaticis, & ex-
communicatis S. Thom. 3. part. quæst.
82. artic. 6, dicit, quod a publice suspen-
sis ab ecclesia non licet, quia ecclesia
prohibet, vt a concubinarijs publicis,
& a symoniacis, ab alijs autem licitum
est. Sed nota, quod hæc determina-
tio Sanctus Thom. vera est secundum
ius antiquum. 23. distinct. cap. nullus.
ubi

ubi dicitur. Nullus audiat missam sa-
cerdotis, quem indubitanter nouit ha-
bere concubinam, Et in capit sequen-
ti hoc idem mandatur sub excommu-
nicatione. Et Gregorius. 4. Dialago-
rum, & habetur. 24. quæst. 2. capitu. cœ-
pit. dicit de puero Hermigildo filio Re-
gis Hispaniæ, quod cum agrotaret,
mandauit ei pater, vt sumeret Eucha-
ristiam ab Episcopo Arriano, qui no-
luit propter quod a patre interfectus
est, & a Gregorio Martyr reputatur.
Sed nunc non videtur standum in illo
iure antiquo, quia in Concilio Con-
stantiensi determinatum est, quod nõ
tenemur vitare excommunicatos ni-
si sint nominatim excommunicati,
vel manifeste percussores clericorum.
Idem habetur in Concilio Basilien-
si aliquam habet auctoritatem & in ca-
pitulo cum non ab hominæ. de sen-
tentia excommunicationis, dicitur
quod occulte excommunicatus non
debet publice vitari. Admonet tamen
K Palud

Palud. quod quando ego scio sacerdotem esse peccatorem, licet sciam occulte, benefacerem, sine scandalo aliorum me separans ab auditione missae eius, & a receptione sacramentorum: ut illi incutiam ruborem, & moueam illum ad poenitentiam. Et sic intelliguntur capit. nostra. & cap. nisi de clerico excommunicato.

94
An liceat sacerdoti nunquam celebrare.

QVAERITUR utrum liceat sacerdoti omnino abstinere a celebratione? S. Thom. 3. par. quaest. 82. art. 10. tenet quod omnino tenetur sacerdos celebrare. Probat ex rebus Ambrosii iam adductis, graue (inquit) est ad mensuram tuam mundo corde, & innocentibus manibus non venire: sed grauius est, si dum poenas metuimus sacrificia non reddamus. Et. 2. Corinthi. 6. Hortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ideo Maio. & Duran. dicunt quod sine graui peccato sacerdos non potest abstinere a celebratione. Facit etiam ad hoc capitulum dolentes

tes

tes de celebr. missa. paragrapho sunt. ubi reprehenduntur, qui solum quater in anno celebrant. Et. 2. Machab. 4. contra quosdam sacerdotes dicitur, quod iam non circa altaris officia dediti erant. Item Luc. 22. Christus dixit. Hoc facite in meam commemorationem, ergo. Sed utrum sit mortale omnino abstinere a celebratione? Caieta. 3. p. q. 82. artic. 10. tenet quod non est mortale. Et idem videtur sentire S. Thom. cum non exprimat hoc esse mortale, Et ita tenendum est, quia nullum est preceptum iuris diuini, aut humani, de hoc. Sed quoniam defraudate ecclesiam suo sacrificio ad quod offerendum est constitutus minister, non excusatur a peccato. Et aliqui canonistae dicunt, quod peccat mortaliter, propter verbum Ambrosii dicentis. Ego quia liquidie pecco, quotidie debeo accipere medicinam. Quod habetur de consecrat. d. 2. cap. quotiescunque, sed dictum est de consilio. Licet in vitis patrum lega-

k 2

tur

tur de quodam viro sancto, quod ordinatus in sacerdotem, nunquam postea celibrauit. Credendum est quod haberet aliquod impedimentum occultum vel quod hoc faciebat ex reuelatione Spiritus sancti.

95
Celebrandi
tempus
opportu-
num quod
fit.

QVAERITVR, quod sit opportunum tempus ad celebrandum. Resp. S. Tho. quod illud in quo ecclesia consuevit celebrare. Omnia enim alia variantur tamen in omnibus optimus canon est ecclesiae consuetudo. Et de hac ecclesiae consuetudine ponit S. Tho. duas conclusiones. Prima oportet quod in ecclesia sit quotidie hoc sacrificium. Patet, quia a Christo vocatur panis quotidianus, & intelligitur de eucharistia secundum Augustinum. Item quia si in ciuitate aliqua non celebraretur aliquo die, reputaretur graue scandalum. Secunda, missa solennis in ecclesia conuenienter celebratur ab hora, dici tertia vsq; ad nonam: quia tunc est Christus crucifixus. Quos autem obli-

obliget praecipuum illud de quo in prima propositione. Canonistae dicunt, quod ecclesias collegiatis & rectores earum, ita quod si eorum defectu non dicatur aliquo die missa, peccarent mortaliter. Ego credo quod non est peccatum mortale. Panorm. in capit. cum creatura de celebratione missarum dicit, quod in ecclesijs collegiatis debet quotidie celebrari duae missae, vna de die, alia de defunctis. Non oportet tamen quod sit de requiem, esset enim male factum, si in die paschatis & solennitatum magnarum diceretur missa de requiem. Et in hoc corrigendus est error muliercularum, & indiscretorum laicorum deuotio, cum iubet dicere missas de sanctis qui non sunt in caelo, vel de requiem. In festiuitatibus, dicatis missam de die. Syluester ait, quod id quod Panor. dicit de missa de requiem iam est consuetudine abrogatum. Nec est rationabile, quod in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec non po-

96
An liceat
plures in
die cele-
brare.

test haberi ex prædicto capitulo.

QVAERITVR, an oporteat plu-
ries in die celebrare. Respon. q. in ca.
consuluiti. & in cap. referente. de cele-
bra missarū, prohibētū est pluries in die
celebrare, & communicare. Sed ponū-
tur plures exceptiones, quas ego nō in-
telligo. Prima est in Natiuitate Domi-
ni in quā ter celebramus, & hæc clara
est. Secundam ponit Syluester, si defun-
ctus sit præsens post missam celebratā.
Tūc forsan hæc erat cōsuetudo, quæ iā
videtur abrogata. Si tamen aliquis hoc
faceret, non reputaretur peccare mor-
taliter. Tertia, quādo est necessariū in-
firmis viaticum porrigere, & aliter ha-
beri non potest. Quarta pro necessita-
te peregrinorū, si peregrinantes in die
festo venerint post missam celebratā.
Ego miror certe & puto quod ante nō
erit ita arcta cōsuetudo semel tātum
celebrādi, sicut nunc est. Quinta, pro
necessitate nuptiatū, scilicet, quando
tempus laberetur. & non possent nu-
ptiæ

ptiæ differri. Hæc exceptiones ponit
tiam Raymum. Sexta, secundum Ho-
stiensem quando quis habet duas ec-
clesias, etiā si vna sit in titulo, & alia cō-
mendata, & hæc cōsuetudo adhuc du-
rat Septima quādo eodē die occurrūt
duæ missæ, vna de die, alia de ieiunio.
Hos. 7. casus ponit Palu. 2. d. 12. q. 2. art.
4. ubi notat. quod omnes prædictæ ex-
ceptiones intelliguntur, quando sacer-
dos est ieiunus, alias, in nulla necessita-
te licet. Panor. in d. cap. consuluiti. po-
nit. 8. exceptiones. 7. prædictas, & octa-
uam, si superueniat aliqua magna per-
sona, vt episcopus & similes, quos non
licet transire sine auditione missæ. Et
idem est (ait Syluester) de quolibet alio
in die festo, quoniam habet præceptū
audiendi missam. Glos. in dicto. ca. po-
nit nonam. s. si esset cōsuetum in ali-
qua ecclesia dicere duas missas. & non
sit nisi vnus sacerdos idoneus ad cele-
brandum. Addunt aliqui dicimā, pro-
pter paupertate ecclesiarū, & raritatē

sacerdotum. Et hoc habetur in iure. 21
q. 1. c. clericus. in fine. & de electione c.
dudum. & 10. q. 3. c. vnico. & ita habet
etiam consuetudo. Syluester addit vn
decimam, scilicet, quodcumq; oeci
currit necessitas arbitrio boni viri. Pro
bat ex d. c. e. consulisti. vbi dicitur, quod
propter necessitatem licet pluries ce
lebrare. Ex quo dicto eliciunt doctores
hos casus. Notat Pal. quod non licet sa
cerdoti pluries in die quauis celebra
re. Pro quacumq; aute necessitate nemi
ni licet bis communicare in die eode.

De tempore autem missæ solennis
S. Tho. dicit quod est ab hora tertia vs
q; ad nonam, id est, vsq; ad horam ter
tiam post meridiem. Et quod hæc cō
suetudo fuerit in ecclesia, patet ex ca.
solent. de consecrat. distinct. 1. & licet
non inueniamus præceptum de con
suetudine, quam nunc habemus quæ
reuocet præcedentem. nihilominus
virtualiter inuenitur in hoc, quod Pa
pa concedit, aliquibus priuilegia,
quod

Quo tem
pore mis
sa sint ce
lebrandi.

quod possint dicere missam post meri
diem. De nocte ergo non est celebra
dum, quia est iure cautum, præter quã
in nocte resurrectionis, cum in prafa
tione dicatur. Qui hanc sacratissimã
noctem, &c. Sed hæc consuetudo abro
gata est. In aurõra autem potest cele
brari, nec oportet expectare punctua
liter, sed seruetur in hoc consuetudo.
Credo tamen quod in casibus prop
ter quos licet bis celebrare, licebit e
tiam noctu celebrare, vt propter infir
mos, vide Gabr. in cano. lect. 14. & 15.

QVAERITVR de loco, in quo
missa est celebranda? S. Th. 3. p. q. 83. ar.
3. dicit quod nõ potest celebrari nisi in
locis ab episcopo cõsecratis. Hoc pro
bat consuetudine ecclesia, Vide Ga
brielem in canone. lec. 13. & 14. & om
nia illa quæ veniunt in vsum sacramē
ti, oportet quod sint sacra. vt in. c. nul
lus presbyter. & c. si quis de consec. d.
1. Notandum tamen est, quod quauis
offerantur priuilegia celebrandi in do
mibus

98
Quo lo
co missa
dicenda.
sit.

mibus, maxima tamen irreuerentia est dicere missam ubi dormiunt vir & vxor cum etiam si in ecclesia dormierint, polluantur. Clericis conuenit istas deuotiones corrigere. Et Papa non concedit illa privilegia nisi cum reuerentia, & in loco honesto. Vnde in Cōci. Trident. Sess. 2. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione missæ præcipitur ordinarijs locorū inter cetera, ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam & ad diuinū tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem ordinarijs designanda & visitanda, sanctum hoc sacrificium, a secularibus & regularibus quibuscunque peragi. De alijs ritibus si aliquid intermitatur non ex malitia, sed ex negligētia quacunque, non existimetur mortale. Vnde si quispiam celebrans obliuiscatur manipuli, vel non aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

99
Ecclesia.

QVÆRITVR quomodo violatur

letur Ecclesia, & qualiter reconciliari debet? Respondeo, quod Ecclesia violatur in duobus casibus, vt habetur de consecra. ecclesie. ca. ultimo. & ca. significasti. de adulte. Primus est, si in ecclesia effundatur sanguis, & hoc intelligendum est graui effusione, nam si pugno percussero aliquem in naribus, & fluat sanguis, etiam in magna quantitate non polluitur ecclesia. Et etiam intelligitur de effusione iniusta. Si enim quispiam se defendendo occidat aliquem in ecclesia, non propterea violatur. Nec oportet, quod sanguis cadat intra Ecclesiam, ad hoc vt violetur sufficit enim quod ibi effundatur, etiam si percussus grauiter, exeat statim ab ecclesia antequam sanguis cadat. Secundus casus est emissio seminis non solum illicita sed etiam licitavi ri cum vxore. Pollutio tamen in somnis quacunque ex causa pueniat, non violat ecclesiam. Ad dicitur tertius casus scilicet si in ecclesia sepeliatur excommunicatus denunciatus. De modo autem quo ecclesia debet

quomodo violatur, & reconciliatur.

recon

reconciliari postquam fuerit polluta, distinguendum est, quia vel ecclesia est consecrata, aut dedicata, & sic a solo episcopo est reconcilianda, nisi ipse vel Papa alteri commiserit, potest autem committi clerico, cuiuscumque. Si autem ecclesia non fuerit consecrata sed solum benedicta, potest a simplici sacerdote reconciliari, Si autem episcopus aegrotaret, & nolit committere alter quod eam reconciliet potest dare licentiam quod celebretur ibi diuina quousque ipse possit eam consecrare. Si autem vitia sint occulta, non opus est ecclesiam reconciliari, ut tenet beatus Antonius. Gualter. & Hostiensis. Si autem sint publica, reconcilietur. Fuit autem publica vel ex confessione eorum qui fecerunt, vel ex euidencia facti. Ratio Ioann. Andre, est quia ecclesia non iudicat de occultis.

QV A E R I T V R quando coepit missa celebrari cum istis ritibus nunc consuetis? Respō. quod ritus ecclesiae in celebratione missarum est antiquissimus.

Nam

Nam Dionysius qui fuit tempore Pauli ponit pauciores ceremonias & ritus in lib. de ecclesiastica Hierarchia. Item in cap. Iacobus de conse. d. i. dicitur. Iacobus frater domini cui primo credita est Hierosolymitana ecclesia, & Basilius Episcopus Casariensis (cuius claritas per totum orbem refulsit) in scripturis addiderunt nobis missae celebrationem, Glo. i. ordinem missae celebrandae. In Idorus lib. i. de officio & Dionysius dicunt, quod beatus Petrus fuit primus qui hoc fecit. Haec non inter se dissonant, potuit enim esse quod alij facerent auctoritate Petri qui erat Pontifex August. ad Ianuarij inquisitionem tractans illa verba Pauli, caetera cum venero disponam. i. Corinth. ii. loquens quomodo sit accedendum ad eucharistiam, dicit. Paulus apud Corinthios ordinavit ritum illum qui ordinatus fuit Romae a Petro & Iacobo. Hugo de sancti Vict. lib. 2. de sacramentis. p. 8. c. viti. dicit, quod primus omnium celebrauit Petrus Antiochia, quod potest

100
Missa qñ
cap. i. celebrari.

potest intelligi de celebratione cū dignitate pontificali. Et ita intelligit beatus Anto. i. p. ti. 6. c. 8. & de his ut satis.

94

An liceat
face do-
tinā quā
celebrare

QV A E R I T V R de aliquibus defectibus cōtingētibus in missa, quomodo sit eius occurrendum. Quid si sacerdos celebrans moriatur? vel si impediatur aliqua infirmitate? Dico, quod si hoc contingit ante consecrationem, non oportet quod missa perficiatur, si aut post consecrationem, debet missa per alium perfici. Sed quid faciet celebrans si meminerit se esse in mortali, aut in excommunicatione? Resp. sanctus Antoninus, quod si est ante consecrationē dimittat missam, si non sit nota infamia vel scādali, at si sequatur scādali, non dimittat. Sed vide de hoc supra. q. 79. Si vero sit post consecrationē, omnino non debet dimittere. Idem dicendum est de eo qui meminit se non esse ieiunum. Quid quando aranea musca, vel aliud animal venenosum cecidit in calicē? Respōdeo, si est ante

ante consecrationem, tollat animal & vinum & mittat aliud de nouo. Si post consecrationem, accipiat animal, abluat, & comburat, & ablutio & cineres mittantur in piscinam. & sumat sanguinem. Si autem sit venenum in calice, non bibat. Sed seruet in calice vel in vase apto inter reliquias, et ponat aliud vinum & iterum consecret solum vinū, si nondum sumpserit hostiam. Si vero sumpserit hostiam, reincipiat a consecratione hostiæ. Idē faciat si post sumpcionem hostiæ, deprehenderit nihil fuisse in calice, vel fuisse solam aquam, reincipiat a cōsecratione hostiæ. Quāuis si iam sumpserit aquam, dubitet, Palude, an debeat calicem consecrare. Si autem dubitat an dixerit verba consecrationis, dicat iterum secundum Scotum. Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinum & consecret. & si cecidit super tabulam, lambatur & radatur, & mittatur in piscinam. Si super mappam, & potest fieri mundē, sumat vel

vel comburatur mappa, vel sufficienter lahetur. Regula autē generalis est quod quotiescunq; citur vbe sunt species sacramenti, non debent comburi sed fermari. Reliqua vide apud sanctū Thomā. Hæc sufficiant de sacramento, eucharistæ.

102

QVAERITVR an missa sit sacrificium. Respondetur, quod vnanimis sentētia omnium sanctorum & doctorum est & fuit missam esse sacrificium & ita fide firma tenendum est, & opposita assertio est hæretica. Ecclesia enim catholica a principio sui ortus sensit, tenuit, confessa est, docuit & predicauit atq; executione & vſu monstrauit missam esse sacrificium. Vt enim dicitur Psalmo 190. & ad Hebreos. 6. Christus est sacerdos in æternum secundum ordinē Melchisedech, qui vt dicitur Genes. 14. in pane & vino, sacrificium obtulit. Ergo si in coena consecrans panē & vinum Christus non sacrificauit vere, & realiter nunquam fuit sacerdos
secum

secūndum ordinem Melchisedech. Itē pro statu nouæ legis, quæ vsque in finē seculi est duratura, necesse est dare sacrificium aliquod visibile ipsi propriū & peculiare; nam teste Paulo ad Hebræos. 7. Lex & sacerdotium & sacrificium, ita conexa sunt adinūicem, vt nullum ab alio separari possit. Item sacrificium agni paschalis fuit figura agni Christi existentis sub speciebus panis & vini. Nam ille agnus representabat Christum sub ratione comestibilis. Item Propheta Daniel qui capit. 9. dixerat sacrificium veteris legis fore in æternum cessaturum, postea capit. 12. de sacrificio legis nouæ loquens dixit, iuge sacrificium (scilicet, legis nouæ, quod sub pane & vino celebratur) cessaturum per tres annos cum dimidio, &c. Præterea Malachiæ .i. reprobans Dominicus sacrificia legis Iudaicæ dicit. Munus nō suscipiā de manu vestra ab ortu enim solis vsque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus
I bus

bus. Et in omni loco sacrificatur & offer-
 fertur nomine meo; oblatio mundat
 quia magnum est nomen meum in gen-
 tibus, ubi vides quod loquitur de eccle-
 sia tempore legis evangelice, quæ gen-
 tium ecclesia est. Hæc igitur veritas,
 quod missa sit sacrificium, definita est
 in Concilio. 12. Toletano. c. 4. & in Co-
 ncilio Lateranensi sub Innocencio. 3. Ca-
 nonis suorum. Decretorum, & in Syno-
 do generali. 23. sudrum. Decretorum.
 Et in Concilio Ephesino in epistola ad
 Nestorium in missa, & tandem in Conci-
 lio Trid. Sessio. 22. capitulum. 2. 3. & 4. &
 Cano. 1. 3. 4. &c. verba primi canonis
 hæc sunt. Si quis dixerit in missa non of-
 ferri Deo verum & proprium sacrificium
 aut quod offerri non sit aliud quam no-
 bis Christum ad manducandum dati
 Anathema sit.

103

OBTVLIT autem seipsum Chri-
 stus in vltima cœna sub speciebus pa-
 nis & vini Deo patri pro nobis. Et ita
 de fide est tenendum nam Luca. 22. di-
 citur

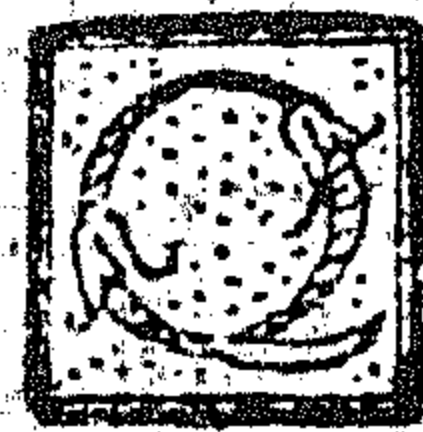
citur, & accepto panem gratias egit & fre-
 git & dedit eis dicens Hoc est corpus
 meum quod pro vobis datur, hoc faci-
 te in meam commemorationem. Da-
 tur inquam nunc in presenti, & hæc
 nostra assertio definita in prædicto
 concil. ses. 22. ca. 1. Ex qua habes quod
 Christus pro nobis bis seipsum obtulit
 in sacrificium. Primo. in cruce sub spe-
 ciebus panis & vini. Secundo. cruce
 sub propria specie vere carnis humanæ
 in ara crucis. Eadem igitur res, scilicet,
 corpus & sanguis Christi & Christus to-
 tus bis oblata est pro nobis, semel in
 cruce. Secundo in cœna sub speciebus
 panis & vini. Et hæc quotidie petitur
 per sacerdotes, missam celebrantes.
 Quod item patet ex definitione Con-
 cilij Tridentini, capitulo. 2. ubi su-
 præ. Et quia Christus in vltima cœna
 missam celebrans seipsum obtulit pro
 vivis & mortuis, ideo missa offerri po-
 test pro peccatis vivorum & mortuo-
 rum, & pro alijs necessitatibus. Est

enim verum sacrificium & vnicum ec-
clesiæ Christianæ, & ita firma fide tenē-
dū est. Sic enim definitur in prædicto
Concilio Tridentino. vbi supra cano.
3. cuius verba sunt. Si quis dixerit mis-
se sacrificium tantum esse laudis, & gra-
tiarum actionis, aut nudam comme-
morationē sacrificij in cruce per actū,
non autem propitiatorium, vel soli-
prodesse sumentis, neque pro viuīs &
defunctis, pro peccatis, pœnis satisfa-
ctionibus & alijs necessitatibus offerri
debere, Anathema sit.

SEQUITUR SACRA- mentum pœnitentiæ.

De sacramento Pœnitentiæ tra-
ctat Magister Sententiarum.
4. dist. 14. & Sanct. Thom. 3.
par. quæstio. 84.

QVÆ

V A E R I T V R, vtrum pœ-
nitentia sit Sacramentum, &
vtrum post baptismum sit ali-
quod signum visibile institutum ad
remissionem peccatorum actualium.
Respondeo, quod sic & est conclusio
de fide: vt patet Ioannis. 10. Quorum
remiseritis peccata remittuntur eis. Et
Matthæi. 18. Quodcunque solueris su-
per terram, erit solutum & in caelis. Ex
his locis patet, quod est aliqua autori-
tas & iurisdictio inter homines ad re-
mittendum peccata. Et hæc iurisdictio
inter homines exercetur per actū exte-
riorem: ergo pœnitentia est signum sen-
sibile institutum a Deo in remissionē
peccatorum ac proinde est sacramen-
tum. Idem patet autoritate ecclesie in
cap. ad abolendam, extra de hæreticis
Et expresse inter sacramenta numera-
tur confessio peccatorum. Et inter hæ-
reticos numerantur qui aliter sentiunt
de sacramentis quam Ecclesia Roma-
na sentit. Et in concilio Florentino sub

Eugenio. 4. numeratur poenitentia inter septem Sacramenta, ergo. Idem definitur in Concilio Tridentino. Sessio. 14. de poenitentia sacramento. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit in catholica ecclesia poenitentiam non esse vere & proprie sacramentum pro fidelibus quoties post baptismum in peccata labuntur. ipsi Deo reconciliandis, a Christo domino nostro institutum. Anathema sit.

ET quod sacramentum poenitentiae & sacramentum baptismi, non sint unum sacramentum, sed duo firma fide tenendum est. Sic enim dicitur in praedicto Concilio. & sessione capite. 2. & canon. item. 2. Si quis sacramenta confundens, ipsum baptismum, poenitentiae sacramentum esse dixerit, quasi haec duo sacramenta distincta non sint, atque ideo poenitentiam non recte secundam post naufragium, tabulam appellari. Anathema sit. Vocatur autem sacramentum poenitentiae, quatenus continet

contineat contritionem, satisfactionem, & confessionem, quia sumptum est nomen ab ultimo, ut dicit S. Thomas. 2. 2. q. 17. art. 1. sicut saepe visitatum est. Nam licet homo sit animal, corpus & substantia, non de nomine nisi ab ultimo, quod est homo. Si autem sacerdos, quavis sit diaconus & subdiaconus, nominatur sacerdos ab ultimo. Quia vero ultima pars poenitentiae, quae est satisfactio, est poenalis, imo omnia in hoc sacramento sunt poenalia, ideo vocatum est sacramentum poenitentiae, totum aggregatum ex illis partibus, tam actus poenitentis quam absolventis.

QVAERITVR Quae sit materia huius sacramenti? Respondeo materia remota sunt peccata poenitentis. Unde cum beatissima virgo nullum proprius peccatum, habuerit falsissimum est quod quidam fingunt, scilicet quod confitebatur B. Joanni Evangelista. Materia vero propinqua, sunt tres actus poenitentis, scilicet contritio confessio,

L. 4 & satis

105

Materia
sacramen-
ti poeni-
tentiae.

& satisfactio. Ita enim definitum est in Concil. Florent. sub Eugenio. 4. Et idē etiam definitur in Concilio Tridenti. Sessio. 14. de penitentia sacramento Cano. 4. his verbis. Si quis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus penitentia quasi materiam sacramenti penitentia, videlicet, contritionem, confessionem, & satisfactionem, aut dixerit, duas tantum esse penitentia partes, terrores, scilicet incusos conscientia: agnito peccato, & fidem conceptam ex Euangelio, vel absolutione qua credit quis sibi per Christum remissa peccata. Anathema sit.

106. **Q V A E R I T U R** quae sit forma huius sacramenti. S. Tho. 3. p. q. 84. art. 3. dicit, quod forma vera sacramenti penitentia est. Ego te absoluo. Sicut enim Marci ultimo, & Mathaei ultimo. Dominus loquens de baptismo dixit, Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti non dixit haec sit forma

ma baptismi, Ego te baptizo (& tamen haeretici Vniclephista dicunt illam esse formam baptismi) sic de penitentia dicitur Mathaei. 18. Quod cunque solueris super terram, ergo haec erit forma penitentia, Ego te absoluo. Item. 2. Corinth. 2. Ego quod donavi si quid donavi, propter vos in persona Christi, ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet & sacerdos dicere, ego te absoluo. Item ut ait S. Tho. opusculo. 22. Non est parui momenti quod ecclesia canit. Iam bone pastor Petre clemens accipe Vota precatum, & peccati vincula Resolue tibi potestate tradita: ac proinde non est blasphemia, ut putant isti haeretici, quod sacerdos dicat. Ego te absoluo. Item in Concilio Florentino sub Eugenio. 4. expresse de terminatur hanc esse formam penitentia, scilicet, ego te absoluo, & expressius in Concilio Tridentino. Sessio. 14. Canon. 3. cuius verba vide infra quaestio. 144. & 181. Haec igitur est forma conueniens & neces-

faria. Et licet permittantur alia, verba
omnia sunt de congruitate sicut etiam
crucis signum. Et si dicatur in cap. nun-
quid. de consecra. d. 5. Sacramenta cru-
ce perficiuntur, sed nō loquitur de om-
nibus sacramētis. Manuū impositio di-
cit Palu. quod est de congruitate. Sed
S. Tho. ait quod non debet fieri. Ponā-
tur aut a cupite separatæ. Signat enim
copiosum munus gratiæ conferri sicut
in sacramento confirmationis.

107

Poeniten-
tia an sit
sufficiens
remediū
cōtra pe-
cata.

QVAERITVR q̄ verum poeniten-
tia sit remediū sufficiens contra pec-
cata? Respō. quod sic. Patet ex illo Eze-
chie. 18. Si impius egerit poenitentia ab
omnibus peccatis suis, quæ operatus
est. vita viuet & non morietur, omnium
iniquitatum eius quas operatus est, nō
recordabor Et idem dicitur. cap. 33. &
Sapien. 11. Dissimulans peccata homi-
num propter poenitentiam. Et Matth.
3. poenitentiam agite & appropinqua-
bit regnū cœlorum. Idem dicitur Ma-
tha. 4. & Luca. 15. Gaudiū est Angelis
su-

super vno peccatore poenitentia agen-
te, & c. 2. Corinth. 7. Quæ enim secun-
dum Deum tristitia est salutem opera-
tur. Luc. 17. Si poenitentiam egerit di-
mitte illi. & sunt in vtroque testamen-
to infinita testimonia, & si obijcias il-
lud Hebræ. 6. Impossibile est eos qui se-
mel sunt illuminati & c. rursus renoua-
ri ad poenitentiam, dico cum S. Tho.
3. par. q. 84. ar. 10. ad. 1. & cum Chryso-
stom. & omnibus sanctis doctoribus,
quod ibi negat Paulus, non poeniten-
tiam, sed renouationem per baptismū
secundo acceptum, quia baptismus nō
est iterabilis Peccatum vero in Spiri-
tum sanctum, si sit finalis impoeniten-
tia, id est peccatum cū quo homo mo-
ritur sine hoc quod egerit poeniten-
tiam de eo, est irremissibile. Alia autē
peccata in Spiritum sanctum dicun-
tur irremissibilia, quia difficile re-
mittuntur, & raro Deus tales con-
uertet, & sunt in magno periculo.
Sed tamen si poenitentiam egerint,
remis-

remissionem sine dubio consequen-
tur.

108

Pœniten-
tia est ne-
cessaria
ad salutē
post pec-
catum.

QVÆRITVR an pœnitentia
sit remedium necessarium ad salutem
post lapsum in peccatū. Respon. quod
sic. Nam in sacris literis vbiunque do-
minus hortatur ad veniam petendam,
non dat aliud remedium nisi pœniten-
tiam, ergo. Et hoc adeo verū est, quod
etiam requiritur penitentia de pecca-
tis commissis ante baptismum, adulti
enim qui baptizantur necesse est, quod
doleant de peccatis, iuxta illud Actū
2. Pœnitentiam agite, & baptizetur v-
nusquisque vestrum. Et Augustinus li-
bro de Pœnitentia ait. Omnis qui iam
suæ voluntatis arbiter constitutus est,
cum ad sacramentum fidelium acce-
dit, nisi cum veteris vitæ pœniteat, no-
uam non potest inchoare, quod & ha-
betur de consecra. dist. 4. capit. Omnis
qui. Ab hac autem pœnitentia cum ba-
ptizantur soli paruuli sunt immunes.
De venialibus autem non est necessa-
ria

ria pœnitentia, quia per dilectionem
Dei, & multa alia remitti possunt. Si ve-
ro peccator præueniatur aliquo peri-
culo maris, vel latronum, vel alicuius
alterius pœnitentia eius erit quod fa-
cia tunc quicquid possit. Dicat Mise-
rere mei Deus vel aliquid simile quic-
quid enim possit etiam in ultimo statu
facere hoc animo, vt concilietur Deus,
& placatus reddatur, pœnitentia est.
Talis nanque non est extra salutis sta-
rum.

QVÆRITVR utrum per pœ-
nitentiam remittatur pœne debita pec-
catis? Respon. quod per pœnitentiam
semper remittitur aliqua pars reatus
& sit minor non tamen oportet quod
tollatur tota obligatio ad pœnam. Nā
omnes fatentur quod postquam pœni-
tuit aliquis imponenda est aliqua pœ-
nitentia. Nec hoc infert præiudicium
aliquod diuinæ misericordiæ, quod post di-
missam culpā, quærat pœnam ab ami-
co, qui enim peccat, lædit iustitiam si-
mul

109

Pœniten-
tia remit-
tit pœnā
peccato-
rum.

mul & amicitiam. Iure autem amicitia teneor ego dum aduersarius petit veniam, & est paratus facere quicquid uoluerim, recipere cum ad pristinam amicitiam. Nec debeat dicere non parcam aut non erit amicus donec red dat domum, quam combussit. Sed nihilominus salua amicitia possum repeterè domum meam. Et rex potest amico suo remittere homicidium, tamen omnino salua amicitia cogit eum satisfacere alteri pro iniuria. Sic deus omnino postquam aliquis petit veniam, redit in amicitiam, & nihilominus exigit iustitiam. Nota unum locum ex quo expresse constat quod Deus parit hominem postquam factus est ei amicus. 2. Reg. 12. Postquam dimisit Deus peccatum David, dicitur Verum tamen filius qui natus est tibi morietur, &c.

QV A E R I T V R quomodo remittantur peccata venialia? Respō. 1. quod quicquid sufficit ad remittendum mortale, sufficit etiam ad remittendum veniale.

110
Venialia
peccata;
quomodo
emittantur.

niale. Est clarum, quia quicquid est inueniale, est in mortali, & aliquid amplius, ergo. Secundo dico, quod ad remissionem venialis sufficit dilectio dei. Nam cum dei dilectio sit ei, velle placere: & qui vult ei placere, vult virtualiter non displicere. iam ibi interuenit displicentia interpretatiua quae sufficit ad remissionem venialium, ut ait S. Thom. 3. pa. questio. 87. articulo. Nam apud homines sufficit ad remissionem leuis offensa dicere ei quem offendi, ego post hac volo tibi in omnibus placere: ergo multo magis apud deum qui propior est ad miserendum. Item probat hoc Scotus plus placet deo dilectio ista, quam displicentia peccati veniale, sed homines etiam mali si offendatur leui offensa, & praestentur eis magna beneficia, non exigunt satisfactionem leuis iniuria, etiam si non petatur venia, ergo dilectio dei sufficit ad remissionem peccatorum venialium. Per dilectionem vero dei

Dei, aut per displicentiam generalem, dimittuntur omnia illa peccata venialia ad quæ homo non est actualiter affectus, vel virtualiter. Si vero quis est affectus vni peccato veniali, & dolet de alio, remittitur peccatum de quo dolet, manente alio. Et quoniam in illa potestate ecclesiæ tradita in illis verbis, Quorum remisistis peccata non solum tradita est facultas remittendi peccata per poenitentiam quæ est sacramentum, sed etiam multis alijs modis, cum ad remissionem venialium non sint necessaria sacramenta, relicta est potestas Ecclesiæ ad instituenda media ad eorum remissionem. Et ista sunt oratio dominica, benedictio Episcopi, tussio pectoris, aqua benedicta, & similia quæ sine quocunque alio motu bono sufficiunt remittere venialia, per hoc quod fiunt quia sunt ab Ecclesia instituta in remedium venialium. De aqua benedicta Alexander, quintus a Petro dicit, & habetur de consecra. d. 3. c. aquam. Aquam sale

sale conspersam populis venedicimus ut ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. Quod etiam omnibus sacerdotibus, faciendum esse mandauimus. Nam si sanguinis vitulæ aspersus sanctificauit, multo magis aqua sale aspersa, & diuinis precibus consecrata populum sanctificat. De oratione Dominica habetur de poenitentia. dist. 3. ca. de quotidianis & est Chrysostom. dicente, de quotidianis leuibusque peccatis quotidiana oratio fidelium sufficit, scilicet, Pater noster. De benedictione episcopali, & abbatum habetur in q. m. cap. benedictio cap. multi. De tussione pectoris habetur de poenitentia. d. m. cap. tres sunt actiones & dist. 2. cap. sicut inquit & de sacra vnctione. cap. m. cum venissem §. i.

QVAERITVR, vtrum peccata per poenitentiam remissa redeam persequens peccatum? S. Thom. 3. p. q. 88. articulo 1. dicit, quod in peccato duo possunt considerari, vnum est ipsa culpa, alterum

110
Peccata per poenitentiam remissa a redeam persequens peccatum.

reatus ad poenam, & tunc ponit tres conclusiones. Prima, Peccatum non potest redire quantum ad culpam. Patet, nam si Sortes occidit hominem & egit de illo homicidio poenitentiam, & iterum post poenitentiam furatus est, hoc ultimo peccatum furti non habet maculam homicidij. Secunda conclusio. Peccatum non redit quantum ad reatum poenae sensus, quia noua poena sensus debetur peccato huic nouo, & non illi prior. Tertia conclusio. Peccata praeterita redeunt persequens peccatum quantum ad poenam damni aliquo modo quia eadem poena damni est pro quolibet peccato, & eodem modo priuatur uisione diuina. Et hoc modo intelligitur illud Iacobi, Qui in vno peccauerit factus est omnium reus. Verum est quod peccata praecedentia dicuntur aliquo modo redire per quamdam ingratitude[m], ad istum sensum quod grauius est peccatum quod nunc post remissa peccata sit, quam si prius

non essent remissa peccata. Post remissionem enim iterum Deum offendere, magna ingratitude est. Hac autem grauitas, quae ratione ingratitude[m] conlurgit, cum non mutet specie[m] peccati secundum omnes, non est de necessitate confitenda. Non enim est opus, ut dicat, postquam sunt mihi remissa peccata peccatus sum. Patet igitur, quod peccata semel remissa non redeunt per peccatum sequens. Sine poenitentia enim sunt dona Dei Roma. ii.

QVAERITVR utrum per poenitentiam restituatur homini gratia, & virtutes infusae? Resp. secundum omnes non est dubitandum de hoc. Nam cum in poenitentia datur gratia, necessario dantur omnes virtutes infusae, quae gratiam concomitantur, sicut in baptismo, quia datur gratia, dantur etiam virtutes morales. Sed tota difficultas est, utrum resurgat poenitens ad eandem gratiam quam habet antequam caderet, vel ad maiorem, aut mi-

117
Per poenitentiam restituatur gratia & virtutes infusae.

norem. Ad quod omnibus alijs opinio-
nibus dimissis, dico cum S. Thom.
3. part. quaestio. 88. arti. 2. 3. & 5. quod
poenitens non semper resurgit ad ma-
iorem gratiam quam illa a qua cecidit
nec ad aequalem, sed secundum propor-
tionem contritionis, quam habet. Hac
opinio fuit antiquorum omnium, Al-
berti Magni, Alexandri de Ales. 4. par.
quaestio. 77. membro 5. & Bonaventurae.
4. distinctione 14. & Ricardi. & om-
nium illorum qui scripserunt in Theo-
logia grauitate, & modeste. Hoc proba-
tur a posteriori praeter autoritatem Hie-
ronymi quam allegat Sanctus Tho-
mas. quia experientia ostendit, quod
poenitens non semper resurgit ad ma-
iorem gratiam, videmus enim feruen-
tissimos viros post peccatum & poeni-
tentiam, tepide & non ita feruenter si-
cut antea operari, ergo non habent tunc
maiorem gratiam & amorem Dei, a-
mor enim Dei non est ociosus. Vide-
mus vero magnam peccatorem aliquan-
do

do feruentissime poenitere, & exerce-
ri in bonis operibus, igitur non om-
nes resurgunt semper ad maiorem, vel
aequalem gratiam. Item ad gratiam re-
quiritur dispositio, & quanto maior est
dispositio, tanto maior gratia introdu-
citur, sed contritio est dispositio, non
solum ad nouam gratiam, sed etiam ad
gratiam praeteritam, ergo quanto ma-
ior fuerit contritio, tanto maior erit
gratia, etiam praeterita. Dico igitur
primo quod cuiuscunque resurgenti, ex-
tra gratiam quae datur ei secundum men-
suram contritionis quam habet, & quae
daretur etiam sine meritis prioribus,
datur ei aliquid ratione precedentium
meritorum, verbi gratia, sit Petrus qui
habebat centum meritorum gradus,
conteritur nunc post peccatum con-
tritione ut decem, dico quod ultra gra-
tiam ut decem quae datur ei ratione
contritionis, datur aliqua gratia ratio-
ne precedentium meritorum. Secun-
do dico, quod quanto praedicta contri-

tio maior fuerit; tanto maior gratia dabitur ei ratione præcedentium meritorum. v. g. Petrus antea habebat gratiam vt decem, & Plato vt decem resurgunt ambo, Petrus contritione vt decem, Plato contritione vt 20. dico, quod Platoni dabitur maior gratia ratione præcedentium meritorum. Tertio & ultimo dico, quod perfecte pœnitenti, id est, ex toto conatu, semper restituitur tota gratia præcedens. Nā perfecta pœnitentia correspondet perfecta restitutio, non est autem perfecta restitutio, nisi restituatur totum, ergo & consequenter secundum proportionem pœnitentia restituitur præcedens gratia. Quia iustum est, quod si toti conatui correspondet tota gratia quod medietati conatus, respondeat medietas gratia & tertia parti conatus 3. pars gratia, & sic consequenter. Unde optimum est saepe dolere de peccatis, vt restituatur tota gratia ratione præcedentium meritorum.

Vtrū

AN VTRVM autem ratione aliorum bonorum operum restituatur aliquid de gratia præcedenti? Probabilior opinio est, quod sic. Videtur enim omnino quod bonus princeps si propter delicta abstulerit ab aliquo bona pecuniam dum illo pœnitente restituerit ei princeps aliquam bonorum partem, pro obsequia posset de inde regi exhibere, quod reddat ei omnia, & esset hoc laudabile in principe. Ita prorsus videtur dignum sentire de Deo, & quod diligenti Deum vel danti elemosynam, vel alia bona opera facienti post pœnitentiam, restituatur aliquid de gratia de perditâ. Certum igitur est merita præcedentia non perdi omnino, sed recuperantur a pœnitente.

113
Per omnia bona operare
fitur aliquid de gratia perditâ.

De Contritione.
Que partibus pœnitentia tractatū aggre diētī. Queritur in primis quid sit contritio, quoniam ea est pœnitentia pars prima.

114
Contritio quid sit.

M 4 per

perfectus actus poenitentiae. Poenitentia enim virtus est, per quam placamus nobis Deum iratum, & consequimur remissionem peccatorum. Ad haec enim duo debet dirigi tota poenitentis intentio. Est autem iste actus poenitentis dolor, unde poenitentiae dolor est contritio, qui maxime propitiatur Deum. Hierony. & habetur de poenitentia. d. 1. cap. mensura. apud Deum non tantum valet mensura temporis quam doloris. Et Chrysostomus. Homilia. 21. super Mathaeum, non dolore quia peccaueris magis indignari facit Deum, quam id ipsum quod antea peccaueras. Sunt de hoc infinita testimonia sanctorum, & sacrae scripturae attestantia, quod dolor de peccatis est pars poenitentiae valens ad remissionem peccatorum, ut patet ex conuersione Magdalenae, & fletu Petri post negationem, &c. Habemus igitur, quod contritio est dolor. Et ita definitur in Concilio Florentino, sub Eugenio quarto. & in Concilio

lio Tridentino. Sessione. 4. Cano. 4. Sed notandum duplicem esse dolorem, quia quidam est sensitivus, alius est intellectivus. Contritio autem est dolor intellectivus & non sensitivus, ut docet Sanctus Thom. 3. part. quaest. 85. artic. 1. & omnes doctores. Quia contritio est in potestate nostra, sed dolor sensitivus non est in potestate nostra, ergo. Et ad huc proprie loquendo contritio non est ipse dolor, sed odium & displicentia peccati, ex quo nascitur dolor. est igitur contritio odium, nolitio, & detestatio peccatorum praeteritorum.

QV A E R I T V R an sufficiat dolere solum de peccatis praeteritis, vel an requiratur etiam propositum non peccandi? Haec est grauis questio, & de qua sunt varie sententiae. Maioris in. 4. distinct. 14. quest. 1. & Almain. & Bonauent. 4. distinct. 14. in expositione textus dicunt, quod si penitens nihil cogitat de futuro, non oportet,

110
An sit necessarium propositum non peccandi.

M 5 quod

quod habeat propositum cauendi a peccatis, sed sufficit quod actualiter non habeat contrarium actum. S. Tho. 1. 2. quaest. 113. art. 3. & in 4. dist. 14. in expositione textus. & dist. 18. quaest. 2. art. 2. quaest. in cula. 4. & 3. p. q. 85. art. 3. & q. 90. art. 4. & 3. contra gentes. ca. 158. & 4. contra gentes. cap. 72. & Adrianus quodlibet. 5. art. 3. dicunt, quod requiritur actuale propositum cauendi a peccatis futuris. Idem tenet Albertus Magnus. 4. d. 4. articul. 10. & Alexander de Ale. sup. par. membro 9. Quae harum sententiarum sit vera firmiter tenendum atq; intrepide dicendum est quod sola sententia D. Tho. quam stabilem & firmam faciunt primae verba Conc. Florentin. quae dicunt, ad contritionem spectat dolere de peccatis commissis, cum proposito non peccandi deinceps. praeterea Concilium Tridenti. Sessio. 14. cap. 4. Cuius verba sunt. Contritio quae primum locum inter dictos poenitentiae actus habet, animi dolor ac dete

detestatio est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. Item Ioann. 5. & 8. Existenti ad piscinam dixit dominus & adulteram amplius noli peccare, non dixit, non pecces, sed noli. Item primum quod ab eo qui fecit iniuriam postulamus, est huiusmodi propositum (Señor nunca mas. Item non habet veram poenitentiam qui non diligit Deum super omnia, sed qui sic diligit Deum, vult ei in omnibus placere, & in nullo displicere, ergo talis habet propositum cauendi futura

QVAERITVR de quo debeat esse contritio? Respondeo, quod non de peccato originali, sed de peccatis actualibus. Patet tñ ex verbis vtriusq; Concilij Florentini, & Tridentini in praecedenti quaestione citatis, Itē quia poenitentiae sacramentum non habet locum neque virtutem nisi post sacramentum baptismi susceptum. Vnde in concilio Tridenti. Sessio. 4. Canon. 1. sic. d. Si quis di.

116

Contritio est de peccatis actualibus sed non oportet ut de quolibet peccato sic distincta contritio.

dixerit in Ecclesia Catholica poenitentiam non esse vere & proprie sacramentum pro fidelibus quoties post baptismum in peccata labuntur, &c. anathema sit. Ex qua sententia nunc definita liquido constat sacramentum poenitentiae nullum locum habere in pueris nec in illis qui ad usum rationis, nec in minimo peruenerunt. Nam si peccare non potuerunt, nec poenitere, nec confiteri tenentur. Et est differentia, quia ad peccata mortalia requiritur contritio non tamen ad uenialia: Vtrum autem debeat esse contritio distincta de omnibus peccatis in particulari, vel an sufficiat unica contritio de omnibus in generali, dubitari solet. Quidam enim tenuerunt necessarias esse tot contritionis quot peccata mortalia, quia S. Thom. dicit, quod contritio debet esse distincta de singulis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut dicit Caietan. quod haec opinio sit falsissima. Non oportet reddere poenitentiam ita difficilem

facilem & inaccessibilem. Quod ego sentio est, quod ad remissionem peccatorum sufficit dolor generalis de omnibus peccatis, & non requiritur dolor in particulari. Patet, quia alias non posset homo consequi remissionem peccatorum nisi aliquod certo & determinato tempore, quod est falsissimum nam in quocumque momento potest homo sufficienter conteri, iuxta illud Ezechielis. 33. In quacumque die ingemuerit peccator, &c. et sumitur ibi dies pro momento. Sequela autem probatur quia ad cogitandum peccata requiritur certum tempus, ergo ad dolendum in speciali etiam requiritur tempus certum. & hoc primum conceditur, & necessario concedendum est ab omnibus. Secundo dico, quod nec ante contritionem generalem, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorum peccatorum in particulari ante confessionem, in ipsa enim confessionem tenetur homo conteri

teri in speciali. Cum enim confessio debeat esse distincta tunc cum ea confitetur, detestatur illa nam alias esset fictio. Nec oportet dicere, doleo de istis quatuor & de his. 6. sed doleat de omnibus, & confiteatur distincte peccata sua, & hoc sufficit. Quia actus interior poenitentia a quo exterior proficiscitur, singula mortalia quæ sub confessione cadunt, respicit.

An quilibet parvus dolor sufficiat ad remittenda peccata

Q V A E R I T V R utrum quicumque dolor peccatum quantumvis parvus sufficiat ad remittendum peccatum. Scotus. 4. d. 14. quaestione. 4. artic. 1. dicit quod licet quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cum omnibus alijs bonis circumstantijs, nisi talis dolor habuerit certam intentionem & continuationem, non sufficit. Quanta autem debeat esse ista intentio doloris dicit, quod solus deus nouit. Sed hoc est mere voluntarie dictum. In re autem necessaria ad salutem non debemus loqui sine autoritate sacrae scri-

ptura

ptura, aut Sanctorum. Item arguitur contra hoc, Deus pronios est ad miserendum quam ad puniendum, sed quæcumque intentio voluntatis in peccatum, etiam in vno instanti sufficit ad damnandum hominem, ergo quæcumque intentio contra peccatum in quocumque instanti sufficiet ad consequendam misericordiam & remissionem. Tenendum igitur est (omissa multitudine argumentorum) quod in contritione non requiritur certa intentio, aut continuatio temporis, Sed tunc dubitatur quomodo intelligitur, quod contritio debet esse maximus dolor ut dicunt Doctores requiri quia est de maximo malo scilicet de offensa Dei. Ad hoc dicendum, quod sicut dilectio Dei debet esse maxima non intensiue, sed affectiue & approbatiue, ita requiritur quod odio habeamus peccatum supra omne odibile, & reuera malle esse virtuosum in currisse quicquid quæcumque alia damna quam peccatum

quæcumque

tum

tum licet talis actus sit remissus gradualiter. Non oportet tamē quod poenitens faciat illam comparationē, mallem pati hanc mortem, vel illud malū, quam incurrisse hoc peccatum (quavis hic actus esset valde perfectus, & multum valeret ad poenae remissionē) sed sicut satis est ad dilectionem Dei super omnia, velle ei in omnibus placere & in nullo displicere. Ita ad contritionem sufficit dicere, ego nullo modo vellem offendisse Deum. Et licet experiamur in morte charorū nos plus dolere quam in peccatis, non turbemur, quia hoc provenit ex eo quod praesentia magis movet quam absentia, & magis connaturalia sunt magis sensibilia ideo appetitum sensitivum magis movent. Hic autem dolor sensitivus debet esse moderatus. Vnde Apostolus. 2. Corinthio. 2. admonet eos ut confortentur poenitentem quendam ne abundantiori tristitia absorbeatur. Dolor autē intellectibus non potest esse nimius

Vtrum

V T R V M de graviore peccato sit habenda maior contritio quam de minori? Respondeo primo quod non est necessarium dolere amplius de uno peccato quam de alio. Pater, quia ut supra diximus, sufficit ad contritionem dolor in universali de omnibus peccatis & talis dolor non est tunc intensior respectu unius peccati, quam respectu alterius. Secundo dico, quod id esset convenientissimum, ut scilicet maiorem dolorem habeat homo de maiore peccato. Quod autem hoc non sit, necessarium patet, quia alias teneretur poenitens scire gravitates peccatorum quod scilicet sit gravius peccatum, fornicatio, an detractio, quod nullo modo est dicendum.

Q V A E R I T V R vtrum dolor contritionis habere debeat hanc circumstantiam finis, ut sit propter Deū? Vtrum ad hoc quod contritio sit sufficiens ad remissionem peccatorum, requiratur dilectio Dei super omnia?

N Reipō.

Andema
iori pec-
cato sit
magis do-
lendū.

An cōtri-
tio sit do-
lor pro-
pter deū.

Respondetur quod de hoc sunt opiniones
Gabriel. 4. dist. 14. quaest. 1. & 2. & Paul
lud. dist. 17. quaest. 2. conclusionem. & dicitur
Cajeta. quaest. 1. de contritione, & Can
p. 12. dist. 4. quaest. 1. ad 2. Gregor. re
neht quod requiritur dilectio Dei super
per omnia. & idem videtur dicere. & dicitur
Thom. 3. p. 9. & 1. art. 5. ubi dicitur quod
quintus actus qui concurrit ad contri
tionem est actus charitatis. & 1. 2. quaest.
113. art. 4. dicit quod ad poenitentiam
non sufficit motus fidei nisi sit informa
tus charitate. & 3. p. 9. 84. artic. 6. dicit
quod actus poenitentiae nascitur ex
actu charitatis. & probatur quia in poe
nitentia fit integratio amicitiae (sed enim
ex inimico amicus) sed hoc est impossi
bile nisi inimicus incipiat diligere, er
go in contrarium est quia dilectionis
actus est perfectior, quam actus poe
nitentiae: ergo remissio peccatorum
non deberet tribui actui poenitentiae,
sed actui dilectionis: cuius oppositum
dicunt omnes. Pro solutione huius
dubij

dubij notandum, quod actus poeniten
tia est actus distinctus ab actu dilectio
nis Dei, quia poenitentia & charitas di
stinguuntur, ergo etiam actus earum.
Hoc supposito, videtur quod non
possit esse poenitentia sine dilectione
Dei, quia odium nascitur ex amore, er
go odium peccatorum nascitur ex di
lectione Dei, si enim non diligerem
Deum, quare odio haberem peccata?
Nunquid propter amorem creaturae,
non certe, sed propter Dei amorem:
cum igitur odium peccatorum sit su
per omne odibile in vere poenitenti,
ergo procedit ex amore Dei super om
nia. & ita est regulariter, quod pecca
tor ex amore movetur ad poenitentiam.
Potest tamen esse quod in voluntate
non sit alius actus quam iste, doleo quia
offendit Deum, qui nec est illicitus nec
imperatus a charitate, & iste talis actus
sine alia dilectione sufficit ad remis
sionem peccatorum, qui licet regula
riter procedat a charitate tamen es
missio-

missio peccatorum magis tribuitur pœnitentiæ quã charitati, quia in sacra scriptura illi actui promittitur remissio. Et S. Tho. dicens, quod pœnitentia procedit ex amore, intelligendus est communiter & regulariter, vt patet apud ipsum. 4. d. 14. q. 1. art. 2. quæst. 1. Verũ est quod ipse actus pœnitentiæ, nolle Deo displicere, est vera dilectio. Dolor igitur peccatorũ debet esse propter Deũ, non propter timorem pœnarum aut propter quoduis aliud, sed quia sunt offense Dei patris pijsissimi.

120

An qui dolet propter deũ semper recipiat gratiam.

QVÆRITVR vtrum qui dolet vt nunc diximus semper recipiat gratiam? Caieta. q. 1. de contritione, tenet mirabilem opinionem, scilicet, quod stat quempiam dolere de peccatis perfecte & perfecte proponere cauere ab illis in futurum, & perfecte diligere Deum super omnia & non habere gratiam. Ratio eius est, quia alias sequeretur, quod posset quis habere euidentiã quod sit in gratia. Oppositum tenent

omnes

omnes doctores, & dicunt quod quãpri mum fecerit aliquis totum quod in se est, statim habebit gratiã Vide S. Tho. 1. 2. quæst. 112. art. 2. ad. 1. & q. 113. art. 3. & 8. & 3. par. q. 85. art. 5. & 6. Et in pluribus alijs locis. Et oppositum esset contra scripturam sacram dicentem. Conuertimini ad me & ego conuertat ad vos iam hic pœnitens conuertitur ad Deũ, & Deus non conuertitur ad pœnitentem. Iacob. 4. appropinquate Deo, & appropinquabitur vobis, & Ioann. 14. Qui diligit me diligetur a patre meo. Et Psalm. 50. Cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Falsissimũ ergo est, quod Caietan. dicit. Et dico quod non stat de lege quod taliter pœnitens careat gratiã cum faciat totum quod in se est. Nec hoc dato sequitur se scire euidenter quod habeat gratiã. Non enim ego possum habere euidentiã, quod doleo de peccato super omnia, vel quod proponã perfecte cauere in futurum. Habemus igitur pro certo,

N 3

to,

to, quod qui sic dolet habebit gratiam
QVAERITVR, vtrum attritio
 possit fieri contritio? Ad hoc suppono
 ex omnibus doctoribus, & S. Thoma,
 quod nihil aliud est contritio quam do-
 lor perfectus, attritio vero dolor imper-
 fectus tunc dicit Sancto. Th. 4. d. 17. q.
 2. artic. 1. quaestiuicula. 3. quod attritio
 non potest fieri contritio. Probatur
 quia principium contritionis est gra-
 tia. virtus infusa, attritionis vero prin-
 cipium est habitus acquisitus, vel sola
 potentia, idem autem actus non potest
 elici a virtute infusa, & acquisita vel
 a potentia, ergo, sciendum est tamen,
 quod duplex est contritio, quaedam
 intrinsece, quae habet hoc pro obie-
 cto, deleo de peccatis super omnia.
 Alia extrinsece, id est, ex circumstan-
 tia & sic omnis dolor qui est cum gra-
 tia vocatur contritio. Eodem modo
 duplex est attritio. Quaedam intrinse-
 ce, ex obiecto, ut puta, doleo de pecca-
 tis quia turpia sunt & infamia, vel pro-
 pter

pter infernū. Alia extrinsece, puta de-
 leo de peccatis propter Deum. & cum
 omnibus circumstantiis, sed omitto pra-
 ceptum aliquod necessarium. Tunc sit
 conclusio. Nunquam ex attritione fit
 contritio intrinseca, quia differunt ex
 obiecto, una enim dolet propter Deū
 alia propter penas. Unde conclusio S.
 Thoma. intelligitur de attritione pro-
 prie dicta, & de contritione proprie di-
 cta.

QVAERITVR, vtrum tota ista vi-
 ta sit tempus contritionis? Respondi
 primo quod est expediens & conue-
 niens saepe dolore de peccatis. Et san-
 ctitas consulunt. Ad amicitiam enim
 pertinet saepe dolere de offensa facta
 amico maxime quia dolere debemus
 quousque reparavimus, & detrimentum
 factum per peccatum, sed multa sunt
 quae nullo modo possunt reparari, pu-
 ta tempus quod perdimus peccando en-
 ergo per totam vitam dolere debemus de
 illo. Hoc autem intelligendum est de do-
 lore

112

An tota
 vita sit tē-
 pus contri-
 tionis.

lore qui est in voluntate: nam de sensitiuo dolore graue esset videre amicū semper esse tristem. Loquendo autem de doloris tempore qui est sub præcepto dico, quod de peccato semel dimisso non tenemur amplius dolere, quia Deus non iudicat bis in id ipsum vt dicitur Nahum. 1. Sed ex peccato non dimisso est dubium quando teneatur homo conteri? Ad hoc Galetanus quolibeto. 2. q. 3. cicit quod præceptum contritiones partim est affirmatiuum quia obligat ad actum, scilicet ad dolorem, partim negatiuum, quia obligat ad non manendum in peccato. Loquendo de hoc præcepto in quantum est affirmatiuum obligat semper, sed non ad semper, sicut & reliqua præcepta affirmatiua, scilicet in casu necessitatis, puta cum quis administrat, vel recipit sacramentum, vel in articulo mortis. Loquendo vero de prædicto præcepto in quantum est negatiuum obligans ad non manendum in inimicitia

Dei,

Dei, obligat sicut & cetera præcepta negatiua semper & ad semper, & ad statim. Et sicut qui tenet alienum, tenetur statim reddere, sic qui est in statu inimicitiae Dei, tenetur statim ab illo exire. Peccat autem contra hoc præceptum qui habet actum comissionis contrarium, puta si dicat volo manere in hoc statu per diem aut per horam. Sicut qui retinet alienum non semper peccat de nouo, sed cum habet hunc actum positium, nolo reddere alienum, est tamen semper in malo statu. Magister meus Victoria tenet quod nullum est præceptum de poenitentia aut contritione, quod obliget sub nouo peccato. Quauis peccatum mortale sine poenitentia non possit deleri, ac pro inde sit necessarium dolere seu poenitere, sed qui non poenituerit, damnabitur quidem propter peccata quae commisit, sed non quia non poenituit. Sed quia mihi magis placet opinio contraria, ideo hanc non prosequor.

N 5

QVAE

163
An post vitam sit loca poenitentiae.

QVAERITVR vtrum post hanc vitam sit locus poenitentiae? Respondetur quod non, sed prout in corpore gessit siue bonum, siue malum recipiet. 2. Corinthior. 5. Et vbi ceciderit lignum, ibi manebit. Ecclesiast. 9. Veniet nox quando nemo poterit operari. Ioannis. 9. Sed contra de Traiano, & alijs quos Apostoli suscitauerunt, quorum aliqui forsitan erant in infernum detrusi. Respondetur non dubito quin deus possit homines damnatos liberare ab inferno, sed hoc est praeter legem. Id autem quod dicitur de Traiano fimo, quod sit fabula, tamen quicquid quibus deus potest omnes damnatos eripere ab inferno, etiam si non poeniteant, sic non opus est dicere quod suscitauit illum ad poenitentiam non enim erat opus.

124
Ar venialia remittant post hanc vitam.

QVAERITVR vtrum saltem peccata venialia post hanc vitam remittantur. Respondetur quod cum multi moriantur in peccatis venialibus, vel quia non cogitauerunt de illis, vel quia

com-

complacent sibi in aliquo, necessarium est dicere quod in alia vita remittantur. Et ita S. Tho. 4. di. 21. q. 1. ar. 3. Et in additionibus. q. 4. ar. 3. dicit, quod peccata venialia remittuntur in purgatorio, & eodem modo sicut in via remittuntur. In inferno autem ideo non remittuntur, quia ibi existentes sunt inimici dei, & deus eorum opera non accepta. At existentes in purgatorio sunt amici dei, & ideo acceptantur eorum opera, & etiam per displicentiam peccatorum remittuntur eis peccata venialia. Ita Greg. 4. dialogi. c. 39. & habetur. 25. dist. c. qualiter. & Aug. 2. de Ciuitat. c. 24. Math. 12. Non remittetur ei neque in hoc seculo neq; in futuro. Mach. 12. Sancta ergo & salubris cogitatio pro defunctis exorare, vta peccatis soluantur. Opera igitur bona existetium in purgatorio sunt quaedam meritoria remissionis peccatorum, non tamen gloriae.

QVAERITVR vtrum semper re-

mit-

An con-
tritio re-
mittat ro-
eam & con-
nam.

mittatur per contritionem tota poena
peccatis debita? Respondetur iuxta fi-
dem catholicam negative, ita enim dif-
finitum est in Concil. Tridenti. sessio-
ne. 14. Cano. 12. his verbis. Si quis dixe-
rit totam poenam simul cum culpa re-
mitti semper a Deo, Anathema sit. Et
item canon. 15. in fine. Præterea patet,
nam iam satisfactio non esset pars hu-
ius sacramenti, quod est contra prius
diffinita. Item, quia alias nõ esset opus
purgatorio. Quod autem post remis-
sionem culpæ maneat reatus poenæ,
probatu r vnicâ authoritate. 2. Regum
13. Vbi postquam peccatum David re-
missum est, dicitur in poenam eius, vni-
cus filius qui natus est tibi morietur.
Et alius locus Iosue. 22. An parum vo-
bis est, quod peccastis in Beelphegor?
Vsq; in præsentem diem macula huius
sceleris in vobis permanet. Vide San-
ctum Thomam. 1. 2. quæst. 86. art. 2. Po-
test nihilominus tanta esse contritio,
quod sufficiat ad remittendum totam
poe-

poenam, sicuti credimus de Magdale-
na. Et hæc de contritione sufficiant.

SEQVITVR DE CON- fessione secunda Poeni- tentiaæ parte.

De hac materia Confessionis
tractant doct. in. 4. dist. 17. &
Sanctus Thomas ibidem, & in
additionibus quæst. 6. Et ante
omnia.

VAERITVR, ytrum con-
fessio sit de necessitate salu-
tis? Resp. quod sic, & ita firma-
tude tenendum est, ut patet
ex Concil. Trident. Sessi. 14. Can. 6. cu-
ius verba sunt. Si quis negauerit con-
fessionem sacramentalem vel institu-
tam vel ad salutem necessariam non ef-
se de iure diuino, Anathema sit. Idem
patet

126

Confessio
est neces-
saria ad
salutem.

patet ex capitul. omnis utriusque sexus de penitentibus & remissionibus. ubi hoc expresse dicitur ex præ allegatis constat confessionem esse de iure diuino. de qua tamen re inferius aliqua dicetur. Sed dubium est, an si confessio non esset præcepta de iure diuino, posset ecclesia ad eam obligare? Nam si possit parum refert scire an confessio sit de iure diuino, sufficit enim quod iam Ecclesia in Concilio generali obligauit omnes ad confessionem. Et videtur quod Ecclesia non potuerit confessionem præcipere. Nam secundum communem opinionem ecclesia non habet iurisdictionem super actus interiores, ergo saltem non possent obligare ad confitendum illos quod quidam asserunt, sed tamen damnati sunt. Item ecclesia non posset obligare etiam pro quocunque crimine, ut religionem profiterer, quia esset nimis graue onus, ut est communis opinio, sed etiam est onus grauissimum

& dif.

& difficillimum peccata confiteri, ergo si non esset præceptum diuinum, ecclesia non posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis, & que parum indigemus, quia habemus pro certo quod de confessione sit præceptum iniure diuino. hoc primo probauimus. Notandum tamen quod duplicia sunt præcepta, quædam quæ licet sint absoluta, non obligant hominem absolute, sed in casu, ut de elemosyna est absolute præceptum, & tamen non obligat nisi in casu necessitatis, & potest esse quod nunquam occurrat talis casus in vita. & ideo non vocatur elemosyna necessaria ad salutem. Idem de sanctificatione Sabbati, maxime si Ecclesia non determinasset diem. Idem de honorandis parentibus. Alia sunt præcepta quæ obligant absolute, & non est satis in casu, sed oportet ut vos quaratis casum. & disponamini ad implendum illud. Et huiusmodi est præceptum baptismi, confessionis, eucharistiæ, cir-

Infra nu-
mero
191

ca

ea quæ teneor facere ad illa implenda.
Et hæc vocatur necessaria ad salutem.

117
Confessio
nō est tā
necessa-
ria sicut
baptis-
mus.

QVÆRITVR an confessio sit
a deo necessaria ad salutem sicut bap-
tismus: ita quod nunquam liceat illam
omittere. Respondeo primo quod nō
est a deo necessaria ut baptismus. Nam
puer sine actuali baptismo non potest
saluari, potest autem homo saluari si-
ne actuali confessione. Sed vtrum cū
quis potest confiteri, possit aliquan-
do omittere confessionem. Respon-
deo pro nunc quod multa sunt præ-
cepta Dei, & sic quando cūque quis
posset confiteri sine transgressionē
præcepti diuini, tenetur confiteri,
etiam si perdat bona. Si vero simul cō-
currat aliud præceptum diuinum
cum confessione, & præceptum con-
fessionis non possit impleri sine alte-
rius præcepti transgressionē, si aliud
est maius (maxime de iure naturali)
tunc non tenetur confiteri, quale est
non scandalizare. Vnde si fœmina
sciret

sciret confessorē scandalizandum si
ei confiteretur, non tenetur confiteri
ei ut latius infradicemus.

QVÆRITVR an confessio sit
de iure naturalis. Respo. quod nō. Quia
sacramenta ecclesiæ sunt de illis quæ
sunt supra naturam, & pertinentia ad
fidem. Quis enim cognoscet aquam
mundare peccatorem?

QVÆRITVR, vtrum teneamur
confiteri peccata venialia? Resp. q̄
omnes conueniunt in hoc, quod qui
habet mortalia peccata non tenetur
confiteri venialia, quia si teneretur cō-
fiteri unum veniale, ergo & omnia, &
cum venialia sit infinita, esset quasi
impossibile omnia confiteri. Sed du-
bium est, an qui non habet, nisi venia-
lia teneatur ea confiteri semel in an-
no. De hoc. S. Thom. quæst. 6. articu. 3.
addi. 3. ponit duas opiniones. Prima
dicit, quod tenetur, quia præceptum
de confessione est absolutum & po-
test impleri, ergo. Secunda opinio di-

118
Confessio
nō est de
inter na-
turali.

119
Peccata
venialia
anteneamur
confiteri.

cit, quod nullus tenetur confiteri venialia. Et hæc est tenenda, quia præceptum de cōfessione, intelligitur de mortalibus, ut expresse definitur in Concilio Tridentin. sessio. 14. Can. 7. ubi sic dicitur. Si quis dixerit sacramentum poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino cōfiteri omnia & singula peccata mortalia, &c. Anathema sit. Pondera verbum peccata mortalia. Item patet ex eo quod dicitur in cap. omnis utriusq; sexus, &c. confiteantur proprio sacerdoti. Circa venialia vero non est proprius sacerdos, nam quilibet potest ea confiteri cui voluerit. Item ecclesia noluit de nouo præcipere confessionem sed præceptum iuris diuini determinare quo ad tēpus executionis at a Christo non est præcepta confessio nisi mortalium, ergo, item in illa decretali imponitur non confitenti grauissima poena, ut scilicet viuens arceatur ab ingressu ecclesiae & mortuus Christiana

careat

careat sepultura, sed huiusmodi poenae non imponuntur a pia matre ecclesia perfectioribus viris, quales sunt qui habent solum peccata venialia quæ alij peccatores nō tenentur confiteri) alias meliores essent peioris conditionis (ergo. Item quia ad remissionē, venialiū sunt quam plura remedia, videlicet cōfessio generalis, oratio dominica, tūñopropeccatoris, &c. Caterum et si nullo iure teneamur confiteri venialia, laudabile tamen est & valde vtile illa cōfiteri, horum enim peccatorum confessio sufficiens materia est sacramenti poenitentiae. Effetq; hæresis asserere quod non liceat confiteri peccata venialia, ut definitum est in cōcil. Tridēt. ses. 14. can. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit non licere confiteri peccata venialia. Anathema sit. Talis igitur qui non habet nisi venialia petat in paschate eucharistiam, & sacerdoti dicenti quod prius confiteatur, respondeat se nō egere cōfessione, & sacerdos credit. Sed quis

O 2

est

est hic, & laudabimus eum?

110

Mittitur
in cōfessio
ne quale
sit pecca-
tum.

Q V A E R I T V R utrum aliquis possit confiteri peccatum quod non habet. Respondet Sanct. Thom. quod si nunquam licet mentiri, multo minus in confessione. Sed quale peccatum erit. Dico probabiliter quod qui confitetur mortale quod non habet: peccat mortaliter quia peccat circa ea quæ sunt de necessitate confessionis. & dicitur confessorum, qui absoluit quod non potest absolui: & consequenter dico, quod confessio non fuit integra, ac proinde nulla & iteranda, quia non confitetur de illo mendacio pernicioso. Si autem peccatū de quo dubitat, confiteatur tamquam certum, si id faciat credens esse magis securum ut communiter fit, non peccat. Si autem faciat animo diciendi confessionem, peccat mortaliter. Sed quid de scrupulis, ut si habeo suspicionem, quod feci peccatum. Respondeo, quod non solum non teneor confiteri, sed neque

debeo

Scrupulo
si infamant
sacramenta.

debeo facere, si credo quod non consensi. Quia in rebus moralibus debemus procedere ex crassis coniecturis. Deus enim non est suphista, nec querit laqueos. In rebus autem moralibus vocatur demonstratio, ubi habeo coniecturas pro vna parte & non pro alia, licet habeam formidinem eius. Isti qui sic confitentur infamant sacramenta: & reddunt ea odiosa satis est confiteri peccata certa & dubia, sed non de scrupulis qui sunt veri scrupuli. Nam de his loquor. Exemplum est, aliquis qui omnino habet propositum cauendi a peccatis, & nullo modo vellet consentire tentationibus, & expertus est quod solet resistere cogitationibus & illecebris, postea occurrerunt cogitationis & doctus fuit in illis, & postquam discesserunt non recordatur si aduertit, si consensit, vel qualiter se habuit. Dico quod de tali scrupulo non oportet confiteri. Et eodem modo de cogitationibus fidei & phantasias quæ occurrunt homini.

O 3

etiam

etiã parato mori pro fide, si opus esset.
 Dubitatur, virum peccet mortaliter qui confiteretur peccatum veniale, quod non fecit? Nã quod peccet venialiter certum est. Caietan. in. 22. in materia de mendacio dicit quod est peccatum mortale, quia mentitur in iudicio, vbi tenetur dicere veritatẽ. Sed Respõd. q. non est mortale, nã licet sacerdos possit exigere veritatem a pœnitente, non tamẽ quãctinq; veritatem, sed eam quæ pertinet ad materiam iudicij sui, & cũ venialia non sint materia confessionis mētiri circa illa, nō est peccatum mortale. Sicut nec si confessori interroganti, an sim puaper, dixerõ quod nō cũ tamen reuera sim pauper, nō pecco mortaliter. Et quãuis Caietan. in. 2. 2. fuerit illus sententiæ, tamen in summa confessionis moderatius loquitur dicens, quod si sit intentio pœnitentis facere peccata venialia materiam confessionis tunc mentiri (etiam circa venialia) esset mortale, quia iam veniale est materia

131
 Mentiri
 circa venialia in
 confessione quale
 peccatũ
 sit.

teria principalis & pertinet ad iudicium. Si vero non est intentio pœnitentis facere venialia materiam confessionis, mentiri circa illa non est mortale. Sed adhuc dico, quod etiam si habuerõ intentionem efficiendi materiam confessionis ex venialibus, dicens mendacium circa illa, vt si dicam me non fuisse mentitum, non pecco mortaliter quia per hoc quod nolo dicere mutatur intentio prior, & iam nō manet materia confessionis, etiam si non habuerõ reflexionem illam, nolo, quod hoc peccatum quod volo tacere sit materia confessionis.

QVÆRITVR quando obligat præceptum confessionis, an statim post peccatũ. S. Tho. 4. d. 17. & in additionibus. q. 6. ar. 4. dicit quod hoc præceptũ potest multipliciter considerari. Vno modo stando in solo iure diuino, seclusa ecclesiæ determinatione. Alio modo post ecclesiæ determinationẽ. Loquendo igitur secundum primam con-

○ 4 fidera

132
 An statim post peccatum teneamur confiteri.

sideracionem, dicunt aliqui, quod obligat solum semel in vita, in casu necessitatis, sicut & alia præcepta affirmatiua, puta in articulo mortis. Sed contra, quia tunc esset impossibile confiteri peccata, nam cum ad hoc requiratur memoria peccatorum, idetur impossibile moraliter loquendo, quod quis habeat in memoria peccata, quæ commisit in 40. annis, & sic frustraretur illud præceptum saltem pro maiori parte, quia paucorum peccatorum in fine vitæ posset quis habere memoriam. Ideo dicunt alij quod tenetur quilibet confiteri in articulo necessitatis, qui vocatur quando est periculum obliuionis, sicuti & alia præcepta tenentur implere quando est probabile quod si tunc non implentur, postea non poterunt impleri sicut de auditione missæ non tenentur eam audire manens nisi solum sit vnica missa, quæ manens celebratur, & sic de confessione quam tenetur facere intra illud tempus quod

Quando
 tenetur
 confiteri

quod sufficiat ad memoriam peccatorum retinendam. Sed contra, quia si hoc esset verum, ecclesia negligenter determinasset in capitulo omnes vtriusque sexus, tempus vnus anni pro confessione, nam probabile est, quod in vno anno obliuiscuntur aliqua peccata. Certum enim est quod si de iure diuino teneremur confiteri peccata nostra pluries in anno, non posset ecclesia dare facultatem, quod differretur confessio vsque ad annum, sed sunt aliqui qui in vno anno obliuiscuntur, ergo. Ad hoc sciendum, quod Ecclesia non dedit nouam licentiã, sed coercuit negligentiam, nec voluit dicere quod non confiteantur ante annum, sed quod ad forum exterius voluit arctare. Unde si quis aggredere periculum mortis ante annum, Ecclesia non de obligatione illi a confessione in tali casu facienda. Sed quia tunc nemo obligatur confiteri nisi semel in anno (alias ecclesia deciperet nos) ideo falsum est

O s quod

quod isti dicunt. Itaque videtur mihi, & est notandum pro alijs præceptis, quod Christus instituit ecclesiam, & dedit sacramenta & præcepta generalia, non autem dedit præcepta particularia, & ordinationes speciales quibus solis posset gubernari, ut isti hæretici somniant. Quod patet nam Christus non determinavit episcopus per diuersas dioceses, & tamen nisi essent episcopatus distincti, esset impossibile ecclesiam gubernari, quia possent præcipere contraria nec in eo fuit prouiso Christi in sufficiens nam idcirco constituit prælatos ut gubernarent ecclesiam, & præcepit fidelibus, obedite præpositis vestris. Secundo notandum quod Christus reliquit aliqua præcepta generalia sine determinatione, quæ quidem non possunt commode obseruari ad Christi intentionem, nisi ecclesia determinasset tempus, vel modum, &c. V. g. Christus posuit præceptum eucharistiæ dicens. Nisi manducaueritis carnem filij

filij hominis, &c. Stando solum in præcepto Christi, quando teneretur hominum sumere eucharistiæ? Si dicas, quod semel in vita, hoc non est verisimile, cum secundum Hieronymum, Augustin. Ambrosium, & alios doctores, in oratione Dominica per panem quotidianum intelligatur Eucharistia. Cum etiam Apostoli, & in primitiua Ecclesia fideles frequentarent hoc mysterium. Et Christus dixit, hæc quotiescunque faceritis in mei memoriam facietis. Et iterum, hoc facite in meam commemorationem. Ac proinde patet, prædictum præceptum non posse commode obseruari ad intentionem Christi, sine ordinatione & determinatione ecclesiæ. Item præceptum de celebratione festi. quo modo impleretur? nunquid sufficere semel in vitæ genua flectere, & Deum colere? Sic igitur dico de præcepto confessionis, quod de iure diuino tenemur confiteri quando ecclesia determinauit. Nec enim

enimstando in iure diuino potest de-
terminari quādo obliget, fuit etenim
intentio Christi quod ista mysteria fre-
quentarentur.

113
Casus in
quibuste-
neatur at
in confi-
teri.

NUNC videamus vtram stando in
iure diuino, sint aliqui casus in quibus
teneamur statim confiteri? Aliqui anti-
qui, & quidam summissæ dicunt, quod
peccator tenetur statim cōfiteri, quia
alias exponeret se periculo, posset enī
mori, vel impediri lingua, vel memo-
ria labi. Item quia secus agendo, iam
non facit quod in se est. Huius senten-
tiæ est Innocentius in capit. omnis, de
pœnitentijs & remissionibus. Idem vi-
detur sentire Archid. in capit. ille tex.
de pœnitentijs. dist. 3. Sed S. Thom. &
alii doctores dicūt, quod nō tenetur ho-
mo statim post peccatum confiteri. Pa-
tet, nemo tenetur statim ad contritio-
nem quæ est magis necessaria quam cō-
fessio ergo nec ad confessionem. Item
hoc non determinatur, in iure diuino,
aut positivo, ergo est falsum. Item ec-
clesia

clesia determinauit semel in anno, er-
go hoc sufficit.

S E D vtrum, homo de iure diuino
teneatur confiteri in articulo mortis?
Respondetur, quod sic. Nam peccator
tenetur confiteri, & non potest post
mortem, ergo qui est in illo articulo, si
non vult cōfiteri exponit se periculo.
Vnde in capit. cum infirmitas. de pœ-
nitentijs & remissionibus. precipitur
medicis, vt admoneant & exponant in-
firmis pericula mortis, in quo errant
communiter medici, ne contritent in-
firmum. Sed verum est, quod debent
facere quanto melius potuerint, sed
omnino sunt negligentes medici. Et
potest contingere, quod propter eorū
negligentiam damnentur aliqui infir-
mi. Sed quid vocatur articulus mortis?
Respondet Palud. 4. distin. 17. quæst. 2.
quod non dicitur articulus mortis, va-
de quis potest mori, sicut non est ar-
ticulus mortis iustar, jugar a las cañas,
carrer toros, o cauallos, tunc enim
non

134

In mor-
tis articu-
lo an te-
neamur
de iure
diuino cō-
fiteri.

non tenetur homo confiteri ante ista exercitia, sed articulus mortis vocatur unde communiter, & frequenter solet sequi mors, sicut intrare bellum. De intrantibus autem mare est dubium, si enim esset paruum spacium, & mare esset placidum, non tenetur confiteri. Breuiter arbitrio boni viri relinquatur iudicium de periculo mortis.

QVAERITVR, vtrum ante eucharistiam teneatur homo de iure diuino confiteri? Communis opinio est, quod sic. Caiet. 3. p. & in summa tenet oppositum. Cuius sententia in concilio Tridentino sessione. 13. de sacramento eucharistiae in calce canonis undecimi, damnata est & reprobata, ita, ut nec opinatiue possit defendi, etiam sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda. De hoc iam disputauimus supra. Ex dictis sanctorum non est dubium quin teneatur confiteri, si habeat copiam confessoris. Si autem non habet, & debeat celebrare diebus

bus festibus, bene poterit sine praevia confessione, maxime si non celebrando incurrat aliquam notam infamiae.

S E D vtrum ad recipienda alia sacramenta teneatur homo confiteri? De hoc Marsilius. 4. quaest. 11. art. 1. facit magnam difficultatem, & dicit particulariter de recipiente sacramentum ordinis, quod ordinandus tenetur confiteri prius, quia sacramentum ordinis directe ordinatur ad copiam gratiae, & esset magna irreuerentia non disponere se ad receptionem illius. Sed respondeo absolute (omissis opinionibus,) quod ad receptionem aliorum sacramentorum nemo tenetur confiteri. Unde de consecrat. distict. 4. ut ieiuni. dicitur, quod qui confirmandi sunt, si sunt perfectae aetatis, admoneantur, ut prius confiteantur. Vbi admonitio potius videtur consilium quam praceptum. Et si non est necessarium ante hoc sacramentum confiteri

135

An ad recipiendum alia sacramenta teneamur confiteri

ia

in quo recipitur copia gratiæ, multo minus erit in alijs. Quod clarius patet ex verbis Concilij Trident. session. 26. de reformatione matrimonij capit. 4. ubi sic dicitur. Postremo sancta Synodus coniuges hortatur, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonij consummationem sua peccata diligenter confiteantur. Et ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum pie accedat. Haftenus ibi. Verum est, quod quia omnia sacramenta conferunt gratiam, videtur aliqua negligentia accedere ad illa sine confessione. Sed quod non requiratur confessio, patet etiam, quia ecclesia hoc non determinavit, nec in iure diuino habetur, ergo non est necessaria. Sed vnde magis habemus quod requiratur confessio ante Eucharistiam, quam ante alia sacramenta? Respondeo, quod hoc habemus ex Paulo dicente, probet autem seipsum homo, &c. Et ex vsu ecclesiæ, ubi qui non confitetur haberet conscientiam

scienciã peccati mortalis. Itẽ ex dictis sanctorũ, & ex ea. omnis vtriusq; sexus. ubi præcipitur confessio ante pascha propter eucharistiam in eo sumendã.

S E D vtrum ad administrandum sacramenta teneatur sacerdos confiteri? Respõ. quod nõ, quia alias sequeretur perplexitas. Nam si essent decẽ sacerdotes omnes in peccato mortali, quis audiret prius alterius confessionem? Sed ex reuerentia quã debemus sacramentis, commodum est, quod antequam illa ministremus, vel euangelium legamus, confiteamur, si potest commode fieri. Et aliquando negligentia confessionis posset esse venialis nõquam tamen mortalis, & hoc teneatur sine quocunq; scrupulo Adrianus, Palude & Bonauentura, ponunt aliquos casus, in quibus tenetur homo statim confiteri sed ergo non credo eis.

Q V A E R I T V R quando tenetur homo iure humano confiteri? Dices qd semel in anno, ut definitum est in illo

P ca-

An admistranda sacramenta sacerdoteneantur confiteri.

De iure humano quando

netur cōfiteri. canone, omnisvtriusq; sexus. Praterea idem diffinitur in Concilio Tridentino, Sessione. 14. Canon. 8. cuius verba sunt. Si quis dixerit ad confessionem omnium peccatorum qualem ecclesia seruat, non teneri omnes & singulos Christi fideles, iuxta magni Concilij Lateranen. cōstitutionem semel in anno, anathema sit. Sed quæro ego, quando, nam in illo capit. omnis vtriusque non determinatur tempus, ac proinde ex illo præcepto non plus obligamur cōfiteri in quadragesima, quam extra & ita est. Vnde dico, quod si quis extra quadragesimam semel fuerit confessus, si postea habuerit impedimentum sumendi eucharistiam in paschate, non tenetur confiteri in quadragesima. Et si recordetur se in confessione præcedenti oblitum fuisse aliquod peccatum mortale, non tenetur illo eodem anno iterum confiteri, sed potest expectare aliam quadragesimam.

S E D

S E D quid faciet obliuiosus? an teneatur scribere peccata, vel aliter mandare memoriæ peccata? Maio. 4. d. 17. quæst. 2. dicit, quod sic. Ego non credo quod teneatur, imo nec laudo, quod peccata scribantur. Probo, quia non tenetur aliquis magis ad confessionem, quam ad contritionem, sed ad contritionem habendam non oportet peccata scribere (sufficit in generali contri de oblitis) ergo nec ad confessionem requiritur id. Nec enim oportet iugum domini reddere grauius, satis est quod quando confitetur, debet dare operam, ut recordetur peccatorum, & aliæ sunt fabule. Ita dicit Syluest. (doctor non spernendus) verbo, confessio, 1. §. 1. in fine. Et præterea difficile est profecto, quod aliquis habens curam animæ suæ, obliuiscatur alicuius peccati mortalis. certe est difficile.

QVAERITVR, in qua ætate incipit obligare hoc præceptum de confessione?

P 2

ne?

118
Obliuiosus an teneatur scribere peccata ad confitendum.

139
Qua ætate incipit obligare hoc præceptum de confessione?

ratitene
tur,

De Confessione,

ne? Vedetur quod nō statim post vsum
rationis. Quoniam nec statim tenetur
sumere eucharistiam, cum tamen etiā
sit in præcepto. Respondeo secundum
omnes, quod statim post vsum ratio-
nis tenetur confiteri peccatum morta-
le, sed cum confessio sit sacramentum
non debet ludicre fieri. Et si non sunt
coniecturæ de vso rationis, non sunt
pueri audiendi ea intentione, quasi sit
ibi aliquod sacramentum sed instruendi
sunt, & docendi. Ad argumentum
de Eucharistia, respōdeo primo, quod
aliquem habere, vel non habere vsum
rationis non potest certo sciri, nisi qui-
busdam coniecturis, ideo quando non
est certum sed habemus coniecturas,
q̄ habeat vsum rationis, tenetur confi-
teri, quia nullum est periculum, quod
confiteantur peccata etiam ante vsum
rationis. Ad eucharistiam autem non
dimituntur accedere quousq; certo
sciamus, quod habeant vsum rationis,
propter irreuentiam. Secundum dico
quod

De Confessione:

115

quod vsum rationis non simul venit de
omnibus rebus, potest enim quis cog-
noscere vnum, & nō aliud. Nam prius
peruenit puer ad tempus, quo possit iu-
dicare de peccatis mortalibus, quā ad
intelligendū tantum sacramentū, & q̄
ibi sit corpus Christi, quod tamen de-
bet discernere qui sumit Eucharistiā.

Q V A E R I T V R utrum Papa
possit dispensare in præcepto confes-
sionis. Respond. quod non. Quia infe-
rior non potest reuocare, nec relaxare
præceptum superioris, cum nec par in-
parem habeat potestatem. Cum ergo
præceptum confessionis sit, de iure di-
uino, nemo poterit dispensare nisi so-
lus Deus. Sed contra, Papa potest dis-
pensare in voto simplici vt est commu-
nis opinio, & tamen obligatio voti
simplicis est de iure diuino, ergo. Item
secundum opinionem communem,
Canonistarum. Papa potest dirime-
re matrimonium ratum per verba de
præsentibus in quo etiam consentit. Ca-

140

An Papa
possit di-
spensare
in præce-
pto cōfes-
sionis.

P 3

ieta

ietanus) ergo Papa potest dispensare in iure diuino positivo, quod & concedunt canonistæ, sed non ita opinio profecto. mittunt enim falcem in messem alienam, Ad argumentum igitur potest dispensare in voto, concedo, & in matrimonio rato, transeat, ergo in iure diuino, distinguo consequens. Duplex est ius diuinum, vnum quod non dependet ab actibus nostris, & in hoc non potest, Papa dispensare. Alterum quod dependet ab actibus nostris, ita quod per se non est sufficiens ad obligandum sine noua nostra obligatione, sicut est votum, & in hoc ratione illius propriæ obligationis quam ego superinduxi, Papa potest dispensare, imo & parentes dispensant in votis filiorum ante. 14. annum. De matrimonio autem rato dico, quod est contractus quidam, vnde si ius diuinum obligaret Petrum ad accipiendum Mariam in coniugem, Patet nihil posse, sed quia ex actu istius pen

pendet hæc obligatio, & ex contractu humano particulari si Papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte, qua est ibi aliquid humanum, & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est proprie ius diuinum, ac proinde non potest Papa in eo dispensare.

Q V A E R I T V R an sit necessarium confiteri sacerdoti. Responde. quod sic. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim est definitum in concilio Florentino, sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Sacramenti poenitentiae minister est solus & omnis sacerdos, habens authoritatem soluendi, vel ordinariam vel ex commissione superioris. Præterea illud idem definitur in Concilio Tridentino, Sessione. 14. capitulo. 6. Item Canone. 9. & Canone. 10. Item probatur, quia solis Apostolis dictum est. Quorum remiseritis peccata, remittuntur

Confessio sacerdoti faciēda.

eis. Et quod cunq; solueris super terrā & soli Petro, pascue oues meas. Confirmatur ex usu ecclesiæ, nā solis sacerdotibus quando ordinantur dicuntur illa eadem verba quæ christus apostolis dixit, scilicet, Accipite potestatem ligandi & absoluedi. Hærens fuit Valdensium, vt refert Marsilius 4. q. 12. dicitur, quod indifferenter poterat quilibet confiteri cui vellet. Dicit etiam, quod in aliquibus locis illi, qui dānabātur ad mortem non permittebantur confiteri sacerdotibus, sed laicis, quod quidem est error intolerabilis. Sed de his in materia de clauibus dicemus.

142

QVÆRITVR vtrum venialia possint laicis confiteri. Respond. quod talis confessio non erit sacramentalis, sed proficiet sicut cum vnus laicus recitans cum alio horas cononicas, dicit confessionem generalem. Imo ipse sacerdos cum celebrat, absoluitur de venialibus a laico in confessione generali auctoritate ecclesiæ, quæ habet potesta

testatem supra venialia, sicut per confessionem pectoris, vel aquam benedictam. Quia licet talis confessio non sit sacramentum, est tamen quoddam sacramentale.

QVÆRITVR vtrum confessio mortalium possit fieri laico. Respondet Magister sentent. 4. di. 17. & Sāct. Thom. ibidem. quæst. 3. & in additionibus. quæst. 8. artic. 2. quod in necessitate. vrgente periculo mortis, confessio etiam mortalium est facienda laico. Magister in litera allegat Augustinum dicentem. Tanta vis cōfessionis est, vt si deest sacerdos confiteatur proximo. Et Beda. Sed & grauiora cōequalibus pandenda sunt, cum deest sacerdos & vrget periculum. Hanc opinionem tenent communiter omnes doctores. Durand. Palude. Ricard. Gabriel Maio. Maruli. Sed Scotus ibi dicit, quod in casu licite fit laico, scilicet, quando ab eo spero consilium, vel maiorem peccatorum dolorem, sed cæteris paribus

131

Cōfessio
mortalium an
possit fieri
laico.

melius est non facere. Et in. 4. d. 14. ar. 2. in fine dicit etiam Scotus. Dubium est an talis confessio fit in detrimentum salutis, quia talis diffamat se sine utilitate, ergo non est opus sic confiteri. Ipse libenter negaret, nisi moueretur dictis Sanctorum, sed plus sanctis credendum est, quam vni rationi leui, Et tenendum est omnino, quod licet confiteri laico in tali necessitate, licet hoc multum abierit a consuetudine, quam credo antiquis temporibus magis in usu fuisse. Nunc etiam fit aliquando, vt in naufragio. Ad argumentum vero Scoti nego, quod talis diffamat se, nam etiam extra confessionem possum dicere peccatum meum, vt detur auxilium, vel consilium. At dices hoc esse verum, quia sequitur inde aliqua utilitas. Dico quod etiam in confessione facta seculari est aliqua utilitas, scilicet subiectio ipsa, qua se subiicit homini laico propter Deum est pars satisfactionis. Et etiam propter verecundiam,

Si au

Si autem timeretur infamia, aut reuelatio confessionis, tunc nec sacerdoti esset facienda. Sic vero hoc dicimus licitum, vt nullo modo dicamus preceptum. Vnde male summa Angelica & alij summi & imponunt magistro, & Sanct. Thom. quod dixerunt esse preceptum. Nam Sanctus Thomas dicit quod potest fieri, & in solutione ad primum dicit, quod debet fieri, sed tamen hoc verbum non dicit preceptum. Laicus autem qui sic confessionem audierit nullo modo debet absolueri, quia non habet potestatem, nec possunt ei committi clauis, ecclesia enim non habet potestatem supra peccata mortalia nisi per sacramenta. Ideo talis non debet absolueri, sed deprecari. Si autem de facto absolueret, nihil faceret, sed non manet irregularis, quia cum irregularitas sit poena iuris positivi, & in iure non sit expressum, quod talis incurrar irregularitatem, non incurrit. Quia in capitulo. is qui. de sententia ex,

com

comunica. lib. 6. ponitur regula generalis, quod nullus incurrit irregularitatem propter quodcumque delictum, nisi sit in iure expressum. Et ita tenent Syluester, verbo, Confessor. 1. & Palude. 4. distinctio. 17. quaest. 3. Verum tamen omnia praedicta admitti possunt, si sermo fit de confessione non sacramentali. Ceterum si de sacramentali confessione sermo fiat, firma fide tenendum & dicendum est confessionem sacramentalem nunquam fieri posse laico, sed duntaxat sacerdoti, qui characterem sacerdotali insignitus sit. Sic enim definitur in concil. Trident. Sessio. 14. de poenitentia. canon. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi fidelibus esse dictum. Quaecumque ligaueritis super terram erunt ligata & in caelo, & quaecumque solueritis super terram erunt soluta & in caelo. Et quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum re-

tinue-

tinueritis retenta sunt, Anathema sit.

QV A E R I T V R, an sacerdotes in peccato mortali existentes, potestatem habeant absoluedi poenitentes in confessione sacramentali. Et proinde veram & realem absolutionem conferant cum actualiter absoluunt. Respondetur affirmatiue, & ita firma fide tenendum est. Sic enim definitur in cano. 10. proxime allegato cuius verba sunt. Si quis dixerit sacerdotes qui in peccato mortali sunt potestatem ligandi & soluendi non habere, Anathema sit.

QV A E R I T V R vtrum confessio possit fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio. Respond. quod solum proprio. Patet ex capitu. omnis vtriusque sexus. vbi hoc praecipitur. Item quia cum sacerdos sit iudex, oportet, quod habeat iurisdictionem. Si enim iudex superior diceret alicui yote te hago Alcalde nihil esset nisi ei daret subditos, ergo etiam in confessione. Potestas enim iurisdictionis non potest esse fi-

144

145

Cōfiteri
debemus
proprio
sacerdo-
ti.

ne

ne subditis. Ideo oportet confiteri proprio sacerdoti. Sed quis est iste proprius sacerdos? Respond. quod Papa, Episcopus, curatus, & quicumque ex officio suo habet curam animarum, siue hoc sit ex electione, ut Priores, & Abbates in religione. Superior non est ordinarius nisi mortuo priore, vel amoto. Aliqui doctores vocant proprium sacerdotem omnem eum, qui potest confessionem audire siue hoc faciat ex officio, siue ex sola commissione. Sed utrum in absentia sacerdotis proprii, vel quando poenitens ex rationabili causa non vult confiteri proprio sacerdoti (excludimus omnia privilegia, & loquimur stando solum in iure communi) liceat alteri confiteri? V.g. fugit proprius sacerdos tempore paschatis, vel in ipsa confessione sollicitat foeminam ad stuprum: petit illa licentiam, ut possit alteri confiteri. & ille non vult concedere & urget necessitas sumendi eucharistiam, quia est pascha, & si non sumat

exco

excommunicabitur, est dubium, quid faciet? Respondent ad hoc multi summissa, quod in tali casu manet libera ad subiiciendum se cuicumque voluerit sacerdoti: quia in dicto capitulo. omnis utriusque dicitur, quod petat licentiam a proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quod in se est, ac pro inde manet libera. Sed hac opinio non est segura, quia non habetur in iure, & ideo doctores, qui sanius sentiunt de hoc, dicunt quod mulier in tali casu debet recurrere ad superiorem, & dicere quod non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, & superior debet credere. Et quod non possit alteri confiteri sine licentia superioris, patet, quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuicumque indifferenter: ergo nec poterit in casu praedicto. Item si proprius sacerdos excommunicaretur, non posset alteri confiteri nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si non sit recurus ad superiorem

vel

vel si ille neget licentiā? An licebit tunc confiteri cuicumq; Palud.in.4. distin. 18. qua st. 3. ar. 3. dicit, quod in tali casu potest libere confiteri cui voluerit. Idem Syluester in summa. Ratio Palud. est, quia ipse tenet, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet absoluere, & quod modo non possit, est propter ius humanum, & cum Ecclesia non possit hoc ius statuere, vt scilicet, confiteatur cum scandalo. sequitur, quod tunc cessat ius humanum, & stādum est iuri diuino. Sed vere hac sententia est mihi multum dubia, & primo puto, quod sit contra S. Thom. 4. d. 17. d. 3. artic. 2. qua stium. cula. 4. ad. 5. vbi ad literā proponit casum, & dicit, quod si superior nōlit cōmittere facultatem, idem est iudicium ac si non habeat copiam cōfessoris. Quod etiam dicit in additionibus. qua est. 8. articul. 45. Hoc etiam Caiet. in summa. verb. Absolutio. Vnde propter nullū casum, excepto mortis articulo

eulo) poterit absoluere, quia ante illā necessitatem non poterat absoluere, & merito quidem. Nam alias quilibet fingeret sibi causas alteri confitendi. Et consequenter dico de casibus reseruatatis, quod si superior non vult concedere (licet malefaciat) inferior non poterit absoluere. Vt patet ex Concilio Tridentino. Sessione. 14. de pœnitentia, capitul. 7. quod Canon. 11. cuius canonis hac sunt verba. Si quis dixerit Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus, nisi quo ad externam poenitentiam, atque ideo casum reseruatiōnem non prohibere, quominus sacerdos a reseruatatis vere absoluat, anathema sit. Dicit tamen Sanctus Thomas, vbi supra ad sextum (& est notandum) quod malefaciunt p̄lati, qui in hoc reddunt se difficiles, & iniiciunt laqueum animabus, nolentes dare licentiam absoluedi. De illo autem quod dicit Palude, quod stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemli-

Q bet

bet absolueret, dicimus, quod forte hoc est falsum.

146
Cui non
excepit
proprio
sacerdo-
ti confite-
ri quid fa-
ciendum

S E D quid faciet poenitens cum non potest obtinere licentiam a superiori, & instat communio? Respondeo quod communio est secure & tute. Idem enim est iudicium tunc de eo ac si confiteretur confessor (y vava sobre mi: confesencia.) Sed tamen aduertant tales, quod habeant rationabilem causam non confitendi proprio sacerdoti, veretur enim, aut timor, quod ille male de me sentiet postea non est causa sufficiens, quia alias nemini teneretur confiteri, quia semper accidunt illa cuiusque confitearis. Si tamen nocuit iam mihi, vel indirecte me diffamavit iam ista esset causa legitima non confitendi ei.

147
Qui col-
locavit in
paschate
sine pra-
uia conse-

S E D dubitatur, an postquam talis communicavit in paschate, absoluetur a praecipuo confessionis? Videtur quidem quod sic, quia non stetit per eum quin confiteretur, cum non peccauit.

cauerit non confitendo, ergo. Item quia confessio videtur instituta propter eucharistiam, cum ergo iam communicauerit, videtur quod illo anno non teneatur iterum confiteri. Sed dico, quod adhuc tenetur confiteri habita opportunitate, quia adhuc potest implere praecipuum de confessione semel in anno.

M A I V S dubium est, an qui ex legitima causa non communicavit in paschate, quia fuit in mari, vel in via postea teneatur ad communionem? Paulus videtur dicere, quod sic, sed certe nescio quare, cum sit determinatum certum tempus ad communionem & transierit iam. Item confirmatur, quia si ex malitia non communicauerit, postea non tenetur communicare, ergo multo minus si ex legitima causa non communicavit. Consulendum esset talibus ut communicarent, sed credo quod non tenerentur iam pro illo anno.

sione an
teneatur
illo anno
confiteri

148

Qui ex
causa non
communi-
cavit in
paschate
an tenea-
tur post-
ea com-
municare.

Q 2

QVAE-

149
Ex com-
missione
proprij
sacerdo-
tis possu-
mus alte-
ri confiteri

QVAERITVR an ex commis-
sione propriij sacerdotis liceat cōfiteri
alteri? Respon. quod sic, vt patet ex di-
cto capit. omnis vtriusque. Et fit est cō-
suetudo ecclesiæ, & utinam non esset
tanta, quia iam nullus curatus audit
subditos suos. Hanc autem commis-
sionem & licentiam potest dare cura-
tus. Episcopus. Papa. Sic habetur ex-
presse, de officio ordinarij capitu. in-
ter cætera. Et qui sic confitentur cle-
rico seculari, vel fratibus expositis,
non tenentur iterum confiteri proprio
sacerdoti, vt determinatum est ab Ale-
xandro. 4. & a Clemente. 4. & a Bene-
dicto, & a Ioan. 22. & a Calixto.

150
An virtu-
te indul-
gentiarū
positivē
eligere
non esso-
rem sim-
plicem sa-
cerdotē.

QVAERITVR vtrum, qui ha-
bet auctoritatem eligendi confessorē
per bullas, vel alia ratione quacunque
possit eligere simplicem sacerdotem
nondum expositum ad audiendas con-
fessiones? Respondeo absolute (esto
dubitent canonistæ) quod sine quo-
cunque scrupulo potest eligere quem
cum

cunque sacerdotem, vt etiam dicit
Caietan in summa. verbo. Absolutio
Ratio est, quia in hoc solo differt sacer-
dos habens iurisdictionem a non ha-
bente, quod ille habet materiam, hic
autem non, & huic nihil aliud deficit,
ad hoc vt possit absoluerē nisi materia
circa quam exerceat potestatem quam
accepit, dum fuit ordinatus Cum ergo
recipienti bullas detur potestas subij-
ciēdi se cui voluerit iam talis sacerdos
electus habet materiam & iuridictio-
nem circa illum, vnde nihil sibi deficit
Et ita tenendum est. Sed quamuis pre-
dicta doctrina fuerit ante Concilium
Tridentinum inter doctores triualis
multumque recepta, iam tamen post
prædicti Concilij determinationem,
sessione. 23. capi. 15. reformationis, nul-
lus est idoneus ad confessiones audien-
das reputandus nisi beneficium paro-
chiale habeat aut ab episcopis per exa-
men (si illis videbitur necessarium) aut
alias idoneus iudicetur, & approbatio

Q 3

nem

nem ab eis obtineat.

151
Sacerdos
proprius
an extra
sua dice-
cesim of-
fit audire
sacrorum
confessio-
ner.

QV A E R I T V R ubi potest pro-
prius sacerdos audire confessionem,
vtrū curatus vnius Episcopatus possit
audire sibi subditū in alio episcopatu?
Resp. omnino q̄ sic. Quia fit sine strepi-
tu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idem
poterit frater presentatus, & extra dice-
cesim, vt etiam determinauit Sixtus
III. Et sic quando duō fratres de licen-
tiā pralati peregrinantur, possunt se
mutuo absoluerē, etiam cum peruene-
rint ad alium Episcopatum.

152
Copiam
eligendi-
confesso-
rem quis
possit da-
re.

S E D vtrum hanc commissionem
eligendi confessorem, facere possit ha-
bens curam animarum antequam sit
sacerdos, vel sacerdos excommunicatus?
Respond. de primo, quod sic, quia
habet titulum, quanuis aliquid dicant
quod illa est commissio iuris, sed nihil
de hoc curo. De excommunicato au-
tem dico, quod non potest, quia com-
missio illa est actus iurisdictionis quē
non potest excommunicatus habere.

Scd

Sed vtrum commissio talis legitime fa-
cta, superueniente excommunicatio-
ne committentis spiret & sit nulla, vel
an duret? Dubiū est. Palud. putat pro-
babile, quod dura. Quia illum actum
fecit legitime. Et credo, quod ita est in
vfu, quod talis commissio valeat.

Q V A E R I T V R vtrum ratihabi-
tio det facultatem absoluendi. V. g. ego
non sum expositus ab episcopo, credo
tamē, quod si adirem eum & preterem
potestatem audiendi confessiones da-
ret mihi, est dubium, an modo possim
audire pœnitentem, & postea dicere
episcopo vt ratum habeat quod feci.
Respondes secundum quosdam, quod
duplex est ratihabitio, vna de futuro,
puta quia quando episcopus cognoue-
rit sufficientiam meam ratum habebit
quod feci, & hæc ratihabitio non suffi-
cit, & in hoc omnes cōueniūt. Quia ef-
fentia sacramēti nō pēdet ex aliquo fu-
turo, ac pro inde ratihabitio nō potest
validare aut inuvalidare sacramentum.

153
An rati-
habitio
de facul-
tatem ab-
soluendi.

Q 4 Alia

Alia est ratihabitio de præsenti, puta quia Episcopus de presenti vult vt audiam licet nihil mihi dixerit, sed ego scio eius voluntatem, hæc ratihabitio dicunt aliqui, quod sufficit. Quia Episcopus committit vicem suam per voluntate. Ego nescio an hoc sic securum, nam quamuis iudex ecclesiasticus libere exerceat suam iurisdictionem, tamen, quia hæc potestas est in foro ecclesiastico, videtur quod non possit exercere illam iurisdictionem, nisi actu exteriori sicut non posset Episcopus actu interiori excommunicare, vel absolueret aliquem, vt tenet probabilior & verior opinio. Si ergo hoc verum est (vt ego credo) sequitur quod per solam complacentiam Episcopus non potest communicare suam potestatem cum hoc sit vti iurisdictione. Sic igitur si per ratihabitioem de præsenti intelligamus complacentiam virtualem, puta quia si nullum diceretur Episcopo placeret ei, dico certe, quod

quod talis ratihabitio non sufficit. Si autem signis exterioribus Episcopus alias ostenderet, vt si dixerit gaudeam, quod talis audieret confessionem dico quod videtur mihi quod talis ratihabitio sufficiat. Exemplum, clerici seculares habent hanc libertatem, quod indifferenter confitentur quibuscumque non ex iure diuino, nec ex commissione Papæ, sed quia prelati hoc vident & sciunt & tacent, quod est quoddam exterius, & hoc sufficit. Et sic in proposito dico, quod sola ratihabitio de præsenti, ostensa signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

S E D queritur in particulari, quis fit proprius sacerdos? Respond. quod proprius sacerdos Papæ est ille, quem ipse elegerit, qui habet potestatem absoluendi eum ab ipso met Papæ. Et qui sunt de familia Papæ habent pro confessore ipsum pœnitentiariû. Cardinales qui non sunt episcopi, nullum habent a

154

Quis sit proprius.

Qs

iure

iure, sed ex consuetudine nec sub sunt curatis nec episcopis, sed Papæ. Et eorum familia (etiam de consuetudine) non subest ordinarijs, sed illis quibus cardinalis voluerit. Cardinalis vero episcopi, & omnes Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ habent a iure potestatem eligendi quemcunque, voluerint, & etiam familia eorum. Sed quando sunt extra dioceses suas dicunt summista. quod non possunt providere familijs suis, quod confiteantur cum quibus voluerint, nescio de hoc. Sed iam sunt tot bullæ quod non est opus horum. Sed quid de curato? Dico, quod quando in vna parochia sunt duo vel plures ordinarij, stando in iure diuino quilibet est eius sacerdos. Si vero fuerit vnus, habet pro ordinario solum Episcopum. De consuetudine autem semper curati confitentur cui volent. Sed contra, quia in capit. si episcopus de penitentijs & remissionibus. libro 6. dicitur expresse, quod nulla consuetudi-

tudi-

tudine introduci potest, quod quis eligat sibi confessorem sine superioris licentia. Cum igitur curati, a iure nõ habeant talem facultatem ergo non possunt habere eam a consuetudine. Sed dico, quod eorum confessio ex rata, & valida. Quia habent facultatem a prælatis videntibus, & tacentibus, ac per hoc consentientibus. Vnde si episcopus eis hoc prohiberet, non possent sine dubio facere. Vtrum autem curatus possit eligere fratrem siue sacerdotem non confessorẽ? Respondeo quod sic sine dubio. Quia iam talis sacerdos secularis habet talem licentiam ab Episcopo, ut confiteatur cuicunque voluerit. Sed tamen de hac re dic sicut habes supra in fine quæstione. 150.

DE secularibus nihil profus est in iure, sed de vagabundis (muda- uentos) qui semper ambulat, dico, quod tales, qui nullibi habitant confiteantur cuilibet confessori, quia non est maior ratio de vno quam de

alio

Itineran-
tium & pe-
grino-
rum quis
sit pro-
prius con-
fessor.

alio. De alijs qui quarunt sibi domici-
 lium & nondum statuerunt ubi peden-
 figant, idem est iudiciū, sicut de va-
 gabundis. Nec quantum ad hoc oportet
 respicere ubi hospitentur, non enim
 tenentur confiteri parochio illius paro-
 chiae. De peregrinis vero qui veniunt
 ab alijs locis, vt viatores, & mercatores
 &c. Dicendum, quod si habeāt expres-
 sam licentiam peregrinandi a suo pro-
 prio sacerdote (sicut aliquando fuit cō-
 suetum) iam possunt eligere sibi quem-
 cunque confessorem ex licentia inter-
 pretatiua proprii sacerdotis. Sed si nō
 habeant licentiam, vt mercatores, qui
 habent alicubi habitationem animo
 manendi quinque vel. 6. mensibus, di-
 co, quod debent confiteri proprio sa-
 cerdoti, ad cuius parochiam pertinet
 domus quam inhabitant. De viatori-
 bus autem & peregrinantibus sine li-
 centia suorum sacerdotum ordinario-
 rum, dico, quod debent confiteri in ec-
 clesia Cathedrali, & non possunt elige-
 re

re confessorem ad libitum, si non ha-
 beant aliam auctoritatem, aut faculta-
 tem. Reliqua vide apud summistas.

QVAERITVR utrum in articu-
 lo mortis quilibet possit absolui a quo-
 libet sacerdote? Respond. quod si pro-
 prius sacerdos sit ibi, vel possit facile
 haberi, nō potest nisi ab eo absolui, ca-
 piendo large proprium sacerdotem.
 Sed si proprius sacerdos nō sit praesens
 quilibet potest absoluere. Hoc habet
 tur expresse cap. eos. de sententia ex-
 communi. lib. 6. Et extra de furtis. cap.
 fures & de officio ordinarij, cap. pasto-
 ralis. Et ita tenent omnes communi-
 ter. Patet etiam ex vniuersali consuetu-
 dine ecclesiae. Quando enim Papa, vel
 episcopus reseruant aliquē casum, sem-
 per dicunt nisi id articulo mortis, ubi
 etiam possunt absolui nō solum a pec-
 catis, sed etiā a cēsuris. Vtrū autē sit de
 iure diuino, quod in tali casu possit qui-
 libet quemlibet absoluere, parū inter-
 est. Palud. 4. d. 20. q. 1. art. 2. ad. 1. dicit

In articulo mor-
 tis, an quilibet po-
 sit a quo-
 libet sa-
 cerdote
 absolui.

quod

quod est de iure diuino. Maio. quod de iure positiuo. Capr. dist. 19. q. vnica, & Durandus. dicunt cum Palude, & quod Papa non potest hoc impedire. Probabile est vtrunque, probabilius tamen puto, quod est de iure positiuo.

157
In con-
fessio in
formis sit
valida.

QVÆRIT V. R. an confessio in formis (id est, in qua propter aliquod impedimentum non confertur gratia) teneat, & sit valida, & per consequens non iteranda? Est quæstio ardua, & de qua plurimum nostra interest, tractaturque a doctoribus. 4. d. 17. & ibi a S. Thom. q. 3. & in additionibus. q. 9. art. 1. Respondeo, quod de hoc sunt duæ opiniones extremæ, & vna media. Opinio prima est, Maio. 4. dist. 17. quæst. 31. & q. 9. dicentis, quod omnis confessio in formis est iteranda, vel si non fuit integra, vel si habuit defectum contritionis. Secunda opinio extrema est Bernardi de Ganaco in impugnationibus Gotfredi quodlibeto. 5. quæst. 17. vbi ait, quod si confessio fuit integra & ex quo

quocunque defectu non detur gratia, non est iteranda, sed erit valida & verum sacramentum, etiam si placeant peccata præterita, & proponat amplius peccare, quia ibi est materia & forma. Alia est opinio media verifimilior, quam tenet Capreo. dist. 17. quæst. 2. & Caieta. in quæst. quam de hoc facit & in summa. Oportet igitur hic vicare duos errores extremos. Primus, nulla confessio in formis est iteranda, sed error intolerabilis. Secundus, omnis confessio in formis est iteranda. Nã si hoc esset verum cum homo non possit esse certus, an confessio sit integra oportet in infinitum confiteri, & nulla est tranquillitas. Cum igitur aliqua confessio in formis sit iteranda, & aliqua non ad querendum quæ sit valida, & quæ non, non est attendendum, an sit in formis vel non sed debemus respicere ad causas in formitatis. Item notandum, quod cause in formitatis tenent se ex parte penitentis, sup-
posi-

posito, quod sacerdos sit legitimus. Duo autem sunt actus poenitentis ante absolutionem, scilicet, contritio & confessio & ex his duobus debet provenire infirmitas. Si igitur sit infirmus, quia ex intentione non est integra confessio non est valida sed est iteranda, & in hoc omnes conveniunt. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim definitur in Concil. Florentin. sub Eugenio. 3. ubi sic habetur. Oris confessio, ad quam pertinet ut peccator omnia peccata sua, quorum memoriam habet suo sacerdoti confiteatur. Præterea in Concilio Tridentino. Sessione. 14. capitul. 5. idem dicitur, & item in Canō. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacramento poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur etiam occulta, & quæ sunt cōtra duo vltima decalogi præcepta

cepta & circumstantias, quæ peccati speciem mutāt, &c. anathema sit. Et iterum ibidem. Cano. 8. confirmatur hoc ipsum. Si vero sit infirmus ex defectu contritionis, Si quidem nullum dolorem habet nec aduertit, dico, quod talis confessio est nulla pro inde iteranda. Quia est inualida, non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cum confessio sit pars sacramenti poenitentiae, & poenitentia dicat detestationem, oportet quod ipsa confessio sit detestatio, & quia talis solum recitat peccata sua alteri, non confitetur, sed simulat se confiteri, & nouum peccatum incurrit. Si vero habeat dolorem, sed tamen imperfectum: vel ille percipit se non habere sufficientem dolorem, vel non percipit. Si poenitens non percipiat dico quod talis confessio est valida, ac proinde non iteranda. Et hoc est notandum ad tollendos scrupulos. Si autem percipiat imperfectionem do-

R loris,

loris vel aduertit esse peccatum confiteri cum illa imperfectione doloris, vel non. Si secundum, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si vero aduertat esse peccatum sic confiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris etiam talis confessio est valida quia est integra & vera. Si autem percipiens se non habere perfectum dolorem, & intelligens illud esse peccatum & fictionem, non confiteatur de illo, dico, quod talis confessio est inualida & iteranda, quia est dimidiata ex intentione.

158
An dolens
imperfecte
sit absol-
uendus

SED vtrum sacerdos debeat absoluere cum, qui imperfecte dolet, & confitetur illam insufficientiam doloris? Et videtur, quod sic, quia talis confessio est valida & non iteranda secundum Sanct. Thom. & Caietan. & omnes, si autem non absoluitur est iteranda, ergo. Respondeo, quod sacerdos nullo modo debet talem absoluere. Patet manifeste, quia esset fictio in absolutione,

ne, quia ibi non remittuntur peccata: & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata. Item talis sacerdos absoluit auctoritate Dei, sed Deus non absoluit ergo nec ille debet absoluere. Item qui scit imperfectionem doloris sui, peccat peccato sacrilegij petendo absolutionem, ergo multo magis sacerdos absolvens. Sed contra, quia sic confitentur omnes, quod non habent dolorem sufficientem. Respondeo, quod ita confitentur propter suspicionem quam habent. Si autem scirem me imperfecte dolore, nec deberem petere absolutionem nec sacerdos deberet absoluere. Confessio autem quae secundum Sanct. Thom. est valida & non iteranda, est quando non percipit imperfectionem doloris & absoluitur, vel quando de facto absoluitur a sacerdote sciente imperfectionem doloris eius.

QVAERITVR vtrum, oporteat quod confessio sit integra? Respond. ex sententia omnium, quod sic, alias est inualida

R 2 sacri

159
Confessio
an sit inte-
gra esse
debeat.

sacrilegia, & iteranda. Probat S. Thom. quia sacramentum penitentiæ est quædam medicina contra morbum, at medicus non possit conuenienter adiuuere medicinam nisi intelligat totum statum infirmi. Si enim habet dolorem splenis, & iecoris, & medicus intelligat primum solum, poterit applicare medicinas quæ noceant iecori. Et idem de medicina spirituali confessionis, &c. Item probatur ex usu ecclesiæ, nullus enim sacerdos audiret dimidia peccata. Item quia sacerdos absoluit auctoritate Dei, Deus autem non absoluit ab vno & non ab alio (impium enim est a Deo sperare dimidiam veniam) ergo, Item confessio dimidiata est contra formam absolutionis, qua dicitur, ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis. ergo. Item Augustinus dicit, quod est hypocrita, qui non confitetur omnia peccata, ergo. Hæc conclusio est inuiolata, & quæ ab omnibus tenetur.

SED quid si confessio sit dimidia

ta ex negligentia, quia non fecit sufficientem indagacionem? Respondeo, quod si ex industria fuerit negligens, vel si ita contemnat, vt quasi ex industria nolit examinari, sicut qui per vnum annum integrum non est confessus, & accedit ad confessionem sine aliqua examinatione, volens quidem, quod omnia venirent ad ius memoriam, talis confessio est nulla, ac proinde iteranda. Si vero omiserit aliquod peccatum putans se fecisse sufficientem indagacionem, etiam si illa ignorantia sit culpabilis mortaliter, confessio est valida & non iteranda.

QVAERITVR quæ diligentia requiritur ad examinandam conscientiam? Respon. q. raro continget, quod velit quis examinare conscientiam suam & putet se fecisse sufficientem diligentiam quin fecerit diligentiam. Quando est mihi probabile, quod satis est quod feci: obliuio peccati non erit culpabilis mortaliter saltem? Respondeo quod

Confessio
ex negligentia
dimidiata
an sit rei
iteranda.

Examina
tio conscientia
ad confessionem
quantum diligentia
facienda.

præceptum de examinatione conscientie est idem, quod de confessione, & de integre confitendo, & quia nemo integre confiteretur si non examinaret se, tenetur examinare, & non examinans peccat contra præceptum confessionis. Et cum non sit peculiare præceptum de examinatione, videtur, quod non tantum teneatur ad illam sicut si fuisset particulariter præcepta, maior enim diligentia requiritur circa finem quam circa medium. Satis est ergo quod faciat diligentiam mortalem, sicut nec teneor scribere peccata, ut recordereorum. Si autem particulari præcepto teneretur recordari peccatorum, teneretur etiam scribere. Dico igitur, quod postquam quis voluit adhibere diligentiam, & fecit aliqualem examinationem, quam putavit sufficientem, credo quod raro talis committet negligentiam. Dico præterea, quod quando ego puto, quod per parvam diligentiam ulteriores veniam in cognitionem peccatorum

pre.

præteritorum, si non fecero illam, non erit sufficiens examinatio. Sufficit autem taliter examinare, quod etiam si amplius examinarem per aliquod aliud tempus, non recordarer aliorum, Et hæc sufficit Credo, quod viri qui habent animæ suæ curam nunquam deficient in examinatione conscientie suæ. Ex hac conclusione qua diximus, quod confessio non integra ex negligentia examinationes, non est valida, sequitur quod confessor non debet audire eum, qui non fecit examinationem, maxime si sit de numero eorum, qui non confitentur nisi semel aut bis in anno. Satis est tamen, quod ad habuerit aliquam diligentiam, nec cum qui dicit se aliquam fecisse debet confessor repellere.

QVAERITVR qui habet peccata reservata, & etiam non reservata, quomodo poterit confiteri maxime si superior nolit audire nisi reservata? De hoc casu fuit multa contentio apud doctores

R 4

ctores

116

Reservatos casus habes audire confessionem.

doctores, quorum opinionibus dimissis: dico, quod si iudex superior & inferior sint praesentes inferior non potest absolueret a non reservatis, nisi prius petatur facultas absoluendi a reservatis. Quia integritas confessionis est de iure diuino. Cum ergo ille poenitens habet copiam confessoris cui potest integre confiteri, non potest inferior diuidere absolutionem. Sed superior audiat omnia peccata, vel det facultatem absoluendi a reservatis. Hoc Adrianus. quaestio. 4. de confessione. Et Durandus. 4. distinct. 17. quaest. 15. contra Caietanum, Et si superior solum absoluat a reservatis, talis absolutio non est sacramentalis sed solum a censuris & datur facultas inferiori ut absoluat ab omnibus peccatis. Si autem superior absens sit, & non pateat facilis aditus ad eum, & inter tempus celebrandi inferior absoluat a non reservatis, & pro reliquis expectet absolutionem superioris, nisi illis sit annexa aliqua

qua excommunicatio reservata, ut in canibus bullae de coena domini tunc enim non debet absolui a non reservatis. Et haec est contra Adrianus & Durandum. Et in hoc casu intelligo D. Thom. loqui in additionibus quaest. 9. articulo. 2. ad. 4. Sed quid faciendum quando superior non vult committere facultatem absoluendi a reservatis & non expedit confiteri eidem? Utrum inferior possit tunc absolueret a reservatis? Respon. ut iam supra dictum est quod in quocunque casu potest quis licet non confiteri superiori. licet accedere ad sacramentum eucharistiae, si superior nolit committere facultatem absoluendi nihilominus inferior non potest absolueret a reservatis. Poenitens tamen poterit accedere ad eucharistiam ita bene ac si esset decies absolutus. Quia in tali casu est censendus non habere copiam confessoris, tamen habita opportunitate tenetur confiteri de illo peccato. Videat tamen poeni

pœnitens ut iam diximus, quod habeat sufficientem causam non confitendi proprium sacerdoti.

163

An im-
pleatur.
præcep-
tū. eccle-
siæ de cō-
fessione
per con-
fessionē
in fori nō
aut nō in
tegram.

QVAERITVR utrum per confessionem non integram, vel alias informem satisfiat præcepto confessionis? Durand. 4. dist. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primum, in quocunq; casu confessio non est iteranda ad impletur præceptum de confessione. Quia ecclesia non obligat ad faciendum opera in gratia, sed ad substantiam actus? & de hoc nemo dubitat. Secundum, in quocunq; casu confessio non fit valida nō ad impletur præceptum de confessione. Patet in dicto cap. omnis utriusque sexus. Debet confiteri omnia peccata, & pœnitentia imposita, &c. Clarum est, quod si non impletur præceptum, confessor non debet imponere pœnitentiam nec pœnitens tenetur acceptare quia non est ibi sacramentum. Sed dubia est mihi hæc proposito, cum ecclesia vel non possit obligare, vel non obli-

obliget ad actum interiorem, & iste confiteatur omnia peccata sua, etiam si non habeat dolorem, si confiteatur hoc ipsum, quod non habet dolorem, siue absolvatur, siue non, credo quod satis facit præcepto Ecclesiæ, ergo certe non damnarem talem.

QVAERITVR an confessio dimidiata in necessitate sit valida? V.g. Percussus est aliquis lethaliter, & habet centum peccata, incipit confiteri, & postquam dixit decem, moritur vel impeditur, an talis possit absolui? Certe dubitari posset, sed probabilius puto, & magis pium, quod sit confessio totalis & valida. Si enim damus confessiones dimidatas propter obliuionem, vel propter casum reseruatam, quare non dabimus etiam propter impotentiam istius? proderit ergo illa cōfessio & ex attrito faciet contritum.

QVAERITVR utrum virtute absolutionis remittantur peccata etiā non confesse in particulari Responde. quod

164

Cōfessio
dimidia-
tam ne-
cessitate
valida.

165

Peccata
nō cofes-
sa an re-
mittantur
in confes-
sione,

quod sic omnino eadem ratione, si ex opere operato habet absolutio remittere peccata non est dubium quin remittantur isti, quia confitetur modo quo potest, sicut de peccato dubio de quo confiteor cum dubitatione, remittitur mihi esto illud fecerim. Et confirmatur, quia alias frustra esset confessio in generali accuso me de alijs quorum memoriam non habeo, cuius contrarium habet communis usus priorum hominum.

167

An in confessionibus generalibus liceat dimidiare confessionem de peccatis confesis.

QVAERITVR utrum liceat in confessionibus generalibus de peccatis alias confesis, dimidiare confessionem & dimittere aliquod tupe dicendo reliqua? Videtur quidem quod non, quia integritas confessionis est de iure diuino, ergo non licet celare aliquod peccatum? Respondeo quod non licet celare aliquod peccatum mortale, & si celatur non est confessio sed fictio circa materiam principalem sacramenti. Non est dubium quin si quis velit generaliter

generaliter confiteri, & dicat sacerdoti, quod vult generaliter confiteri de omnibus peccatis suis, si celet aliquod peccatum mortaliter, quia est fictio manifesta circa principalem materiam sacramenti, & mentitur perniciose, & decipit confessorem. Dico tamen, quod penitens potest ex peccatis iam confesis eligere aliqua quae confiteatur aliquibus praetermissis, si non decipiat confessorem dicens illa esse peccata totius vitae suae. Nec ad confessionem generalem requiritur tanta conscientiae examinatio & consequenter potest fieri per plures dies, ut scilicet hodie confiteatur quinque peccata, cras sex, &c.

QVAERITVR, utrum ex defectu satisfactionis, puta quia non impleui penitentiam mihi iniunctam a confessore sit iteranda confessio? Multi summi tenent, quod est iteranda, inter quos Sylvester verbo, confessio primo. §. 3. Quia quomodo imponet penitentiam oblitam vel neglectam, qui non audierit de

167

An qui non impleuit penitentiam teneat iterare confessionem.

rit de nouo peccatū. Sylueſter allegat Ricardum pro ſe quem non vidi nunc. Allegat etiam Paluda. Sed potius videtur tenere oppoſitum. Reſpondeo igitur ad quaſtionem ſine quocunq; dubio & ſcrupulo abſolute, quod ialis confefſio non eſt iteranda propter pænitentiam oblitam, vel ex malitia neglectam. Patet, quia confefſio præcedens fuit iam valida, & per conſequens fuerunt remiſſa peccata, ergo quicquid poſtea ſequatur, non efficiat eam inuolidam ac iterandam. Et ita tenet Maio. 4. diſt. 17. q. 6. dubio ultimo. Dicemus tamen aliquid de hoc in materia de ſatisfactione.

168
A n qui-
onote-
tur ſacer-
doti ig-
noranti-
ſatisfaci-
at præce-
pto.

QVAERITVR utrum ſi aliquis confiteatur ſacerdoti ignorantia quod ſit peccatum mortale (ſunt enim aliqui in mundo) teneatur iterare confefſionem? Reſpond. primo, quod ſi pœnitens eſt doctus quantum ad hoc, quod ſcit quale ſit mortale, & quale veniale, parum refert qualis ſit confefſor doctus

doctus ſcilicet, an indoctus, nec teneatur iterare confefſionem. Verum eſt tamen quod ſi cognoſceret confefſorem neſcire diſcernere inter peccatum & peccatum debet illum inſtruere dicens, hoc non eſt mortale. hoc ſic, alias confefſio non eſſet valida. Nam ſi ego dicerem, ego occidi hominem, ſed bene feci, quia ille occiderat patrem meum, non eſſet confefſio. Sic quoq; confefſio non eſt quando confefſor audiens non intelligit eſſe peccatum mortale. Si vero tam pœnitens, quam confefſor ignorent, ſi iſta ignorantia ſit circa ea quæ communiter ignorantur, talis non impedit: nulli enim contingit inter omnia peccata ſcire de quolibet, an ſit mortale, vel non. Si autem ignorantia ſit tanta, quod ſit eorum, quæ a paucis ignorantur (vt quod iuramentum falſum; vel quod vindicare ſe de iniuria accepta non ſint peccata) crederem proſecto, qd teneretur iterare confefſionem. Quia confefſor nō intel-

intelligit peccata illius, ergo ille non confitetur. Nam quomodo imponet poenitentiam, aut quomodo absoluet eum? Et haec est communis opinio. Nō oportet tamen formare novos scrupulos, nam raro contigit talis sacerdos confessor. Satis est enim, quod confessor sciat communia scilicet, homicidium furtum, &c. esse peccata, & quod sciat dubitare.

166
Cōfesso-
re nō ad
uertente
ad poeni-
tētis pec-
cata, an
iteranda
sit cōfes-
sio.

Sed quaeritur, an si confessor alioquin sapiens, non aduertat ad peccata poenitentis, confessio sit valida. Respondeo quod sine dubio ex quacunque causa cōfessor non aduertat peccata poenitentis cōfessio est iteranda. Sed tamē poenitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamē cōstaret aliquo pacto, quod cōfessor, vel non audiuit, vel nō intellexit peccata, omnino tenetur iterare confessionem, quia prior fuit nulla.

QVAERITVR an liceat confite-
ri peccata semel cōfessa, & si sunt an cō-
fessio

confessio secunda sit sacramētum? Respō-
deo, quod de hoc sunt opiniones. Sco-
tus. 4. distin. 18. ad primum dicit quod
sic, hoc est quod talis confessio est va-
lida, & meritoria. sed tamen ibi non est
sacramentum aut aliqua virtus claviū
cura non potest eadem forma replica-
ri super eandem materiam, impossi-
bile est enim vt eadem forma informet
pluries eandem materiam. Item iudi-
cium semel rite factum non potest in-
fringi. ergo non debet iterari (como se
puede pleytear una sentencia en gra-
do de reuista confirmada.) Contrariū
tenet Sanct. Thom. Bonaventura. Mar-
filius. Grabriel. Alex. & Maio. & om-
nes quos mihi contigit videre. Et
probat, peccata oblita sunt absolu-
ta sacramentaliter, & tamen cum ve-
niunt ad memoriam sunt necessario
confitenda, & debet homo ab illis ab-
solui, ergo non inconuenit, quod
quis absoluetur bis ab eodem pecca-
to. Nota igitur pro hac opinione,

Peccata
semel cō-
fessa, an
posimus
iterū con-
fiteri.

S quod

quod potestas clauium data est eccle-
 siæ ad remissionem peccatorum non
 solum ad remissionem culpæ, sed etiã
 ad remissionem pœnæ. Cum ergo illa
 potestas maneat in ecclesia post pri-
 mam absolutionem, & remaneat etiã
 reatus pœnæ in eo qui iam est confes-
 sus, sequitur quod secunda confessio
 valebit ad remissionem peccatorum
 & pœnæ. Maximum argumentum pro
 hac parte est cõsuetudo bonorum qui
 sæpe confitètur eadem peccata. Et ad
 argumentum Scoti, nego quod eadem
 forma non possit replicari super ean-
 dem materiam, nam cum eadem aqua
 possunt baptizari centum. Item illo da-
 to, peccata sunt materia remota, sed
 peccata confessa sunt materia proxi-
 ma? ynde si in eadem confessione ab-
 solueretur, bis absolutio secunda nihil
 omnino valeret. Sed in pluribus confes-
 sionibus quare non erit valida?

QVEARITVR an possit aliquis
 confiteri absenti sacerdoti per nunciũ,
 puta

puta quia est in carcere, & non datur
 aditus sacerdoti? Respon. quod nullus
 tenetur isto modo confiteri. Quia fo-
 rum confessionis debet esse secretum,
 & nemini tenetur homo reuelare pec-
 cata nisi sacerdoti. Secundo dico (li-
 cet Palude videatur dicere contra-
 rium. 4. distinct. 17. quæst. 2.) quod non
 est licitum hoc modo confiteri, nec ta-
 lis confessio si fiat potest esse sacramen-
 talis nec sacerdos potest talem absolue-
 re nec est rationi conforme. Quia con-
 fessio debet esse forum secretissimum
 nam licet non sit de essentia confessio-
 nis quod sit secreta, tamen quia sacra-
 menta non sunt contra legem natu-
 ræ, secundum quam non licet publica-
 re peccata, id circo confessio sit secre-
 ta, & non ratione clauium. Ratio igitur
 quare talis non potest absolui est
 quia se vera non confitetur, confitetur
 quidem internuncio, internuncius ta-
 mē non confitetur sed est testis. In foro
 contentioso sufficeret illud, quia non

Cōfiteri
 per nun-
 cium an
 sit licitũ.

posset retractati, & si retractaret, non crederetur. In confessione vero sic, quia semper manet libertas ad confitendum quando enim nuncius loquitur sacerdoti, potest poenitens se retractare, ac pro inde non potest absolui, nec confiteri modo praedicto Non dubito de hoc.

172
Confessio an fieri possit per interpretem.

QV A E R I T V R, an per interpretem possit quis confiteri sacerdoti praesenti? Respon. primo sicut ad dubium praecedens quod homo non tenetur sic confiteri. Quia non tenetur prodere peccata sua, in tali autem casu manifestat ea interpreti, ergo non tenetur. Secundo dico quod potest licite eo modo confiteri. Sed contra, quoniam talis non confitetur sacerdoti: sicuti dicebamus de eo qui confitetur per internuncium, ergo talis confessio non est valida. Respondetur, quod est differentia clara. Quia quando internuncius refert peccata sacerdoti, poenitens habet mere negative, & non est praesens

sens. Per interpretem autem signo & nutu actualiter ostendit poenitens, & ipse dicat sacerdoti quod interpretis dicit, & sic est verum sacramentum. Et interpretis omnino tenetur occultare peccata quae audiuit.

Q V A E R I T V R an aliquis possit confiteri per scripturam, maxime quando non potest voce? Palude. 4. d. 27. q. 2 & Maio. 4. d. 2. q. 1. dicunt quod si sacerdos sit praesens, qui non potest voce, tenetur scripto confiteri. Sed dicitur a Caetano. Scoto. & Ricardo, quod talis non tenetur sic confiteri. Quia nemo tenetur prodere peccata sua extra confessionem, talis autem proderet peccata, quia ex natura rei scriptura manet transacta confessione ergo non tenetur, praeccepta enim Christi debent esse suavia. Sed utrum possit confiteri scripto, dubium videtur. Nam scriptura & nuncius in hoc conveniunt quod scriptura non est confessio, quamvis possit qui dat scriptum annuere, quod confite-

173

Confiteri per scripturam non liceat.

tur

tur illa peccata scripta, & iam videtur quod esset idem iudicium sicut de confessione per interpretem, quæ est vera confessio. Et tandem ita credo & teneo quod licite tunc fit scripto, si signis annuat quod confitetur illa. Sine necessitate vero a potente loqui non recipitur talis confessio. Quia inter signa voces obtinuerunt principatum, & magna irreuerentia esset confiteri scripto. Muti autem si possunt confiteri nutibus non manifestando alijs peccata teneantur confiteri. Caieta. in summa, perit modum, quo tales possent confiteri scilicet, ut peccata scribantur in vna charta, & in alia numerus peccatorum, &c. Sed credo quod non tenentur illo modo confiteri meo iudicio.

QVAERITVR utrum quis teneatur eo modo confiteri circumstantias peccatorum, quo reueletur consortes. *Maglos. commisi incestum cum matre, curatus cognoscit me & matrem meam, an teneat confiteri illam circum-*

cumstantiam, quæ quidem non potest dici sine reuelatione personæ consortis in crimine? Respondeo ex sententia omnium, quod talis tenetur quare re alium confessorem, qui non cognoscat matrem, quia multum noceret maritalis confessio ac proinde nimis cauere debent poenitentes, ne in confessionibus aliorum peccata detegant. Si vero non inueniatur confessor ignorans talem personam, dico (quanuis aliqui voluerunt dicere quod tunc non tenetur dicere illam circumstantiam personæ) (ex sententia S. Tho. Bonauenturæ in. 4. d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. conclusionem. 5. quod talis tenetur confiteri circumstantiam illam, & omnes alias circumstantias necessarias, esto confessor veniat in notitiã tertie personæ. Quia præceptum de confessione est maius quam præceptum de seruanda fama alterius, & ego vtor iure meo, maxime quia non diffamo consortem, cū sacerdos teneatur peccatum meum & suum

æque celare. Imo Bonaventura dicit, quod si sacerdos sit talis de quo aestimatur, quod non nocebit, sed proderit poenitens posset ei dicere per ionam etiam si alias nesciret, ut adhiberet remedium.

175
Circūstā
tiæ pecca
torum.

QV AERITVR quæ circumstantiæ sint necessario confitendæ. Respō. quod triplices sunt circumstantiæ. Quædam minuentes peccata, aliæ quæ grauant peccata aliæ vero quæ nec grauant, nec minuunt, quas quidem antiqui non vocant circumstantias, ut si peccavi noctu, vel in die, & propterea istæ dimittantur. Primæ circumstantiæ si tales sint, quod faciant ex peccato mortali veniale, vel ex peccato non peccatum, confitendæ sunt necessario, alias esset mendacium. V. glo. participare cum excommunicato est mortale, si quis autem cum negligentia veniali, communicet in diuinis, illa circumstantia ignorantia reddit peccatum veniale & ideo est confitenda. Vel si

rex

rex excommunicatus metu mortis compelleret me celebrare coram eo, talis circumstantia videtur facere de peccato non peccatum, & ideo est necessario confitenda. At si huiusmodi circumstantiæ, quæ non tantum excusant, quod faciant mortale veniale, vel peccatum non peccatum, ut egestate furari, passione Mœchari dicunt aliqui quod eilet melius, quod non confitentur. Sed dico, quod si vere sint circumstantiæ quæ multum excusant, debent confiteri. Quia unum furtum potest esse in duplo peius, quam aliud, & stuprum ex libidine, multo peius est, quam ex timore mortis. Tales igitur circumstantiæ confitendæ sunt, non ad excusanda peccata delicta ve sed ad cōfitendum ea pure & nude.

S ED tota difficultas est de circumstantijs aggrauantibus, quæ quidē sunt in duolicia differentia. Quædam enim mutant speciem sicut furari vel occidere in ecclesia, fornicari cum virgine,

S s vel

176
Quæ cir-
cūstan-
tiæ cōfir-
dæ.

vel fornicari in ecclesia, est dubitum an tales sint necessario confitendæ? Respondet Sanct. Thom. 4. distinct. 17. & Bonaventur. Palude. Syluester, & est communis sententia, quod illæ circumstantiæ quæ mutant speciem sint necessario confitendæ. Quia peccatum habens illam circumstantiam, æquiualeter est duo peccata. Furtum enim per se est peccatum, & iniuria ecclesiæ est etiam peccatum per se, & ideo furtum in ecclesia, æquiualeter duobus peccatis; & ob id est necessario talis circumstantia confitenda. Item fornicatio est peccatum, & iniuria viri est peccatum, & ideo fornicatio cum uxore æquiualeter duobus peccatis, ac proinde talis circumstantia est necessario confitenda. & sic de similibus. Item probatur, per illa peccata franguntur duo præcepta ecclesiæ, furtum enim in ecclesia est primo contra præceptum de non furando, & etiam contra præceptum cultus diuino, ergo cir-

cui

cumstantiæ illæ sunt necessario confitendæ. Aliæ vero sunt circumstantiæ aggrauantes quidem, sed non mutant speciem, & tales non sunt necessario confitendæ, quid alias nunquam posset homo pure & integre confiteri. Marsil. 4. distinctio. 12. & Gabriel. 4. distinctio. 17. & maior ibidem dicunt primo, quod omnes circumstantiæ mutant speciem sunt confitendæ. Secundo dicunt, quod etiam sunt confitendæ aliquæ non variantes speciem, scilicet, quæ faciunt maiorem malitiã mortaliter, tales inquit circumstantiæ necessario sunt confitendæ. Quia alias aliquando contingeret, quod maior esset pars malitiæ quæ celatur, quã quæ manifestatur. V.g. ego semel consensi in homicidium, & continuauit consensum per diem integrum, si confiteor quod consensi semel in homicidium, & taceo tempus continuationis nonne celarem maiorem partem grauitatis? Item furari decem est mortale,

furari

furari vero mille est eiusdem speciei cum primo furo, sed nunquid sufficeret dicere, acufome, quod furatus sum non nominando quantitatem? Ad hanc igitur quaestionem dico, quod ego non audirem condemnare eum, qui confitetur solas circumstantis mutantes speciem. Nam cum illud dicat S. Tho. & Bonaventura, vel est verum, vel ad minus qui sequitur illos excusatur ignorantia inuincibili. Secundo dico, quod nemini confulerem, nec ego essem contentus illo modo confiteri, sed confiterer etiam illas circumstantias, quae manifeste multiplicant malitiam mortalem. Sicut in exemplis positus de tempore continuationis, & de quantitate furti, quia alias confessor non intelligeret totam malitiam confitentis. Placeat etiam mihi quod Caietanus dicit, scilicet, quod aliqua circumstantia mutantes speciem non sunt necessario confitenda, quando grauitas circumstantiae est parua. Sicut diuinare per-

ter

terrani est alterius speciei quam diuinare per aquam, & tamen sufficit quod dicat (accuso me quod fui superstitioso) usque ad peccatum mortale. Credo igitur necessarium confiteri magnitudinem rei furatae, & continuationem in peccato.

Q V E A R I T V R vtrum confessor possit poenitentem absolueri contra propriam opinionem? V.g. fit casus de quo sunt duae opiniones an sit usurarius vel non, qui vendit frumentum ad certam diem, porque se lo pague como valiere en mayo. Quidam dicunt, quod est illicitum, & ego ita credo. Alij tamen dicunt, quod non est illicitum. Sunt pro vtraque parte probabilitates ego tamen sum opinans quod sit illicitum, & poenitens tenet, quod non est illicitum, & sic confitetur quod vendit frumentum illo modo, & quod habet propositum ita deinceps faciendi, quia audiuit viros doctos dicentes quod id licet. Est dubium quid faciet hic confessor qui tenet illud esse mor-

Cōfessor
an possit
absolue-
re contra
propriam
opinionē

tale, nunquid poterit absolvere eum cōtra propriam opinionem? Sit aliud exemplum, si iudex sequens opinionem Sancti Thom. occidat hominem quem ipse certo scit innocentem, probatum tamen nocentem, & confessio sit opinionis Nicolai de Lyra qui tenet id non licere, vtrum possit absolvere iudicem volentem semper in illa opinione persistere? Est magna quaestio, & movet eam Conradus celebris doctor tractatu de contractibus, quaestione vltima. Et ante omnia quaestio haec habet locum, quando ambæ opiniones sunt probabiles, nam si opinio poenitentis non habeat probabilitatē, non debet eum absolvere, quia eius ignorantia non est invincibilis, sed vincibilis. vt si ego teneo opinionē, quod nemo potest possidere plura beneficia simul, si opposita opinio non sit probabilis sicut forsitan non est, clarum est, qd non debeo eum absolvere, quia puto eum esse in peccato mortali, & non

excu-

excusatur ignorantia invincibili. Sed quid facies quando ambæ opiniones sunt probabiles, & habent suos proprios assertores? Respondeo, quod siue sit eius proprius sacerdos, siue non, tenetur eum absolvere in tali casu. Ita tenet Palud. 4. d. 17. quaest. 2. art. 1. Et Gofre. quodlibeto. 9. Probatur aperte, talis poenitens est in gratia, & confessor habet probabilitatem, quod sit in gratia, quia scit esse probabilem eius opinionem, ergo non debet ei negare absolutionem.

QV A E R I T V R an numerus peccatorū sit necessario cōtendus? Resp. ex omnium sententia, qd sic, licet multi confessores parum de hoc curant. Probatur, quilibet tenetur confiteri omnia peccata sua, sed qui non confitetur numerum, non confitetur omnia peccata sua ergo tenetur eum confiteri, alias esset fictio. Sed vtrum iste numerus sit determinate dicendus, puta furatus sum decies, iurari falsum millies, &c.

Caie-

Numerus peccatorum necessario confitendus.

Caietanus respondet, quod numerus peccatorum in eo manifestari debet, ut sciat confessor a quo debet absolueri, & qualitatem poenitentis, & quia ad hoc parum praestat, quod confessor sciat an sint decem vel undecim ideo non est exquisita numerus perquirendus. Dicendum ergo primo, quod quicumque sciuerit determinate certum numerum peccatorum suorum, ut si certo sciat, quod peccauit decies, tenetur dicere determinate se decies peccasse hoc peccato. Quia alias ce-
 caret aliquod peccatum & esset fictio, ut si diceret se fecisse aliquod peccatum nouies, & scit certo quod fecit decies. Secundo dicit Caietanus, non esse necessarium magnam adhibere diligentiam ad cognoscendum distinde certum numerum peccatorum. Cogitat aliquis & scit se saluum iurasse multoties, semel in qualibet septimana, parum plus vel minus, & si amplius pensaret & fatigaret se posset reperi-

re certum numerum, dico quod illud non est necessarium. Nam dummodo parum plus vel minus attingat numerum peccatorum, licet non determinatum nihil impeditur eorum quae sunt in confessione facienda. Non enim impeditur absolutio, quia sufficit illa notitia. Nec poenitentia, quia non est imponenda ad aequalitatem, cum sit arbitraria. Nec consilium, &c. ergo nihil impeditur. Satis est igitur, quod quis pertingat numerum crasso modo parum plus vel minus. Praecepta enim Dei debent esse clara, is vero qui saepe solet peccare, non posset scire numerum determinatum. Tertio dicit, quod etiam aliquando non est necesse adhibere diligentiam ad sciendum numerum etiam sic crasso modo. V.g. est meretrix quae fuit in lupanari decem annis, nunc conuertitur & vult coniteri, satis est, quod dicat peccata fornicationis hoc modo mansi in lupanari per decem annos admittens cunctos, nec oportet quod cogi-

tet quot in hebdomada, mense, aut anno. Patet quia per hoc confessor habet tantam notitiam; quātum illa potest ei dare. Quid enim refert, quod illa dicat se peccasse triginta mille vicibus? Et idem de concubinato qui habet foeminam per annum qualibet nocte, nō est opus, quod numeret vices, nec expedit illud dicere. Item de illis qui frequentissime blasphemant. Satis est, quod dicant hanc esse suam consuetudinem, ne faciamus eos mētiri. Et eodem modo de circumstantia magnitudinis rei furatæ, non est opus quod sciatur punctualiter. Non dubito de hoc.

QVAERITVR si quis confiteatur se peccasse decies, vel duodecies, non recordatur tamen tunc nisi decē, & postea recordatur distincte alterius peccati, an teneatur illud confiteri in particulari. Respondeo, quod non, si includitur in numero prius dicto, quia si tunc quando confessus fuit meminisset illius, sufficeret dixisse, iuravi falsum

sum duodecies parum plus vel minus, Si autem dixit, iuravi falsum decies, & postea sit memor, quod iuravit quatuordecim, tenetur confiteri ea quæ numerum prius dictum excedunt.

QVAERITVR, an modus secre-
te confitendi soli sacerdoti, sit alienus ab institutione & mandato Christi. Res-
pondetur negative, & ita firma fide te-
nendum est, sic enim definitur in Con-
cilio Tridentino, Sessio. 14. de poeniten-
tia Can. 6. cuius hæc sunt verba. Si quis
dixerit modum secrete confitendi soli
sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab
initio semper observauit & obseruat
alienum esse ab institutione & manda-
to Christi, & inuentum esse humanum
anathema sit.

QVAERITVR an absolutio sa-
cramentalis sacerdotis sit actus vere &
realiter iudicialis, hoc est, vere & reali-
ter præstas & efficiens realem absolutio-
nē vel non, sed dūtaxat declaret poeni-
tentē iā esse absolutū. Respondetur fir-

ma fide tenendum esse; quod sit actus vere & realiter iudicialis, hoc est vere & realiter præstans & efficiens absolutionem quantum est ex se. Hoc patet, quia ita definitur in Concilio Tridentino, ubi supra. Cano. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit absolutionem sacramentalem sacerdotis non esse actum iudiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti modo tantum credat se esse absolutum, aut sacerdos non serio sed ioco absoluat, anathema sit.

Q V A E R I T V R de inde, an sacerdos possit sacramentaliter absolvere poenitentem, cuius confessionem non audiuit? Respondetur negative. Et ita firma fide tenendum est, quoniam sic definitum est in Canon. 9. proxime allegato. his verbis si quis dixerit non requiri confessionem poenitentis, ut sacerdos eum absolvere possit, Anathema sit.

Q V A E

Q V A E R I T V R utrum sigillum confessionis sit necessarium? Respon. secundum omnes doctores. 4. distin. 21. quod sacerdos tenetur ad sigillum confessionis, ad celanda peccata, quæ in confessione audiuit sub poena peccati mortalis. Probatum primo ratione naturali, quia facerem illi iniuriam. Item quia in capitu. sacerdos. de poenitentij. dist. 6. prohibetur omnibus sacerdotibus reuelare peccata, & apponitur poena gravissima oppositum facientibus, scilicet, ut omnibus diebus vite suæ ignominiosus peregrinando pergat. Et sunt verba Gregorij. Idem habetur cap. omnis utriusq; sexus de poenitentij & remissionibus, & dicitur, quod qui non celauerit, detrudatur in arctissimum monasterium, ubi perpetuam faciat poenitentiam. Et quia si in hoc daretur aliqua exceptio, toleretur confessio nemo enim auderet confiteri peccata graua, id circo propter nullum bonum quodcumq; sit illud li-

183
Confessionis sigillum necessarium.

T 3 cet

et sigillum confessionis frangere, quia nullum potest esse aequale bonum, nec tam necessarium ut est confessio.

148
Peccata
in confe-
sione au-
dita pos-
sumus iu-
rare non
esse scira.

SED quid facies confessor cum interrogatur de peccato, quod audiuit in confessione, an possit dicere se nescire? Respondeo secundum omnes quod sic. Sed quid si cogatur iurare? Dico, quod potest & debet iurare se nescire, quia intelligitur se nescire extra confessionem, & sic verum iurat. Sed fac quod iudex, vel praelatus ex malitia exigata me iuramentum an sciam in confessione? Respon. quod coactus iure se nescire in confessione, quia intelligitur se nescire ad reuelandum aut taliter, quod possit dicere. Sed contra si iuret se scire in confessione iuraret verum, ergo cum iurat se nescire, in confessione iurat falsum quia sunt contradictoria. Respondeo, quod non sunt contradictoria. Quia in illa negativa intelligitur conditio subintellecta, scilicet, quod non scit tali mo-

do

do quod possit illud dicere.

QV A E R I T V R si confessor ex ignorantia absoluit aliquem quem non poterat in casu reseruato, vel ab excommunicatione, vel si oblitus est cum absolueret, quomodo reparatur defectus confessionis sine reuelatione. Nider in suo confessionario dicit, quod in Concilio Constantiensi, vel Basiliensi fuit inter patres hac quaestio tractata, & quod tunc fuit varia sententia. Ego dico cum distinctione. quia vel confessor timet probabiliter escandalum reuocando poenitentem, & quod conqueretur de reuelatione confessionis & in tali casu relinquendus est quia si habuit contritionem erat in gracia. Si autem non timetur, quod poenitens dicet se non fecisse tale peccatum, & quod non conqueretur de reuelatione confessionis, dico sine quocumque scrupulo, quod possunt illum reuocare ad confessionem & absolueret. Sed contra, quia obijcit peccatum ex-

185

Error in
confes-
sione a-
ctus quo
modo re-
parandus
sine sta-
tione si-
gilli.

T 4

tra

tra confessione. Respondeo, quod non facio ei iniuriam si dicam, tu confessus es mihi alia die, redeamus ad confessionem, quia volo tibi dicere vnum verbum, quod expedit tibi. Si nolit dimit- tatur. Si autem acquieuerit, dicam ei, confitearis peccata in generali, & si alia qua alia fecisti confitere ea, quia fecita lem defectum in alia confessione. Et probo quod hoc liceat, quia ut infra dicemus, de poenitentis licentia licet re- uelare peccata eius alteri, ergo multo melius sibi ipsi, vel formaliter, vel inter- pretatiue si dederit licentiam, vt sibi beneuole audiat me dicentem sibi, scias quod in confessione praterita fuit defectus quidam commissus, vis illum audire? Si dixerit quod sic, sine quocunque scrupulo dicatur ei, scias quod eras excommunicatus, & ego non potuere absolueri, &c. Palude in fine. distinctione. 21. ampliorem con- cedit licentiam, dicens, quod non solum quando fuit commissus defe-

ctus

ctus in confessione, sed etiam ratio- ne correctionis fraternæ possum secre- to admonere illum de peccato semel confessio mihi. Sed credo certe, quod est falsum omnino, & quod nullo mo- do licet.

QVAERITVR an quando pecca- tum quod in confessione audiui est pu- blicum, teneam illud filere? Respondet Caietan. in summa, quod de tali pecca- to possum loqui post confessionem eo- dem modo sicut ante, debeo tamē pro- cedere postea cautius, & nullo modo dicere, quod scio illud in confessione quia redderem audiētes certiores. Sed quid si a confessore petat quis, an ille fuerit confessus illud peccatum publi- cum? Respondeat confessor, confessus est omnia peccata sua. Potest etiā dice- re, absolui illum, quia per hoc nihil re- uelo. Admonet tamen Caietanus, bo- num esse quod quando peccata sunt pu- blica, petat facultatem confessor a pœ- nitente ad loquendum de eis ad bo-

Peccatū
publicū
in confes-
sione au-
ditu man-
possumus
reuelare.

T 5

NUM

num finem. Sed quid si usurarius iactet se, quod absolui illum, cum non sit verum. Nam fudico, quod sic mentior. Si autem dico, quod non absolui eum, reuelo confessionem. Dicat confessor quid ad vos? ego feci officium meum. Sed quid faciet proprius sacerdos peccantibus eucharistiam concubina, vel usurario, quos non audiuit de confessione. Respondeo quod non det illis. Sed quid si dicant confessi sumus tali fratri, & interrogatus frater non audeat dicere quod non absoluit, ne eorum statum reuelet, nec quod absoluit ne mentiatur. Respondeo absolute, quod si sint peccatores publici, debet eis eucharistiam negare. Quod si fuerint confessi cum proprio sacerdote, & non absolati, & nihilominus peccant eucharistiam, dico etiam quod debet eis negare, & si dixerint, iam tu absoluisti nos, dicat ego nescio de hoc.

QVAERITVR utrum de licentia pœni

pœnitentis liceat confessionem reuelare. Alexander. & Scotus. 4. distinctio 21. questione. 21. & Durandus ibidem dicunt, quod non licet. Quia sigillum confessionis est de iure diuino, ergo pœnitens non potest dare licentiam. Item quia esset scandalum. Sed respondeo absolute, quod pœnitens potest dare licentiam, confessor tamen non potest accipere, aut reuelare confessionem in detrimentum pœnitentis, qui sibi talem facultatem dat.

QVAERITVR, utrum alia, quæ in confessione sciuntur præter peccata cadant sub sigillo confessionis. Respondeo quod sub sigillo arctissimo confessionis non cadunt nisi peccata pœnitentis, vel tertiæ personæ & solum huius sigilli fractor incurrit pœnas canonicas. Secundo dico, quod sub sigillo confessionis cadunt omnia alia quæ expresse, vel interpretatiue pœnitens tradit sub sigillo confessionis,

Peccata in confessione audita reuelate possumus de pœnitentis licentia.

vt si dicat, accipiatis hoc sub sigillo, & qui hac reuelaret, credo peccaret mortaliter, propter detrimentum, quod faceret sacramento redderet enim confessionem fraudulentam. Non enim omnes intelligunt hanc differentiam sigilli maioris vel minoris. Ideo confessor sit cautus, vt taceat omnia illa, quæ sunt alicuius grauitatis. Alia vero quæ non sunt de necessitate confessionis, nec refert penitenti quod reueletur, non tenetur celare, sed tamen non dicat se in confessione audisse. Breuiter in hac parte mas vale ser corto que largo.

189

Peccata
in confes-
sione au-
dita, an li-
ceat in cõ-
muni re-
uelare.

QV A E R I T V R an in communi liceat reuelare peccata audita in confessione, realiter quod nec directe, nec in directe peruenient in notitiam penitentis? V. g. dicam, quidam confessus est mihi semel hoc peccatum. Respond. quod hoc non est reuelare confessionem. Quia reuera multi viri sancti hoc fecerunt? maxime Doctores qui ponunt casus quos in confes-
ne

ne audierunt. Secundo dico, quod melius est hoc raro facere. Sequuntur enim quandoque scandala ex istis, ideo ab itinere sacerdotes ab his narrationibus.

QV A E R I T V R de illis qui committunt alijs secreta sub sigillo confessionis, an tale sit secretum confessionis? Respon. quod qui recepit tenetur seruare illud secretum plus quam alia. Quia ex pacto additur nouum vinculum, & per consequens dico non esse conueniens, quod homines saepe recipiant talia secreta. Secundo dico, quod illud non est sigillum confessionis, nec frangens illud incidit in penam canonis. Quia ibi nulla iniuria fit sacramento, cum nullum fuerit sacramentum, licet frangatur fides. Notandum est etiam, quod ea quæ dicuntur de sigillo confessionis, intelliguntur de quacumque confessione, siue perfecta, siue non, siue incepta, siue non, & de omnibus illis quæ ordinantur ad confessionem

190

Secreta
extracon-
fessionem
sub sigil-
lo con-
mendata
quomo-
do obli-
gent.

vel

vel facultatem vt ab illo absoluitur a referuatis, nō potest ille plus reuelare, quam si iam accepisset in confessione.

191
Confes-
sio voca-
lis est a
Christo
instituta.

QVÆRITVR vtrum confessio vocalis, quæ est vsu Ecclesiæ sit instituta a Christo? Antiquitus quando erant tempora meliora, non tantum hæc quaestio iactabatur, quia tempore pacis arma non sunt in tanto pretio & vsu. Nunc vero, quia iam sunt hæretici, qui negent confessionem, propter peccata nostra, oportet quod simus ad hoc bellum armati. Idcirco quaeritur, an confessio sit de iure diuino? Respond. ex sententia omnium doctorū, quod sic. Patet, ecclesiæ claves sunt ad remittenda peccata, secundum illud Matthæi. 16. Tibi dabo claves regni cælorum, & quodcunque solueris super terram, &c. Sacerdotes autem habent has claves, & sunt iudices peccatorum, iudices vero non possunt iudicere nisi causam cognoscant, ergo alij tenentur subdere se huic iudicio, alias

alias frustra esset illa potestas, hæc autem subiectio sit per confessionem, ergo de iure diuino tenentur confiteri. Item Iacob. 1. Confitemini alterutrum peccata vestra. Quod Augstin. Beda. & alij sancti, & Hugo de sancto Victore lib. 2. de sacramentis per. 14. cap. intelligunt de præcepto confessionis. Item (& hic est tota vis secundū Adrianum & veritatem) Ioan. 20. quorum retinueritis retenta sunt. 1. quorum peccata non absolueritis, non erunt absoluta ante Deum: ergo secundum euangelium debent confiteri & absolui in terra, alias non erūt absoluta in celo. Hic est locus validissimus, & quod omnes sancti hoc dicant in comperto est. Vide Thomam Waldensem lib. de sacramentis, & Rossensem colligentes dicta sanctorum omnium. De hac confessione necessario sacerdoti facienda multa egregia apud ytrunque inuenies. Et cognosces, an expediat has Ecclesiæ columnas sequi potius, quam novos istos gram-

grammatistas. Opinor neminem vsq; adeo cæcum & insanum esse, qui ob vnus Lutheri amentiam velit tanto discrimine se ipsum exponere, quatenus ea peccata quæ vel nouit, vel dubitat esse letalia, sacerdoti non aperiat. Et maxime cum intelligat antiquissimos, simul, eruditissimos ac sanctissimos patres tantam confessionis huius necessitatem esse dicentes ut quicumque mortaliter deliquerit, eum oporteat, vel publice, vel priuatim sacerdoti sua peccata detegere. Nec facile crediderim patres ipsos hanc vsq; a deo duram, prouinciam nobis imposuisse, priusquam explorantissimum haberet hanc confessionem, aut ab Apostolis institutam, aut in sacris scripturis dilucide traditam fuisse, ceu rem cunctis peccatoribus apprime necessariam, & quam contemnere non possent, absq; dispendio salutis animarum. Expendat igitur quisquis secum, an tutius fuerit horum pateum simul & scriptura-

rum

rum assertionem, admittere, suasq; animas a tanto periculo custodire, an Lutherum de confessione impie oblatratem & sentientem, suo capiti duntaxat non partum, aut scripturarum testimonio innixum sequi & cum eo funditus perire.

NOTANDVM etiam de confessione, q̄ Beatus Renanus in annotationibus quas fecit super Tertulli. dicit se esse nactum librum quendam antiquissimum Conciliorum, & inter ea dicit fuisse vnum factum antequam esset institutum ab ecclesia ieiunium quatuor dierum ante Dominicam primam in Quadragesima, quod sic habebat. Presbyteri debent adiuuere plebem sibi subiectã, ut omnis qui se sentit mortifero peccatorum vulnere sanciatũ feria quarta ante Quadragesimam cum omni festinatione recurrat ad viuificatricem matrem ecclesiam, ubi quod male commisit, cum omni humilitate & cordis contritione simpliciter cõfessus, b-

V

fici-

192
Confes-
sio olim
habebat in
principio
xl.

scipiat remedia pœnitentiæ secundum modum Canonicis autoritatibus præfixum, non solum autem ille qui mortale aliquid cômisit, sed etiam omnis homo quicumq; se cognoscit immaculatam Christi tunicam quam in bap̄tismo accepit polluisse, ad proprium sacerdotem festinet venire, cū puritate mentis omnes transgressiones, omnia peccata quibus Dei offensam incurrisse meminit, humiliter confiteatur, & quicquid a sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab ipso omnipotentis ore fuisset prolatum, ita diligentissime attendat & sequatur, hæc ibi. Idem habetur in pœnitentiaro Romano quod creditur profectum ab Apostolis ipsis, ubi dicitur. Hebdomada ante Quadragesimam confiteantur omnes. Iste erat convenientissimus modus & multo melior, quã qui nunc est, quod confitentur in fine quadragesimæ, sic ieiunium non multum eis prodest. Optimum esset si posset reuocari ista consuetudo, nos tamen nõ possumus

sumus illam reuocare. Sed peculiari possent suos pœnitentes admonere, et confiteantur ante quadragesimam.

QVÆRITVR an sit necessarium vt confessor interroget pœnitentem? Respondeo primo, quod est necessarium vt confessor plerunq; aliquid interroget. Patet, nam vt supra diximus, si pœnitens non fecerit, aliquam conscientia examinationem, confessio non solum erit inualida, sed etiam mortalis. Si hoc ex circumstantijs appareat, debet confessor interrogare, an examinauerit conscientiam suam, & si dixerit, quod non, non audiat eum. Si non timeantur maiora mala; videlicet, quod pœnitens nunquam confitebitur, tunc enim interroget sacerdos. Oportet enim, quod confessores non mittant pœnitentes in desperationem. Omnes sancti & Sanctus Thom. ita consulunt. Quando ergo confessor videt has circumstantias, necessarium est interroget. Et si est

139
Confessor ante
neant in
terrogare
re pœnitentem.

probabile confessori, quod penitens
dimittit aliquod peccatum, tenetur
interrogare de eo, quia tenetur quan-
tum poterit non solum ad absoluen-
dum, sed etiam ut penitens recipiat
gratiam quam quidem non recipiret
si ex magna negligentia aliquod pec-
catum dimitteret. Dico præterea
quod si est mihi probabile quod peni-
tens fecerit sufficientem examina-
tionem, licet credat confessor, quod
habet alia peccata præter ea quæ di-
xit, si commode potest interroget, sed
non tenetur tunc interrogare, sunt
enim aliqui, (que sacan el alma a los
penitentes.) Sufficit, quod sit mihi
probabile quod confessio sit sufficientem
ad consecutionem gratiæ. Præbatur
quia penitens non tenetur facere ma-
iorem diligentiam, quam fecit, ergo
non teneor eum interrogare, quare
eum vexabo interrogationibus? con-
fessor debet laborare ut si benevo-
lus. Ex his sequitur, quod non oportet

inter

interrogare penitentem de omnibus
peccatis mortalibus. Quidam a pueris
quærent an sint simoniaci, &c. Ita fa-
ciunt confessionis odiosas & supersti-
tiosas. Sed oportet interrogare peni-
tentes de peccatis, quæ probabiliter
putantur habere, nec id nimis anxie.
Confessor etiam sit nimis cautus in-
terrogando non quærens nova pecca-
ta, quia poterit ea docere peniten-
tem, & scandalizare maxime circa pec-
cata carnalia, quæ non debet interro-
gare, nisi ex confessione haberet ali-
quod indicium, quod habeat illa, tunc
enim non debent omitti, quæ sunt
de essentia confessionis, sed fiat sapien-
ter. V.g. si confessor probabiliter cre-
dit penitentem habere aliquod pec-
catum turpe, & verendum, interro-
get non aperte, sed dicat, cogitasti ali-
quando de hoc? Si dicat sic, quærat ul-
terius, & consensisti? si dicat sic, pro-
cedat, dicens, & fecisti? quod dicen-
te sic, vel non, nihil amplius interro-

V 3

get

get. Sed dimittat alias fabulas.

194
Circum-
stantia lo-
ci quādo
confiten-
da.

QV A E R I T V R utrum circum-
stantia loci sit necessario confitenda?
Resp. quod solum in tribus peccatis est
necessario confitenda, scilicet, in furto
effusione sanguinis, & effusione semi-
nis in ecclesia Credo, quod non suffi-
ceret furari in ecclesia ad hoc, ut sit sa-
crilegium, nisi esset de Ecclesia. Et ef-
fusio sanguinis debet esse notabilis, ut
supra diximus. Et si quis habeat in ec-
clesia volitionē perpetrandi prædicta
triavel aliquod eorum extra ecclesiam
non est sacrilegus. Si vero extra eccle-
siam consentiat in aliquod horum fa-
ciendum intra ecclesiam, teneretur cō-
fiteri de hac circumstantia, quia iam sit
iniura loco.

195
Circum-
stantia tē-
poris an
sine confi-
tenda.

S E D utrum circumstantia, tempo-
ris necessario sit confitenda puta pec-
care infesto? Respōdeo absolute, quod
non. Ita tenet Caietanus, Sylvester,
Nider, & alij. Grauius est peccare in
die festo, sed non est gravitas necessa-
ria

ria ad confitendum. Et confessores de-
bent de hoc admonere poenitentes.

QV A E R I T V R an qui ex indu-
stria habet duos confessores, vnum cui
omnia confiteatur peccata, alterum
cui leuia duntaxat ad astimationem,
benefaciat? Respōdeo sine dubio, hoc
esse sacrilegium, & videtur magna fi-
ctio, & irridet confessorem faciens cre-
dere eum, quod ipse sit probus. Et cer-
te videtur mortale, quando propter
hoc faciat. Non damnarem tamen eū
qui semel incidit in mortale, non soli-
tus peccare, si confiteatur alteri, ne per-
dat opinionem quam habet erga pri-
mum confessorem suum.

196
Confes-
sore du-
os habe-
rē, vnum
pro gra-
uibus ali-
um pro le-
uibus an-
liceat.

QV A E R I T V R si quis propter
magnam consuetudinem, quam ha-
bet peccandi, credit se iterum pecca-
turum, ipse tamen omnino vult caue-
re, & proponit non peccare an sit ab-
soluendus? Respōdeo omnino quod sic. Quia
si tunc non esset absoluendus, nec
etiam quando dubitaret. Item iste po-
test

197
Credens
se pecca-
turū pro-
ponensta-
men non
peccare,
an sit ab-
soluen-
dus.

test facere quod in se est, & tamen quod non possit tollere hanc formidinem a se. Consuetudo enim relabendi non impedit cum habeat bonum propositum, & nihilominus propter experientiam non poterit credere se deinceps non peccaturum, ergo. Et hæc de confessione faciunt.

Sequitur De Satisfactione tertia penitentiae parte.

188

Reatus
penae an
remaneat
post con-
tritionem.

QVAERITVR in primis utrum postquam homo habuit contritionem de peccatis suis, & confessus est ea, & est in gracia maneat ei aliquis reatus penae pro quo debeat satisfacere? Respondeo, quod sic. Et patet. 2. Reg. 12. de David, cui postquam dictum fuit, transtulit Dominus peccatum tuum a te iniuncta est pena, ut moreretur puer ex Bethsabee natus. Et Luc. 3. Facite fructus dignos penitentiae, & hoc fit per satisfactionem. Et Romano. 6. Sicut exhibui-

hibuistis membra vestra, &c. quia si in Tyro, & Sydone, &c. Matthai 11. Item ecclesia orat pro mortuis. Et habetur etiam. 2. Machabæo. 12. Ut a peccatis solvantur, & non solum a venialibus, sed etiam a mortalibus, cum dicat, ab omni vinculo delictorum, ergo post remissam culpam manet reatus penae. Et hoc est certum & de fide.

IAM vero, queritur quid sit satisfactio. Respondeo. S. Thom. ex Anselmo, quod satisfactio est compensatio offensa praeteritae ad aequalitatem iustitiae.

QVAERITVR ergo, utrum aliquis possit satisfacere? Respond. quod satisfactio est pars iustitiae iustitia autem exigit, aequalitatem. Et si loquamur proprie de aequalitate ut satisfactio importat reddere aequale, dico quod nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo aequivalens, etiam si non peccassemus. Nam Dijs, parietibus, & magistris, non potest

199

Satisfactio quid sit & quando possumus deo satisfacere.

V s red

reddi æquivalens, ut ait Aristo. Si vero loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio, quod possum dico, quod hoc modo possumus satisfacere Deo, etiam proprie capiendo satisfacere, vel si vultis ex benevolentia acceptantis. Ad questionem igitur cum dicitur, an homo possit Deo satisfacere, dico, quod si consideretur homo secundum sua naturalia seclusa gratia, nullo modo potest satisfacere pro peccato. Quia quicquid possumus dare Deo sine gratia, est nullius momenti. Dum etiam omnes iustitiæ nostræ sint coram Deo tanquam pannus menstruatus, ut ait Propheta Item quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia repta. 1. Paralipo. capit. 26. Tua sunt domine omnia, & que de manu tua recipimus, reddimus tibi. Et sic sine gratia est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatem. Nec etiam sine gratia ex acceptatione Dei possumus satisfacere. Dicere enim

enim, quod Deus acceptat opera nostra, est dicere, quod illa sunt accepta & grata Deo, sed si homo non habeat gratiam, non poterunt eius opera esse grata Deo. Possent quidem Deus remittere sua omnipotentia peccata propter actus existentis in peccato, sed hæc non esset satisfactio sed condonatio pura, & remissio. Secundum potest homo considerari in gratia. Et secundum hanc considerationem, si non habeamus respectum, ad passionem Christi, adhuc non potest satisfacere ad æqualitatem. Quia non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam item quia illa opera sunt nostra, & si habent fructum est ex parte dei. Potest tamen talis satisfacere ex liberalitate acceptantis. Si vero consideretur homo in gratia, prout gratia est effectus passionis Christi, sic propriissime, & ad æqualitatem satisfacit dico, si iungamus merita nostra meritis Christi, qui etiam in quantum

tum homo satisfecit ad aequalitatem iustitiæ, & quantitatis.

100
Satisfa-
cere po-
test vnus
pro alte-
ro.

QVÆRITVR vtrum vnus homo possit pro alterius hominis poena satisfacere? y.g. Petrus post confessionem manet reus ad poenam vt decem est dubium, an ego possim satisfacere pro illo? Respond. ex omnium sententia, quod sic. Ita habet usus ecclesiæ, Nihil enim tam naturale est homini, quã vt quilibet vtatur re sua vt vult, quare ego non potero vti hoc ieiunio meo vt voluero? vbi hoc prohibuit Deus? Possim dare temporalia mea, quare non spiritualia? Itẽ sufficientissime probatur ex consuetudine ecclesiæ in qua vnus pro alio satisfacit. Item Colofsen. i. dicitur. Nũc gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo, quæ de sunt passioni Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. Item oratio mea valet alteri ad gloriã, iuxta illud, orate pro inuicem vt saluemini. Iacob. 5 ergo etiam ad remittendam

dam poenam. Et si oratio, ergo etiam alia opera bona. Item omnes sumus inuicem membra, vt dicitur Roma. 12. & Ephesi. 8. Sed membra vnus corporis influunt inuicem, ergo.

201

QVÆRITVR vtrum homo possit satisfacere pro vno peccato non satisfaciendo pro alio, vtrum homo existens in mortali, possit satisfacere pro pœna peccati mortalis iam remissi? Respondeo ex sententia omnium, impossibile est, quod quid satisficiat pro pœna, quam pro culpa. Et hoc est notum, & a nemine dubitatum. Si vero sit in peccato, an possit satisfacere pro pœna peccati iam dimissi? Respondeo, quod vel ista opera satisfactoria sunt iniuncta a confessore, vel non, sed voluntarie assumpta. Si secundum, communis sententia omnium est quod nihil profunt. 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum ita, vt ardeam, charitatem autem non habuerò, nihil sum, nihil mihi prodest.

Satisfa-
cere pro
vno pec-
cato, &
non pro
alio, an
possit pe-
ccator vel
pro peccato-
riam re-
misse.

Item

Item opera illa ex se non sunt æqualia satisfactioni quam debet, nec etiam ex liberalitate acceptantis, quia non acceptantur cum procedant ab inimico Dei, ergo non sunt satisfactori. Si autem sint iniuncta a confessore, licet Scotus videatur dicere, quod valent tamen S. Tho. 4. d. 15. & Henricus, quolibet. 8. q. 18. & Adrianus. q. quam de hoc facit. 4. & Palude. 4. dist. 15. & 22. dicunt, quod nullo modo valent. Et patet rationibus nunc factis, nullus potest satisfacere sine gratia, remissio enim peccati ex maxima amicitia dei, qua non utitur nisi erga amicos, ergo. Verum est quod talia opera iniuncta a confessore & facta in peccato mortali, adueniente charitate, siue relinquunt post se effectum siue non (hæc enim distinctio friuola est, & nunquam placuit viris doctis) viuificantur & acceptantur a deo, vt bene dicit Caietanus, quia satisfactio est pars sacramenti. Vnde si virtus confessionis redit, quare non & satis

satisfactionis: hoc pium est, sed tutius est implere in gratia pœnitentiam iniunctam. Verum est, quod illa opera satisfactoria iniuncta a confessore, & facta in mortali, quanuis non valeant ad remissionem culpæ, tamen per illa impletur perceptum confessoris, & non tenetur pœnitens iterum implere pœnitentiam iniunctam.

Q V E A R I T V R vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia? Pro huius intelligentia oportet prius intelligere, quid sit opus pœnale. Opus pœnale idem est, quod malum pœnæ, & malum nihil aliud est, quam priuatio boni. Triplex vero est bonum, honestum, utile, & delectabile. Pœna proprie loquendo non est priuatio boni honesti, quia hoc est peccatum, sed est priuatio bonis utilis vel delectabilis, sicut dare eleemosynam ieiunare, orare, &c. Nunc dico, quod satisfactio debet fieri per opera pœnalia. Ita est communis doctorum sententia. Pro-

202
Satisfactio fit per opera pœnalia.

batur, quia satisfactio est opus iustitiæ, offensa autem consistit in hoc, quod subtrahimus Deo obedientiam, & accipimus facultatem peccandi, quam iure non habebamus. Cum ergo iustitia tendat ad æqualitatem, dignum est quod satisfaciamus per hoc, quod subtrahamus a nobis, quod iustum est, & nostrum est, scilicet, pecuniam, vel cenam sicut in lege fiebat satisfactio per contrapassum, oculum pro oculo, &c. Confirmatur exemplo Christi, qui potens per solam dilectionem Dei satisfacere, satisfecit per opera pœnalia. Et quanto opus fuerit magis pœnale, tanto erit magis satisfactorium cæteris paribus. Secundo dico (& credo esse probabile ac verum) quod per omne opus bonum possumus satisfacere, etiam per dilectionem Dei. Hoc tenet Scotus. Et patet, quia etiam inter homines fit satisfactio non solum per opera pœnalia, sed etiam per omnia opera illi, quæ laeso complacent

cent. Item probatur, quia nullum est opus bonum, quod non sit pœnale, ergo omne opus bonum est satisfactorium quia lassat & defatigat hominem, ut cõtemplatio, & dilectio, quæ licet sint opera animæ, sed sunt animæ coniunctæ corpori: & haberemus magnum laborem si vellenus Deum diligere, vel proximum per unam horam. Item per dilectionem Dei satisfacimus pro pœna peccati venialis nam per illam remittitur veniale, ut diximus, ergo dilectio Dei est opus satisfactorum. Item quia dicere, quod per dilectionem Dei, & cõtemplationem, & aliu id genus opera non satisfacimus, esset motiuum magnum ad deterrendum homines a melioribus bonis.

QVAERITVR utrum sit necessarium, quod opera per quæ homo debet satisfacere, sint libera vel an possim satisfacere per opera alias debita, ut per ieiuniũ quadragesimæ, vel orationem canonicarum horarum; Palud. 4. dist.

20
Satisfacere an possimus per opera alias debita

15. quæstio. 1. articulo. 2. dicit absolute, quod nemo satisfacit, per opera alias debita, & præcepta. Vnde qui dat pauperi existenti in extrema necessitate omnia bona sua non satisfacit. Idem dicit Maio. 5. distinctio. 15. quæstio. 2. & Almain. quæstio. 1. & Syluester. Et probant, quia vnico pretio non potest satisfieri duobus debitis, ergo eodem ieiunio non potest satisfacere, quis pro peccatis, & ecclesiæ. Item, qua sequeretur, quod confessor posset iniungere clerico, quod diceret horas canonicas in poenitentiam, aut quod solueret decem aureos eius debet, quod quidem esset irritio. Sed his non obstantibus, ego non dubito quin possimus satisfacere per opera alias debita, & puto erroneum dicere contrarium. Ita tenet Adrianus. q. quam de hoc fecit. Et probatur, Ecclesia instituit ieiunium quadragesimale, & alia, vt pro peccatis satisfaciamus, hæc fuit eius intentio & sapientissime orat in quadragesima, vt

acce

acceptet Deus noster ieiunia in remissionem peccatorum, ergo illa sunt satisfactoria pro peccatis. Ita dicendum est omnino, & vtinam vel sola ieiunia ab Ecclesia instituta ieiunaremus. Ad argumentum igitur, confessor posset imponere clerico, quod diceret horas canonicas in poenitentiam. Respondeo deo. primo, quod non debet hoc facere, quia debet iuuare eum ad satisfaciendum, ac proinde debet aliquid de nouo imponere. Secundo dico, quod si faciat, factum erit, & aliquando expediet, vt si nobiles nunquam ieiunent quadragesimam, benefaciet confessor præcipiens illis, ieiunetis hos quindecim dies, qui remanent de quadragesima. Alia argumenta facile soluntur. Nam cum ieiunium quadragesimæ sit satisfactorium, ergo pro aliquibus est satisfactorium, ergo pro me. Mirabile enim est, quod sit satisfactorium pro alijs, & non pro me. Perderem ergo præmium in satisfactio

X 2

nis

nis ieiunando quadragesimā propter ecclesia præceptum. Certa non credo

204
Pœnitentiā impositum an possimus implere in missa de præcepto.

QVÆRITVR, an qui implet pœnitentiā confessoris cum audit missam de præcepto, satisfaciat? V. g. iniungit confessor septē psalmos, recito eos inter audiendum missam die dominica, an satisfaciam præcepto cōfessoris?

Aliqui summissæ dicunt, q̄ non implet sed peccata. Adrianus tamē in. 4. in materia de satisfactione oppositum dicit, scilicet, q̄ non peccata, sed præceptum implet confessoris. Et ita tenendū est.

Sed quid si alieni sit iniunctum, quod ieiunet tribus diebus & ille ieiunaue- rit tribus diebus quatuor temporum vel quadragesime an satisfaciat præcepto confessoris? Respondeo, quod non quia oportet stare ad intentionem confessoris, qui si non explicet contrarium intelligitur de diebus alias non debitis. Secus esset de elemosyna nan non dubito, quin si confessor iniungat pœnitenti, quod det aut eum pauperi, me-

lius

lius faceret & magis ad intentionem confessoris si det illum pauperi existenti in extrema necessitate. Posset tamen confessor iniungere pœnitenti pro satisfactione, vt ieiunet diebus residuis quadragesimæ, vel vt audiat missam die Dominico, aut vt restituat pecuniā quam debet, vt bene dicit Adrianus vbi supra. Quoniam opera alias debita sunt meritoria, & pœnalia, & per consequens satisfactoria, & sic ieiunium iniunctum, licet alias de præcepto, erit vera satisfactio sacramentalis.

DVBITATVR an oporteat quod homo satisfaciat per se ipsum? Respon. quod quilibet per se debet implete pœnitentiā, sibi iniunctam. Patet quia id est præceptum vt tenebimus pronunc. Itē quia pœnitentia est vt medicina, modo medicina, quæ est mihi necessaria non confertur alteri nisi confessor imponat sic pœnitentiam, ieiuna tribus diebus, vel fac quod alias ieiunet prote. Si autē ego non possum, bonū est,

X 3

quod

209

Homo per se ipsum an satisfaciat.

205
Pœnitentia ponatur in rebus alias non debitis.

quod alteri committam, ut ieiunet pro me.

207

Flagella
infecta a
Deo sunt
satisfac-
toria,

QV A E R I T V R utrum flagella infecta a Deo in hoc mundo, sint satisfactoria pro peccatis? Ut Nabuchodonosor ambulans in solitudine sicut fera, & David quando occisus fuit a Deo puer eius? Videtur quod non quia talia opera non sunt voluntaria, actus vero debet esse meritorius ad hoc, quo fit satisfactorius sed non potest esse meritorius nisi sit voluntarius, ergo. In oppositum est, quia Nahum. i. dicitur, non insurget bis tribulatio. Quod septuaginta interpretes, verterunt, non iudicabit Deus bis in id ipsum, ergo si per has tribulationes quas patimur in hoc mundo non satisfaciamus, bis de eodem iudicamur, Ad hanc quaestionem respondet. S. Thom. 4. distin. 15. & in additionibus. quaestio. 15. articulo. 2. quod poena pro peccato potest dupliciter exigi. Vno modo ab illo cui non debetur satisfactio, sicut si occidi homi-

nem

nem, debeo satisfactionem Deo: Si autem alius homo verberaret me propter hoc, haec poena non habet rationem satisfactionis, sed vindictae, sicut si debeo tibi viginti, & alius accipiat a me, per hoc ego non satisfacio tibi. Secundo modo potest exigi seu infligi poena ab eo cui debetur satisfactio & talis poena vocatur proprie satisfactio, sicut illi qui puniuntur a communitate & iudicibus. Hoc supposito dico, quod poena a Deo infecta potest esse satisfactoria. probat. S. Tho. quia poena illa potest esse opus peccatoris, per hoc, quod voluntarie acceptat, & patienter sustinet sicut Iob, qui dicebat, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domine benedictum. Illud erat satisfactorium, quia iam erat proprium illius. Et iam de fide tenendum est, quia sic definitur in Concilio Tridenti, Sessio. 14. de poenitentia. Cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit pro peccatis ad poenam temporalem, minime Deo per Christi merita satisf-

X 4 fieri

fieri pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, anathema fit. Si autem quis renitatur tali pœnæ, non est satisfactoria, si talis resistentia sit usque ad peccatum mortale. Vnde infirmus qui vellet sanari si posset, sed quia non potest fieri bono animo in nomine domini, satisfacit, non solum per patientiam quam habet, sed quia ipsæ pœnæ a Deo inflictæ sunt satisfactoriæ de se, sicut etiam pœnæ purgatorij, & multo melius. Dico præterea (& hoc est multum probabile, & verisimile,) quod quicumque in gratia punitur a Deo in isto mundo sufficienter punitur, & non punietur in alio seculo: & maxime si morte eum puniat, tunc enim non dubito quin mors inflictæ a Christo (non loquor de morte naturali,) omnem pœnam deleat. Probatur, quia nulla est ratio iam, quod Deus punit aliquem in vita, cur puniat partem & non totum. Hoc non negaret Hieronymus, qui verbum mirabile dicit super

per

per illud Naum. 1. Non consurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit in suo fonte.)

QVÆRITVR quæ sint opera satisfactoria pœnalia, utrum sint tria, quæ communiter ponuntur a doctoribus & a Magistro sentent. 4. d. 15. scilicet, ieiunium eleemosyna, & oratio? Respondeo, quod sic. Probat S. Thom. quia ut supra diximus, in satisfactione oportet, quod sicut peccator usurpavit sibi quod non debet, ita auferat sibi aliquid quod ei competebat, puta bona naturalia per ieiunium, bona temporalia per eleemosynam. Bona autem spiritualia non debent auferri, sed satisfacimus operibus spiritualibus cognoscendo, quod sunt dei, & petendo auxilium, quod sit per orationem. Et in his includuntur omnia opera pœnalia. In ieiunio opera, afflictiva ex natura sua puta peregrinatio, silentium, &c. Prædicare vero, legere & similia intelliguntur sub eleemosyna, quia sunt

208

Pœnalis
operis
satisfactoria
recipit
tria
ieiunium
eleemosyna
& oratio.

X 5 bo

bona proximis exhibita.

209
Confes-
sor pōt
obligare
pœnitentem ad a-
lia quam
satisfa-
ctionem.

QVÆRITVR an confessor au-
diens confessionem possit obligare pœ-
nitentem ad aliquam satisfactionem
puta ad hoc vt ieiunet, vel det eleemo-
synam. Scotus. dist. 18. & 16. tenet quod
confessor non potest obligare pœnitē-
tem si ipse noluerit acceptare. Si au-
tem semel acceptauerit, tenetur im-
plere pœnitentiam sub pœna peccati
mortalis. Item tenet Gabriel. dist. 16.
q. 2. dubio. 1. & 5. quia potest satisfacere
in alia vita. Idem tenet Syluest. versu.
confessio. 1. §. 25. & 26. licet cum ali-
quibus limitationibus. Caiet. etiam. q.
2. de satisfactione tenet, quod pœni-
tens non tenetur acceptare pœni-
tentiam, saltem sub pœna peccati mor-
talis, & si acceptet, non tenetur eam
implere sub pœna peccati mortalis.
Sed quicquid sit de his opinionibus pu-
to esse probabilius, quod pœnitens sub
pœna peccati mortalis tenetur acce-
ptare pœnitentiam sibi iniunctam. ita
tenet

tenet Magister. 4. d. 18. & S. Thom. ibi-
dem, & in additionibus. quæst. 1. ar. 3. &
d. 19. in expositione textus, & Palud. 4.
dist. 10. quæst. 2. & Maio. d. 17. quæst. 2.
& Alma. d. 18. & videtur sententia om-
nium sanctorum antiquorū, qui si pec-
catori graui iniungerent pœnitentiam
& ille nollet acceptare, non reputarēt
eum (vt credo) esse in statu salutis. Et
probo, quod teneatur acceptare quia
in capit. omnis. dicitur, & iniunctam si
bi pœnitentiam pro viribus studeat ad
implere, in prædicto cap. est præceptū
obligans ad confitendum semel in an-
no, sed sub iisdem verbis dicitur, quod
impleat pœnitentiam iniunctam & cō-
fiteatur, ergo etiam illud est præceptū.
Item cap. statuimus. de maledicis. dici-
tur, si pœnitentiam tenuerit peccator
iniunctam a sacerdote, inter dicatur ei
ingressus ecclesiæ, id est, excommu-
nicetur, & ecclesiastica careat sepultu-
ra. Et licet hoc intelligatur de pœ-
nitentia publica, tamen eadem ra-
tio

tionem intelligendum est de secreta, quia quantum ad claves nihil refert utrum confessio fiat publice, vel secreta. Et credo, quod qui antiquitus publice confitebantur, non iterum confitebantur secreta. Probatum etiam, sacerdos habet potestatem remittendi & soluendi culpam & penam ergo & ligandi, quo ad culpam & penam. Item quilibet iudex in foro contentioso, habet potestatem imponendi penam pro crimine, & alius tenetur acceptare, quare ergo iudex ecclesiasticus non habebit hanc potestatem in suo foro? Sed iam de fide tenendum est, quod confessor potest obligare penitentem ad aliquam satisfactionem, quia sic definitur in Concilio Tridentino Sessio. 14. de penitentia Canon. 17. cuius verba sunt. Si quis dixerit claves ecclesie datas tantum absolvendum non etiam ad alligandum, & propterea sacerdotes dum imponunt penam confitentibus agere contra finem clauium & contra institutionem Christi, & fictionem

nem

nem esse quod virtute clauium, sublata pena aeterna, pena temporalis plerumque exoluenda remaneat, anathema sit.

QVAERITVR utrum sacerdos habeat potestatem imponendi quamcumque penitentiam voluerit pro suo arbitrio? Responsum non oportet quod per penitentiam iniunctam a confessore penitens satisfaciat pro tota pena omnium peccatorum suorum. Nam alias frustra essent purgatorium. Secundo dico, quod sacerdos non potest imponere quamcumque penam grauem & quando esset intollerabilis penitens non tenetur obedire. Vtrum autem debeat sacerdos ponere aliquam penitentiam sub consilio fac hoc, & si volueris fac etiam istud. Palude consulit ita facere & Syluester, & alii. Hoc etiam laudat S. Thomas propter quod dico, quod talis penitentia propter consilium sacerdotis est magis meritoria, quam si eam faceret ex arbitrio proprio solum modo.

QVAERITVR utrum secundus

con

210

Confessor non potest imponere quamcumque velucrit penitentiam.

121

Confessor potest commutare & tollere pœnitentiam ab alio confessore iniunctam

confessor possit commutare vel tollere pœnitentiam impositam a primo confessore? de hoc sunt opiniones. Syluester & isti dicunt, quod non potest nisi confiteatur. Sed puto probabilius quod potest, quia secundus confessor est iudex, & habet potestatem super istum, & ideo satis est, quod pœnitens confiteatur peccatum illud, quod non fecerit pœnitentiam sibi iniunctam ab alio, & potest confessor, vel tollere totam, vel minuere, vel etiam commutare. Vtrum autem confessor teneatur semper aliquam iniungere pœnitentiã pœnitenti, posset dubitari. Sed dico quod sic, quia est iudex, & grauiter peccaret si nullam imponeret, nisi esset ex magna & rationabili causa, vt in articulo mortis, vel si videret, quod pœnitent nullam acceptaret pœnitentiã (si tamẽ hoc contingere possit vnquã.) Hæc de satisfactione dicta sufficiant.

SE-

¶ Sequitur De Sacramento Extremæ vnctionis.

De quo (licet sit Sacramentum exeuntium) prius tractatur quam de matrimonio, & de ordine. Quia prius agendum est de sacramentis quæ pertinent ad omnes Christianos, quam de his quæ spectant solum ad certum genus personarum. Et de hac materia tractatur a doctoribus. 4. d. 23.

PRI MO queritur, an extrema vnctio sit sacramentum? Respondeo, secundum omnes catholicos, quod sic. Quia est inuisibilis gratiæ visibilis forma, nam significat gratiam interiorem, cum eius effectus sit remouere reliquas peccatorum. Et confert gratiam; iuxta illud Iacob. 5. Et si in peccatis fuerit dimittentur ei. Ex quo patet, quod si peccator cum sola

III.

Extrema
vnctio est
sacramentum.

la

la attritione recipiat hoc sacramentū recipiet gratiam virtute illius, & remissionem peccatorum mortalium. Item probatur, quod sit sacramentum, quia in cap. ad abolendam, de hæreticis excommunicantur qui aliter sentiunt de sacramentis, quā sentit Romana ecclesia, sed ecclesia Romana in cōcilio Florentino sub Eugenio. 4. determinauit, quod extrema vnctio est vnum de septem sacramentis ecclesie. Et in capi. illud superfluum. 65. distinctio. idem determinatur, ergo ita tenendum est deinde, & oppositum est hæreticum.

213
Extrema
vnctio an
sit a Chri-
sto insti-
tuta.

Q V A E R I T V R a quo sit hoc sacramentum institutum, an a Christo? Magister 4. dist. 23. ex verbis Hugonis ait, quod ab apostolis Iaco. 5. Sed cū sacramenta nouæ legis conferant gratiā quā solus Christus confert, tenendum est omnino quod Christus instituit hoc sacramentum. Nam instituere sacramenta pertinet ad potestatem excellentiæ quā solus Christus habuit, Quod autem dicit,

cit Magister, quod fuit ab apostolis institutum, intelligendum est secundum Sanct. Tho. quod est ab apostolis promulgatum. Sed vbi legitur in sacra scriptura huius sacramenti institutio? S. Tho. & omnes alij dicunt, quod non est expressus locus vbi fuerit institutum. Habemus tamen, quod sit sacramentum, ex traditione ecclesie, quæ in his quæ sunt fidei errare non potest & hoc sufficit nobis. Euangelistæ non curauerunt tradere nisi necessaria ad salutem, ut de baptismo, poenitentia, eucharistia, quæ sunt sacramenta necessaria. De confirmatione vero & extrema vnctio, propterea siluerunt, quia non sunt necessaria ad salutem: quæ in Marc. 6. videatur fieri de hoc sacramento mentio, cum duo de eim ungebant infirmos oleo.

Q V A E R I T V R quis sit effectus huius sacramenti? Respon. quod hoc sacramentum non imprimit characterem, & ideo est iterabile. Patet quia in con-

214
Vnctio-
nis exue-
mæ effe-
ctus.

Y
cilio

cilio Florentino dicitur, quod solum tria sacramenta imprimunt characterem, baptisus, confirmatio, & ordo. Secundo dico, quod effectus huius sacramenti sunt tres, scilicet, gratiæ collatio, peccatorum remissio, infirmantium alleviatio. Ita enim iuxta fidem asserendum est. Nam in Concilio Tridenti. Sessione. 14. de sacramento extremae unctionis. Canone. 2. ita definitur. Si quis dixerit sacram infirmorum unctionem, non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, sed iam cessasse quasi olim tantum fuerit gratia curationum, Anathema sit. Tertio dico, quod effectus principalis huius sacramenti est remissio peccatorum per gratiæ collationem, minus principalis & sanitas corporis, dicente Iacobo, & alleviabit eum dominus, & si in peccatis fuerit dimittentur ei. Sed tota difficultas est ad remissionem quorum peccatorum ordinetur. Ricardus. Bonaventura.

ra. Scotus. Durandus. & Maioris. dicunt, quod ordinatur ad remissionem venialium. Sed contra, quia contra venialia sunt multa remedia, & faciliora, ut aqua benedicta, oratio Dominica, unctio pectoris, &c. & in ceremonijs huius sacramenti, vna est confessio generalis, in qua remittuntur venialia, ergo non ordinatur ad remissionem venialium. Item, quia si ordinaretur ad remissionem venialium, deberet conferri sanis. Dico igitur cum Sancto Thom. quod ordinatur ad reliquias peccatorum, quæ sunt debilitas potentiarum, tristitia, & alia quæ impediunt animam cogitare de Deo. Et propterea confertur hoc sacramentum infirmis, ut possint facilius resistere tentationibus demonum, quæ tunc maxime insurgunt, & remotio illa est exhilaratio cordis, ut habetur in capitul. vnic. de sacra unctione. Idem dicit etiam Paludanus. Non negamus tamen quin remittat venialia.

imo & aliquando remittit mortalia
In peccato ergo sunt tria, macula, poe-
na, & reliquia. Ad tollendam macu-
lam in ingressu nouae vitae ordinatur
baptismus. Post perditam vero vitam
spiritualem ordinatur poenitentia ad
tollendam maculam. Ad poenam vero
non est aliquid de per se ordinatum.
Manet ergo ad reliquias peccatorum,
extrema vnctio. Et reliquia istae sunt,
quaedam qualitates infectiuae animae,
& naturalis impotentia, & ineptitudo
quae remanet post peccatum ad exer-
cendum bona opera & ligamen quod
dam animae ad opera virtutis, quod
prouenit a peccato. De secundo effe-
ctu, qui est sanitas corporalis, dicitur in
concilio Florentino, quod non semper
sequitur, sed quando expedit infirmis
bene valere.

215

Extrema
vnctio est
unicum
sacramen-
tum.

QV AERITVR cum hic sint
multae vnctiones, & multae formae, an
vnctio sit unicum sacramentum vel
plura? Respō. secundum omnes, quod
est

est unum sacramentum, sicut unum
artificiale, vt vna domus, & vna cura-
tio, quae fit in radicibus peccatorum,
hoc est in quinque sensibus. Sed quae-
res in qua illarum vnctionem datur
gratia? Respondet S. Thom. quod in
ultima.

QV AERITVR quae sit materia
huius sacramenti. Respō. quod omnes
conueniunt, quod est oleum. Et habe-
tur ex verbis Iacobi. 5. orent supereum
ungentes eum oleo. Et in capit. vnico
de sacra vnctione. Et in concilio Flo-
rentino. Et ratio conuenientiae est quia
haec curatio est vltima, & debet esse
perfecta, ac debet significare spem qua
tunc infirmus maxime indiget, quae
quidem spes significatur per lenitatem
olei. Oleum enim est optimū ad curandū
quia maxime penetratiuum est. Nomi-
ne autem olei intelligitur oleum oli-
uarum, sicut nomine panis intelligitur
triticeus, & nomine vini, vitis. Suffice-
ret autem oleum rosaceum, nisi simul

216

Oleū oli-
uarū est
materia
sacramē-
ti vnctio-
nis.

Y ; tum

tum corruptum. Et in capitul. unico de sacra vnctione, præcipitur quod non mittatur balsamum. Idem habetur in Concilio Florentino. Hoc autem oleum de necessitate præcepti debet esse benedictum ab episcopo, ut patet in dicto cap. unico Ratio quare debet esse benedictum, est, quia materia omnium sacramentorum habentium materiam, præter actus recipientis, debet esse consecrata, seu sanctificata, quia est instrumentum ad conferendam sanctitatem. Materia autem sacramentorum, quibus Christus usus est, non indiget alia sanctificatione, quia per contractum sui sacramentissimi corporis eam sanctificauit, ut aquam in baptismo panem in eucharistia. Materia vero extremæ vnctionis & materia confirmationis indigent benedictione, quia his sacramentis non est usus Christus. Posset autem simplex sacerdos ex commissione papæ oleum consecrare, ut tenet Palu-

+
De mandato
Sedis Ap[osto]licæ
Iuris de
Oleo n[on] be-
nedicto dam-
nata iam
est auctoritate
Sedis Ap[osto]licæ
ut tenetur
varia et
errone
xima

de,

de. Scotus & Caietanus. 3. part. quest.

72. artic. 3. ubi dicitur. *STOSI*

QVAERITVR an effectum verum sacramentum si quis ungeret oleo non consecrato, Palude, & Duran. dicunt. q. papa non posset ungeri oleo non consecrato. Caietanus dubitat, ad consecrationem olei sit de necessitate sacramenti. ~~Idem~~ ideo probabiliter ~~ereditur~~, quod non ~~est~~ de necessitate sacramenti, licet sit de necessitate præcepti. Patet, quia Iacobus. 5. est expressa materia huius sacramenti & forma, & minister. & tamen nulla fit mentio de consecratione olei ergo, ite in cap. pastoralis. de sacramentis non iterandis. Innocentius Tertius requisitus, an ille qui erat confirmatus oleo non benedicto, esset iterum confirmandus, Respondit nihil est iterandum, sed caute supplendum, quod incaute fuit omissum: ergo non erat repetenda forma, ac proinde fuit verum Sacramentum. Et eadem ratio erit de extrema vnctione.

217
Oleum vn-
ctionis o-
portet es-
se conse-
cratum.
De mandato
Sedis Ap[osto]licæ
Iuris de
Oleo n[on] be-
nedicto
damnata
iam est
auctoritate
Sedis
Ap[osto]licæ ut
tenetur
et errone
xima.

Y4 QVAE

QVAERITVR quæ sit forma hu-
ius sacramenti, Resp. quod forma est de-
precatiua, quam nunc tenet ecclesia,
Quia ex Iacobo patet sic debere esse,
cū dicat, orant, pro te oratio aut idem
est, quod de precatio. Ratio vero quare
forma huius sacramenti non est indica-
tiua sed deprecatiua, est, quia iam infir-
mus est a se destitutus, & eget aliorum
precatioe, item, quia iam transit ad
aliud forum, & commendatur alteri fo-
ro per hoc sacramentum. Forma ergo
qua nunc vtitur ecclesia, est de neces-
sitate præcepti, vt patet in Concilio Flo-
rentino. Secundo dico, si aliqua eccle-
siæ vtantur forma indicatiua, videtur
pium, quod sufficiat. Et hoc etiam po-
nit Ricardus, & Duran. quia alias eccle-
sia non permetteret tantum errorem.
Quauis Capreolus nō putet esse pro-
babile, quod aliqua ecclesiæ vtantur
forma indicatiua tantum. Tertio dico
quod ecclesia posset mutare formam,
dummodo esset deprecatiua, quia Ia-
cobus

cobus non dicit nisi orant. Est ergo for-
ma. Per istam vñctionem & suam pijs-
simam misericordiam indulgeat tibi
Deus quicquid diliquisti per visum, au-
ditum, &c.

QVAERITVR vtrum hoc sacra-
mentum sit de necessitate salutis. Resp.
secundum omnes quod non, sed sola
tria, baptismus eucharistia, pœniten-
tia, quæ ordinantur ad gratiam & re-
missionem peccatorum. Duo alia sunt
quibus nolle vti esset peccatum morta-
le, vt confirmatio, & extrema vñctio.
Alia duo sunt quibus licet nolle vti, vt
matrimonium, & ordo. Vnde si quis
etiam ex negligentia non reciperet ex-
tremam vñctionem non peccaret mor-
taliter. Si vero ex contemptu, pecca-
ret mortaliter, vt si quis supposita si de
huius sacramenti, nollet vti illo. Ita te-
nent omnes, & Caieta,

De ministro vero huius sacramenti
dico, quod est solus sacerdos, vt patet
ex verbis Iacobi. Nomine autem sa-

Vñctio-
nis sacra-
mentum
est de ne-
cessitate
salutis.

Minister
sacramē-
ti vñctio-
nis est

omnis sacerdos.

cerdotis intelligimus. solum illud, qui ab Episcopo ordinatus est sacerdos, & characterem sacerdotalem recepit. Et ita iuxta fidem catholicam, firmiter tenendum est. Sic enim definitur in Concilio Tridentino. Sessio. 14. de sacramento extremæ vnctionis. Cano. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit presbyteros ecclesiæ, quos beatus Iacobus adducendos esse ad infirmum vngendum hortatur, non esse sacerdotes ab episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate, ob id que proprium extremæ vnctionis ministrum non esse solum sacerdotem, anathema sit. et quia hoc ordinatur ad remissionem peccatorum, & omnis sacerdos potest peccata remittere, ac proinde quilibet sacerdos potest hoc sacramentum ministrare, non ex commissione prelatorum, sed ex officio: quia hoc non pertineat ad iurisdictionem. De iure vero, & non de necessitate sacramenti requiritur, quod sit proprius

prius sacerdos. Sed proprio sacerdote deficiente, quilibet sacerdos (præter religiosos) in necessitate potest, & debet communicare infirmum, & vngere.

QVAERITVR an sanis debeat hoc sacramentum conferri? Respondeo secundum S. Thom. & alios quod non. Patet ex verbis Iacobi, & infirmatur quis in vobis, Item quia hoc sacramentum est curatiuum & exterius debet significare quod interius facit. curatio autem solis infirmis conuenit, ergo soli illi debent iniungi. Si autem quando vnguntur moriantur, non procedatur vltterius. Si vero sit dubium, vngat sub dubio dicens, si es mortuus, non te vngo, si vero non es mortuus, per istam vnctionem & suam pijsissimam, &c.

QVAERITVR vtrum omnes infirmi sint vngendi. Respõ. quod cõmunis sententia, est qd, solus infirmus qui est in periculo mortis probabilis, est capax huius

221
Vnctionis sacramentum infirmis dandum

222
Infirmi in mortis periculo sunt vngendi sed non omnes.

huius sacramenti. Probat. Sanct. Tho. quia hoc sacramentum est vltima medicina vt etiam sonat ipsum nomen extrema vnctio: ergo est adhibenda quando non est aliud remedium, nec spes. Nec tamen infirmi omnes qui sunt in tali periculo, sunt vngendi. Nam primo excipiuntur pueri: quia in ipsa forma dicitur, indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti. Et eadem ratione excipiuntur perpetuo dementes, quia nunquam peccauerunt actualiter. Nec beatissima virgo esset vngenda, quia caruit omni peccato. Is autem qui adultus baptizatur, si illico infirmetur ad mortem est vngendus, vt tenet Palude. & Hostiens. quia instant ei magna certamina. Excipiuntur etiam damnati ad mortem, quia non sunt iam capaces salutis corporalis, qui est vnus effectus huius sacramenti. Excipiuntur etiam furiosi & amentes qui habent dilucida interualla, nisi fuerint bonae vitae, & formaliter illud petierint.

Hoc

Hoc est propter defectum venerationis.

QVAERITVR in quibus partibus est vngendus infirmus? Videtur quod in omnibus, quia significat hoc sacramentum perfectam animae curationem, ergo debet vngi in toto corpore, quia anima est in qualibet parte corporis. Respond. quod in medicationibus corporalibus applicantur medicinae non omnibus partibus quae dolent, sed vbi est radix morbi. Et quia tres sunt radices morbi spirituales, videlicet, ratio dirigens, appetitus mouens, & prosequens. Principia rationis, per quae intelligit, sunt sensus (nihil enim est in intellectu, quin prius fuerit in sensu) ideo vnguntur omnes sensus. Principium vero mouens appetitum, est dilectio: vnde vnguntur renes, vbi viget dilectio. Foeminae vero propter honestatem, nec in renibus, nec in ventre sunt vngendae. Pedes vero vnguntur, quia sunt prosecutiui,

& exe-

225

Infirmi
in quibus
corporis
partibus
vngendi.

& executius se habent. Vñctio quidem in sensibus est de essentia, non autem vñctio in renibus. Quia principium dirigens, est principium omnium aliorum. Et ideo in aliquibus partibus non vnguntur, & melius esset, quod non esset in usu. At mutilati vnguntur in partibus proximis. Et etiam cæci a natiuitate sunt in oculis vngendi. Quia tales possent per aliquas sensationes desiderare videre mulieres. Est autem in præsentiarum summopere notandum, & firma fide tenendum, quod ritus & usus quem sancta Romana ecclesia in administratione huius sacramenti obseruat non repugnat sententiæ Apostoli Iacobi. nec est contemnendus, nec mutandus. Sic enim definitur in concilio Tridentino: Sessio. 14. de sacramento extremæ vñctionis. Cano. 3. cuius verba sunt. Si quis dixerit extremæ vñctionis ritum, & usum, quem obseruat sancta Romana ecclesia repugnare sententiæ Iacobi Apostoli. ideoque eum iurandum,

dum, posse q; a Christianis absque peccato contemni, Anathema sit.

QVÆRITVR, vtrum hoc sacramentum sit iterabile? Resp. quod sic in diuersis infirmitatibus. Quia nō habet effectum perpetuum, & per iterationē non fit iniuria sacramento, quasi in sufficiens sit. In eadem infirmitate potest iterari. Quia habet pro materia infirmitatem periculosam, & si quotiescunq; sit in periculo mortis, puta si conualesceret, & iterum perueniret ad periculum mortis esset vngendus. Et hæc de extrema vñctione sufficiant.

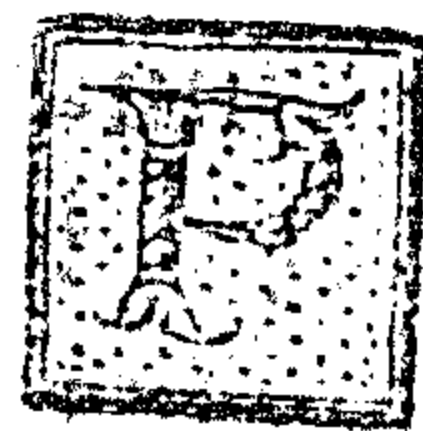
224
Vñctio-
nis sacra-
mentum
iterabile.

Sequitur Sacramentū

ordinis, de quo Magist. & Doct.

tractant in: 4. dist. 24. & de

inceps.

PRIMO, igitur queritur, an omnes septem ordines sint ex institutione diuina? Postquam in Magister egit de Sa-

225

Ordines
oēs septē-
an fiat a
Christo
instituti.

cra-

sacramentis, quæ spectant ad priuatum remedium singulorum fidelium, hic incipit tractere de sacramentis, quæ dantur in officium, & bonum commune vt ordo & matrimonium. Respondetur igitur primo, quod se sacerdotio, & diaconatu nemo est qui ambigat; quin sint a Christo instituti, nec hæretici hoc negant. Sed de alijs est dubium. Et Magister quidem dicit, quod Christus reliquit omnes illos ordines seruandos in ecclesia. Et Palude. 4. distinct. 24. quæstio. 1. tenet, quod omnes septem ordines sunt ex institutione diuina. Ita etiam Sanct. Thom. videtur sentire, quia hic dicit, quod omnes septem ordines conferunt gratiam ex opere operato quod non posset esse, si ab ecclesia essent instituti. Respond. in primis, quod isti septem ordines non sunt nouum inuentum, vt putant hæretici, sed est antiquissimum institutum, quo nullum est antiquius. Quod probatur testimonijs sanctorum. Ana-

cle-

letus qui successit Clementi in capit. 2. sui decreti dicit, Episcopus Deo sacrificans, testes secum habeat, & plures quam alij sacerdotes, in sollemnioribus diebus habeat tres, aut quinq; Diaconos, & subdiaconos, atque reliquos ministros, qui sacris induti, &c. Ecce meminit diaconorum, & subdiaconorum, & aliorum. Et Ambrosius etiam super illud Ephe. 4. ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Euangelistas fundat omnes ordines in sacra scriptura. Et Eusebius lib. 6. ecclesiasticæ historiae capit. 33. recitat epistolam Cornelij ad Fabianum Antiochenum, in qua numerat omnes ordines ecclesiæ, qui quidem præcessit nos mille annis & supra. Et Hieronymus in argumento quod præponitur epistol. 1. Thessaloni dicit. Hos Thessalonicenses colaudat apostolus, scribens eis per Titum diaconum & Onesimum acolytum. In sacra vero scriptura non est de omnibus mentio. Possumus igitur

Z

dice-

dicere, quod omnes hi ordines fuerunt instituti a Christo in particulari ipso vi- uente, vel saltem generaliter. Quia Christus dedit potestatem Ecclesie constituendi ministros, & consecran- di eos ad sacrificium eucharistiae. Et ad hunc sensum omnes hi ordines sunt in- stituti a Christo, per hoc quod dedit potestatem ecclesie consecrandi, & or- dinandi ministros quotquot viderent expedire.

Ordines
oēs, an
sint sacra-
mentum

QVAERITVR vtrum ordo sit sa-
cramentum? Resp. & est conclusio ca-
tholica, ordo est sacramentum. Patet,
quia in concil. Florenti. numeratur in-
ter septem sacramenta. Item patet ex
his quae superius adduximus cum de sa-
cramentis in genere ageremus. quae st.
5. Et item quia in concilio Triden. Ses-
sione. 23. de sacramento ordinis. can.
3. sic dicitur. Si quis dixerit ordinem, si-
ue sacram ordinationem non esse ve-
re & proprie sacramentum a Christo
domino institutum, vel esse signum
quod

quoddam humanum, excogitatum a
viris rerum ecclesiasticarum imperitis
aut esse tantum ritum quendam eligen-
di ministros verbi Dei & sacramento-
rum anathema sit. Sed est dubium,
vtrum omnes ordines sint sacramenta?
Durandus dicit, quod solū sacerdotiū,
per quod datur potestas spiritalis, est
sacramentū. Alij aut ordines sunt quae-
dā sacramentalia. Adducit ad hoc mul-
tas rationes in. 4. di. 24. q. 2. quas ibi po-
teris videre. Cōtrariū tenet oēs docto-
res videlicet, q. oēs ordines sunt verū sa-
cramētū. Hoc asserit. S. Tho. Albertus
Mag. Bona. Almain. Maio. Palud. &c.
Et patet, quia quilibet ordo est sacra-
rei signū, & in eo datur aliquid spūale
quia si alij ordines essent sacramēta
darentur simul cū sacerdotio. Sed ritus
ecclesiae est in cōtrariū, imo multi reci-
piūt minores ordines nolētes ulterius
progredi, ergo. Ego nisi esset opinio tā-
torū doctorū in cōtrariū, mallē tenere
cū Durand. nescio enim quid cogat po-

nere quatuor ordinis minores esse sacramentum. Nam quæ potestas est illa spiritualis in acolyto, deferre cereos, & offerre materiã subdiacono? Item prima tonsura nec est sacramentum, nec proprie ordo, & in ostiario qui habet aperire fores ecclesiæ, &c. Sed tamen quia omnes oppositum tenent non auderem hoc tenere. Caietani in q. quam fecit de ritu ordinis tenet cum Durando quod solum sacerdotium est ordo, & sacramentum a Christo institutum, omnia vero alia sunt sacramentalia. Idem videtur dicere. 3. part. q. 6. arti. 3. 1. Dico igitur ad hanc quæstionem, quod tenenda est communis opinio. Secundo dico, quod opinio Durandi, & Caietani est probabilissima, scilicet, quod solum sacerdotium est sacramentum, vel saltem, quod quatuor minores ordinis non sunt sacramentum. Hoc probatur, quia sacramentum est de iure diuino, sed non omnes ordines sunt de iure diuino, ergo. Probatur minor,

nam,

nam c. a multis, de ætate & qualitate ordinandorum. Innocentius vir doctissimus allegans Urbanum papam dicit, Urbanus ait, quod solum presbyteratus & diaconatus sunt sacri ordines, & quod illi solum leguntur fuisse in primitiua ecclesia. Et illa sententia Urbani habetur. ca. nullus. distinct. 60. & in dicto capi. a multis. dicit Innocentius Tertius, subdiaconus hodie inter sacros ordines computatur. ergo non antea. Item. 1. Timoth. 3. & ad Titum 1. Paulus describit mores episcoporum & diaconorum, & nihil dicit de subdiaconis, nec de alijs minoribus ordinibus. Fit tamen mentio de minoribus ordinibus apud Dionysium capit. 3. ecclesiasticæ Hierarchiæ, ubi etiam meminit de ostiarijs. et beatus Ignatius martyr epist. 8. ad Antiochenos cum duceretur ad martyrium. Saluto sanctorum presbyterum vestrum. saluto diaconos, subdiaconos, acolytos, exorcistas, &c. Et est determinatio concilij

Laodi.c.23.& Chalced.c.14.& Carthaginiensis tertij cap.16.& Carthaginensis quarti cap.6.& Toletani primi cap.28.in omnibus his approbantur minores ordines. Et in epistola secunda beati Clementis, decretum Innocentij, & decretum Zozimi.c.3. Sunt ergo minores ordines ab antiquo in ecclesia. Et sic est probabile, quod sunt de iure diuino, & per consequens sacramentum.

227

QV AERIT VR an in nouo testamento sit sacerdotium visibile, & externum, sitq; aliqua realis & vera potestas consecrandi verum corpus & sanguinem Dñi nostri Iesu Christi, & peccata remittendi & retinendi. Respondetur conclusione affirmatiua firma fide tenenda, ut diffinitur in concil. Trident. Sessio.23. de sacramento ordinis .can. r.cuius ista sunt verba. Si quis dixerit non esse in nouo testamento sacerdotium visibile & externum, vel non esse potestatem aliquando consecrandi & offerendi verum corpus & sanguinem

do mi

domini & peccata remittendi & retinendi, sed officium tantum & nudum ministerium prædicandi euangelium, vel eos qui non prædicant prorsus non esse sacerdotes, anathema sit.

Est etiam firma fide tenendum, qd præter sacerdotiũ iam dictum sunt in ecclesia catholica, alij ordines, & maiores & minores. Ita enim diffinit vbi nũc supra can.2. his verbis. Si quis dixerit præter sacerdotiũ non esse in ecclesia catholica alios ordines & maiores & minores per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur, anathema sit.

QV AERIT VR an per sacram ordinationem detur Spiritus sanctus & imprimatur character indelebilis: ita vt nullo pacto possit fieri laicus, qui semel prius fuit sacerdos. Respo. affirmatiue, & ita est firma fide tenendum. Sic enim diffinitur in Concil. Trid. vbi supra can.4. vbi sic dicitur. Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac pro inde frustra

228

Z 4 epi

episcopus dicere, Accipe Spiritum sanctum, aut per eam non imprimi characterem, vel eum, quia sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse, anathema sit.

229

In sacramento ordinis requiritur materia.

QVÆRITVR utrum in hoc sacramento requiratur aliqua materia, Resp. quod sic. Quia omnia sacramenta constant ex rebus & verbis ut ait August. & Magist. Hac est omnium sententia. Hoc patet ex definitis superius in materia de sacramentis in genere. Est autem in sacramento hoc materia illud per cuius traditionem confertur ordo. Sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porcionē. Diaconatus vero per libri Evangeliorum traditionem. Subdiaconatus per traditionem calicis vacui cum patenā vacua superposita &c. Vide concilium Florent. cuius sunt verba præcedentia. Sed S. Tho. ponit differentiam inter materiam aliorum sacramentorum & materiam huius. Quia in alijs sacramen-

mentis tota efficacia est ab ipso Deo & sacramento, sed in hoc efficacia est partim a ministro, episcopus enim dat potestatem. Idcirco in alijs sacramentis materia concurrens, ut det perfectionem sacramento, quia minister nihil facit. In hoc autem sacramento materia se habet solum materialiter. Et licet in hoc conveniant omnes, non est tamen mihi certum, quod sit necessarium ex iure divino, quod tradatur calix presbytero. Quia in scriptura non habetur, quod fiebat nisi per manuum impositionem. i. ad Timoth. 4. & 5. Nec etiam requiritur manuum impositio, ut patet in capit. presbyter. de sacramentis non iterandis. Ideo forsam solis verbis consecrat. Episcopus sacerdotes & alios ministros. Nolo tamen aliquod novum asserere.

QVÆRITVR supposito quod requiratur materia, an sit necessarius contractus materiae, puta calicis, vel libri? Caiet. quod lib. 1. q. 16. dicit quod sine du-

Z s bio.

230

In sacramento ordinis an requiratur contractus materiae.

bio requiritur realis cōtactus nec hoc debet haberi p̄ opinione. Quia in omnibus alijs sacramentis ubi est materia requiritur cōtactus realis, ut in baptismo, confirmatione, & extrema unctione, ergo etiā hic. Et hoc etiam significatur in forma, qua dicitur, accipe calicē, vel librum. S. Tho. in aditionibus, q. 34. art. 5. 3. relinquit hoc sub dubio, & credo, q̄ posset sustineri, q̄ non est necessarius iste cōtactus. Nec ego dānam eū, qui negligētia vel alia ex causa non tangeret calicem, & haberem eū pro sacerdote. Quia tempore apostolorum non erat necessarium nisi imponere manus. De alijs minoribus ordinibus non est dubium nisi quod non requiritur. Verum est quod si deficeret illud per quod ecclesia intendit tradere officiū, quod non haberet illud. Durandus dicit, q̄ in suo episcopatu non tradebatur liber diaconis. Sed sequenda est communis opinio. Iste autē cōtactus debet esse simul cū verbis, ut verifice-

ficetur forma qua de presenti dicit, accipe. Sed satis est, quod sit ibi similitas moralis, sufficit enim, quod post verba sine multa mora succedat cōtactus.

QV A E R I T V R an ordo imprimat characterem. Resp. quod sic, quia character est potestas ad aliquid spirituale, & hic datur potestas circa sacramentum eucharistiae. Et ita etiam habetur in concilio Floren. Et de sacerdotio non est dubitandum. De alijs si non sunt sacramenta, non est opus dicere, quod imprimant characterem.

QV A E R I T V R an si tordo in his sacramētis? id est, an possit fieri diaconus, qui non est subdiaconus? Respond. quod est praeceptum, quod servetur ordo, & qui illum non servaret, peccaret mortaliter. Secundo dico, quod iste ordo non est de necessitate sacramenti. Patet in capitul. unico. de clerico ordinato per saltum. Et qui sic est ordinatus, debet suscipere ordines, quos omisit duntaxat, a quo

231

Ordo
imprimi
characte
rem.

232

Ordo in
ordini-
bus reci-
piendū.

cui-

cunq; ordine incipiatur. Si autem non sit baptizatus, & susceperit ordinem, non est ordinatus, vt patet in capit. veniens de presbitero iam ordinato & non baptizato, vbi precipitur, quod baptizetur, & iterum ordinetur. Si autem ordinetur antequam sit confirmatus, ordo tenet. & puto: quod qui ex negligentia hoc prateriret, non peccaret mortaliter licet male faceret. Quia nō inuenio preceptum aliquod.

233
Ordines
reciuiens
in pecca-
ta morta-
li an pec-
cet mor-
taliter.

QVAERITVR an qui suscipit ordines in peccato mortali peccet mortaliter? Respondeo, quod si suscipiat sacerdotium, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Idem est de alijs ordinibus si sint sacramenta. Si autem non sint sacramenta, videtur quod non sit mortale, licet sit graue peccatum, maxime si suscipiat diaconatum, quia ordinatur proxime ad eucharistiam. Sed vtrū peccet mortaliter qui exercet officia sua in peccato mortali? de sacerdotio clarum est. De alijs ordinibus

nibus si sunt sacramenta, est mortale. Et quia hoc communiter non tenetur quod tales peccent mortaliter ideo verisimilius est, quod hæc non sunt sacramenta. Nihilominus (circa mortale) grauius peccat talis.

QVAERITVR quis sit collator huius sacramenti? S. Thom. cum alijs dicit, quod solus episcopus est minister ex officio suo. Patet, quia solus episcopus potest consecrare templa, vasa, & vestes sacras, sed homo magis dicitur diuino cultui per susceptionem ordinis quam illa ergo. Item patet ex capit. quarto. Extra de consuetudine. Sed vtrum conferre ordines possit committi non episcopo? Respondeo de minoribus ordinibus iam in iure est collata potestas aliquibus non episcopis. Possunt enim minores ordines conferre presbyteri cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Vt habetur. 21. d. c. 1. & 2. & d. 69. capit. quo-

234
Ordinū
collator
quis sit.

niam

niam. Et de ætate, & qualitate. ca. cum contingat. & ca. abbates de privilegijs li. 6. & in multis alijs locis iuris. S. Tho. 3. p. q. 72. art. 11. & 4. d. 7. q. 3. art. 1. qua stiuncu. 3. ait quod solus episcopus habet ex officio suo conferre ordines, & quod episcopus non potest committere non episcopo potestatem conferendi ordines etiam minores, & si committere nihil esse factum. Papa vero potest committere sacerdoti collationem minorum ordinum: & re vera iam commisit. Quarto dicit S. T. quod collatio ordinum etiam minorum non potest committi non sacerdoti, nec collatio maiorum ordinum potest committi nisi episcopo duntaxat. Idem tenet Palude. 4. dist. 7. q. 4. conclusionem. 2. Nam episcopus & Papa non habent maiorem potestatem circa corpus Christi verum quam sacerdos: licet circa corpus Christi mysticum, quod est ecclesia Papa habeat plenissimam potestatem ac proinde illa quæ spectat ad

cor

corpus Christi mysticum subsunt potestati Papa. Et quia potestas conferendi ordines est solum potestas circa corpus Christi mysticum, ideo Papa potest committere alteri talem potestatem. Quia vero potestas supra corpus Christi mysticum, presupponit potestatem supra corpus Christi verum, ideo Papa non potest committere potestatem conferendi ordines, nisi sacerdoti, qui solus habet potestatem supra corpus Christi verum.

QVAERIT V. R. utrum Papa possit committere potestatem conferendi maiores ordines sacerdoti non episcopo. S. Tho. & Palu. & omnes dicunt, quod non nihilominus (vt fertur) Papa de facto commisit quibusdam abbatibus S. Benedicti. Saltem de subdiaconatu. Vide ego bullam Papæ quibusdam abbatibus ordinis Cisterciensium concedentis, quod possent conferre subdiaconatum. Et alij dicunt quod diaconatum etiam. Si hec ita est, ego dico

235

Papa a
possit cō
mittere
sacerdoti
potestatem
conferendi
maiores
ordines.

dico. q̄ factum tenet, excepto sacerdotio, alias esset intolerabilis error. Quis de hoc dubiter Maioris dicēs, quod papa ostendit potestatem suam, & quod securius esset ab alio sumere. Sed puto illud securum & sine scrupulo.

236

S E D quæritur, utrum episcopi hæretici, schismatici, aut excommunicati possint ordines conferre? Respondeo quod peccant tam recipientes, quam ipsi conferentes, nihil ominus tamen veros ordines, & verum sacramentum conferunt, non est dubium.

237

Fœmina ordinari non potest.

Q V A E R I T V R de impedimentis ordinandorum, utrum fœmina possit ordinari? Respond. secundum omnes, quod non. Probat S. Tho. quia ordinati in ecclesia præficiuntur alijs fœminæ vero officium est subesse. Et prohibitum est eis in ecclesia loqui, quod est officium sacerdotum. Item secundum Paulum. 1. Corinthio. 11. Mulieres non debent tonderi, sed initium ordinis est tonsura.

DE

D E pueris vero non habentibus usum rationis dicit S. Thom. quod esset contra præceptum eos ordinare saltem maioribus ordinibus, quia minoribus permittitur in septennio. Secundo dicit, quod si puer in cunis ordinaretur in sacerdotem, esset vere ordinatus. Quia hoc sacramentum non requirit actum ex parte suscipientis sicuti & baptismus & confirmatio.

Q V A E R I T V R de ordinandis quæ aetas & qualitates & merita requirantur ut licite atq; legitime ordinentur. Respon. quia hac de re ad longum abunde atq; apertissimo sermone disseruit atq; diffiniuit Concilium Tridentin. session. 23. de sacramento ordinis agens de reformatione a capit. 4. de incipit per quam plura alia, vide & consule locum præallegatum.

238

Homicidia ante baptismum non potest ordinari ex traditione ecclesiæ. Si autem de facto ordinetur, tenebit. Ber homicidâ vero intelligitur in proposito, om

239

Homicida & mutilator non potest ordinari.

Aa

to, om

Si occidet in sui defensione. to, omnis voluntarie occidens, aut mutilans alium, vel se ipsum post baptismum siue id fiat licite, siue illicite, omnis talis est irregularis, vt iudex, lictor & etiam mandans, præcipiens, consulens vt aduocatus. Et extenditur hæc irregularitas ad eos, qui comitantur malefactorem seruantes, ne rapiantur illi qui sunt morte plectendi, quia quodammodo cooperantur homicidio. Nescio tamen an hoc sit expressum in iure, si non est, nollem eos condemnare, nisi propterea, quod qui concomitantur, sic sunt causa mortis, quod non sequeretur mors, si ipse non custodirent reum. Qui autem pugno extrahit dentem, non dicitur mutilator, ac proinde nec est irregularis, quia pœnæ iuris sunt restringendæ, non ampliandæ. De illis qui sunt causa, quod alij citius moriantur, vt assistentes infirmis, & vertentes illos, dico quod si hoc faciât hoc prætextu vt citius moriantur, forte manent irregulares. Si vero bona fide

fide id faciant non puto eos incurrere irregularitatem, quæ est grauissima Ecclesiæ pœna. Si autem quispiam se defendendo alium occidat, antiquitus, & tempore S. Tho. erat irregularis, vt ipse ait. 3. p. q. 39. art. 4. Sed hoc rauocatum est per nouam Clementinam, si se defendat cum moderamine inculpatae tutelæ. Et talis non erit irregularis, sed poterit illotis manibus celebrare. Ecclesiastici quoq; ponentes iudices, & exhortantes vt seruent iustitiam, non sunt irregulares. Non defendens autem alium qui occiditur, si ex officio tenebatur defendere, est irregularis. Si vero non tenebatur ex officio, non erit irregularis.

QVAERITVR de annexis ordini. Primo de tonsura, an sit conueniens, quod ecclesiastici tondeantur? Sanct. Thom. & omnes dicunt esse conueniens. Primo ratione figure, nam significatur ecclesiasticos esse reges, iuxta illud Petri, vos autem ge-

240
Clericis
tonsura
conueniē
ter datur

nus electū, regale sacerdotium. Et figura circularis est perfecta, significat perfectionem quam habere debet supra omnes alios, qui debet regere in spiritualibus. Tondentur autem in superiori parte, ne mens eorum temporalibus impediatur a diuinis contemplandis. Vel ut ait Beda, & Rabanus. gestamus coronam non quia Apostolus Petrus sic attonsus est, sed propter passionem Christi in qua ipse coronam spineam portauit. In Concilio Toletano. 4. sub Isidoro. capit. 41. reprehenduntur omnes clerici, qui in summitate capitis modicum circulum tondebant, & dicitur, quod iste est modus hæreticorum, & mandatur, quod de tonso superius toto capite, inferius solum circulum coronæ relinquant. Hæc in Hispania seruabantur, iam omnia lapsa sunt in deterius. Tonsura autem ista non est ordo secundum Sanctum Thomam. Nam ordines non dantur sine celebratione missæ, tonsura autem datur extra cele

celebrationem. Item, quia per tonsuram nulla potestas particularis spiritualis datur, nec tonsura ordinatur ad eucharistiam, ad quam omnes ordines diriguntur, & sic proprie loquendo non est ordo, quanuis in capitulo cum contingat, de ætate & qualitate ordinandorum, clericatus vocatur, sed capitur ibi ordo large. Est autem Hispaniæ magnus abusus, quod tonsurantur sine quacunque intentione veniendi ac chorum. Et ego non dybito quin peccent plusquam venialiter episcopi qui hoc sciunt, & tamen de hoc nõ poenitent. De dignitate episcoporum, cardinalium, quam antiqua sit, & vtrum dignitas episcoporum sit iure diuino maior quam cæterorum sacerdotum, quia raro hac scientia fideles indigent, non nihil in presentiarum ponendum iudicavi.

In primis firma fide tenendum est in ecclesia Catholica esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, que

constat ex episcopis, presbyteris, & ministris, ita enim definitum est in Concilio Tridentino. Sessio. 23. Canon. 6. his verbis. Si quis dixerit in ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuinam ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis presbyteris & ministris. Anathema sit. De inde etiam firmiter tanquam de fide est tenendum episcopos presbyteris esse superiores, habereque potestatem confirmandi & ordinandi, nec huiusmodi potestas est episcopis cum presbyteris communis. Tandem firma est fide tenendum ordines ab ipsis Episcopis collatos, esse validos & firmos veros & reales, sine vilo populi vel potestatis secularis consensu, aut vocatione. Postremo fide item firma est tenendum non esse legitimos verbi & sacramentorum ministros, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate sunt rite ordinati, nec missi. Ista enim omnia definita sunt in Concilio Tri-

den

dentino, vbi nunc supra Canon. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eam quam habent illis esse cum presbyteris communem, vel ordinis ab episcopis collatos sine populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse. Aut eos qui nec ab ecclesiastica, & Canonica potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt legitimos esse verbi & sacramentorum ministros, anathema sit.

Ex quibus constat hæresim esse si dicas non esse legitimos ac vere episcopos qui authoritate Romani Pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, vbi nunc supra cano 8. Si militer hæresis est si dixeris sacram vocationem, quæ ecclesia in sancta ordinatione vtitur, aliasque sacramenti ordinis ceremonias non esse requisitas sed contenendas & perniciosas, vt diffi-

Aa 4

nium

nitum est ibidem. Cano. 5. & hæc de ordine dicta sufficiant.

Sequitur de Sacramento matrimonij.

DE sacramento matrimonij tractat Magist. 4. distinct. 26. reijcit illud in ultimum locum quia minus spiritualitatis habet quia prius tractandum erat de sacramentis, quæ ordinantur ad propagationem spirituales: & postremo de matrimonio, quod quidem ordinatur ad propagationem corporalem seu temporalem.

QVÆRITVR, in primis, utrum matrimonium sit sacramentum? Respondeo, quod sic, & non est dubium. Nam ad Ephesios. 5. dicitur sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & ecclesia. Et ita etiam deter

243
Matrimonium est sacramentum.

determinatur in Concilio Florentino sub Eugenio. 4. Idem patet ex his quæ superius habes de sacramentis in genere. quæstione. 5. Item in eodem Concilio Tridentino. Sessione 24. de sacramento matrimonij eadem sententia diffinitur in Canon. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium non esse vere, & proprie unum septem legis euangelicæ sacramentis a Christo domino institutum sed ab hominibus in ecclesia inuectum, anathema sit. Vtrum autem conferat gratiam? Respondeo, quod ex eo quod est sacramentum, confert gratiam non ponentibus obicem, & rite suscipientibus, ut determinatur in Concilio tridentino. Sessione septima, capitulo sexto, septimo, & octavo. Instituit autem Christus hoc sacramentum Matthæi. 19. quando illud commendauit, & præcepit inseparabilitate dicens, Quos Deus coniunxit, &c. Et quo, & ex traditione Apostolorum.

Aa 5 &

& magis ex traditione ecclesiæ, habemus quod matrimonium sit sacramentum.

242

QVAERITVR an liceat fidelibus plures simul habere uxores. Respondetur negative, & ita de fide tenendum est. Ut definitur in Concilio Tridentino, ubi supra Canone. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, Anathema sit.

243

QVAERITVR utrum status coniugalis sit anteponendus statui virginis vel coelibatus. Respondetur negative quod nec preferendus, nec æquandus est illis. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim definitur ubi supra Canone. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginis vel coelibatus, & non esse melius ac beatus manere in virginitate aut coelibatu.

liba

libatu quam iungi matrimonio Anathema sit.

QVAERITVR utrum matrimonium contractum per procuratores sit sacramentum? Respondet Caietanus, quod non. Quia nullum sacramentum potest confici per procuratores. Item quia receptio gratiæ est actus personalis, & non potest dari uni pro altero: sed in quolibet sacramentum nouæ legis confertur gratia. ergo. Dicimus tamen, quod licet talis contractus non sit sacramentum, est tamen verum matrimonium. Et ita factum fuit Genes. 24. per Eliezer seruum Habraham & patrem Rebeckæ. Dicit Caiet. quod facilius posset papa dispensare in hoc matrimonio quam in eo quod est sacramentum contractum scilicet inter presentes, & per verba de presenti.

244

Matrimonium per procuratores contractum est sacramentum.

SED cum in omni sacramento inueniatur materia & forma, quæritur quæ sit materia, & quæ forma huius sacra

245

Matrimonij materia & forma.

sacramenti? Palud. 4. dist. 29. ait, quod coniuges se habent vt materia, & verba vt forma Capreol. distinct. 26. dicit hoc esse probabile. Melius tamen dicitur cum S. Thom. quod verba vnius coniugis sunt materia, & verba alterius sunt forma puta verba quæ primo profertur sunt materia, & quæ profertur ultimo sunt forma, quia perficiunt sacramentum. Ita ait S. Thom. 4. d. 26. q. 2. art. 1. 2. & 4. dist. 1. q. 1. art. 1. quæstioncula. 5. 2. Et ita tenendum est sine dubio.

122
Matrimonium est obligatio mutua inter virum & uxorem.

QVÆRITVR cum in matrimonio inueniantur, quatuor, scilicet, consensus contractus, mutua obligatio seu vinculum, & copula carnalis, quod horum sit matrimonium? Respō deo primo, quod non est copula carnalis nam inter Mariā & Ioseph fuit verum matrimonium siue tali copula. Secundo dico, quod nec consensus est matrimonium. Patet, quia matrimonium semper durat, consensus vero

non

non semper durat. Et si dicas, quod durat virtualiter, dico quod hoc nihil est quia aliquando poenitent ambo, & dolent de matrimonio. Tertio dico, quod nec ipse contractus est matrimonium. Quia contractus non est nisi expressio consensus sed consensus non est matrimonium, ergo nec expressio illius. Itē quia matrimonium semper durat, estque inseparabile, contractus vero finitur. Restat igitur quod matrimonium est vinculum & obligatio illa mutua inter virum & foeminam. Patet, quia matrimonium nihil aliud sonat, quam organum quoddam & instrumentum ordinatum ad procreandos liberos: sed vinculum istud quod ponimus ad copulam carnalem inter virum & uxorem, requiritur, & est necessarium, & sufficiens ad procreationem liberorū ac eorundem instructionem, ergo illud est matrimonium. istam mutua obligationem ponit Paulus. 1. Corinthi. 7. Mulier potestatem sui corporis

non

non habet, sed vir, similiter & vir potestatem sui corporis non habet. sed mulier, &c.

247
Consen-
sus in ma-
trimonio
recessa-
rius.

QVAERITVR de causa huius vinculi, vtrum ad hoc vinculum causandū requiratur & sufficiat consensus? Respond. quod consensus requiritur & est omnino necessarius & sufficiens causa matrimonij, & in hoc omnes doctores conueniunt. Sed dices, nemo erit certus de matrimonio, quia nemo potest esse certus de consensu alterius coniugis. Respond. quod non requiritur, quod habeamus certitudinem euidentiæ, aut fidei de consensu alterius, sed sufficit certitudo moralis ad securitatem conscientiarum.

248
Dubitāt
de cōsen-
su coniu-
gii quid
facturus.

SED quid si vnus coniugum habeat certas coniecturas, quod alter coniux non consensit, vt quando quis contraxit cum puella quæ omnino respuebat tale coniugium, tamē victa fuit a parentibus, an talis possit exigere & reddere debitum? Scotus, 3. dist. 4. & alij doctores

res dicunt, quod quando non constat quod fuit timor cadens in virum constantem, & quod ex tali metu consentit, si illa dixit, quod accipiebat eum in virum, deponenda est conscientia, & licitum est reddere & exigere debitum, & non est dubium de hoc. Si autem non possit conscientiam deponere, quia vidit maximam resistantiam puellæ, & modo dicit se non consensisse, dico, quod hac conscientia durante, nec potest petere, nec reddere. Imo dico, quod in tali casu esto illa petat, non potest vir reddere debitum nec peccat per hoc, sed debet ille dicere, quod consentiat modo. Et si consentit bene quidem. Si autem dicat quod nec tunc vult consentire, non potest exigere, nec reddere: non est dubium. Si autem sit dubium pro vtraque parte deponat conscientiam, & petat & reddat. Quod si non potuerit conscientiam deponere non poterit petere, nec reddat debitum. Si vero habuerit formidinem

dinem, quod illa non consensit, dico, quod sufficiet probabilitas pro altera parte, & agat contra illam formidine. Et sit in tali casu dicat, quod non consentit, non credat ei. nam si crediderit, non poterit ad eam accedere. Et si illa petierit debitum, faciat eam prius consentire, & postea reddat.

294

Cōiugū altero dicente se non consensisse ran alter liber maneat.

QV A E R I T V R quid faciendū quando aliquis contraxerit cum aliqua secrete, & postea ille negat matrimonium & cōtrahit publice cum alia, an illa prius relicta possit contrahere cum alio? Respondeo, quod si illa habeat apparentias, quod ille non consentit secum in matrimonio. ut puta quia erat magna inæqualitas inter illos, quia ille erat nobilis, & ipsa filia agricolæ, & ipse iurat se non consensisse cum ea, tunc apparentia sufficiens est, quod non consentit, & sic illa poterit transire ad matrimonium aliud. Si tamen illa non potest omnino credere nisi, quod consentit, dico

quod cum illa conscientia non potest accedere ad aliud matrimonium.

QV A E R I T V R an requiratur quod consensus interior exprimat exterior ad hoc ut fiat matrimonium? Respondeo secundum omnes, quod sic. Patet apud Sanct. Thom. 4. distinct. 27. quæst. 2. Et Palude ibi. quæst. 2. articulo. 2. & Durandus ibi. quæst. 1. & Scotus. quæst. unica. Et glossa. capitul. tue fraternitates. extra de sponsalibus. Matrimonium enim est sacramentum, ac in sacramento oportet quod interueniat aliquod signum sensibile. Et in capitulo cum apud. de sponsalibus. dicitur quod requiritur expressio exterior. non solum ad hoc quod cognoscatur sed etiam ad hoc ut sit matrimonium. Item probatur, quia nunquam homines se contraxisse putant donec preferantur verba quantumcumque cognoscant inuicem consensus interiores. Sufficiunt autem signa experimentia hunc consensum & illa vocantur in propo-

290

Consensus interior matrimonij debet exprimitur.

sito verba. Et etiam si pater loco puellae dicat, quod sic illa prae verecundia tacente, hoc sufficit non est dubium. Si vero alius a patre exprimeret consensum puellae, ipsa tacente & consentiente, sufficit in foro conscientiae. Sed forte in foro contentioso damnaretur & non admitteretur.

355
 Consensus & verba de futuro non sufficiunt ad matrimonium.

SED utrum ad matrimonium sufficiat consensus & verba de futuro. Respond. quod non sed requiritur, quod consensus & verba sint de presenti. Ut expresse habetur in cap. tu & fraternitati. desponsalibus. Accipio te in meam in crastinum & deinceps, non est matrimonium. Si autem dixerit aliqua verba ambigua, quae possunt habere duplicem sensum, standum est in foro conscientiae intentioni cum qua illa protulit, an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est contrae turis.

QVAERITVR de illo qui contra-

xit

xit cum aliqua proferens exterius verba & interius non habens consensum an sit matrimonium? Respondeo. quod non. Quia deficit consensus interior. Ideo caueant sibi fatuae puellae. Sed utrum saltem talis teneatur eam ducere in uxorem. Scotus. 4. dist. 30. q. 1. dicit omnino quod sic, quia fecit illi iniuriam in illo contractu exteriori non consentiendo. Idem dicit Adrianus, & Paulus. Ideo ne putent isti nequam homines impune se hac scelera patiari. S. Tho. d. 24. q. 1. art. 2. quaestio. 4. dicit, quod in foro conscientiae non impune agit qui sic deludit puellam non tamen dicit, quod teneatur eam ducere. Nec qui dicunt, quod teneatur eam ducere sufficenter probant. Timeo tamen, quod est sicut illi dicunt, & est verisimile, & vellem esse verum.

QVAERITVR utrum qui contraxit matrimonium, possit ad religionem transire? Respondeo, quod postquam matrimonium est consummatum, non potest

Verba proferens consensus sine consensu interiori, ut recontrahit

25
 Matrimonium contrahens de presen-

riateco-
pula po-
teft reli-
gionem
ingredi.

Postma-
trimoniū
cōsumma-
tum quis
possit re-
ligionem
ingredi.

Et ita tenent omnes doctores. Et est de
terminatio ecclesiæ. Probat. S. Thom.
quia nullus potest dare alienum, sed
consummato matrimonio neuter con-
iugum est sui iuris, iuxta illud Pauli,
vir sui corporis potestatem non habet
sed vxor, ergo. Et de hoc sunt multa iu-
ra in titulo de conuersione conjugato-
rum. Sed ab hac regula generali sunt
exceptiones. Prima quando vnus con-
iugum commisit adulterium alter po-
teft transire ad religionem libere vha-
betur expresse capit. Agathos. e 27. q. 2.
Secunda exceptio est, si vterque con-
iugum voluerit profiteri religionem,
tunc licebit ambobus ingredi eam. Et
tamen notandum, quod de licentia
vnius coniugis alter potest transire ad
religionem, dum modo ille, qui dat li-
centiam ingrediatur etiam religio-
nem, vel sit in atate senili, in qua non
sit ei periculum incontinentiæ. Nam
si tale periculum ei immineret, illa li-
centia nihil valeret. & professio alte-

rius

rius nulla esset. Si autem sit in atate tā
senili, quod iudicio pralatorum nō sit
ei periculū de castitate, tunc potest da-
re licentiam, etiam si alter coniux ma-
neat in seculo. De istis sunt multa loca
in iure, videatis vos illa. Dicit etiā Pa-
lud. 4. dist. 27. qu. est. 3. quod quotiescum-
que licet viro transire ad religionem,
licet etiam ei trāfire ad sacros ordines
in seculo. In nullo doctore hoc inueni,
& credo, quod dicit verum quia tunc
nullum est impedimentum. Vnde si
vxor commisit adulterium, maritus po-
teft promoueri ad sacros ordines, etiā
si non intret in religionem. Et idem di-
cendum est si vxor sit extra periculum
incontinentiæ, & dederit viro licen-
tiam.

QVÆRITVR verum post ma-
trimonium ratum non consummatum
liceat intrare religionem? Respon-
deo ex sententia omnium, & ex con-
suetudine & determinatione ecclesiæ,
quod sic, e iam altero coniuge re li-

Bb 3

man-

245

Post ma-
trimoniū
ratū & nō
cōsumma-
tū alteri
religiōe

profite-
te alter-
potest trá-
fir ad se-
cundis
nuptias.

manente. Hoc habetur in c. verum. & in
c. ex publico. de conuersione coniuga-
torum. Et facta professione alter cōiux
qui remanet in seculo, potest tráfire ad
secundas nuptias. Hieronym. dicit (&
habetur in c. scribi. 37. q. 2. de Macario,
quod post apparatus nuptiarum tran-
sijt ad eremum. Et in prologo euange-
lij Ioannis dicit, quod Christus assum-
psit Ioannem a nuptijs. Idē dicitur de
beato Alexio filio Euphemiani.

255
Sponso vi-
matrimo-
nium con-
summan-
te an spon-
sa possit in-
gredi eli-
gionem.

QUÆRITVR si sponfus vi con-
summauit matrimonium, an possit illa
transire ad religionem eo inuito? Vide-
tur quod non, quia iam matrimonium
est consummatum. In contrarium est,
quia ille fecit iniuriam ergo videtur,
quod talis iniuria debeat reparari, & cū
ipsa ante iniuriam possit ingredi, pote-
rit etiam post acceptam contumeliam
De hoc nihil vidi in iure determinatū.
Ideo probabilis est vtraque pars. Et ita
puta. Durand. licet ei magis probabile
videatur quod non potest ingredi reli-
gio-

gionem, quia iam est ibi vinculum car-
nale, & non tantum spirituale. Et licet
vir malefecerit, non tamen debet hac
pœna puniri. Caueret ipsa sibi, vel in-
traret antea religionem. Palude. repu-
tat magis probabile, quod possit tran-
sire. Vtraque opinio debetur mihi pro-
babilis. Tamen hoc est vnum certum,
quod licet illa intret religionem, matri-
monium non dirimetur, nec ille pote-
rit transire ad secundas nuptias ipsa vi-
uente, quicquid dicat Durandus.

QUOD diximus supra, scilicet,
quod ante consummationem matri-
monij licet ingredi religionem, intel-
ligendum est de religione in qua sit vo-
tum soleune. Vnde (a las beatas,) que
vocantur terceras, quas puto solum fa-
cere votum simplex, non poterit tran-
sire. Quia ob tale votum non potest di-
rimi matrimonium, ac proinde, (ni
ca'ase el que quedaua en el siglo.)
Immo si illæ beatæ nubent, licet
peccarent, tenerent matrimonium,

256
Ante con-
summa-
tionem
matrimo-
nij, licet in-
trare reli-
gionem qua
sit votum
soleune.

De Sponsalibus.

257
Sponsalia
quædicantur.

SPONSALIA sunt promissio futurarum nuptiarum quæ iam Hispania fere non fiunt (sino desposorios de presente.) Sunt igitur sponsalia, mutua promissio futurarum nuptiarum. Nec sufficeret dicere. ego propono te habere in uxorem, nolo tamen me obligare. Talia non sunt sponsalia, ut male putat Palude quarta distinctio. 27. Sed requiritur stipulatio, & obligatio. Fiunt autem dupliciter, ut ait Sanctus Thom. 4. distinctio. 27. quæst. 2. artic. 1. Vno modo sine conditione quacunque, & talia statim sunt sponsalia. Alio modo fiunt cum conditione, ut si dicam, ducam te si dederis mihi mille auros, vel si pater tuus consenserit. Nos simul tractabimus de conditionibus appositis sponsalibus, & de appositis matrimonio.

QVÆRITVR utrum si spon-

sa.

salia contrahantur inter personas illegitimas, animo contrahendi, sub hac conditione, si Papa dispensauerit an adueniente conditione sint vera sponsalia? & si fuerunt verba de presenti, an sit matrimonium conditione adueniente? Et augeatur dubiū, ponamus, quod isti postquam venit dispensatio, habeant eam ratam. In Flandria fuit mihi magna controuersia cum aliquibus iuristis super isto casu. Sed respondeo, quod non est matrimoniū & oppositum est error intolerabilis. Ratio est, quia ante dispensationē hæc non erat uxor istius igitur nec post. Quia Papa non potest dare uxorem, sed solum dat facultatē ducendæ illam. Et si talis transfret ad secundas nuptias, non compelleretur sumere primam consanguineam. Alegabant mihi multa capita iuris, sed nihil omnino faciebant. secundo dico quod talis contractus non solum non est matrimonium, sed nec est sponsalia vllomodo etiam adueniente dispensatione.

Bb 5

ne

Sponsalia
& matrimonium
cum conditione
adueniente
conditione
non sunt
per hoc
sponsalia,
aut matrimonium.

ne, sed quicquid factum est, totum est irritum, & contractus est nullus. Est lex inter stipulantem ff. de verb. oblig. §. sacra rem, ubi est casus, quod si fiat stipulatio de sacra re, vel de re de qua non est commercium de qua non poterat fieri sine cōsensu principis, stipulatio est nulla, & nō redit obligatio adueniente consensu principis.

A deo est reprobatus ille contractus ut sit super eo excommunicatio. Sic igitur dico in proposito quod predictus contractus est nullus etiam si iurare, & peccarem iurando, quia est contra bonos mores. Sed quid si persone legitime contrahant sub conditione honesta ut si pater tuus consenserit, utrum adueniente conditione sit matrimonium? Panormitan. & Canonista dicunt quod sic. & Palud. videtur eos sequi. Sed Adrianus, & communis sententia doctorum dicunt quod non, sed solum sunt sponsalia. Tho. 4. distin. 27. dicit quod si conditio sit

sit de futuro, etiam si verba sint de presenti, idem est iudicium sicut de cōsensu de futuro, qui exprimitur per verba de futuro, ac pro inde adueniente conditione manēt sponsalia. Et dato quod errore putans talem contractum esse matrimonium consummet illud, non est adhuc matrimonium, quia ex errore processit. Itaq; regula generalis est, si in isto instanti non est matrimonium quicquid postea superueniat, non erit matrimonium, nisi de nouo & de presenti iterum fiat.

QVAERITVR an si quis apponat conditionem impossibilem, scilicet, contraho tecum si digito tetigeris cœlum aut si deditis mihi regnum, an sit matrimonium? Respondeo quod est determinatio in capit. finali, de conditionibus appositis, ubi Papa in fauorem matrimonij, dicit, quod si apponatur in eo conditio turpis vel impossibile, habeatur pro non adiecta. Et si abique illa con-

ditio-

Conditio
impossi-
bilis, vel
turpis in
matrimo-
nio habe-
tur pro
non adie-
cta.

ditione erat matrimonium, etiam erit matrimonium ea apposita. Adrianus dicit, quod vel illa conditio apponitur serio vel ioco. Si primum, dicit quod ibi est verus consensus, ac proinde matrimonium. Si secundum dicit quod non est matrimonium, quia non habuit consensus. Si denique non habuit consensus interiore, quicquid apponatur non erit matrimonium. Si vero habuit consensus, erit matrimonium, esto apponat conditionem impossibilem. De hac conditione impossibili S. Thomas nihil dicit.

260
 Condicio
 nesia ma-
 trimonio
 apposita
 varie.

De alijs conditionibus dicit S. Thomas quod vel conditio est de presenti, vel de futuro. Si primum vel est contraria bonis matrimonij, ut contraho tecum si fueris sterilis, & tunc non tenet matrimonium, siue sit turpis conditio, siue non. Vel non est contraria bonis matrimonij, & sic siue sit honesta, siue non tenet matrimonium stante conditione. Videtur loqui S. Thomas contra illos

ca.

capit. sed loquimur in foro conscientie. Vel conditio est de futuro & tunc si sit necessaria, ut contraho tecum si sol oriatur cras, est matrimonium. Quia iam habetur talis conditio pro apposita saltem in suis causis, & sic presumitur de presenti. Sed hoc non obstante: si intentio contrahendi est pro crastina die, solum sunt sponsalia de futuro. In foro tamen contentioso presumitur de presenti. Si autem sit conditio contingens, secundum S. Thomam posita conditione est matrimonium, & non apposita non erit matrimonium, & hoc siue conditio sit honesta siue non. At secundum iura, si sit conditio turpis, habetur pro non adiecta, ut si dicat, contraho tecum si occideris inimicum meum & est matrimonium verum. Et hæc de his.

De

De Bigamis.

IGAMUS dicitur qui bis

duxit uxorem, de quo quaeritur an sit irregularis ad sacros ordines suscipiendos.

Respond. quod duplex est bigamia. Quaedam proprie dicta, de eo qui bis duxit uxorem, & de hac loquitur Paulus, Titu. i. Oportet episcopum sine crimine esse unius uxoris virum. Alia est bigamia interpretatiua & impropria, quæ habet idem impedimentum ac prima, vt si quis duxit viduam. Nam vna ratio quare bigamus expellitur ab ordinibus, est propter significationem quia tale matrimonium non significat coniunctionem Christi, & ecclie. Quia Christus non habuit nisi unicam uxorem, unicam ecclesiam eamque virginem & incontaminatam. Alia est etiam bigamia similitudinaria quando quis habens vnã uxorem viuam contrahit cõtra alia. Item est bigamus qui per votum

261
Bigamus quis dicitur & omnis bigamus est irregularis

suu

simplex castitatis, duxit uxorem. Et qui post susceptos ordines cõtraxit. Omnes isti sunt irregulares, & repelluntur ab ordinibus suscipiendis. Omnes tamen iste irregularitates sũt de iurepositiuo.

QVAERITVR vtrum irregularitas bigamiae tollatur per baptismum? Fuit quaestio inter Hieronymum & Augustinum, Hieronymo dicente, quod tollebatur, quia manet noua creatura. Augustino vero dicente quod nõ quia baptismus solum tollit peccata, non alia vincula sicut nec tollit matrimoniũ. Hæc autem opinio Augustini allegatur a Gratiano cap. acutius. 26. distin. & omnes canonistæ tenent cum eo, & S. Thom. Maio. vero tenet cum Hieronymo. Sed tenendum est cum Augustino. Quia signum est, quod postquã quis bis cõtraxit quod cõtinebit. Et etiã quia esset in illo matrimonio imperfecta significatio coniunctionis Christi & ecclie. At vtrũ possit ecclesia dispensare cõ bigamo. Dico q̄ sic, sed nõ in magna

262
Irregularitas bigamiae non tollitur per baptismum.

gna

gna causa propter verba apostoli.

[263]

Copula
carnalis
superue
niens spo
salibus an
efficiat
matrimo
nium.

QUÆRITVR utrum copula
carnalis superueniens sponsalibus de
futuro, efficiat matrimonium? Sanct.
Thom distinguat in foro conscientie
si non est consensus, non est matrimo
nium. In foro autem contentioso, quia
non est aliquod signum, quod magis
exprimat consensum quam copula, no
dicabitur matrimonium, ut habetur
in capitulis is qui. Et in capitulo ultimo de spon
salibus. Sed quid, si per ignorantiam
credebat, quod per sponsa alia erat iam
uxor sua, & isto animo accessit ad illam
& consummauit matrimonium alias
non consummaturus, an sit matrimo
nium? Dico quod non. Et est expressa
sententia S. Tho. nihil enim consensui
tam contrarium ac error. Item ante
hoc non erat matrimonium & non sunt
apposita requisita ad matrimonium
ergo.

[264]

Postea

QUÆRITVR si iste talis accessit
ad sponsam post sponsalia de futu
ro,

to, non consummandi matrimonij gra
tia, sed animo libidinoso, si postea con
trahat cum alia, an hoc secundum sit
verum matrimonium? Respondeo, quod
sic. Quia primum non fuit matrimo
nium, quauis Papa illegitimauerit se
cundum in .c. is qui de sponsa. sed hoc
fecit Papa quia presumpsit, quod pri
mum fuit verum matrimonium. Sed
quid ille faciet, quia compelletur ab ec
clesia manere cum prima? Et generali
ter dubitatur quid faciet ille qui contra
xit primo cum aliqua secrete, & consum
mauit matrimonium nemine sciente,
& postea secundo contrahit cum alia
publice, si compellatur ab ecclesia ex
communicationibus ad manendum
cum secunda quid faciet cum illa non
sit vere uxor? Respon. quod si ille potest
contrahere matrimonium cum illa cum
qua cogitur manere, debet contrahe
re. Si vero non potest ut in casu presen
ti malum remedium habet. Non enim
habet aliud remedium nisi, quod ferat pa

cessumli
bidino
sum ad
sponsa in
de futuro
cum alia con
trahens de
presenti
vere con
trahit.

Cc

tien

tienter, nec apud Deum erit excommunicatus. Debet tamen vitare scandalum & abire in aliam regionem ubi poterit audire missam, & communicare manendo cum prima vxore.

266

Post sponsalia de futuro libidinosè corruptè sponsam tenetur eam ducere. Virgineam vitroneam corruptè non tenetur eam dotare.

SED mouet S. Thom. dubium in 4. dist. 28. ar. 2. 4. de eo qui post sponsalia de futuro accessit ad virginem animo libidinoso, an talis teneatur eam ducere quia stuprauit virginem? Et doctor sanctus concedit, quod tenetur eam ducere postquam promisit, & si non potest eam ducere, debet eam dotare. Et addit, quod hoc est verum quando decipit eam, quod quidem est maxime notandum. Nam qui vitroneam virginem corrumpit, non tenetur eam dotare, quauis enim promiserit ei se ducturum eam in vxorem aliquando ipsa tamen bene intellexit quod non debebat facere, quia erat magna inaequalitas inter eos, &c.

SEQUITUR DE MATRIMONIO CLANDESTINO.

VAERITVR an matrimonium clandestinum sit verum matrimonium. Respondetur, quod talia matrimonia rata erant & vera quandiu ecclesia ea irrita non fecerat. Verum cum sancta Synodus Tridentina animaduertit prohibitiones de non sic contrahendo (propter hominum in obedientiam) iam non prodesse, & graua peccata perpenderet quæ ex eisdem clandestinis coniugijs ortum habebant, præsertim vero eorum qui in statu damnationis permanerent, dum priore vxore cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam cūtrahunt & cum ea in perpetuo adulterio viuunt. Cui malo cum ab ecclesia (quæ de occultis non iudicat) succurri nō possit, nisi efficacius aliud remediū adhibeatur. Id circo sacri Lateranensis concilij sub Innocentio. 3. celebrati ve

266

Sequitur

Cc 2 si-

stigijs in harendo præcepit vt in poste-
rum antequam matrimonium contra-
hatur, ter a proprio contrahe-
tium parrocho, tribus continuis diebus festiuis
in ecclesia, inter missarum solennia pu-
blice denuntietur inter quos matrimo-
nium sit cōtrahendum. Quibus denun-
tiationibus factis si nullum legitimum
opponatur impedimētum, ad celebra-
tionē matrimonij in facie ecclesiæ pro-
cedatur, vbi parochus viro & muliere
interrogatis, & eorum mutuo consensu
intellecto, vel dicat. Ego vos in matri-
monio cōiūgo in nomine patris & filij
& Spiritus sancti, vel alijs vtatur verbis
iuxta receptum vniuscuiusq; provincia-
ritū, Quod si aliquando probabilis fue-
rit suspicio matrimonium maliciose im-
pediri posse si tot præcesserint de nū-
tiationes, tunc vel vna tamē denūtiatio fiat
vel saltē parochus & duobus vel tribus
testibus presentibus matrimonium cele-
bretur. De inde ante illius consumma-
tionem denūciationes in ecclesia fiant.

vt si aliqua subsunt impedimenta, faci-
lius detegantur, nisi ordinarius ipse ex-
pedire iudicauerit, vt prædicte de nun-
tiationis remittatur. Quod illius prudē-
tiæ & iudicio, sanct. Synodus relinquit.

Qui aliter quā presente parochus vel
alio, sacerdote de ipsis parochi seu or-
dinarij licētia & duobus vel tribus testi-
bus matrimonium cōtrahere attētabunt
eo scētā Synodus ad sic contrahendū in-
habiles reddit. Et huiusmodi cōtractus
irritos & nullos esse decernit prout eos
presenti decreto irritos facit & annullat.
Insuper parochū vel alium sacerdotē
quia cū minori testiū numero, & testes
quia sine parochus vel sacerdote huiusmo-
di cōtractui interfuerint, nec non ipsos
cōtrahētes, grauius arbitrio ordinarij
punire præcipit, &c. Hęc omnia fere ad
verbū sumptimus ex prædicto conciliū
Trid. Sess. 24. in decreto de reformatio-
ne matrimonij. c. 1. Vbi circa finē ordi-
nat, vt parochus habeat librū, in quo cō-
iugū & testiū nomina, diemq; & locū

contracti matrimonij describat, quem diligenter apud se custodiāt.

297 **QV A E R I T V R** an sit peccatum mortale post matrimonium publicum de presenti accedere ad sponsam ante solennitatem nuptiarum quod etiam vocatur matrimonium. Videtur quod sic quia in c. nostrates. 30. q. 5. est prohibitum. Et etiam quia videtur, quod sit quidam contemptus ecclesie. In contrarium est, quia talis videtur re sua. Caieta facit de hoc questionem, & dicit, quod non est peccatum. Patet. quia in lege naturæ non erat peccatum, & in iure non est prohibitum tãquam mortale. Nam in illo ca. nostrates. dicitur quod non seruare illas conditionis non esset mortale & est iã vsus in multis partibus, ergo non est peccatum. Idem tenet Syluester verbo, debitum conjugale. § 9. & allegat Innocenti. Antonium, & Hostien. in capit. 1. de sponsalibus. Imo addit, quod si timetur aliquod periculum. vel si differuntur relationes

Accedens ad sponsam ante benedictionem ecclesie non peccat mortaliter.

consulendum esset eis consummare matrimonium. Et quod hoc sit etiã de mente S. Tho. patet. quia 4. d. 28. ar. 23. dicit, quod si sponsus per verba de futuro, petat debitum a sponsa, si illa credit, & ipse accedat cum affectu maritali, non peccat reddens debitum ergo multo minus si sponsus per verba de presenti petat. Sic igitur dicendum est, quod nõ est peccatum mortale, imo aliquando non erit nec veniale. Notanda sunt tamen verba concilii. Trid. sessi. 24. de reformatione matrimonij. ca. 1. ubi sic dicitur. Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadẽ domo non cohabitent, statuitque benedictionem a proprio parrocho fieri, neq; an quoquã nisi ab ipso parrocho vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij sacerdoti concedi posse, &c.

QV A E R I T V R, ytrum cõsensus coactus sufficiat ad matrimoniũ. V. g.

Cc 4 depre

283
Cõsensus
coactus

an suffi-
ciat ad ma-
trimoni-
um.

deprehensus est iuuenis cum puella & cogitur a parentibus puellæ contrahere cum ea, vel mortem subire, & ille ex metu consentit interius (nam si non consentiret interius, non est dubium quia non sit matrimonium, etiam si sine metu proferat verba) an sit matrimonium? S. Tho. 4. d. 29. art. 2. & omnes doct. ponunt dist. de duplici metu. Quidam est metus cadens in virum constantem, alius cadens in inconstantem, Constantis autem vir ab inconstanti hoc distat, quod constans nunquam inducitur aliquod timore ad perdendum famam ut saluet omnes res suas, quia plus valet fama quam res. At inconstans potius vult perdere famam quam diuitias, & vult incurrere maius malum ut reuideret minus malum. Item vir constans non moneretur a paruo timore, sed a magno, ut a timore mortis, captiuitatis, seruitutis, & non a timore perdendi centum aureos. Inconstans vero vir opposito modo mouetur a par-

uo timore. Hoc supposito, est conclusio Consensus coactus timore cadente in virum constantem, impedit matrimonium consensus vero coactus extimore non cadente in virum constantem, non impedit matrimonium. Patet capit. cum locum. Et capit. veniens Et capit. consultationi. de sponsal. Et expresse in lege metu. ff. qui metus causa. Et capit. significauit. de eo qui duxit in matrimonium quam polluerat per adulterium. Scot. & etiam Sanct. Tho. videtur dicere, quod hoc est de iure naturali & diuino. Quia in hoc sacramento requiritur maxima libertas, & metus in emptione & venditione & alijs contractibus impedit contractus, ergo & etiam hunc. Et Genesis. 2. propter hanc relinquet homo patrem & matrem & adhaerebit uxori suæ, ipse adhaerebit sua voluntate motus, & non ab alio. Idem tenet Gabriel. Palude dicit, quod hoc est ex institutione ecclesiæ solum, quæ potest dirimere

matrimonia in quantum sunt contra-
ctus quidam, quæ tamen seclusa insti-
tutione ecclesiæ essent vera matrimo-
nia. Hoc dicit. 4. distincti. 28. quæsti. 1.
artic. 3. idem tenet Maioris. 4. distin. 20
quæsti. 2. Vtrunque est probabile. Vo-
catur autem metus cadens in virum cõ-
stantem, metus mortis, cruciatus, vt di-
citur in cap. cum dilectus, de his quæ
vi metusue causa sunt. Metus stupri in
muliere, si quis vellet eam opprimere
vt contraheret, & ipsa hoc timens con-
trahit, nullum est matrimonium. Me-
tus vinculorum, & seruitutis. De serui-
tute habetur in lege. isti quidem. ff. qui
metus causa. Et instit. titu. eod. §. 1. 2. &
3. De vinculis habetur in l. nec timo-
rem. ff. eod. titulo. Et etiam metus eo-
rum malorum quæ istis æquiparantur.
Sed queritur, si quis contraxit metu
cadente in virum constantem, & postea
ea contummauit copulam, an sit ma-
trimonium? Dico, quod si consen-
sit voluntarie, est matrimonium. Si

veto

vero non consentit, non est matrimo-
nium.

QVAERIT VR an parentes pos-
sint cogere filios suos ad matrimoniũ
non expectato eorum consensu? Res-
pond. quod non. Quia matrimonium
est actio personalis & requirit propriũ
consensum. Possunt tamen parentes
ante legitimã ætatem filiorum pacisci
pro eis, & si illi quando venerunt ad le-
gitimam ætatem non contradixerint,
sponsalia reputantur: quia patres sunt
procuratores eorum. Sed vtrum filij te-
neantur obedire parentibus in matri-
monio, accipiendo quos parentes man-
dauerint, vel an peccent mortaliter cõ-
trahentes sine consensu parentũ? Res-
pond. quod liberi contrahentes sine cõ-
sensu parẽtum (imo etiam ipsis inuitis)
non peccant mortaliter secluso scanda-
lo. Quia licet teneantur eis obedire, nõ
tamen in matrimonio in quo vno sunt
dñi sui. Et si aliquæ leges dicant contra-
riũ, (comola ley de Toro q̄ mãda, & ta-

les

Perentes
non pos-
sunt coge-
re filios
ad matri-
monium.

les exheredentur. Dico, quod leges ci-
uiles non habent vim circa matrimo-
nia nisi sint acceptatae in iure canoni-
co haec autem non est acceptata, imo
nec in foro contentioso iudicatur secu-
dum eam. non est dubium. Vide de
hoc Couarruias. 2. parte desponsa. ca.
pit. 3. §. 8.

270
Error per
sonae qua
do impe-
diat ma-
trimoniū

QV A E R I T V R utrum error per
sonae impediatur matrimonium? Respō.
Magist. 4. d. 30. & omnes dicunt. quod
sic. Error personae ut in Iacob. Error
conditionis personae, ut si puto me con-
trahere cum libera & contraho cum
ancilla, non tenet matrimonium. Er-
ror personae impedit de iure naturali,
quia tollit consensum. Iacob enim nō
conferat in Liam. Error conditionis
impedit iure positivo, ut patet in cap.
proposuit, de coniugio seruorum. Fa-
ctum est autem hoc ab ecclesia ratio-
nabiliter. Quia contrahens cum ser-
ua, manet quodammodo seruus, & fi-
lij manent serui, nō est autem æquum
quod

quod quispiam sine culpa sua punia-
tur tam graui poena. Alij errores quali-
tatis, & fortunae non impediunt matri-
monium. ut si putem eam pulchram &
est deformis, diuitem & est pauper, sa-
nā & est agra bonam, & est mala, &c.
Si vero seruus putet se contrahere cum
libera, et si illa sit ancilla, tenet matri-
monium. ut dicit Sanct. Thomas in
additionibus quaestio. 52. articul. 1. ad
primum.

QV A E R I T V R an vſus matri-
monij propter ſolam delectationē ſit
peccatum? Reſpōdeo ſecundū omnes
quod ſic. Quia omnis actus qui non ha-
bet bonum obiectum eſt malus ſed ta-
lis actus non habet bonum obiectum
(nam delectatio cum ſit quoddam na-
turale, nullum obiectum bonum dicit)
ergo ille actus non eſt bonus, & ſic ſal-
tē erit otioſus & per conſequens venia-
le, cum ſecundum S Thom. non detur
actus indifferens in indiuiduo. Item ta-
lis actus eſt abuſus matrimonij, ergo
eſt

271

Matri-
monij v-
ſus pro-
pter de-
lectatio-
nem eſt
peccatum
veniale.

est peccatum. Antecedens patet, quia matrimonium non fuit institutum ad illud sed ad generandam prolem. Idem est de eo qui comedit propter solam delectationem, quia comestionis finis non ille, sed sustentatio.

272
Vfus ma-
trimonij
ad vitan-
dam ten-
tationem
an sit pec-
catum.

Q V A E R I T V R vtrū vsus ma-
trimonij propter vitandam tentationem
carnis in seipso, sit peccatum? S. Thom.
4. dist. 31. quaestione. 2. articul. 2. dicit,
quod est veniale. Quia non fuit ad hoc
institutum, sed ad bonum fidei puta ad
reddendum debitum vel ob prolem
generandam. Et haec est opinio fere
omnium sanctorum super illud, 1. Co-
rinthio. 7. Hoc autem secundum in-
dulgentiam dico, quia indulgentia est
de peccato veniali. Sed forte intelli-
gendus est Sanct. Thom. vt ait Palud.
quando habet alia remedia ad se dan-
dam passionem, puta orationem, vel
ieiunium, &c. Si vero non sit aliud re-
medium, licitū erit accedere propter
illum finem. Idem dicendum est de il-

lo

lo qui accedit propter abundantiam fe-
minis quae impedit sanitatem, de quo
S. Th. vbi supra ad ultimum, dicit quod
est veniale. Albertus autē dicit, quod
est licitum sic accedere.

Q V A E R I T V R si an abusus vxo-
ris sit peccatum mortale? Respondet.
S. Tho. quod si sit extra vas femineum
est mortale, & non est dubium de hoc
Si autē sit intra vas, dubitant doctores
an si femina supergrediatur viro sit
mortale? Caietanus ait, quod si ex hoc
impeditur generatio est mortale. Et
ita dicunt omnes doctores. Albertus
Magnus dicit, quod post isto modo
sequi generatio. Quia matrix non so-
lum est receptiua, sed & attractiua, &
ideo credo, quod non est mortale.
Et idem putat Syluester verbo, de-
bitum coniugale. §. 4. Dicit tamen,
quod tales sunt grauiter reprehen-
dendi.

173
Abusus
vxoris pe-
catū est.

Q V A E R I T V R an oscula, am-
plexus, & tactus inter virum & uxorem
sunt

274

Oscu-

& factus
coniuga-
torum nō
sunt pec-
cata mor-
talia.

sint peccatum? Respond. secundum Ca-
iera & Syluestrum, & omnes alios be-
ne sentientes, quod omnes praedicti
actus quantumcunq; videantur impu-
dici, si ultimate ordinantur ad copulam,
non sunt peccata. Et etiam si non ordi-
nentur ad congressum ipsum, non erunt
mortale, dummodo fiant sine pericu-
lo pollutionis extra vas. Si enim sum-
cum tali periculo, erunt mortale. Sin
illo autem vel erunt veniale, vel nullū
peccatum. Aduertant in hoc confesse-
res ne sint nimis solliciti in interroga-
tione horum quae inter coniuges sunt.
Nec curent, quod confiteantur de his
venialibus: melius est enim, quod ca-
sileant. Et admonendi sunt coniuges
quod non tenentur illa confiteri: nisi
quando sunt mortalia. Et instruan-
tur quando committuntur mortalia,
quando non.

275
Coniu-
gestenen-
tur.

QVAERITVR vtrum coniu-
ges teneantur reddere debitum sub
pœna peccati mortalis? Respondeo.

secun-

secundum omnes quod sic. Quia cor-
pus vxoris est viri, &c. cōtra, & ob id in-
juriam facit qui negat alteri quod suū
est. Et si quidem vir periclitetur de in-
continētia, debet vxori reddere statim
debitum, quia esset periculum in mo-
ra. Si autem non sit hoc periculum, nō
est mortale si per aliquod breue tem-
pus differant. Neuter tamen coniugum
tenetur reddere debitum cum detri-
mento salutis, vel propriae personae. Un-
de si sit maritus leprosus, o con mal de-
lubas, si est periculum iudicio medico-
rum, non tenetur reddere. Quia licet
ca. 2. de cōiugio leproso, dicatur, quod
non potest mulier sana relinquere ma-
ritum leprosum, & quod tenetur red-
dere debitum, tamen intelligendum
est quādo hoc potest fieri sine infectio-
ne ipsius vxoris.

QVAERITVR vtrū quando mu-
lier patitur menstruum, & sanguinis
fluxum, possit vir petere debitum &
illa teneatur reddere? Videtur quod

Da

non

276
Vir accē-
dens ad
vxorem
mēstrua-
tā an pec-
cet mor-
tali.

non. Quia in lege veteri erat prohibi-
tum, & Hieronymus dicit super Isaiam
44. quod si conceptio fiat tempore
menstrui, proles nascitur leprosa, ma-
culosa, & debilis, quod & approbant
naturales, ergo Sanct. Tho. 4. distinct.
32. quæst. 2. articul. 2. dicit duo. Primo
quod in lege veteri erat mortale, nam
erat præceptum in contrarium. Leui-
tici. 18. Secundo dicit, quod præcep-
tum illud partim erat ceremoniale, &
partim morale. & ideo etiam nunc obli-
gat ex ea parte qua est morale, & ex
damno quod sequitur in prole. Pro-
hæius igitur declaratione ponit Sanct.
Thom. distinctionem. Duplex est san-
guinis fluxus in mulieribus. Quidam
in naturalis & perpetuus, sicut erat illo
quem patiebatur mulier quæ tetigit
fimbriam Christi. Et si vxor talem flu-
xum patiatur, licitum est, quod reddat
& petat debitum. Quia melius est quod
sequatur foetus defectuosus, quam
quod nullus sequatur. Alius est fluxus
natura-

naturalis, qui prouenit in quolibet
mense. Et tunc non debet exigere, quia
postea manet tempus. Si autem vir ne-
sciens illud, petat debitum, respondeat
ipsa, quod non bene habet. Non tamé
debet dicere se menstruatam esse (ut
ait Sanct. Tho.) quia viri faciliter agre-
serunt illud, & concipiunt horrorem
de mulieribus, & ne hoc sequatur, de-
bent potius hoc tacere mulieres, vel
alia via se excusare: quia debet dari o-
pera ut inter eos amor crescat. Tamen
si maritus instet, illa non multum re-
pugnet, sed reddat debitum propter
periculū corruptionis in viro. Et quo-
niam non est certum, quod ex tali con-
cubitu sequatur proles infecta, vel si se-
quatur hoc erit raro ideo maritus acce-
dens ad vxorem menstruatam, vel illa
petens ab eo debitum, non peccat mor-
taliter, quicquid dicat Syluest. sed erit
peccatum veniale, ut dicit Caieta-
nus in summa, & Palude. Et ita tenen-
dum est.

277
Spōsa ante eccle-
siæ bene-
dictiones
non tene-
tur red-
dere de-
bitum spō-
sō petēti.

278
Accede-
re ad vxo-
rem in se-
sto an li-
ceat.

QV A E R I T V R an sponsa ante be-
nedictionem ecclesie teneatur redde-
re debitum marito petenti? Resp. quod
infra duos menses ante benedictionem
ecclesie. Post matrimonium de presen-
ti non tenetur reddere debitum. Quia
dantur illi ad hoc, quod si voluerit reli-
gionem ingredi, intret. Nec etiam post
illos duos menses tenetur reddere an-
te benedictionem ecclesie, sicut nec
tenetur marito petenti in ecclesia, quia
vtrumq; est prohibitum.

In magnis festiuitatibus dicunt san-
cti, quod non debent conuenire inui-
cem, quia oportet vacare diuinis. Si ta-
men de facto conueniant, licet sit ali-
qua irreuerentia, non tamen est mor-
tale, & sancti consulunt quod melius
est. Vir autem qui habuit rem cum pro-
pria uxore nocte præcedente commu-
nionem melius faciet non communi-
cando illo die, sed differat in alium
diem, & idem de uxore. Si autem com-
municen, non erit mortale, sed venia-

le pro

le propter in reuerentiam.

In loco autem sacro non licet acce-
dere ad propriam, quia pollueretur ec-
clesia. Tempore tamen belli quando
moratur in ecclesia per multum tem-
pus dicit Caiet. opusc. 16. quæstionum
qō. 14. dubio. 4. & Palud. 4. d. 32. quod
non licet vlllo modo accedere ad suam
etiam uxorem. Maior. ait, quod illo tūc
licet. Et Syluest. dicit, quod si timeatur
corruptela in viro, liceret vxori redde-
re ei debitum. Hoc est probabile & for-
te verum. Sed opinio Caietani est se-
curior.

QV A E R I T V R vtrum coniuges pos-
sint vouere continentiam. Resp. Primo,
q̄ hoc non expedit si sint in iuuentute
propter periculū. Secundo dico, q̄ si ex
mutuo consensu hoc fecerit, licitum
est, & votū tenet. Sed vtrum alter solus
possit vouere, Dico quod male faciet,
quia est iniuriam alterius. Sed quæri-
tur, an si fecerit vtrum vir, possit nihi-
lominus reddere debitum. S. Thom. in

De 3 ad

279
Accede-
re ad suā
vxorē in
ecclesia
tempore
belli. an li-
ceat.

280
Coniu-
ges an po-
sint con-
tinētiam
vouere.

additionibus ad tertiam partem. q. 11. art. 1. ad. 4. dicit. quod tunc tenetur reddere, & licitum est ei exigere, cum Paulus dicat, nolite fraudare inuicem. Et non debet vir ponere se in tali statu, quod non sit potens releuare uxorem ab onere petendi debitum. Caiet. libro 16. questionum. q. 16. dicit, quod tale votum tenet. Et vir non potest petere licet tamen & tenetur reddere, Idem dicit Palud. Sed mihi magis placet opinio S. Tom. Et ita tenendum est.

281
In matir-
monio ra-
to non cō-
summato
an possit
papa dis-
pensare.

QVAERITVR utrum papa possit dispensare in matrimonio rato non cōsummato? Communis opinio canonistarum est quod potest, & quod sic dispensati possunt transire ad secundas nuptias ex iusta & rationabili causa ad petitionem amborum coniugum. Hoc Ioannes Andreas super capit. ex publico, in suis nouellis. Et Archidiacon. in capitu. qua propter. 27. quæst. 2. Et Benedictu in capitul. ex publico. Syluester allegat pro hac opinione summam

An.

Angelicam. S. Antoninus. 3. p. tit. 1. cap. 22. videtur esse cum canonistis, & dicit se legisse bullas Martini quinti, & Eugenij. 4. in quibus dispensatum est circa hoc. Et Caiet. quod libet. 3. quæst. 13. tenet quod papa potest dispensare. Hæc opinio videtur probabilis, sed malo tenere cum opinione communis, quod papa non potest dispensare. Nam Paulus dicit. 1. Corinthio. 7. His autem qui matrimonio coniuncti sunt præcipio non ego sed dominus, uxorem a viro nō recedere. Et Math. 19. Quos Deus coniunxit homo non separet. Et cum Christus dixerit ibidem quod non licet uxorem dimittere, nisi propter fornicationem, iam inueniretur alia exceptio. scilicet dispensatio papæ. Teneamus igitur cum tota caterua theologorum, quod papa non potest dispensare in matrimonio rato. Vide Syluestrum ver. diuortium. §. 1. & 4.

QVAERITVR de impedimentis matrimonij. Sunt quidē aliqua quæ

Dd 4 impe-

282
Impedi-
menta.

matrimo-
ni. dupli-
cia quæ
dam diri-
mentia a-
lia impe-
dientia.

Impediunt matrimonium, tamē si fiat, factum tenet, vt est tempus in quo matrimonium fieri prohibetur, & tamen si fiat in diebus prohibitis, factum tenet. Alia sunt impedimenta quæ impediunt matrimonium faciendum & dirimunt factum, & hæc sunt sexdecim in his verbis contenta: Error conditio, votum, cognatio, crimē. Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis, si forte coiere nequibus. Hæc facienda vetant connubia, facta retrahunt. Agamus igitur de his omnibus.

283

Inpotētia
perpetua
dirimit
matrimo-
nium.

QVÆRITVR an si fuerit aliquis impotens ad concubitum, teneat matrimonium cum illo? Respon. quod duplex est impotentia. Quædam perpetua, & hæc tam in viro quam in foemina irritat matrimonium (vt si spado contrahat matrimonium non tenet,) vt in cap. i. de frigidis & maleficiatis. Si autem post matrimonium superueniat impedimentum, non irritat matrimonium. Nam quod semel fuit matrimo-
nium

nium, semper erit firmum. Et hoc impedimentum iure naturali irritat matrimonium, sicut iure naturali prohibetur duæ foemine contrahere inuicem. Sed quomodo cognoscetur antalis impotentia sit perpetua? Respond. quod debent esse per trienum iuncti, & dare operam rei uxortitiæ: & si, post trienium constet de impotentia alicuius, debent separari, vt habetur in cap. laudabile in illo titulo. Sed si statim possit agnosci quod sit impotentia perpetua statim debent separari. Vide Syluestrum verbo matrimonium. 8. §. vltim.

QVÆRITVR de pueris habentibus quidem usum rationis, an possint contrahere ante decimum quartum annum? Respond. quod non. Quia est determinatio ecclesiæ, quod pueri ante decimum quartum annum, & puellæ ante duodecimum non possint contrahere, vt patet in cap. puberes. & ca. continebatur. de sponsa. impuber. quod fuit determinatum propter ra-

294

Pueri ante decimum quartum annum non possunt contrahere.

Dd §. tio-

rationem Arist. dicentis, quod antellam atatem non sunt habiles ad generandum. Si tamen ante prædictam atatem contrahant quamvis non sit matrimonium, sunt sponsalia, ex iuris dispensatione, & tenentur postea contrahere, ut patet in capit. unico. de despons. impub. li. 6. Si autem parum ante legitimum atatem contrahant, & consummēt matrimonium, ut puta vir in anno 13. & femina in 11. erit verum matrimonium, ut habetur in. c. de illis. 2. de dispensatione impube. Et etiā citra iuris determinationē, patet quod sit verum matrimonium, quia illa erant sponsalia, & copula superueniens facit matrimonium. ergo. Et si sint iam habiles ad generandum, etiam si non consummaverint, erit matrimonium, matritia atatem suppleant, ut etiam ait textus. Sponsalia vero ex iuris dispositione possunt celebrari in septennio & etiam si sint prope septennium, ut tenet Sanct. Tho. 4. di. 27. & est communis

nis

nis opinio, licet Panormita. teneat contrarium.

Sequitur aliud impedimentum scilicet maleficium, quod aliquando arte demonis (de quo ait Iob quod non est potestas super terram quæ comparetur ei) inuenitur inter coniuges. Potest enim maritū reddere frigidum, & facere ne possint membrū arrigere, & impedire dicitionem feminis applicando actiua passiuis. Quamvis possit esse tantus amor inter coniuges, quod eorum calor præualeat & superet ea quæ demon apponit ut infrigidet. vnde dicit Albertus Magnus, quod ista maleficia maxime contingunt circa rusticos.

QVAERIT VR ergo, an hoc ligamen impediat matrimoniū? Resp. quod si hoc contingat post matrimonium factum non impedit; Si vero ante matrimonium, tunc si est perpetuum impedit, si autē sit temporale nō impedit: sic habetur in cap. ultim. de frigidis. Cognoscetur autē hoc maleficium si possit

sit

Maleficium & ligamen impedit matrimonium.

fit cum aliena & non cum propria. Et debent simul habitare per triennium, & si non possint convenire, tunc reputabitur maleficium perpetuum.

278

Amentia
& furia
an impe-
diat ma-
trimoniū

QV A E R I T V R an amentia seu furor impediatur matrimonium? Respō. quod amentes non possunt contrahere, & si contrahant, matrimonium non tenet. Quia ad matrimoniū requiritur consensus & usus rationis quo illi carent. Itē nemo se potest ad aliquid obligare nisi voluntarie & libere, isti autē non habent libertatem arbitrij, ergo. Ad irritandū vero matrimoniū nō sufficit quod amentia præcesserit, vel sequatur ipsum matrimoniū, sed requiritur qd sit amens tempore quo contrahit. Si autē post matrimonium contractum vir incidit in amentiam, non dirimitur matrimonium. & puto probabilissimū quod tunc non teneatur vxor reddere debitum marito petēti, quia non libere petit, nisi timeat corruptelas alias in viro, & quod querat alienas.

QV A E

QV A E R I T V R de impedimento criminis quod est incestus, an si quis cognouit aliquam, & postea contrahit cum sorore eius, teneat matrimonium. Respond. quod crimen incestus dupliciter impedit matrimonium. Vno modo propter affinitatem, quia est affinis illius, cum qua cōtrahit intra quartum gradum, & de hoc dicemus infra. Alio modo habet impedire matrimonium ex hoc, quod cognouit consanguineā eius, cum qua contrahit, & de hoc querimus vtrum tale crimen incestus impediatur matrimonium? Resp. S. Tho. in additio. q. 5. art. 4. quod si quispiam cognouit consanguineam vxoris ante matrimonium contractum, & etiam post sponsalia, debet matrimonium separari propter affinitatem quam contraxit cum sua sponsa cognoscendo consanguineā eius. At si talis incestus sequatur post matrimoniū iam contractū & consummatū non dirimit illud, sed in pœnā peccati, non potest vir petere de-

bitum

Crimē in-
cestus im-
pedit ma-
trimoniū

bitū a propria vxore, & si petat peccat mortaliter nec vxor teneretur ei reddere debitū. Si tamē vxor petat, ille tenetur reddere quia vxor non debet puniri pro peccato viri. Habentur de hoc plura capita, in titulo. Si quis cognouerit consanguineā vxoris suæ. Et. 32. q. 7. ca. si quis viduam. & c. quid dormierit, & cap. concubuiti. Verum est, quod si quis ignorans esse consanguineā vxoris suæ, accederet ad eam, quod poterit petere debitum ab vxore, quia illud non fuit peccatum incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt docto. & Palu. 4. d. 34. q. 2. art. 2. idem etiam dicendum est si mulier concubuit cum consanguineo mariti intra quartum gradum: eadem enim pœna punietur qua maritus, scilicet, quod non poterit exigere, & tenebitur reddere debitum.

QVAERITVR an causa fornicationis possit vir vxorem dimittere? Respon. q. sic. Est enim expressum in euāgelio. Mart. 19. & est secundū ius naturale

289
Fornican
tē vxorē
pōt dimit
tere mari
tus nisi in
quinque
casibus:

rale, quia oportet, quod maritus sit certus de prole sua, quod non potest certo sciri si sit a dultera vxor. Item quia matrimonium est contractus, & dant sibi inuicem fidem coniuges, ergo altero frangente, alius remanebit liber. Excipiuntur aliqui casus ab hac regula. Primus si ambo commiserint adulterium, quia iam ibi est recompensatio. Isti casus & alij sequentes sunt expressi in iure. 32. quæst. 6. per totam. Secundus si maritus propriam vxorem prostituerit pro pecunia, vel alia re. Hic ponitur in cap. discretionis, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Addit Palude, quod idem est iudicium si ipse maritus viderit, & non prohibuerit. Tertius ubi vxor putans se cum viro congregari, decepta est ignoranter, aut contraxit putans esse mortuum. Hoc habetur in capit. cum per bellicam. 34. quæstio. 1. & 2. & ibidem capit. in lecto. Quartus si fuerit vi oppressa, ut habetur in capitu. proposito. 32. q. 5.

Quid

Quintus si vir postquam reconciliatus est uxori cognouerit eam, tunc non poterit eam relinquere, vt dicitur. 23. q. 1. cap. 1. & 2. & in l. crimen. C. de adulterijs. Sextus si vxor infidelis ab eo repudiata cōtraxerit cum aliquo, & postea veniant ambo ad finem, debent iterū conuenire, extra de diuortijs cap. gaudemus. §. ultimo.

209
Vir quādo tene-
tur vxorē
adulterā
dimittere.

QV A E R I T V R an vir teneatur dimittere uxorem adulterā. R spond. quod non, sed potest cum ea manere, nisi vxor sit a deo incorrigibilis. quod ratione scandali ne maritus in peccatis eius videatur cōsentire, tunc enim tenetur ab ea separari. Hæc vero separatio ab vxore adultera, quo ad totum quidem potest fieri sine iudicio ecclesiæ, quo ad habitationem vero non. Ita tenent omnes doct. Limitat tamē Syluester. verbo. diuor. §. quod illud est verum, quando adulteriū est occultū, si enim sit notū & adultera illa cū mæcho plures dies habitauerit, tunc sine licentia

tia ecclesiæ potest ab ea separari quo ad habitationem. Patet ex cap. significasti, de diuortijs, vbi est casus expressus. Idem tenet Ioan. Andre. in capit. plerūq; de donationibus inter virum & vxor.

QV A E R I T V R an ordo impediat matrimonium. R spond. sic sed solū de iure positiuo. Vnde etiā dicit. S. Th. quod papa ex rationabili causa potest dispensare. Nec Greci sacerdotes vtentes vxoribus faciūt cōtra ius diuinum. Dico igitur, quod sacerdos, diaconus, & subdiaconus non possunt contrahere, quia est prohibitū ab ecclesiā. Si autem contrahant, matrimoniū est ipso facto nullū. Si vero post matrimoniū ratum quispiā ordinetur, nō dirimitur matrimoniū, sed tenetur manere cū vxore vt patet in extrauagāte antiqua. Ioan. 22.

261
Ordo im-
pedit ma-
trimoniū

QV A E R I T V R an si quis occiderit propriam vxorem vt contrahat eū cōcubina, matrimonium sit validum? R spond. q. tale matrimonium est irritū

292
Occidēs
vxorē vt
cōtrahat
eū cōcu-
bina non

Et & nul

potest eū
ea contra
here.

& nullum ex determinatione ecclesie
in cap super hoc. de eo qui duxit in ma-
trimonium quam polluerat per adulte-
rium. Sed si e contratio vxor virum oc-
ciderit, vt contrahat cum adultero, ma-
trimoniū tenebit, quia in iure de hoc
nihil est cautum. Si vero aliquis dede-
rit hanc concubinam, quod vxore mor-
tua. contrahat cum illa, non potest con-
trahere cum ea. Vide iura in illo titulo
de eo qui duxit, &c. At si quispiā occi-
derit uxorem deprehensam in adulte-
rio peccat mortaliter secundum Sanct.
Tho. quamuis iura hoc non puniāt. Si
vero talis adultera sit iam a iudice dan-
nata ad mortem; poterit maritus eam
occidere sicut licitor, quicquid dicant
canonista. Non potest tamen maritus
ad hoc cogi sicut licitor.

Occidens
vxorē in
adulterio
deprehen-
sam pec-
cat.

293

Votū sim-
plex & so-
lenne impe-
dit matri-
monium
sed diuer-
si modo

Q V A E R I T V R vtrum votum
impediat matrimonium? Respondet
quod duplex est votum. Quoddam
est solenne, alterum vero simplex. Vo-
tum solenne impedit contrahendum,
& diri

& dirimit contractum. Votum autem
simplex impedit contrahendum, sed
non dirimit contractum. Sunt de hoc
multa iura expressa in titulo de voto.
Et qui post votum simplex castitatis
contraxit, peccat quotiescunq; exigit
debitum, potest tamen reddere non so-
lum quando vxor petierit, sed etiam
quādoq; sibi videbitur honestum
accedere ad eam, vt quando senserit,
quod ipsa vult, aut quod eget, aut quod
est periculum incontinentiæ, vt dicit
Sanct. Thomas in additionibus quæst.
& artic. ad quartum.

Q V A E R I T V R an cultus dis-
paritas (hoc est infidelitas) impediat
matrimonium? Respondeo, quod in-
ter infideles sunt vera matrimonia.
Et ita tenent omnes, & est determi-
natio ecclesie in capitulo gaudemus,
de diuortijs. Secundo dicit sanctus
Thom. quod inter infideles non est
tam perpetuum, & tam indissolubile
matrimonium, sicut inter fideles, quia
Ee 2 non

Fideliseū
infidelico
trahere
nō potest

non est sacramentum, ac pro inde nec
 cōfert gratiam, sed est quidā cōtractus
 humanus. Si autē contrahat fidelis cum
 infideli, matrimonium nullum est de iu-
 re positivo, quia est prohibitum ab ec-
 clesia, ut patet in concilio. Toleta. 4. c.
 62. & in concilio Agathensi. capitu. 67.

297

Cogna-
 tio carna-
 lis in qui-
 bus gra-
 dibus im-
 pediat ma-
 trimoniū

QVÆRITVR an cognatio car-
 nalis impediatur matrimonium? Respo.
 primo, quod iure naturali prohibiti
 sunt parentes contrahere cum liberis.
 Nam omnes homines, etiam gentiles
 damnant talia connubia, nec de hoc
 quispiam dubitat. Et sunt egregiæ ra-
 tiones assignatæ in sacra scriptura. Vi-
 de S. Tho. & etiam cum alijs descendē-
 tibus &c. Item in primo gradu trans-
 versali inter fratres & sorores, probabi-
 le est, quod est contra ius naturale. Pro-
 hibiti vero sunt ab ecclesia quatuor
 gradus, qui irritant matrimonium, ut
 patet in capitul non debet. de consan-
 guinitate & affinitate. Fuerunt antiqui
 tus prohibiti septem gradus, ut patet.

35. q.

35. q. 5. Papa tamen potest dispensare
 in gradibus qui non sunt prohibiti iure
 naturali, ut sit pax inter familias, vel ob
 confederationem regnorum, vel ob
 aliam rationabilem causam. in. 4. autē
 gradu causa rationabilis est, quod ipsi
 contrahentes petant. Dispensatio tamē
 in gradibus iure humano prohibitis fie-
 ri solita, successit causa quæstus nihilo-
 minus tenet. De computatione cōsan-
 guinitatis vide Sylvestrum, & alios.

Impedit etiam matrimonium affini-
 tas usque ad quartum gradum, ut patet
 in cap. non debet. de consanguinitate
 & affinitate. Et non solum affinitas in-
 ter consanguineos vxoris, sed etiam in-
 ter consanguineos scorti, & concubi-
 ne meæ. Quauis (ut credo) hæc vlti-
 ma affinitas contrahatur propter ius
 humanum & non ex natura rei ut pri-
 ma. Est autem regula ad computandum
 affinitatem, quod in eodem gradu sum-
 affinis Petro, in quo vxor eius est mihi
 consanguinea.

196

Affinitas
 usque ad
 quartum
 gradum
 impedit
 matrimo-
 nium.

Ec 3

De

297
Publica
honestas
exponfa
libus im
pedit ma
trimoni
nium vt a
fantis.

De impedimento publicæ honestatis
causato ex sponsalibus de futuro di
co quod est vinculum inuentum ab ec
clesia, quæ decreuit, q̄ per hoc, quod
aliquis contraxit sponsalia cum Ma
ria non possit contrahere cum consan
guinea eius vsq; ad quartum gradum.
Et impedit matrimonium eodem mo
do ac afinitas, vt patet in cap. ex spon
salibus. de sponsalibus lib. 6.

298
Parentes
an teneā
tur alere
filios ille
gitimos.

QVÆRITVR an parentes te
neantur alere filios illegitimos? Respō.
quod non est dubitandum quin tam
pater, quam mater teneantur alere fi
lios qui nondum attigerunt vsum ra
tionis. Quia omnes gentes putant dam
nabiles relinquere filios in ætate infan
tali, in qua non possunt sibi victum
quærere. Et si exponant eos, vt ab alijs
alantur, videtur certe, quod peccent
mortaliter. Secundo dico, quod consi
derando prædictos filios postquam ha
bent vsum rationis, est distinguendum
Nam quidam filij illegitimi sunt, qui

vocan

vocantur naturales, soluti cum soluta
suscepti ex concubina. Alij sunt, ex cō
cubitu damnato, vt suscepti ex adulte
ra vel moniali, qui vocantur spurij. Et
in iure determinatur, quod parentes
teneantur alere primos filios qui haben
tura concubitu tanquam ab vxore.
Alios vero filios spurios non tenentur
parentes alere. Et in pœnam illius dam
nati coitus prætereuntur in testamen
tis, vt homines ab huiusmodi concubi
tu pessimo arceantur.

299
Amicos
cui pater
reliquet
bona pro
filio spu
rio tene
tur illa ei
da respu
rius lici
te recipit

Sed quid de casu qui saepe est in vsu
ego habeo filiam spuriam, quam non
possum instituere heredem, quia leges
hoc vetant, voco amicum meum & cō
stituo eum heredem tali pacto, q̄ omnia
bona det filiae meæ, vt rum talis amicus
teneatur dare bona illa filiae, & vt rum
filia cum bona conscientia possit ea re
tinere accipere & possidere, postquam
lege municipali prædicta bona sunt val
lata. Reip, quod omnes promissum est
de iure naturali adimplendum, & idco

Ec 4 talis

talis amicus in foro conscientiae tenetur dare ea bona filiae meae, si res illa non confiscauerit, & illa licite recipiet, & possi debet licite in foro conscientiae non est dubium.

300
Cognatio spiritalis impedit matrimonium

QV A E R I T V R an cognatio spiritalis impediatur matrimonium? Cognatio ista spiritalis difinitur a Sancto Thom. & alijs, quod sit propinquitas quaedam orta ex hoc, quod aliquis confert sacramentum, vel tenet aliquem ad suscipiendum sacramentum, baptismi scilicet, vel confirmationis. Triplex est igitur cognatio spiritalis. Quaedam, quae vocatur paternitas, quae est inter regenerantem, & regeneratum, & capio regenerationem, ut se extendat ad confirmationem, nam in proposito idem est iudicium de confirmante & baptizante, & talis non potest contrahere cum baptizato, vel confirmato, & cum uxore eius iam ab eo cognita, & cum filiis eorum. Secunda vocatur compaternitas, quae est inter patrem spiritualem, & patrem

patrem naturalem, & matrem naturalem. Vide capit. primum de cognatione legali. libro. 8. ubi omnia ista ponuntur.

Cognatio legalis contrahitur per hoc quod quis adoptat sibi filium. Et sunt duae species huius cognationis, scilicet paternitas, & fraternitas. Paternitas contrahitur inter adoptantem & filium adoptivum, quia quidem non possunt contrahere, Fraternitas vero contrahitur inter filios naturales adoptantis, & inter adoptivum. Et etiam impedit matrimonium si filius adoptivus transit in potestatem adoptantis, sed si non transit (quod fit quando adoptans moritur vel quando adoptatus emancipatur ab adoptante) tunc potest contrahere cum filiabus adoptantis, ut patet in cap. si qua, de cognatione legali.

301
cognatio legalis impedit matrimonium

QV A E R I T V R an omnes illi & soli consanguinitatis & affinitatis gradus qui Levitic. 18. exprimuntur, possint impedire matrimonium contrahendum

302

Le 5 dum

dum, & dirimere contractum. Respondetur negative, quod nec omnes illi, nec illi soli, & ita firma fide tenendum est. nam in concil. Trident. sessio. 24. cano. 3. hoc definitur his verbis. Si quis dixerit eos tantum consanguinitatis, & affinitatis gradu qui in Leuitico exprimitur, posse impedire matrimonium contrahendum & dirimere contractum. Anathema si.

303

QVÆRITVR an in ecclesia catholica sit authoritas & potestas ad cōcedendum de nouo aliqua legitima impedimenta quæ impediatur matrimonium contrahendum & dirimant contractum. Similiter que habeat potestatem deponendi & annullandi ea impedimenta, quæ olim legitime impediabant matrimonium contrahendum & dirimebant contractum. Respondetur affirmative, & ita firma fide tenendum est, sic enim definitur in illo. 3. Canone. his verbis. Si quis dixerit non posse ecclesiam in nonnullis illorum Leuitici impedire

pedimentis dispenare aut constituere, ut plures impediatur & dirimant. Anathema sit. Item probatur quod ecclesia catholica predictam habeat potestatem. Nam olim cōsanguinitas impediabat & dirimebat matrimonium usque ad septimum gradum postmodum autem fuit ordinatum & stabilitum ut non impediatur nisi usque ad quartum gradum, ut habes de consanguinitate & affinitate. ca. quare. Item olim usque ad concil. Trident. affinitas ex fornicatione contracta, impediabat & dirimebat matrimonium usque ad quartum gradum. At vero nunc post concilium predictum, nec impedit nec dirimit nisi usque ad secundum gradum ut habes sessione proprius allegata. c. 4.

Item cognatio spiritualis, que nascitur ex administratione sacramenti baptismatis & sacramenti confirmationis olim per tres gradus matrimonium impediabat. At iam post prælegatum concilium dūtaxat in duobus gradibus matrimonium impedit & dirimit ut habes in lo

co nunc præ allegato capit. 2.

Item publicæ honestatis iustitia quæ ex sponsalibus de futuro oriebatur impediebat & dirimebat matrimonium, etiam si essent inualida sponsalia. dum tamen inualidatio illa non proueniret ex defectu consensus cōtrahentium. At vero post Tridē. conc. c. 3. loco citato nihil impediunt, si sint inualida. Vnde eunque inualidatio fuerit orta.

Itē publicæ honestatis iustitia, quæ olim per plures gradus impediebat & dirimebat matrimonium, iam nunc ut patet in cap. illo. 3. proxime allegato, non excedit primum gradum.

Item clandestinus matrimonij contractus temporibus ante actis non dirimebat matrimonium sic contractum, nunc iam dirimit ipsum, ut sanctum est in eodem concilio & sessio. de reformatione matrimonij. cap. 1. Habet ergo ecclesia potestatem & auctoritatem ad condendum de nouo legitima impedimenta quæ & impediunt & di-

& dirimant matrimonium, & ut quæ olim illud legitime impediebant & dirimebant, iam neutrum faciant.

Q. V. A. E. R. I. T. V. R. an si aliqua causa propter quas matrimonium inter fideles semel validum & firmum dissolui quo ad vinculum possit. Respondetur quod si de matrimonio rato & consummato sit sermo, sub Deo & Christo Iesu Domino nostro (sola morte alterius coniugum excepta) nulla est causa, nulla que potestas qua possit matrimonium quod ad vinculum dissolui. Hæc sententia est communis, & unanimi omnium sanctorum doctorum assertione probata, quæ liquido constat ex illo Matthæi 19. Quos Deus cōiunxit homo nō separet. Essentq; hæreticum oppositum asserere. Dicimus secundo, quod si de matrimonio rato non tamen consummato loquamur, vna est causa qua quo ad vinculum dissolui potest. Et hæc est solennis professio religionis. Et ita firma fide tenendum

dum est. Sic enim vltus totius ecclesie catholice docuit ab antiquo & inueterata per ita definitum est in concilio Tridentino. sessio. 24. de matrimonio. cano. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per solennem religionis professionem alterius coniugum non dirimi, Anathema sit. Est & alia causa, qua dictum matrimonium quo ad vinculum dissolui potest (dispensatio videlicet summorum Pontificis. Quod quidem non aliter probatur nisi per hoc, quod summus Pontifex aliquoties dispensauit, & licentiam facultatem que contulit, vtriusque coniuges ad secundas nuptias transferent. Hoc tamen non tantam firmitatem, aut probabilitatem habet, cuius oppositum securius & probabilius dicit posset, vt habes supra. quæstione. 281.

Tertio dicimus, quod matrimonij vinculum inter veros coniuges nec dissoluitur nec dissolui potest per adulterium

terium alterius coniugum, unde tali adulterio interueniente, neuter coniugum potest aliud matrimonium contrahere. Et ita firma fide tenendum est, sic enim definitur in loco statim allegato. Canon. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit ecclesiam errare, cum docet & docuit iuxta euangelicam & Apostolicam doctrinam propter adulterium alterius coniugum matrimonij vinculum non posse dissolui & vtrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero coniuge viuentem, aliud matrimonium contrahere, mœcharique eum qui dimissa adultera aliam duxerit & eam qua dimisso adultero alij nupserit Anathema sit.

Quarto dicimus quod nec per hæresim nec per molestantem cohabitationem, nec per affectatam absentiam a coniuge, potest inter veros coniuges vinculum dissolui matrimonij, & ita firma fide tenendum est. Sic enim defini-

tur ubi supra. cano. 5. cuius verba sunt
Si quis dixerit propter haresim, aut
molestam cohabitationem, aut affectatam
absentiam a coniuge dissolui posse ma-
trimonii vinculum. anathema sit.

305. **QVAERITVR** an in ecclesia in-
ter veros coniuges possit multis de
causis diuortium quo ad totum, seu quo
ad cohabitationem fieri? Respondetur
affirmatiue, quod multas ecclesia ca-
tholica habet causas, propter quarum
quolibet potest supra dictum facere
diuortium. Et ita firma fide tenendum
est, quoniam sic definitur ubi supra ca-
no. 8. ubi sic habetur. Si quis dixerit eccle-
siam errare cum ob multas causas se-
parationes inter coniuges, quod ad to-
tum, seu quo ad cohabitationem, ad
certum incertum ut tempus fieri posse
decernit, anathema sit.

306. **QVAERITVR**, an solennitas nu-
ptiarum certis temporibus fieri prohi-
bita licita sit sintque merito obseruande
benedictiones, aliaeque caeremoniae
quibus

quibus ecclesia in solennitate nuptia-
rum vtitur. Respondetur affirmatiue,
& ita secundum fidem tenendum est,
quoniam sic definitur in praedicto Co-
cilio & Sessione. Can. 11. cuius verba sunt.
Si quis dixerit prohibitionem solenni-
tatis nuptiarum certis annis tempori-
bus superstitionem esse tyrannicam,
ab ethnicorum superstitione profe-
ctam, aut benedictiones & alias care-
monias, quibus ecclesia in illis vtitur
damnauerit, Anathema sit. Sunt au-
tem causae matrimoniales ad iudices
ecclesiasticos deferendae, ad quos pro-
prie spectant, sic enim definitum est in
praedicto concilio & Sessione. Cano.
12. his verbis. Si quis dixerit causas ma-
trimoniales non spectare ad iudices
ecclesiasticos, Anathema sit.

307. **QVAERITVR** an professio so-
lenni voto castitatem & etiam illi qui
in sacris ordinibus sunt constituti, pos-
sint matrimonium contrahere, quod
firmum sit & validum, Respondetur
E f nega-

negatiue, neque enim licite contrahere possunt, quod si contrahant, totum est irritum & inane, nam ita definitur ubi supra Canon 9. his verbis. Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares castitatem solenniter professos posse matrimonium contrahere contractumque validum esse non obstante lege ecclesiastica vel voto, & oppositum nihil aliud esse quam damnare matrimonium, posseque omnes contrahere matrimonium qui non consentiunt se castitatis etiam si eam voluerint habere donum, Anathema sit. Cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id quod possumus tentari.

QVÆRITVR an rationabiliter ecclesia prohibuerit sacerdotibus ne matrimonium contraherent (nec enim huiusmodi prohibitio est de iure diuino vt dicit D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 11. & patet quia orientali sacerdoti est licita copula carnalis uxoris, quam ha-

buit

buit priusquam ordinaretur.) Et videtur, quod non, quia orientales sacerdotes, vt diximus, sunt vxorati. Item, quia multa scandala per abrogationem huius legis vitarentur, quæ passim contingunt, ergo melius esset, quod quilibet sacerdos suo arbitrio relinqueretur, ut ille qui vellet continenter viuere ita viueret, & qui vellet vxorem ducere eam duceret. Præterea legales sacerdotes vxores habebant. Item & fortius, quia in primitiua ecclesia non solum simplices sacerdotes, sed etiam episcopi erant vxorati, vt patet ex apostolo. 1. Timo. 3. oportet episcopum irreprehensibilem esse vnius uxoris virum. Quæst. grauissima est, ad quam respondetur magnis ex causis & sanctissime hanc legem ab ecclesia inductam & hactenus conseruatam, nec unquam erit decess vt rescindatur. Primum patet vbi similia ad hoc vltimū respondetur argumentū. Nam primitiua ecclesia dū adhuc rudis ex gentibus constituebatur,

Ff 2

leuiora

leuiora dedit praecepta, ne territi fugerent, ne laqueum viderentur inijcero, & plus imponere oneris quam posset hominum sustinere fragilitas. Ideo quoque apostoli non praecipunt continentiae coelibatum, sed virginitatem consulunt iunia non improbant. At ex eorum traditione obseruari docet Hierony. tum in epist. ad Marcellam, tum in libr. de celebratione paschae. In tenella igitur adhuc ecclesiae dum ecclesiasticus ordo instituitur propter conuersorum paucitatem permissum est sacerdotibus vti matrimonio prius contracto. Roborata vero ecclesia, hominibusque ad potiora prouocatis, additus est ecclesiastico ordini coelibatus, ut non nisi deinceps celebs victurus admittatur ad ordines. Hinc Amb. in epist. ad Ephes. cap. 4. ibi. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos sic ait. Postquam omnibus locis ecclesiae sunt constitutae & officia ordinata aliter composita res est quae cepera.

Ratio

Rationem autem huius mutationis assignat. Hiero, contra Iovinian. lib. 1. ca. 19. Silaicus, inquit, & quicumque fidelis orare non potest nisi caret officio coningali (.i. Corin. 7.) sacerdoti cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia semper orandum est. Si semper orandum est, semper carendum matrimonio. Nam in vetere lege qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant sed purificabatur ad tempus ab vxoribus separati, vinum & ficeram non bibeant, quae solent libidinem prouocare. Et Ambro. in 1. ad Tim. epist. c. 3. ibi diaconi sint vnius vxoris viri sic ait: Veteribus enim id circo concessum est Levitis & Sacerdotibus vxores ad usum habere quia multum tempus ocio vacabant a ministerio aut sacerdotio, multitudo enim erat sacerdotum & magna copia Levitarum, & vnusquisque certo tempore seruebat diuinis ceremonijs secundum institutum Dauid. Hic enim 24. classes constituit sacerdotum, vt vicibus de-

Ff 3

ser-

seruirent. Unde Abia octauam classem
habuit, cuius vice Zacharias fungeba-
tur sacerdotio. Luca. i. sicut continetur
in Paralipomenon lib. iv. capitu. 24.
ita ut tempore quo non illis continge-
bat deseruire altari, domorum, sua-
rum agerent curam. At ubi tempus im-
minebat ministerij, purificati aliquan-
tis diebus accedebant ad templum of-
ferre Deo. Nunc autem. 7. diaconos
esse oportet, aliquantos presbiteros,
ut bini sint per ecclesias, & vnus in ci-
uitate episcopus, ac per hoc omnes a
conuentum. femina obtinere debe-
re, quia necesse est eos quotidie prae-
sto esse in ecclesia, nec habere dila-
tionem. ut post conuentum legitime
purificentur sicut veteres, &c. Hacte-
nus Ambrosius. De gentiliu. vero sa-
cerdotium castitate audi. Hieronym.
lib. 2. contra Iovinian. capit. 3. epistol.
6. Antequam, inquit, religio nostra ful-
geret in mundo, unicubas semper ha-
buisse inter matronas docuit: per illas

feru

fortuna muliebri sacra fieri solitum.
Nullum sacerdotem bigamum, nullum
flaminem bimaritum leges. Hierophan-
tes quoque. Atheniensium usque hodie ci-
uita sorbitione castrari, & postquam
in pontificatum fuerint electi, viros esse
se diuinitate.

Q. V. O. D. vero nunc non expedi-
tur ut praedicta ecclesiae prohibitio ne
sacerdotes sint coniugati rescindatur,
Probatur. Primo, quia matrimonij
onera multa sunt, totumque homi-
nem requirunt, & tenetur vxoratus
vxoris filiorumque curam habere. i.
Timoth. Si quis suorum & maxime
domesticorum curam non habet si-
dem negauit, & est infideli deterior,
quomodo ergo sacerdos miles Christi
vxoratus & multis filiis circumseptus
poterit semper diuino intendere mi-
nisterio? 2. Timoth. 2. Nemo mili-
tans Deo implicat se negocijs secu-
laribus. &c. Praeterea si haec rescin-
deretur lex, maior esse ambitio circa

FF 4

bene

beneficia ecclesiastica non solum ob-
tinenda, sed etiam multiplicanda. Nam
plura non sufficerent multis filiis con-
trato, cum tanta nunc sit pro filiis ille-
gitimis procurandis ambitio. Præter-
ea tota honestas & habitus clerico-
rum periret, & vacarent vestibus pre-
tiosis, ut vxoribus placerent, eorum-
que castitas non esset maior. Si enim
liceret eis vel unam habere, cum ad
eam vitandam plures deberent ac-
cedere, nequaquam essent vna conten-
ti. Hinc de beato legimus Augusti-
nū, feminarum vero nulla in domo eius
manere nec etiam germana, nec filia
fratris, quæ Deo pariter seruiebant, di-
cebat enim quod ex his de eis non posset
oriri suspicio, tamē de alijs quæ ad eas
aduentarent, posset oriri. Præterea in
elemosynis elargiendis patres pauperum
essent multo contractiores quam
nunc sunt.

311

Ad illud de sacerdotibus orientali-
bus, Respondetur, quod ex dispensa-
tio

tione ecclesiæ Græcis sacerdotibus per-
missum est uti matrimonio ante ordi-
nes contracto. Schismatici enim cum
essent, voluit pia mater ecclesia vel sic
ingremium suum eos recipere. Cæte-
rum post ordines sacros receptos ma-
trimonium contrahere nemini permis-
tum est, ut patet in canonibus aposto-
lorū Canon. 25. Et in Concilio Neocæ-
sariensi. Can. 1. & in capit. cum olim. de
clericis coniugatis. Ad aliud vero argu-
mentum quod plura scandala sacerdo-
tum vitarentur, Respondetur, quod
hæc scandala non parit celibatus, sed
abolitio amoris & timoris Dei, libera
concupiscentia appetitus effrænis hor-
ror virtutis, & interdum pontificum
& aliorum promouentium vitio hæc
accidunt, qui non doctiores, non me-
liores sed nobiliores, ditiores, & argu-
tiores in clerum eligunt, & simplici-
ores quosque (probos tamen & inno-
centes tanquam in idoneos) repellunt
qui affinibus cognatis & amicis (quasi

tore

terrena forent malitia & officia largiuntur non vilitati consulentes egentis ecclesiae, sed potentium aut amicorum parere volentes iussioni. Quod quibus deterius est, illis donant clericatus gradum, quorum fuerunt aliquando obsequijs delinunt, magis personae commudam, quam accipientis personam attendentes. Quibus dicitur Michaeae. 3. quia aedificatis Sion in sanguinibus & Hierusalem in iniquitate. Igitur quisquis se non continere iudicauerit, se initiare ordinibus non sinat, sed utatur sibi admissio fornicationis remedio in matrimonio. Si autem sacris se initiari fecerit, factum est ei illicitum quod prius licuisset. Et si putans se continere posse ordinatus fuerit, & postea carnalis petulantia sic efferbuerit, ut sibi ei impossibile videatur continere ore Deum, & in eo confidens dicat cum Apostolo. Omnia possum in eo qui me confortat. Audiaturq; Christum

Philip. 4.

dicen-

dicentem. Luca. 11. Petite & accipietis, quarite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Impossibile autem dicunt non quia gratia Dei assistente impossibile sit, sed quia negligentia torpentes non conantur ut sint continentes. Orent ergo huiusmodi, abstineant, ieiunent, corpus inedia subiiciant, occasiones libidinem provocantes fugiant, ad bona opera se conferant, & diuino fultu auxillo potuerunt continere, quod sibi prius impossibile suspicari fuerant. Dicit enim negligens se non posse continere, non quia non potest, sed quia non vult. Nam deliciarum affluentiam epularum & poculorum copiam reserare iste non cupit, muliercularum consortia & alia concupiscentiae incentiua vitare refugit, otium studio repellere negligit, iuxta Hieronymi consilium ad Rusticum monachum, Ama studia scripturarum, & carnis vitia non amabis. Itaque plerisque sacerdotibus non virtus continendi, sed voluntas deest, vel

uellent namq; pleriq; hominum esse
boni sed non sunt, non quia esse non
possunt, sed quia non volunt, ut ait Au-
gustinus. lib. 2. de peccatorum meritis,
c. 17. Nam contra naturam est corpus
voluptatum sine voluptate frui teste,
Hiero. contra Iovinian. lib. 2. c. 37. epil.
6. Istis quoque dicit Chrys. homilia in
Psalmum. 50. Non possum, ais, me con-
tinere hoc pusillanimitatis est & negli-
gentia tua, qui Dei praecepta contem-
nere males, quam facere.

Laus Deo, pax uiuis, requies
defunctis.

Finis summe de septem eccle-
siae mysterijs & sacramen-
tis ad laudem Dei omni-
potentis.

DE

DE CLAVIBVS.

235

Hæc materia tractatur in . 4.
dist. 18. & a D. Tho. in addi-
tionibus ad tertiam par. q.
17. clauis enim in ecclesia
esse debent.

Dicitur autem clavis potestas
qua remouetur obstaculum
intrandi regnum cœlorum.
Impedimentum enim totius
humanae naturae ex peccato primi ho-
minis consequutum, per passionem
Christi a motu est. & ideo post passio-
nem uidit Ioan. Apoc. 4. in cœlo ostiū
apertum. Sed alicui ad huc quotidie
manet clausum propter peccatum ori-
ginale quod cōtraxit & propter actua-
le quod committit, & propter hoc ege-
mus sacramentis, & clauibus ecclesiae,
in quibus efficaciam passionis manet.

302

Quia

Quia ex latere dormientis in cruce sacramenta fluxerunt, quibus ecclesia fabricatur.

313

Hanc autem clauium potestatem apostolis contulit Christus, ut expresse determinatur in .c. firmiter. de summa Tri. & fid. cath. Quando autem fuerit apostolis collata? Armachanus absurde errans lib. 11. de questionibus armenorum. c. 14. & 15. contra omnium doctorum sententiam dicit, q. Marci. 3. cum dñs. duodecim apostolos elegit. Sed patet hoc esse falsum, quia Matth. 16. pro magno vni promissit Petro dicens, Dabo tibi clauis regni celorum, non ergo antea habebat, aut nihil promissit. Item antequam ipse eis consecrasset, sacramentumq; constituisset, potestatem dedisset consecrandi, ac si Cæsar constitueret regem aliquem super regno non constituto. Dico ergo, q. in cana (Matth. 26) contulit totam potestatem ordinis. Potestatem autem iurisdictionis in foro interiori, Ioan. 20. Accipite Spiritum sanctum

etiam, quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Potestatem autem iurisdictionis in foro exteriori, Matth. 18. Quæcūque allegaueritis super terram, &c. Nec inconuenit, quod apostolis Christus (potestatem excellentiam habens) apostolicam potestatem, iurisdictionis consummatam & perfectam contulerit ante sacerdotium. Vnde & ecclesia nunc temporis iurisdictionem in foro exteriori dat etiam non sacerdotibus, & potestatem ordinis dat ijs, quibus nondum contulit potestatem iurisdictionis.

Et nota q. illa potestas data in foro exteriori, Matth. 18. Ibi enim fundant scholastici autoritatem excommunicandi. Et Hieron. ibidem, & August. li. 1. contra aduersarium legis & prophetarum capit. 17. aduertendum inquam, q. hæc potestas excommunicandi potest dici clauis regni celorum, si regnum celorum capiatur pro ecclesia militante. August. loco citato, & super Ioan. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. ca. quod quicum-

414

cun-

cūq; Si autem regnum cœlorum capiatur pro ecclesia triumphante, potest dici clauis indirecte & secundario. Nam quatenus excommunicatio excludit a sacramentis quibus regnum cœlorum aperitur, potest dici quod claudit regnum cœlorum. Quatenus vero absolutio ab excommunicatione, admittit ad sacramenta, ex consequenti regnum cœlorum aperit.

315

SED utrum omnes apostoli habuerint clauis? Et videtur, quod nō. Quia Matt. 26. soli Petro sunt promissæ. Respon. cum Caiet. lib. de primatu Romanae ecclesiae. ca. 5. & 6. quod sine dubio omnes Apostoli Christo & non a Petro susceperunt clauis, Patet in cap. firmiter, de summa Trinitate & fide catholica. Etiam habetur in cap. loquitur. 24. quaest. 1. & ex Hiero. lib. 1. contra Iouinianū. Petro autē collatæ sunt clauis. Io. 21. ibi. pascue oues meas. Eadem enim potestas requiritur ad pascendum oues Christi, & ad aperiendū vel clauden-

dendum regnum cœlorum. Nam quando Christus uiuus erat, & praesens, non egebat vicario, consentaneum est ergo ut post resurrectionem eum instituerit, & non uideretur ubi nam hoc fecerit nisi Ioan. vltim.

Dico praeterea, q̄ sicut peculiariter clauis Petro commissæ sunt Matth. 19. sic Ioan. vlti, aliqua peculiaris potestas data est Petro praeter ceteros, potestas enim Petri in duobus maxime excelsit potestatem aliorum Apostolorum. Primum, quia Petri potestas etiam se extendit supra ipsos apostolos. Nam ut arguit Innocent. de maiestate & obedientia. c. 6. qui dixit, pascue oues meas non distinguens inter has oues & alias alienum a suo demonstrat ouili, qui Petrum pastorem non recognosceret. Quo eodem argumento utitur Bonifacius octauus in extrauagati, vnam sanctitā. Secundo excellebat in hoc, q̄ potestas Petri erat ordinaria in uniuersū orbem, aliorum uero apostolorū erat

319

Gg

extra

extra ordinaria ex priuilegio peculiari. Vnde factum est, vt successores Petri successerint in vniuersa potestate respectu omnium ouium Christi. Successores vero apostolorum non successerunt apostolis in potestate extra ordinaria. Imo crediderim omnem potestatem episcoporum (qui sunt apostolorum successores) a Petro & successoribus Romanis pontificibus esse derivatam ita quod successor Petri est immediatus vicarius Christi, & a Christo accipit potestatem? vt definitur in concil. Florét. & in concil. Constantiē. session. 8. sed successores Apostolorum, nec susceperunt potestatem ab ipsis apostolis, nec a Christo immediate, sed mediate a Romano Pontifice. Et sic intelligo decretum Leonis Papæ. 19. dist. c. ita dominus Eodem modo dico, claues Petri in duobus differre a clauibus Apostolorum. Primo in vniuersalitate, accepit enim ad aperiendum non huic aut illi, sed omnibus fidelibus, nul-

lo ex

lo excepto. Secundo, quia sic eas accepit, vt ab eo accipiant omnes quicunque claues habuerint. Nam quod apostoli non acceperint a Petro fuit ex peculiari priuilegio, quo & Paulus gloriabatur, potestatem apostolicam non ab hominibus accepi. Et quamuis in capital. firmiter. dicatur Christum contulisse clauem apostolis, & eorum successoribus, dico quod non est eadem ratio de apostolis & successoribus Apostolorum. Quia apostoli ex priuilegio immediate a Christo acceperunt potestatem ligandi atque soluendi etiam in totum orbem, quod male Turrecremata negat. Sed successores apostolorum, cum manifeste ordinentur ab hominibus, potestatem ordinis non immediate a Deo accipiunt, potestatem autem iurisdictionis accipiunt a Romano Pontifice immediate. Sed nihilominus Christus confert claues successoribus, licet per medios ministros. Quemadmodum idem ipse est

Gg 2

qui

qui tollit peccata mundi licet per mē-
nistris sacramentorum.

317. SED unde constat clauē Petro &
ceteris apostolis concessas nunc in ec-
clesia permanere, cum non maneat po-
testas faciendi miracula, quæ aposto-
lis est collata, nec baptizandi in nomi-
ne Iesu Christi, quod apostoli fece-
runt. Respondeo, constat potestatem
istam viventibus apostolis ad alios ef-
se deriuatam. Patet hoc actuum. 20.
Attendite uobis & uniuerso gregi, &c.
Et. 1. ad Timotheum. 4. & ad Titum,
1. Secundo dico, secundum fidem ca-
tholicam tenendum esse, clauē apo-
stolis concessas, nunc in ecclesia per-
seuerare. Patet ex capitul. firmiter. Et
ex ecclesie consuetudine, quæ est co-
lumna & firmamentum ueritatis. Et
Matth. ultim. Ecce ego uobiscum sum
usque ad consummationem seculi. Pe-
tro enim non sunt datae clauē prop-
ter ipsum, sed propter ecclesiam. Qua-
re perseuerante ecclesia, potestas de-

ta Petro debuit perseuerare. Et sic in-
telligatis decretum Augustini. 24. qua-
estio. 1. cap. quodcunque. Vnde & pa-
tet quare dicantur clauē ecclesie,
quia, scilicet propter ecclesiam aposto-
lis & successoribus datae sunt. Clauē
autem ecclesie appellari frequentissi-
mum est, ut apud Augustinum libro
primo de doctrina Christiana. capi. 18.
refertur.

CLAVIS autem est potestas li-
gandi atque soluendi, qua ecclesiasti-
cus iudex dignos recipere, indignos
excludere debet a regno. ut dicit. Ma-
gister sententiarum. 4. dist. 18. & Glos-
sa ex Hieronym. Matthæ. 16. Et com-
probatur a Ioan. Papa. 22. in extra-
uagant. quia quorundam de uerbo-
rum significatione. Et aduerte reg-
num cœlorum multipliciter capi. pri-
mo pro sacra scriptura, ut Matthæ.
21. Aufertur a uobis regnum Dei
&c. Secundo pro ecclesia militante,
ut Matthæ. 13. Simile est regnum cœ-
lorum

lorum thesauro abscondito in agro,
 &c. Et Matth. 25. Simile est regnum ce-
 lorum decem virginibus, &c. Tertio ut
 etiam includat duplicem statum, scili-
 cet militantem, & triumphantem, ut
 Matth. 5. Beati qui persecutionem pa-
 tiuntur propter iustitiam, &c. quia ip-
 sorum est regnum caelorum, & nisi abu-
 dauerit iustitia vestra, &c. non intrabi-
 tis in regnum caelorum. Aperire autem
 regnum caelorum contingit dupliciter.
 Vno modo ex autoritate & potestate
 ut papa cum explicat locum scripturae
 distinguendo verum sensum. Item cum
 sacerdos ex officio baptizat. Secundo
 modo non ex autoritate, sed per sim-
 plex ministerium, laicus qui baptizat
 in necessitate, & vir doctus qui aperit
 locum additum sacrarum literarum,
 aut qui docet qua via ad regnum cae-
 lorum perueniendum sit. Dicendum
 ergo, clauem esse potestatem aperiendi
 & claudendi regnum caelorum, si
 sit plenaria potestas, quomodo cunqui
 acci-

accipiatur regnum caelorum. Et hanc
 promissit Deus Petro, eaque utitur Pon-
 tificex quando definit aliquid secundum
 fidem tenendum, vel dispensat in vo-
 to, vel relaxat iuramentum: id enim
 est aperiri regnum caelorum ex autori-
 tate & potestate. Secundo dico, quod
 praecipuus actus clauium est ligare &
 soluere, & sic per eum definitur, sicut
 dicitur, humanus intellectus per di-
 scutum, & potentia visiva per visio-
 nem coloris.

SED, queritur, utrum sit idem clauis
 cum caractere? D. Thom. 4. d. 18. dicit
 quod sic. Contrarium dicit Scotus. d. 19.
 q. 1. (& Marsil. 4. q. 12. arti. 2. Sed distin-
 guendum est, de clauis ordinis, & de
 clauis iurisdictionis, utraque enim re-
 quiritur ad aperiendum regnum caelo-
 rum. Clauis iurisdictionis non est idem
 cum caractere. Clauis autem ordinis
 idem est cum caractere sacerdotali.
 Character enim est potestas sacerdo-
 talis, quae datur sacerdoti ad consecran-

319

dum. Datur etiam, eidem ad absoluendum a peccatis, ita quod inde habet homo potestatem absoluendi, unde habet, quod fit sacerdos. Est ergo una potestas quæ ad duos actus se extendit, scilicet consecrandi & absoluendi. Quæ admodum eadem potentia est qua simpliciter intelligimus, & qua discurremus.

320

QUIA vero actus clauium requirit idoneitatem in eo in quem exercetur, quia per clauem recipit iudex ecclesiasticus dignos, & excludit indignos, ideo indiget iudicio discretionis & ad explendum actum oportet ut habeat iurisdictionem. Unde ponitur duplex clauis scientiæ, scilicet, & iurisdictionis. Et scientia quæ est habitus non est clauis sed autoritas scientiæ actum exercendi. Communiter etiam doctores ponunt clauem ordinis, & clauem iurisdictionis. Quæ distinctione necessaria est, si potestatem excommunicandi & absoluendi ab excommunicatione, ad clauis dicimus pertinere.

re

te cum diuo Augustin.

Potestas clauium se extendit ad remissionem culpæ. Nam licet Deus remittat per se culpam, virtute tamen eius sacerdos agit instrumentaliter, ut instrumentum animarum, nam alias ad remissionem culpæ non exigeretur votum recipiendi effectum clauium. Vide Caietan. in opuscu. 27. quæstionum, & quæst. 12. de effectu absoluionis. Et Adrianum. quæst. 2. de clauibus. Et Thomam. Vualdesem. lib. de sacramentis, a cap. 143. vsque ad. 146. inclusiue. Extendit etiam se potestas clauium ad remissionem pœnæ æternæ, quod fit quando remittitur culpa. Et etiã temporalis, in eo quicum contritione accedit. Nã sicut applicatur nobis in sacramento meritum passionis Christi ad remissionem culpæ, ita quoq; eius satisfactio ad remissionem pœnæ remittere enim huiusmodi pœnam pertinet ad remissionem peccati. Et quãuis. D. Thom. videatur dicere quod clauis re-

Gg 5

mit-

327

mittunt pœnam proportionabiliter ad peccata (vt si peccatum est paruum parua pœna remittitur, si magnum, multum pœnæ, sed non tota, quia alias frustra imponderetur satisfactio.) Tunc tamen tene clauis, tantum pœnæ remittere ceteris paribus cum peccatum est paruum, quantum si esset magnum. Quia sacramentum æqualiter se habet, & dispositio est æqualis. Nihilominus habita ratione contritionis, confessor debet iniungere satisfactionem. Quia nescit, an tota pœna remissa sit. Et quod pœnitentia non sit moderanda secundum quantum peccati, sed secundum contritionem pœnitentis, patet ex Innocent. cap. 8. de pœnitentijs & remissionibus.

322

Potest autem sacerdos ligare ad pœnam. Scotus dist. 28. & 19. asserit nullum pœnitentem obligari ad acceptandum pœnitentiam quam iniungit sacerdos. Idem Gabri. dist. 16. q. 2. Quia ad satisfactionem pro pœna duo sunt remedia

teran

alterum in hac vita, alterum in purgatione, ergo pœnitens poterit suo cedere favori. Quia ex misericordia Dei satisfactio præuens acceptatur pro futura pœna. Secundo dicit, quod si pœnitens acceptet pœnitentiam iniunctam, tenetur illam implere sub mortali, quod tamen videtur irrationibili. Nam si sacerdos non potest obligare ad mortale, mea acceptatio non inducit peccati mortalis obligationi, non enim volo implere pœnitentiam iniunctam, nisi eo modo quo sacerdos obligare potest. Propterea Caietan. quæstio. 2. de satisfactione ad .2. tenet contrarium, quod non tenetur acceptare pœnitentiam, nec acceptatam sub mortali ad implere. D. Thom. hic non dicit an teneatur, sed quod sacerdos ligati? nec dicit ad mortale vel veniale. Sed dist. 26. in expositione textus dicit quod est præceptum de satisfactione. Et ita tenet Syluester verbo. Confessio. 1. §. 26. Et ita tenendum est quod

quod est præceptum obligans ad mortale, si poenitentia iniuncta sit rationalis. Probat, quia est sacrilegium uoluntarie relinquere sacramentum imperfectum. Item in foro cõtentioso iudex habet potestatem imponendi poenam pro delicto quam reus subire tenetur, ergo & iudex ecclesiasticus in foro cõscientiæ. Item in cap. omnis utriusq; sexus de poenitent. & remis. in iuncta poenitentiam pro uiribus studeat adimplere. Item suadet ex cap. vlti. de male. dicit. Vide de hoc supra in materia de satisfactione. q. 209.

323

EST autem sacerdoti prudentia necessaria ad poenitentibus imponendam poenitentiam. Si sciret quantæ poenæ sit debitor poenitens, cū sit iudex, tenetur æqualem imponere. Sed in poenitentia iniunctione multa debent pensari, ut habetur in cap. 8. de poenitent. Nihilominus arbitrium sacerdotis, nõ debet esse aut seuerum, aut remissum, uidentur enim ridiculæ poenitentia
huius

huius temporis. Sed in tribus casibus licet poenitentiam leuem iniungere. Primo in articulo mortis, & ubique poenitens est impotens ad poenitentiam grauem implendam. Secundo quando indulgentia conceditur poenitenti ex rationali causa, illa enim habetur loco satisfactionis. Secus quando indulgentia est indiscreta, ut habetur. ca. 26. de poenitent. Tertio si appareat magna contritio, & peccatum non fuit adeo graue, His adderem etiam, cum poenitens est tam imbecilli animo, ut per grauem poenitentiam scandalizetur.

SED an vnus cõfessor possit mutare poenitentiam iniunctam ab alio cõfessore? Resp. q. si poenitentia fuit irrationalis, poenitens non tenetur eam implere, nec habet opus commutatione. Si autem poenitentia erat rationalis sed fit dura poenitenti, non potest commutari nisi a superiori. Quia par in parem non habet potestatem. Et ita intelligo decretum Urbani Papæ de poenitentia

342

nitentia. d. 6. c. yltim. placuit deinceps nulli sacerdoti liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti ad poenitentiam suscipere, sine eius consensu cui prius se commisit, nisi pro ignorantia illius cui poenitens confessus est. Sed vide de hoc supra in materia de satisfactione, quaest. 211.

325

Sacerdotes legales non habebant clauis. Quia illius sacerdotij potestas non se extendebat ad caelestia, sed ad caelestium figuras. Et in hoc praefertur sacerdotium Christi legali sacerdotio, per hoc quod Christus assistens pontifex futurorum bonorum, ad tabernaculum caeleste introducit, &c. Illi ergo sacerdotes non habuerunt clauis, sed in eis clauium figura praecessit. Christus autem habuit clauem autoritative in quantum Deus, excellentiae in quantum homo, habuit enim potestatem aperiendi, & claudendi regnum coelorum. Soli vero sacerdotes ordinati ab ecclesia, habent clauis ordinis & potestatem absoluedi a peccatis in

foro

foro poenitentiae. Haec conclusio habetur in concilio Floren. Etiam in materia de ordine latius ostendimus contra haereticos. Clauem autem iurisdictionis (quae non directe se extendit ad ipsum caelum, sed mediante militante ecclesia) non sacerdotes habere possunt. Vt Archidiaconi & electi. Lege quartum argumentum. D. Tho. in additioni. ad tertiam partem. q. 19. art. 3. Vnde nota, quod feminae nullam potestatem spirituales habent. Vnde de legibus & praecipis earum debet iudicari id, quod de legibus matris familias in domestica gubernatione. Nam si materia est grauis & praecipuum necessarium ad conseruationem boni communis, obligabit praecipuum Abbatisse ad peccatum mortale. Sin autem materia non est grauis, quanuis ipsa velit obligare ad mortale lex eius & praecipuum non obligat ad mortale. Verum est, quod cum ex voto obedientiae monachae teneantur suae superiori obedire, forsitan cum exigeret obedientiam a subditis

ditis

ditis, etiam in re non admodum graui,
si subdita violant obediētiam, votum
suum videntur infringere. Sed hoc mi-
hi certum non est. Illud vero primo lo-
co definitum est mihi certissimū. Vn-
de perperam monachas instituunt, qui
absolute docent, praecepta suarum su-
periorum non obligare eas ad peccatū
mortale. Quemadmodum si quis doce-
ret leges principum faminarum nullas
ad mortale obligare. Sed verum est nō
habere potestatem obligandi in ordi-
ne ad finē supernaturalem, hoc enim
pertinet ad vsum clauium.

326

M A L I sacerdotes vsum habent
clauium, iniquitas enim ministri non
tollit liberalitatem domini, sed sacer-
dos est solum minister, ergo non po-
test sua malitia donum a Deo trans-
missum per eum nobis auferre. Prae-
terea, nullus potest scire de alio, an
sit in statu salutis, si ergo nullus pos-
set vti clauibus in absoluendo nisi exi-
stens in gratia, nullus se sciret absolu-
tum.

ium, quod est inconueniens. Hæresis
fuit Vvicleph condemnata in concil.
Constant. sessio. 8. & .15. quod mali sa-
cerdotes priuātur in iurisdictione, quæ
etiam manifesto ecclesie vsu cōdenan-
tur. Sed contra videtur id quod habe-
tur. 24. q. 1. ca. audiuitus, & .1. q. 1. cap.
etiam corde sed loquitur de diuiso ab
ecclesia, vt patet legenti. est etiam ar-
gumētum. c. remissionem. 1. q. 1. & de
consecra. d. 4. ca. quomodo ex Augus-
tinus loquitur de sanctis, vel bonis catho-
licis, vel de publicis peccatoribus, qui
non tolerantur.

Schismatici, hæretici, excommuni-
cati, degradati, vsum clauium non habent
quia priuātur subditis, in quos potesta-
tem quam habent exerceat. Sicut nec
possent consecrare non habentes panē,
nec baptizare si nō habeant aquam, Il-
li ergo qui priuati sunt, non possunt
vsum clauium habere. Sed nota, quod
in cōcil. Constant. statutum est, nō tene-
ri fideles vitare excommunicatos, nisi

327

Hæresis

Sunt nominatim excommunicati, vel manifesti percussores clericorum. Unde fit ut non omnes excommunicati & suspensi privati sint iurisdictione, illi videlicet qui tolerantur, & quos curare non debent. Tempore autem D. Tho. nondum id fuerat constitutum. Peccant tamen illi administrantes sacramenta, quia Concilium dicit hanc relaxationem in nullo excommunicatis debere suffragari. Hoc tamen intellige cum grano salis, peccat enim si est in mora petendæ absolutionis. Item quando licite potest se excusare ab administratione sacramentorum. At quando tenetur administrare sacramenta petenti, non peccat administrando, alias esset perplexus.

228

Sed nunquid in mortis articulo huiusmodi potuerunt absolueret? D. Tho. hic in additionibus. q. 19. art. 6. nullum casum excipit. Sed supra. q. 8. generaliter dixit in articulo mortis quemlibet sacerdotem absolueret posse. Sed d. 30.

q. 8.

q. 82. artic. 7. adiz. dicit quod solus baptismus permittitur esse ratus hæreticis & schismaticis in articulo necessitatis in nullo autem casu possunt consecrare, vel aliud sacramentum conferre. Et idem hac. q. artic. 5. 3. Et est communis opinio. Sed Palud. d. 25. quæst. 1. circa finem tenet, quod in articulo mortis licitum est ab hæretico recipere poenitentiam, quia est sacramentum necessitatis sicut baptismus. Idem Syluester verbo, confessor. r. §. ultimo. Et Maior dist. 7. Et gloss. de sponsal. cap. 22. Et reuera, de excommunicatis catholicis non dubito quia in art. mortis possint sacramentum poenitentiae ministrare. Non enim video causam quare fideles in art. mortis præsentem sacerdote catholico priuentur sacramento necessario ex iure diuino. Nec esset minus intolerabile prohibere absolutionem in art. mortis, quam reseruare casus, præsertim cum communiter homines habeant attritionem. Item licet recipere

Hh 2

re

re baptismi, ergo absolutionem, quia utrunq; est in diuino precepto, & sacramentum necessitatis. Item. ca. quod non est, de regulis iuris dicitur, quod necessitas non habet legem. Et idem mihi probabile est de hareticos a quo periculum non timetur, & qui non erat in articulo sacramenti penitentiae, praesertim si de iure diuino quilibet sacerdos habeat auctoritatem in articulo. Non valet quod afferri solet in contrariam de Hermegil. ex. 24. qua. 1. cap. vlt. tum quia ibi loquitur de communione, quae non est sacramentum necessitatis, tum quia id fecit ne faueret Arriano episcopo, quem pater ob id destinarat.

329

Sacerdos autem non potest vti clauis in quemlibet sed in eos tantum qui ei in sortem venerint, nisi in necessitatis articulo, vbi nemini sacramenta sunt deneganda. Hanc opinionem. D. Thom. probabiliorem facit Martinus. 5. qui in concilio Constan. circa finem, inter
liquas

liquas interrogationes ponit hanc utrum credat auctoritatem iurisdictionis Papae & Episcopi esse maiorem in soluendo, ligandoq; auctoritate simplicis sacerdotis, etiam habentis curam animarum. Proprius vero sacerdos in aliquibus casibus non debet absolueri sibi subditum, sed remittere ad superiorem. Primus, quando est solennis poenitentia imponenda quia eius proprius minister est Episcopus. Sed iam haec poenitentia recessit ab usu. Secundus de excommunicatis, quando inferior sacerdos non potest absoluere. Tertius, quando inuenit irregularitatem contractam, pro cuius dispensatione debet ad superiorem remmittere. Quartus de incendiarijs. Quintus quando est consuetudo in aliquo Episcopatu quod enormia crimina ad terrorem seruantur Episcopo. Et nota solutionem ad primum in additio. quaestio. 20. articul. 3. in qua dicit quod sacerdos non debet audire confessionem mulie

ris cum qua peccauerit, sed debet ad
 alium mittere, nec illa debet ei confite-
 ri, sed petere licentiam ad alium eundem
 vel ad superiorem recurrere, si ille li-
 centiam denegaret, tum propter peri-
 culum, tum quia est minor verecun-
 dia si tamen absolueret, absoluta esset.
 Et quod Augustinus dicit. Nullus officio
 sacerdotis uti debet nisi immunis ab
 illis sit quæ in alijs iudicat. Dicit Di-
 Thom. intelligendum secundum con-
 gruitatem, & non secundum necessita-
 tem sacramenti. Et hæc de clauibus di-
 cta sufficiant.

Sequitur vltimus de
 excommunicatio-
 ne tractatus.

De

De excommunicatione tracta-
 tur in. 4. d. 18. & a S. Thom. ibi
 & in additionibus, quæ. 21 Nos
 breuiter absoluemus hunc tra-
 ctatum quatuor punctis.

¶ Primo dicemus quid sit excom-
 municatio. & quæ causæ illius
 ¶ Secundo de casibus in qui-
 bus potest homo peccare, ex
 hoc solum quod est excom-
 municatus.

¶ Tertio de eo qui potest ex-
 communicare.

¶ Quarto & vltimo dicemus
 de excommunicatione mino-
 ri, quid sit, quæ causæ eius, &
 quis possit ab ea absoluere.

Hh 4

Quo

330

QUO ad primum, excommu-
 nicatio est separatio a comu-
 nione ecclesie quo ad fructu
 & suffragia generalia; & est
 definitio excommunicationis maioris
 Pro cuius intelligentia est notandum
 quod excommunicatio non est pecca-
 tum, nam quolibet peccatum (etiam
 veniale) est maius malum quam excom-
 municatio, sed est poena, poena autem
 est privatio alicuius boni, & sic excom-
 municatio est privatio communicatio-
 nis ecclesie, quae quidem est quoddam
 bonum. Secundo nota, quod inter Chri-
 stianos sunt quatuor gradus commu-
 nicationis. Primus est communicatio
 humana, quae etiam invenitur inter in-
 fideles, sicut comedere simul, colloqui
 tractare, & haec communio non est pro-
 prie fidelium, sed convenit eis quate-
 nus ciues, & politici sunt. Secundus est
 communicatio, quae consistit in hoc,
 quod est simul convenire in Ecclesia
 ad orandum, ad recipiendum sacra-
 menta,

menta, ad electionem canonicam acti-
 uam & passivam, & ad audiendum di-
 vina officia. Tertius est communica-
 tio bonorum & suffragiorum, quae ex
 intentione ecclesie applicantur, seu
 offeruntur, pro omnibus Christianis
 Quartus est communicare, seu habere
 partem in bonis & meritis aliorum fi-
 delium, quae titulo charitatis applican-
 tur omnibus existentibus in gratia se-
 cundum illud Psalmus. Particeps ego
 sum omnium timentium te, & custo-
 dientium mandata tua. His suppositis
 sit prima propositio. Excommunicatio
 non privat quarta communicatione.
 Probat, quia illa communicatio funda-
 tur in charitate, charitatem autem non
 expellit nisi peccatum: sed excommunica-
 tio non est peccatum, ut diximus, ergo.
 Secunda propositio. Excommunicatio
 privat hominem reliquis tribus comu-
 nicationibus. Unde solet ab alijs diffi-
 niri (& bene) excommunicatio est pri-
 vatio a quacunque licita communica-
 tione

riore fidelium. Cōsule Caietan. quodlibet. 2. q. 12. Et nota antiquam consuetudinem ecclesie in excommunicatione, quod gradatim fideles communicatione priuabantur. Et forte tot erant genera communicationum, quot genera communionum. Vnde Syluestria genera ponit verbo, excommunicationis. 1. §. 1. Aliquando enim priuabantur sola communione eucharistie, qua autonomatice communio dicitur, vt trad. Dionisi. de ecclesia. hierar. cap. 1. & ostendit Vualden. libr. de sacramentis. cap. 95. Et de hac intelligo decretum Ioannis papae. 3. quest. 4. cap. Engeltrudam. Aliquando priuabantur Christi fideles ecclesiastico conuentum ad officia diuina audienda, vel ab oratione communi, quae omnes poterant appellari minores excommunicationes, & ea videre licet. 5. quest. 2. capit. praesentis. Et in quest. 3. c. ad mensam. Et in concilio Niceno. capit. 11. & 21. Et Chrysostomus homil. 17. in Mattheum. circa finem.

Al

Aliquando fideles priuabantur omni communione, quasi praecisi ab ecclesiastico corpore & hanc veteres appellabant anathema, qua voce Iudaei extremam detestationem significare solebant, teste Hieronymus. super. 1. cap. epistolae ad Galatas. Nos hac tempestate duas tantum excommunicationes nominamus, minorem qua quis priuatur communione passiva sacramentorum omnium, maiorem, qua etiam priuatur alijs fidelium communicationibus vt habes de clerico excommunicato. cap. vltim.

QV AERITVR ubi habetur in sacra scriptura, quod ecclesiae possit a poena punire? Respond. quod excommunicatio fundatur in autoritate. Pauli. 1. Corinthior. 5. Iam iudicavi vt praetens tradere huiusmodi hominem Satanae in interitum carnis. Et re vera intelligitur, quod tulit in eum sententiam excommunicationis, vt S. Tho. exponit. Item fundatur in auctoritate. 1. Ioann.

s. Est

5. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis. Qui quidem locus licet multipliciter intelligatur, videtur, quod sensus legitimus & literalis sit ille de quo dicitur. Si ecclesiam non audierit, sit tibi ut ethnicus & publicanus. Item ad Titum. 3. Hæreticum hominem post primam & secundam monitionem deuita. Quem locum adducit sanctus Thom. ad hoc propositum distinct. 43. & questionibus de malo quest. 3. art. 15. 3. & ita videtur exponere, & forte illa est expositio literalis & Matthai. 18. Si ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.

332

QVAERITVR. quomodo intelligatur, quod excommunicatio priuatur a receptione sacramentorum? an sit sensus quod faciat eam illicitam; ita videlicet quod non potest excommunicatus sacramentum suscipere sine hoc, quod peccet, tamen si de facto suscipiat, verum suscipiat sacramentum. Vel an sit sensus quod

quod non potest sine peccato suscipere, nec si de facto suscipiat, tenet sacramentum, ita quod ultra hoc, quod peccat, sacramentum est nullum? Hæc quaestio est una de utilioribus & difficilioribus totius huius materiae. Et tota difficultas est de sacramento penitentiae, utrum sit nullum per hoc quod sumitur ab excommunicato. Pro cuius intelligentia est in primis notandum, quod excommunicatio non habet ex iure diuino priuare a receptione sacramentorum, nec a participatione sacrificiorum ecclesiae. Nam de iure diuino nullus est excommunicatus, licet veniat excommunicandus ab ecclesia, secundum eius placitum & limitationem. Secundo nota, quod in potestate ecclesiae est, facere quod sacramentum penitentiae & sacramentum matrimonij sit nullum ubi susciperetur ab excommunicato, etiam inuincibiliter ignorante se esse excommunicatum. Quod tamen non posset

posset ecclesia facere de alijs sacramē-
tis imprimētibz characterem, quia
habent determinatam materiam de iu-
re diuino, quæ non potest subtrahi, nec
mutari. Hoc supposito dico, quod de
hac re sunt diuersæ sententiæ, licet om-
nes conueniant in hoc, quod si excom-
municatus sciens vel uincibiliter ig-
norans se esse excommunicatum, sus-
cipiat aliquod sacramentum, peccat
mortaliter & est sacrilegus. Si uero ac-
cedat bona fide cum ignorantia inuin-
cibili iuris vel facti, excusatur a mor-
tali, & de hoc non est dubium. Sed lo-
quendo de annulatione, quidam di-
cunt, quod si excommunicatus etiam
inuinçibiliter ignorans se esse excom-
municatum, accedat ad sacramentum
pœnitentiæ & absoluat, nullum om-
nino sacramentum suscipit. Probat,
quia excommunicatio tollit iurisdic-
tionem, ita quod excommunicatus
nullus est subditus, sed nullus sacerdos
potest absoluerē non subditum, ergo

Patet

Patet consequentia, quia licet igno-
rantia excuset a peccato, tamen non
potest facere, quod sit validum id
quod esset irritum si fieret cum scien-
tia opposita. Et hinc est, quod usus ec-
clesiæ habet, quod ante absolutionem
a peccatis præmittatur absolutio ab ex-
communicatione, ne annulletur sacra-
mentum. Secunda, alij dicunt, quod si
excommunicatus accedat ad sacra-
mentum pœnitentiæ cum ignoran-
tia inuinçibili, quæ excuset illum a sa-
crilegio, uerum suscipit sacramentum,
nec tenetur amplius confiteri de illis
peccatis, sed querere absolutionem
ab excommunicatione, & interim non
miscere se diuini. Hac sententia est
Caietan. in summa uerbo. impedimen-
ta absolutionis. Et Palud. 4. dist. 18. q.
4. Adria. quæst. 2. de confessione. cir-
ca finem. Probat, quia licet absolu-
tio sacramentalis sit iure prohibita
excommunicato, nullo tamen iure
est irrita, si de facto suscipiatur, nec
usus

us ecclesie habet contrarium, & qui hoc cogitant decipiuntur, ergo. Item alia sacramenta non annullantur per hoc, quod suscipiantur ab excommunicato, ergo nec hoc nam detis unde habeatis contrarium. Item quia alias iniusta esset sententia Ecclesie, si vellet ignorantiam inuincibilem condemnare. Si quis autem excommunicatus per ignorantiam vincibilem, accedat ad sacramentum poenitentiae, dummodo confiteatur fictionem, vere suscipit sacramentum, & recedente fictione consequitur effectum. Hanc solus Caietan. tenet expresse. Et probatur. quia poenae non sunt ampliandae, sed potius restringendae, ut patet de regul. iuris. in. 6. reg. 15. & 49. Item eodem iure excluditur excommunicatus a participatione sacramenti matrimonij, & sacramenti absolutionis, sed ecclesia prohibens excommunicato matrimonium, non irritat illud, sed si fiat tenet, ut patet extra de eo qui duxit

duxit eam quam poluit per adulterium ca. 6. & de matrimonijs contractis contra interdictum ecclesie. ca. 2. unde ergo discrimen in verbis eisdem generalibus? Si autem quis celebrauerit pro excommunicato, & applicauerit ei sacrificium, siue inuincibiliter, siue vincibiliter ignoret excommunicationem, applicatio facta tenet. Prohibentur enim Christiani communicare, non tamen inuolidatur excommunicatio.

QVAERITVR utrum annulletur sacramentum per hoc, quod confertur ab excommunicato? Respondetur & sit prima propositio. Si sacerdos excommunicatus quacunque excommunicatione, etiam propter notoriam clerici percussione, tenet conferre quodcunque sacramentum, excepto sacramento poenitentiae, verum sacramentum confert, quamuis peccet. Nec de hoc est dubitum, siue faciat scienter, siue ignoranter, & tam ubi toleratur quam ubi non toleratur. Se-

cunda, Loquendo de sacramento poenitentiae, si sacerdos sit excommunicatus non nominatim, aut propter notoriam clerici percussione, & tenet absolueret, verum sacramentum confert, ta determinatur in extraganti concilio constantien. ante quod nullus excommunicatus poterat conferre sacramentum poenitentiae. Et haec secunda propositio intelligenda est ut prima, videlicet tam ubi talis sacerdos toleratur ab ecclesia quam ubi non toleratur & tam ubi crimen propter, quod est excommunicatus est secretum, quam ubi est publicum. Tertia, si sacerdos sit excommunicatus nominatim, aut propter notoriam clerici percussione, & eum hoc toleratur ab ecclesia, verum sacramentum poenitentiae confert, si de facto conferat illud. Patet, quia licet in iure nihil sit de hoc cautum, tamen non est credendum, quod ecclesia toleraret eum in publica administratione sacramentorum, & cum hoc

vellet

vellet, quod facta per ipsum essent irrita: profecto esset intolerabilis error. Quarta si sacerdos sit excommunicatus nominatim, aut propter notoriam clerici percussione, & cum non toleretur ab ecclesia, si tenet absolueret, nullum omnino confert sacramentum. Patet, quia ista servatur ante concilium Constan. & ibi relinquatur ita servandum perpetuis temporibus quo ad ista duo genera excommunicatorum, ergo. Item, quia talis nullam omnino habet iurisdictionem, ergo.

QVAERITVR, de causa excommunicationis an sit peccatum mortale? Quastio haec potest dupliciter intelligi. Primo de iure, id est, ytrum non debeat ecclesia excommunicare, nisi propter mortale. Secundo de facto, an si excommunicet propter veniale, vel aliud factum quod non sit peccatum, excommunicatio teneat. In primo sensu communis opinio est, quod nullus potest iure excommunicari, nisi

334

li 2

pro-

propter mortale. Patet ex vobis domi
ni Matthæi. 18. ubi tradita fuit pote-
stas excommunicandi, si peccauerit
in te frater tuus, &c. Clarum est quod
de venialibus non requiritur illa dili-
gentia. Item ex concilio Meldensi. 11.
quæst. 3. capit. nemo. Et hoc tenendum
est pro certo, licet aliquando viderim
oppositum defendi. Secundo dico,
quod licet excommunicatio possit iu-
re ferri pro quolibet mortali, quia fi-
nis ipsius est salus Christiani, ut patet
1. Corinthio. 5. quia tollit quodlibet
mortale, tamen non debet ferri nisi
pro gravissimis criminibus. de quibus
aliter non speratur sanitas. Patet, quia
est ultima medicina ecclesiastica, & nõ
est plusquam si gladijs feriretur, ut
ait Augustin. Item quia excommuni-
cacio non debet ferri quousque pecca-
tor non audiat Ecclesiam. Item, quia
Paulus non meminit excommunica-
tionis, nisi propter incestum, cum ta-
men essent plura alia crimina. Vn.

de

de patet, quod pro temporali damno
non potest ferri excommunicatio, nisi
sit nimis graue. Et quidem iudices pes-
sime facium, & grauiter peccant con-
cedendo excommunicationem pro re-
bus leuibus, (por las vuas, mançanas
&c. Et est vna de pessimis consuetudi-
nibus quorundam ministrorum eccle-
siastica potestate abutentium, quæ om-
nia iam corrupta sunt. Et anathematis
nomen, quo audito maiores nostri tre-
mebant, irrisioni nostris temporibus
expositum est. Et ego credo, quod istæ
excommunicationes non obligant, ni-
si præsumatur esse mortale id pro quo
feruntur non enim de hoc dubito.

S E D utrum statim, quod homo
peccat mortaliter, possit excommu-
nicari? Respond. quod non quousque
sit contumax & rebelis ecclesiæ. Pa-
tet Matth. 18. Si peccauerit in te fra-
ter tuus, corripe eum, adhibe tecum,
dic ecclesiæ (& ultimo venit excom-
municatio) si tibi quasi ethnicus,

Ii 3

Idem

Idem constat ex Paulo. Hæreticum hominem post primam & secundam admonitionem denota. Vnde de iure nullus potest excommunicari, nisi præcedat trina admonitio, ut patet in capitulo sacrosancta. de sent. excommunicata. Trina tamen admonitio non est de essentia excommunicationis, ut bene notat Palude. d. 18. in. 4. & Durand. ibidem. & Glossa in capitulo prædicto. & in c. statuimus. Nec hoc est contra euangelium, nam in euangelio offenditur ordo iuris, non tamen dicitur, quod ille est necessarius. Verum est quod non expediat aliter fieri quam in euangelio expressum est. Nihil ominus si quis semel admonitus excommunicaretur pro mortali excommunicatio esset valida. Non dubito tamen quin admonitio sit de essentia excommunicationis, ita quod si quis excommunicaretur antequam esset admonitus, excommunicatio non teneret. Contra hoc potest fieri vnum argumentum,

quia

quia incurrentes excommunicationis latus in iure, non admonentur, prius ut patet de incendiarijs, de percussoribus clericum, &c. qui quidem ipso facto incurrunt in sententiam, ergo. Resp. & tales iam sunt admoniti ab ecclesia, & a lege Christi prohibente talia crimina & ista est sufficiens admonitio.

QVAERITVR utrum excommunicatio iniusta sit valida, vel utrum habeat aliquem effectum? Nota quod excommunicatio, sicut & qualibet alia sententia, dupliciter potest esse iniusta. Primo, quia ipso iure est nulla, ut si aliquis excommunicet non subditum talis continet intolerabilem errorem, & nulum effectum habet, tam in foro exteriori quam in interiori. Ita dicitur extra, de sententia excommunicata. capit. per tuas. & capit. statuimus. in. 6. eodem titulo. Secundo dicitur excommunicatio iniusta, ex parte iudicis, quia videlicet male iudicauit, quacunque ex causa id fiat, siue ex odio, si-

336

li 4

ue ex-

De excommunicatione.

ue ex defectu probationis, siue ex ignorantia. talis tamen non est ipso iure irrita. Et de hac est nonstra disputatio modo utrum liget? Est quaestio nimis grauis, & de qua sunt diuersae sententiae. Caieta. 2.2.q.70.artic.4. ad.2. tenet expresse, quod talis sententia omnino est nulla, ita quod nullum prorsus habet effectum apud Deum, nec apud homines. Probat. quia excommunicatio non potest ferri nisi pro mortali, sed iste ut supponimus non peccauit mortaliter, ergo. Item quia sententia iniusta non est sententia, nam secundum Sanct. Thomam. 2.2. quaest. 70. artic. 4. iudicium iniustum non est iudicium, ergo. Adria. quodlibeto. 6. tenet eandem sententiam Oppositum tenent Ricard. d. 16. q. 5. art. 3. Alexand. 4. p. q. 82. membro vlt. Syluest. verbo excommunicatio. 2. §. 2. & 3. Pal. 18. quaest. 1. art. 3. & Durand. 18. q. 4. Gratia. 11. quae. 1. capit. qui iustus, & videtur esse sententia. S. Thom. q. 21. additio. art. 4. omnes isti dicunt

De Excommunicatione.

dicunt. quod excommunicatio iniusta ex parte causae si non sit iure irrita, est valida. Horum sententia videtur fundari in capitu. per tuas. de sententia excommunicata. §. Verum inanis. vbi dicitur. quod iniuste excommunicatus debet recurrere ad superiorem, & petere absolutionem ab excommunicatione iniusta, ne ecclesiae sententiam contemnere videatur, & ex hoc amplius ligetur. Re vera videtur mihi, quod omnes isti doctores loquantur breuius quam oporteat, ideo dicam vobis quod sentio. Et sit prima propositio. Iniuste excommunicatus non priuatur suffragiis ecclesiae communibus. Hanc tenent omnes doctores, etiam illi quia asserunt sententiam iniustam ligare. Signanter Ricardus, artic. 7. quaest. 2. & Palude. q. 1. articu. 1. & Alexand. vbi supra. membro. 1. solus. Durand. eam negat, sed rationes Caietani, & Adrian. sufficienter eam probant. ecclesia enim non approbat iniquam voluntatem & ien-

sententiam iudicis quantum ad hoc, cum sit damnum innocentis, sine aliqua utilitate publica. Secunda propositio. Talis sententia quæ non est ipso iure irrita, quantum ad hoc valida est, quod sic excommunicatus non solum propter scandalum, sed absolute tenetur vitare omnem communionem & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregor. homil. 26. tractans illud Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, & patet hac. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano Papa. II. quaestione 3. capit. quibusdam. Quia si semel daretur facultas cui libet discernendi an causa sit iusta vel non, esset magna confusio & schisma, ideo ecclesia, iustissime precipit ut talis remedia quarat iuris, & interrim sententiam timeat, & ei pareat. Tertia propositio. Si talis participaret in diuinis, vel alij eisdem communicaret publice, easdem penas incurreret coram ecclesia, ac si sententia iusta esset. Si enim non est delata appellatio ad

perio

perio rem, & conuincor de communicatione contra præceptum ecclesie, iudex profecto iuste me condemnabit, tanquam irregularem. Hac Innocentius extra, de sententia excommunicata. capitul. 40. & Gregor. in homilia citata. Quarta propositio licet ex vi præcepti ecclesiastici (etiam in secreto ille teneatur vitare & vitari) quia præceptum ecclesie æqualiter obligat excommunicatum in publico, & in secreto (ex epicheia tamen, siue ex licentia præsumpta, aut rati habitione potest communicare, sine scandalo, Quia in alijs præceptis sane inter preteritur intentionem ecclesie cum non est verisimile ipsam velle obligare. Hic autem nullum pacto est verisimile ecclesiam ad abstinendam obligare voluisse. Nec enim vult alicui Innocenti inferri damnum, nisi propter bonum publicum. Priuare autem in publico, necessarium est ad publicam utilitatem: in secreto autem pri-

uare

uare non est necessariū. Hanc puto esse mentem & Caieta. & S. Thomæ.

QVAERITVR vtrum excommunicatio ignorata liget? Ad hoc fit prima propositio, Si ignorantia inuincibilis sit facti & iuris, id est, si sit talis quæ excuset a tota culpa mortali, excusat etiam a canone non incurritur excommunicatio. In hoc omnes conueniunt nec potest negari. Quia excommunicatio non potest ferri nisi pro mortali, sed iste non peccauit mortaliter ut supponimus, ergo. Patet hæc de constitutio capituli. 2. rem quæ culpa caret in damnum vocari non conuenit. Secunda si quis peccet mortaliter, & excommunicatio non sit formaliter lata pro illo facto non incurrit sententiam canonis, id est, si aliquis sciat se peccare mortaliter, & ignoret inuincibiliter id pro quo lata est excommunicatio, non est excommunicatus. V. gratia occido Petrum & scio me peccare illum occidendo, ignoro tamen inuincibiliter

liter

liter illum esse clericum, non incurro excommunicationem. Patet quia excommunicatio non est lata contra percussorem hominis sed clerici ut expressè habetur capitulum si vero extra de sententia excommunicationis. Tertia si factum pro quo lata est excommunicatio, sit alia licitum, vel non condemnatum iure diuino, ignorantia canonis excusat a pœna, verbi gratia si Papa nunc sub pœna excommunicationis præciperet ne quis vestiretur serico, & ego ignorarem canonem istum, non incurrerem excommunicationem, quia non pecco mortaliter cum ignorare inuincibiliter. Probat ex capitulum proposuisti. 82. dist. Quarta, in omnibus statutis latis ab ordinarijs citra papam, ignorantia iuris si sit inuincibilis, excusat a sententia canonis, etiam si factum mortale pro quo est formaliter lata excommunicatio. V. gratia Episcopus fert sententiã excommunicationis in concubinarios, ego ignoro illã, non incurro

incurro eam, esto sim concubinarus
 Et hoc generaliter est verum in omni-
 bus quorumcunque prælatorum infe-
 riorum papa. Et etiam in religionibus
 patet, quia ita habetur extra de senten-
 tia excommunicationis lib. 6. capitu. ut
 animarum periculis ubi hoc ipsum ex-
 presse continetur. Et in his quatuor
 propositionibus omnes conueniunt
 doctores nemine discrepante. Sed to-
 ta difficultas est de sententijs iuris latis
 a papa, quibus est annexa excommu-
 nicatio. V.g. lata est iniure excommu-
 nicatio contra incendiarios, est du-
 bium an cadens in factum & ignorans
 inuincibiliter ius, incurrit excommu-
 nicationem? De hoc sunt diuersæ sen-
 tentiæ inter docto. Adria. quæst. 3. de
 clauibus. Scotus dist. 16. quæst. 98. Ma-
 io. dist. 18. quæst. 2. & Gloss. in cap. ano-
 bis. de sententia excommunicationis
 & in cap. ut animarum. Ioan. Andre-
 ibi Barto. in l. cunctos populos. de sum-
 ma. Trinita. Ones isti tenent partem
 afir

afirmatiuam, videlicet, quod ignorantia
 iuris non excusat a pœna, seu excō-
 municatione. Probant ex prædicto ca-
 pitu. ut animarum. in quo papa in fauo-
 re animarum instituit, quod non incur-
 rat excommunicationem qui sciens fa-
 ctū ignorat ius sed præcipit id obser-
 uari in statutis ordinariorum inferio-
 rum nullam prorsus faciens mentionē
 de statutis Papæ, ergo cum solum exce-
 perit summus pontifex ordinariorum
 sententias, fit ut sententia iuris commu-
 nis in sua vi perseueret. Item, quia ig-
 norantia iuris cui est annexa irregula-
 ritas, non excusat a tali pœna, ut habe-
 tur in capitu. cum illorum de sententia
 excommunicationis, ergo nec igno-
 rantia iuris cui est annexa excommuni-
 catio excusabit ab ea. Hæc est horum
 sententia & quidem videtur, quod sit
 tutior, præsertim quia fauet vsus eccle-
 siæ quæ communiter irretitos his la-
 queis remittit ad superiores per confes-
 sores, esto pœnitentes laborent inuin-
 cibilis

cibili ignorantia. Oppositā sententiam tenet Syluest. verbo, excommunicatio. 2. §. 3. & excommunicatio ultimo. §. 3. & verbo, Ignorantia. 1. §. 8. & summa Angelic. Et videtur esse Caietan. & Anton. Qui omnes tenent, quod ignorantia inuincibilis iuris excuset ab excommunicatione. Probat, excommunicatio non potest ferri nisi pro contumacia, ut patet ex euangel. sed qui ignorat inuincibiliter non est contumax, ergo. Item si aliquis sciat substantiā mali actus & ignoret inuincibiliter aliquā circumstantiam eius, non imputatur ei ad malitiā talis circumstantia, ergo. Ad argumēta vtriusq; opiniones potest faciliter responderi. Et quauis sapiētissimus magister Victoria in neutram partem aperte declinet, tamen primam sententiam reputat tutiorem. Et ideo tenendum est, quod si fiat id pro quo lata est formaliter excommunicatio, incurritur, esto inuincibiliter ignoret ius.

Nec

Nec valet solutio Syluestri, quia etiam pontifex est ordinarius, & quod eius sententiæ etiam excipiuntur in illo ca. ut animarum periculis. quia est contra communem usum loquendi. Nam in tit. de officio iudicis ordinarij iurisprudenti cōmuniter distinguunt ordinarium a summo pontifice.

QVÆRITVR an incurrat sententiam excommunicationis qui facit aut omittit aliquid inuincibiliter credēs se incurrere, excommunicationē propter illud? V. g. furat⁹ sum decē aureos in Ecclesia, & credo inuincibiliter, quod ob illud crimen sit posita excommunicatio, cum tamen non sit est dubiū, an incurram? Et videtur, quod sic, quia qui facit actum alias bonū, si cogitat esse malū, peccat propter illā cōsciētiā, ergo. Respō. quod in tali casu peccat mortaliter, & incurro tantā culpam & poenam, quantā incurrissem, si de facto fuisset exposita excommunicatio pro illo opere, sicut ego cogito. quia con-

k k

scien-

scientia est quæ damanat, vel absoluit. Secundo dico, quod talis quandiu habet illam conscientiam debet se in omnibus habere, ac si vere esset excommunicatus, nam alias peccauit propter conscientiam quam habet. Tertio dico, quod talis de facto nullam excommunicationem incurrit. Probat, quia ipse non potuit supra se ferre talē sententiam nec alius tulit, ergo. Item, quia si ille cogitasset eodem modo, quod propter illud opus incurreret mortem temporalem, non incurrisset illam propter solam suam imaginationem, ergo. Ad argumentum in contrarium dico, quod non est idem iudicium de culpa & de pœna, nam culpa pendet ex vniuersi cuiusque voluntate, pœna autem non nisi a iure, vel a iudice.

393 Iam vero de secundo principaliter queritur, vtrum liceat communicare cum excommunicato? Hic sunt breuiter tria definienda. Primum, in quibus sit licitum cūcare com excommunica

to,

to & in quibus nō. Secūdū an incurrat aliquam censurā qui participat cum excommunicato in prohibitis. Tertium, an sit semper mortale peccatū participare cum excommunicatis in prohibitis. Quo ad primum, sit prima propositio, post concil. Constāt. duo genera excommunicatorū tenemur vitare. s. excommunicatos nominatim, & exconitos ppter notoriā clerici percussione, cum his inquam est prohibitū participare in his quæ in hoc carmine continentur. Os, orare, vale, communico, mensa negatur. Hoc tamen intelligendū est quando tales excommunicati non tolerantur in ministerio ecclesiæ. Nam si tolerātur per communē errorē, iam diximus supra quod sacramēta ab eis collata sunt valida ac proinde non tenemur vitare eos; etiam in istis. Hoc patet ex iure & ex predicto concil. Secūda. Cū omnibus excommunicatis quocunq; modo fiat excommunicati, est licitum participare in his quæ hoc carmine continentur.

Kk a

Vtile

Vtile, lex, humile. res ignorata, necesse
 Vide in summa Caiet. declarationem
 horum verborum. Tertia, excommu-
 nicatos non nominatim, nec propter
 notoriam clerici percussione[m], nullus
 tenetur vitare post Concilium Con-
 stan. etiam in contentis in primo versu
 Vnde possumus cum eis colloqui, diui-
 na officia audire, inducere eos ad ad-
 ministrandum sacramenta, si eis ex offi-
 cio vel ex commissione hoc incumbat
 quia sic ordinavit concilium, in fauo-
 rem animarum. Hæc est aliquorum non
 omnium. Nam Syluest. Caie. & Adr. te-
 nent oppositum quo ad participatio-
 nem sacramentorum tam actiuam quã
 passiuam, aiunt enim eos peccare inta-
 li administratione sacramentorum, ac
 pro inde non licere fidelibus eos indu-
 cere ad eam. Forsitam concilium non
 ordinavit, nisi quod facta per tales es-
 sent valida, qui hoc maxime expedie-
 bat animabus. Quod ad secundum de
 quantitate pœnæ, sit prima proposi-
 tio

tio. Qui participat in prohibitis cum
 excommunicatis de quibus loquitur
 Prima, propositio incurrit sententiam
 excommunicationis maioris in duo-
 bus casibus. Primo, quando participat
 in crimine pro quo fuit lata excommu-
 nicatio. Secundo, quando excommu-
 nicatio fertur sub hac forma, ex com-
 municamus Petrum & omnes partici-
 pantes & cum illo communicantes. Ex
 tra hos duos casus solum incurritur ex-
 communicatio minor, & de hoc non
 est dubitandum. Secunda propositio.
 Participare cum excommunicatis de
 quibus in prima propositione, est pec-
 catum mortale solum in tribus casibus
 scilicet si participet in diuinis, vel in
 crimine, vel in contemptu ecclesie seu
 clauium. In omnibus alijs solum erit
 veniale participare cum eis. Hæc om-
 nia habentur ex determinatione con-
 cilij Constan. vt Adria. Antonin. Caie.
 Syluest. & vsus ecclesie testatur. Hoc
 dico, quia illa determinatio non extat

apud nos, nec in prædicto Conci. ex defectu impressorum. Sed multi testantur se vidisse illam. Et Papa Eugenium in quibusdam ordinationibus reuocauit omnia facta in Concil. Basiliensi, ubi fuit ordinatum, quod omnes excommunicati vitarentur, quod erat contra determinationem Concilij Constan. Nota hic quod quilibet fidelis tenetur iure diuino mutare excommunicatum (quocunque modo sit excommunicatus) in duobus casibus, præter eos quos recensuimus. Primus, quando eius conuersatio est mihi nociua, qua moueat nocendo in fide, vel circa bonos mores. Secundus, quando ex mea conuersatione ipse sumit fauorem, para autorizar su doctrina falsa, o error, propter quod est excommunicatus. Extra hos duos casus non est de iure diuino vitare excommunicatum, sed solum de iure positiuo.

340

QVAERITVR utrum excommunicatum ab Episcopo Salmantino, vel Bur-

Burgensi, &c. teneantur vitare qui sunt de alio Episcopatu, supposito quod sciant illum esse excommunicatum? Videtur quod non quia supra Eugenes nullam potestatem habet episcopus Salmantinus, quomodo ergo poterit illos obligare ad non participandum cum suo excommunicato? Scotus. 4. distinctio. 19. quaest. 5. respondet (& bene) quod omnes qui sunt in ecclesia Dei, tenentur vitare eum in quocunq; loco existat excommunicatus. Sed tamen non bene respondet ad argumentum in contrarium, nam dicit quod episcopus non habet de iure diuino potestatem excommunicandi, nam sic non posset obligare non subiectos. ad non participandum cum suo excommunicato, sed habet talem potestatem ex concessione papæ aqua habet, quod possit priuare omnibus suffragijs, & communicationibus licitis. Sed dico, quod episcopus de iure diuino habet potestatem excommunicandi subdi-

kk 4

tos

ros ex officio, & ordinaria & propria potestate. Et quicquid potest papa in toto orbe, potest etiam episcopus in suo episcopatu, stando duntaxat in iure positivo: paucis exceptis, ut creare episcopum. Vnde ad argumentum, quomodo potest episcopus obligare non sibi subditos, dico quod potest ex eo, quod est de iure diuino, quod excommunicatus in vno loco vitetur in omnibus alijs, ut patet ex serie euangelica. Si ecclesiam non auerit, sit tibi quasi ethnicus & publicanus. Omnibus Christianis dicitur illud, non solum dicitur illis qui vnius sunt episcopatus, sed omnibus. Secundo dico cum Maio. 4. dist. 18. quaest. 4. quod illa obligatio non provenit ex sententia episcopi, sed ex dispositione iuris humani, quod quidem praecipit, quod excommunicatus in vno episcopatu vitetur in alijs omnibus, ut habetur in Concilio Niceno, cap. 5. & in Concilio Sardiceno, cap. 10. & 17. & in Concilio Citrocheno, ca.

2. & 3. Haec autem habentur. 11. q. 3. in multis cap. cap. si quis presbyter. & ca. quisquis, &c.

Q V A E R I T V R an obligatio ad non participandum cum excommunicatis, sit tanta, quod obliget ad sui obseruantiam, etiam cum periculo mortis? V. g. Tyrannus vel alius excommunicatus minatur mihi mortem nisi communicem cum illo, vel dicam ei missam aut teneam mori potiusquam id facere? Est quaestio grauis, & disputatur in prima secunda. q. 96. art. 4. Sunt opiniones, quidam dicunt, quod lex humana ex natura sua & de per se non potest obligare ad sui obseruantiam cum periculo mortis, & si aliquando obligat, est de per accidens, quia scilicet adiungitur bono communi, vel fidei vel religionis. Probant, quia debet esse iusta ut si Papa obligaret me ad nunquam comedendum carnes feria sexta, certo esset lex impia, ergo. Caiet. Prima secunda loco citato, tenet oppositum. Dicit

enim quod Papa & Rex possunt con-
dere legem, quæ ex sua natura & de
perse obligat ad sui obseruantiam cum
periculo mortis. Dicit secundo, quod
si aliqua lex non obligat isto modo, est
solum ex benignitate legislatoris, qui
noluit obligare cum tali periculo, non
autem ex vi legis. In summa autem
sua dicit multa, respondens ad quæstio-
nem. Primo ait, quod in humanis non
est mortale communicare cum excom-
municatis in prohibitis, & quod ab
excommunicatione propter talem me-
tum excusatur. Secundo dicit, quod in
diuinis etiam secluso contemptu ec-
clesiæ, nullo modo licet communica-
re cum excommunicatis, etiam ob vi-
tandam mortem. Quia talis participa-
tio est mortalis, quæ nullo metu excu-
satur, ut dicitur in capit. sacramentis
extra de sententia excommunicatio.
Certe ista sententia est nimis grauis
& odiosa. Vnde dico, quod metus mor-
tis excusat a mortali & ab excommu-
nic

nicatione, propter participationem in
diuinis cum excūicatis incurrendam
secluso contemptu ecclesiæ, Proboquia,
non est verisimile, quod ecclesia inten-
dit obligare ad obseruantiam suarum
legum cum detrimēto salutis propriæ.
Cum ergo excommunicatio sit pæna
ecclesiastica, & de iure positiuo nō est
dicendum, quod obligat cum pericu-
lo mortis. Et sic ad c. sacramētis, dico
quod illa decretalis est intelligenda,
quando in contempum ecclesiæ mina-
tur mors. Vel quando committitur pec-
catum mortale iuterueniente morte.
Vel quando participat in crimine cri-
minoso cum excommunicato, vt ait. S.
Thom. quodlibeto .12. arti. 9. & Sylue-
ster verbo, metus. §. 7. & Durand. dist.
18. quæst. 5.

QVAERITVR utrum ipsemet ex
commuicatus teneatur vitate fideles?
& loquor de omnibus excommunicatis
quocunque modo. Respondeo, & fit
prima propositio. Excōmunicatus, cu-

ius excōmunicatio est occulta non tenetur ratione excommunicationis abstinere in publico consortium aliorum & communionem, etiam in diuinis, sed potest & debet se in omnibus ita habere, ac si non esset excommunicatus. Hæc est conclusio Syluestri verbo excōmunicatio. 3. §. 5. Probatur nullus tenetur se infamare, imo omnes tenentur iure diuino & naturali ad tuendam famam maxime propriam curam habe de bono nomine (ergo. Item quia quilibet tenetur non scandalizare alios, sed si excommunicatus secrete fugeret aliorum confortia scandalizarentur illi nescientes causam, ergo non debet fugere. Secunda, publice excommunicatus tenetur vitare alios fideles tam in publico quam in secreto. de hoc non est dubium. de quantitate autem culpæ publice excommunicati, si publice communicet cum alijs in diuinis & prohibitis, idem est iudicium ac de peccato participantium cum eo

non peccat ille magis quam illi, excepto, quod fideles post cōcilium Constantiense habent facultatem inducendi excommunicatos non nominati, nec propter notoriã clerici percussorem ad aliqua in quibus si se intromitterent ipsi excommunicati non rogati, grauius peccarent.

SED ytrum vnus excommunicatus teneatur vitare alium excommunicatum? Videtur quod non, quia olim leprosi qui hos excommunicatos, figurabant, poterant inuicem colloqui & cōuersari, ergo. Item quia excommunicati nō sunt iã de corpore mystico ecclesiæ a quo separat excōmunicatio, ergo. Respond. q̄ sine dubio tenendum est, q̄ ita est prohibitū excōmunicato, participare cū alijs excommunicatis, sicut cū alijs fidelibus, & æque peccat cōmunicando cū illis, ac cum istis. Et omnes excommunicati, sic ad inuicem communicantes, incurrūt excōmunicationē minorem. Patet, quia alias excommunicati essent me

sent melioris conditionis ut sic, quam
 nō excōmunicati, qui quidē priuātur il-
 la cōuersatione. Item, quia adhuc sunt
 membra ecclesie per fidem. Secūdo di-
 co, quod excōmunicati ab hoc solum,
 quod sunt excōmunicati, non sunt exē-
 pti a legibus & praeceptis suorum prae-
 latorum, & papae. Quia non sunt omni-
 no extra ecclesiam, sicut ethnici, nec sunt
 totaliter abscissi, & ideo tenentur supe-
 rioribus parere, & secus facientes pec-
 cant, & incurrunt alias excōmunicatio-
 nes & poenas.

§ 44

Dico ultimo, quod titulo excommu-
 nicationis maioris prohibetur non so-
 lum licita conuersatio cum excommu-
 nicato, sed etiam illicita. Vnde mulier
 subiiciens se excōmunicato, grauius
 peccaret quam si peccaret cum non ex-
 communicato. Itaque praeter mali-
 tiam quam habet illud peccatum in
 suo genere, habet aliquam rationem
 circumstantiam excōmunicationis.
 Hoc patet, quia in prohibitione con-

m.

municationis, includitur prohibitio il-
 licitae communicationis a fortiori, &
 non dubites de hoc.

Dico denique, non sacerdotes posse
 excōmunicare, dummodo iurisdictionem
 habeant in foro contentioso, ut Archi-
 diaconi, legati, & electi. Sed est graue
 dubium, an occulte excōmunicatus
 possit excōmunicare, ita quod talis
 sententia valeat? Palud. 4. d. 18. q. 2. re-
 spondet, quod sic. Probat ex capitu. ad
 probandum. de sententia & re iudica-
 ta. Et ex. l. Barbarus. ff. de re iudicata.
 Et habetur. 3. q. 7. capi. 1. & 8. q. 4. capi.
 nonne. Idem tenet Gratianus. 3. part.
 q. 7. in fine. Contrarium Syluester ver-
 bo, excōmunicatio. 2. §. 1. Nam Ale-
 xan. 24. q. 1. ca. audiuius. dicit excom-
 municatum excōmunicare non posse,
 nec enim de iure potest quemquam iam
 prostratus. Idem patet in ca. aduersus de
 immunitate ecclesiarum. & ibi Glossa.
 Et in cap. exceptionem, de exceptioni-
 bus. Ad hoc respondetur, publice excōi-

345

catur.

catum suspensum esse ab officio & beneficio ecclesiastico, de iure communi, ecclesiastico tamen, nam a civili non est suspensus, ita quod sententiae non valeant, nisi cum per annum perseverat, in excommunicatione, ut habetur extra de haereticis cap. excommunicamus. §. credentes. Suspensus quoque est a beneficio suscipiendo ita quod non possit accipere nec retinere si accipit. Patet de clerico excommunicato capitul. postulasti. A fructibus etiam percipiendis beneficii quod habuit ante excommunicationem, ipso iure suspenditur. de appellatio. capitul. pastoralis. §. verum quia. Sed non priuatur beneficijs habitis ante excommunicationem eo ipso priuandi tamen sunt & expoliandi, diu in excommunicatione permanent ut patet de aetate & qualitate. capitul. cum bona memoria. Et de haereticis capitul. excommunicamus. §. credentes. Sunt item ab officio suspensi. Patet. 24. qu. 1. c. audiuiimus. Et de

cel

cessibus praelatorum. c. vlt. Et oēs iurisperiti atque theologi ita sentiunt. Occulte autem excommunicatus non est suspensus ab officio. Nam publici officij gesta ab excommunicato occulto valent, nec sunt irrita quando diu toleratur ab ecclesia. Et haec est opinio communis Ricard. 4. d. 18. art. 7. q. 1. Caieta. in sum. verb. absolutio. Innoc. capit. veritatis. de do & contum. Pau. ibid. Syluest. verb. Excommunicatio. 3. §. 10. 11. & 23. Nam si actus occulte excommunicati irritarentur, postea, cum detegeretur excommunicatio multi de suo statu dubitarent. Item patet ex concil. Constā. in quo ad euitanda scandala & multa pericula solum priuamur a communicatione excommunicatorum qui sunt specialiter nominati, vel percussores clericorum, & tamen si essent irrita quae facerent, teneremur abstinere. Item in. c. xpia. de exceptio. lib. 6. Item sententia lata ab excommunicato occulte tenet quantum ad exteriora, & non solum ratione scandali. 8. q. 4. ca. non ne. Credo tamen, quod per tale sententiam non

Ll

pri-

privamur excommunicatus suffragijs
 communibus. Quia ex parte ferentis
 etat nulla, sed valida ratione præcepti
 ecclesiastici, & propter utilitatem com-
 munem. Confirmatur, quia a cōcilium
 Constan, voluit illam indulgentiam ef-
 se, non in releuationem excommunica-
 ti, sed populi Christiani, ergo cū priva-
 re suffragijs pertineat ad autoritatem
 ipsius excommunicantis, nō debet rele-
 uari suffragijs inquam, id est bonis inte-
 rioribus quæ Deus præbet mēbris sue
 ecclesiæ. Nam bene privat cum oratio-
 nib9 publicis, missa, officio diuino. An
 autem publice excōmunicatus possit
 dare facultatem audiēdi confessiones,
 Palud. 4. dist. 20. q. 2. tenet quod sic. Ego
 credo quod non, quia est suspensus. Oc-
 calte autem excōmunicatus licite po-
 test alteri committere, ipse vero licite
 absolueri non potest.

Quo ad quartum & ultimum de ex-
 cōicatione minori, dicimus primo q
 excōicatio minor est censura ecclesia-
 stica,

stica, qua homo excluditur a passiva tā-
 tum participatione sacramentorum &
 ex consequenti a passiva electione cano-
 nica. Quia sic disponitur, extra de cle-
 rico excommunicato. Et hæc excōmuni-
 catio post conc. Constan. in duobus tā-
 tum casibus incurritur. Primus si parti-
 cipatio interuenit cum nominatim ex-
 communicatis publice. Secundus si cū
 excommunicatis propter manum vio-
 lentam in clericū notoriam (extra casus
 a iure permiffos) & peccat mortaliter
 peccato sacrilegij ex cōnicatus minore
 excommunicatione si se ingerit passivæ
 participationi cuiuscumq; sacramenti
 Quia exclusus ab ecclesia indignus ac-
 cedit, sicut excōnicatus maiore ingerēs
 se diuinis. Participantes autē cū excōm-
 municatio minore, nullam ex participa-
 tione incurrūt censuram. Quia excōica-
 tio minor non transit intertiam personā.

SEDvtrum quilibet sacerdos possit
 absolueri ab excommunicatione mi-
 nori? Respondeo, quod non secundum

Caieta. verb. Absolutio. & verb. excom-
 municatio minor. circa fin. Et Syluest.
 verb. absolutio. 1. 5. 2. & est communis
 opinio. Probat Caiet. quia quæcūq; ex
 communicatio est vinculum fori con-
 tentiosi, ergo exigitur in absoluente po-
 testate iurisdictionis in eodem foro, at
 simplex sacerdos non est iudex. nec ha-
 bet nisi potestatem ordinis, ergo. Con-
 firmatus ex cap. nuper de sententia. ex-
 com. Oportet ergo recurrere ad mini-
 strum ecclesiæ habentem alias potesta-
 tem iurisdictionis, & posset diaconus
 imo simplex clericus habēs iurisdictionem
 absolueret a minore excommunicatione,
 multo magis quam a maiore. Quoniam
 utriusq; absolutio non spectat ad potestatem
 ordinis, sed iurisdictionis. Et ista pro materia
 excommunicationis sufficiant.

L A V S D E O.

**SEQUITUR TABVLA
 QUESTIONVM ET
 ARTICULORVM IN HAC SUMMA CON-
 TENTORVM.**

QVAESTIO. I. de sacramentis
 incommuni. Quid sit sacramen-
 tum, fol. 1. p. 1. num. 1.

Utrum differant sacramenta nouæ
 legis a sacramentis veteris legis,
 f. 2. p. 2. nu. 2.

Sacramenta nouæ legis quot sint,
 fol. 4. p. 1. num. 3.

Sacramenta septem nouæ legis a quo fuerint insti-
 tuta. fo. 4. pa. 2. num. 4.

Sacramenta septem, an omnia sint vere & proprie
 sacramenta. fo. 4. pa. 2. num. 5.

Sacramenta septem nouæ legis, an contineant gra-
 tiam, &c. fol. 5. pa. 6. num. 6.

Sacramentorum sufficientia ostenditur, fo. 5. pag.
 2. num. 7.

De Baptismo.

Baptismus quando fuerit institutus, fol. 7. pag.
 1. num. 8. & p. 2. num. 9.

Utrum obligatio baptismi, & aliorum sacra-

L 1 3 men-

- mentorū nouæ legis inceperit statim Post Chri-
stum passum. fol. 8. pag. 1. num. 10. Et quando le-
galia cessauerunt ibidem. pag. 2.
- Promulgatio euangelij quādo facta sit sufficien-
ter. fol. 9. pag. 2. num. 11.
- Baptismi materia, quæ sit. fol. 10. pag. 2. num. 12.
- Baptismi formam quæ sit. fol. 11. pag. 1. num. 13.
- Baptismi formam quæ mutatio impediatur, fol. 11.
pag. 2. num. 14.
- Baptismus in nomine Christi an sit validus. fol. 12.
pag. 1. num. 15.
- Baptismus in nomine Trinitatis an sit validus. fol.
13. pag. 1. num. 16.
- Baptizans an propriam personam exprimere de-
beat. fol. 13. pag. 1. & 2. num. 17.
- Baptizare vnum vtrumque duo simul possint. fol. 14.
pag. 1.
- Baptizata persona, vtrum debeat explicari. fol. 14.
pag. 1. num. 18.
- Vtrum sit necessarium, quod puer baptizandus
mergatur aqua. fol. 14. pag. 2. num. 19.
- Baptismus vtrum remittat omnia peccata etiam
actualia. fol. 15. pag. 1. num. 20.
- Vtrum baptismus remittat totā penam. fol. 16. p. 1.
- Vtrum in baptismo decur gratia. fol. 16. p. 2. nu. 21.
- Vtrum baptismus in omnibus conferat æqualem
effectum. fol. 16. pag. 2. nu. 22. & fol. 17. pag. 1.
- Vtrum peccator in actuali peccato sit baptizan-
dus. fol. 17. pag. 2. num. 23.
- Vtrum recedente fictione incipiat valere baptis-
mus. fol. 18. pag. 1.

vtrum

- Vtrum sint plura baptismata. fol. 18. pa. 2. nu. 24.
- Vtrum pueri sint baptizandi. fol. 19. pag. 1. nu. 25.
- Vtrum furiosi & amentes sint baptizandi. fol. 19.
pag. 2. num. 25.
- Vtrum pueri infidelium inuitis parentibus sint bap-
tizandi. fol. 20. pag. 2. num. 27.
- Vtrum mali ministri conferant vera sacramenta.
fol. 21. pag. 2. num. 28.
- Vtrum ministrans sacramenta in mortali peccet
mortaliter. fol. 23. pag. 1. num. 29.
- Vtrum liceat recipere sacramenta a malis ministris.
fol. eod. pag. 2. num. 30.
- Vtrum liceat recipere baptismum ab excommu-
nicatis. fol. 25. pag. 1. num. 31.
- Vtrum puer intra vterum possit baptizari. fol. 25.
pag. 1. num. 30. alias. 3.
- Quid faciendum de muliere damnata ad mortem
fol. eod. pag. 2. num. 33.
- Qua ætate sint pueri baptizandi. fol. 26. p. 1. nu. 34.
- vtrum ad baptismum requiratur intentio bap-
tizantis. fol. eod. pag. 2. num. 35.
- vtrum baptismus possit iterari. fol. 29. p. 2. nu. 36.
- vtrum puero secrete baptizato, sint repetendæ so-
lemnes benedictio, ecclesiæ. fol. 30. pag. 2. nu. 37.
- vtrum in baptismo puer faciat votum. fol. 30. pag.
1. num. 38.
- vtrum in baptismo debeant concurrere simul ma-
teria & forma. fol. eod. & pag. num. 39.

Questio secunda de confirmatione.

Li 4

vtrum

- V**trum Confirmatio sit a Christo instituta. f. 31. pag. 1. nu. 40.
- Quæ sit materia confirmationis. f. 32. pag. 2. num. 41.
- Vtrum balsamum sit de necessitate confirmatio- nis. fo. 33. pag. 1.
- Vtrum chrisma debeat esse consecratum. fol. 34. pag. 2. num. 42.
- An chrisma debeat ab episcopo consecrari. fol. 34. pag. 2. num. 43.
- Quæ sit forma confirmationis. f. eo. pa. 2. num. 44.
- An confirmatio imprimat characterem. fol. eo. pa. 1. num. 45.
- An possit aliquis non baptizatus confirmari. fol. 36. pag. 1. num. 46.
- An confirmatio conferat gratiam. f. eo. p. 1. n. 47.
- An omnes debeant confirmari. fo. 36. pa. 2. nu. 48.
- In qua ætate sit conferendum hoc sacramentum confirmationis. fo. 37. pag. 1. num. 49.
- An solus episcopus possit hoc sacramentum conferre. fo. eo. pa. 2. num. 50.
- Quis sit ritus sacramenti confirmationis. fo. 98. p. 1. num. 51.

Questio. tertia. de Eucharistia.

- V**trum Eucharistia sit sacramentum foli. 39. pa. 1. num. 52.
- Vtrū si de necessitate salutis. f. eo. p. 2. n. 53.
- Vtrum sint aliquæ figuræ huius sacramenti. f. 40. pa. 2. num. 54.

Vtrum

- Vtrum materia eucharistiæ sit panis & vinum fol. 40. pa. 2. nu. 55.
- Vtrum panis consecrandus debeat esse azymus. f. 42. pa. 1. num. 56.
- Vtrum requiratur certa & determinata quantitas panis. fo. 42. pag. num. 57.
- Vtrum oporteat materiam consecrationis esse præsentem. fo. 43. pa. 1. num. 58.
- Vtrum vinum sit materia huius sacramenti. fo. eo. pag. 2. num. 59.
- Vtrum in aceto possit consecrari. f. 43. pag. 2.
- Vtrum in musto possit consecrari. f. & pa. ea.
- Vtrū aqua sit miscenda cum vino. f. 44. p. 1. n. 60.
- Vtrum in eucharistia maneat substantia panis. fol. eo. & pag. ea. num. 61.
- Vtrum omnia accidentia panis & vini maneat. f. 45. pag. 1. num. 62.
- Vtrum hæc conuersio si instantanea, vel successiua. fol. eo. pag. 2. num. 63.
- Vtrum Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet par. f. 46. pag. 1. num. 64.
- Vtrum continentia & existentia corporis & sanguinis Christi, & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis. fol. 47. pag. 2. num. 65.
- Vtrum realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in sacramento eucharistiæ, duret dūtaxat pro tempore quo sacramentum est in vsu, &c. fol. eo. pag. 2. numer. 66.
- Vtrum in sacramento eucharistiæ Christus sit adorandus adoratione latriæ non solum interno cultu, sed etiam externo. fol. 48. pag. 1. num. 67.

Ll 5

Eucharis-

T A B V L A.

Eucharistia quod in sacratio referuari liceat, & ad infirmos deferri, ostenditur. fol. eo. p. 2. num. 68.
 vtrum Christus moueatur in eucharistia. fol. 49. p. 1. num. 69.
 vtrum Christus possit videri in hostia consecrata. fo. eo. p. 2. num. 70.
 Quid faciendum quando in hostia apparet puer vel alia forma quæuis. f. 50. pag. 2. nu. 71.
 An accidentia in hoc sacramento habeant aliquod subiectum fol. 51. pag. 1. n. 72.
 An liquor non consecratus possit misceri vino consecrato. fol. eo. pag. 2. num. 73.
 Quæ sit forma consecrandi panis. f. 52. p. 2. n. 74.
 Quid demonstratur per hoc fol. 53. pa. 2. nu. 75.
 Qui sint effectus eucharistia. f. 54. pag. num. 76.
 vtrum per hoc sacramentum remittatur mortale peccatum. fol. 55. pa. 2. num. 77.
 vtrum prærequiratur confessio ante eucharistia sumptionum fo. 56. pag. 2. num. 78.
 vtrum aliquando liceat sumere sine præuia confessione. fol. 58. pag. 2. num. 79.
 vtrum eucharistia sit danda peccatori perseveranti in peccato. fo. 59. p. 1. num. 80.
 vtrum nocturna pollutio imediat sumptionem eucharistia. fol. 60. pag. 1. num. 81.
 vtrum sumens eucharistiam debeat esse ieiunus. f. 62. pag. 1. num. 82.
 vtrum in necessitate liceat consecrare post prandium fol. eo. pag. 2. num. 83.
 vtrum eucharistia possit dari nõ habentibus vsum rationis. fo. 64. pag. 1. num. 84.

vtrum

T A B V L A.

270

vtrum liceat quotidie cõmunicare. f. 95. p. 1. n. 85.
 vtrum sit præceptum de eucharistia sumptione. fo. 66. p. 2. num. 86.
 vtrum sit necessarium sumere eucharistiam sub vtraq. specie. fo. 67. pag. 2. num. 87.
 vtrum minister eucharistia sit sacerdos. foli. 69. pag. 1. numer. 88.
 vtrum communicare laicos pertineat ad sacerdotes solos. fo. eo. pa. 2. num. 89.
 An malus sacerdos possit consecrare folio. 70. pag. 1. num. 89.
 An missa mali sacerdotis tantum profit ac missa boni. fo. eo. pag. 2. num. 90.
 An hæretici, schismatici, excommunicati, possint consecrare. fo. 71. pag. 2. num. 92.
 An liceat audire missam, aut recipere eucharistiam ab hæreticis, schismaticis, & excommunicatis. f. 72. pag. 2. num. 93.
 An liceat sacerdoti abstinere omnino a celebratione. fol. 73. pag. 2. num. 94.
 Quod sit opportunum tempus ad celebrandum fo. 74. pag. 2. num. 95.
 An liceat pluries in die celebrare. fo. 75. p. 2. n. 96.
 Quo tempore missa sit celebranda. f. 76. p. 1. n. 97.
 In quo loco sit celebrandum fo. 77. p. 1. num. 98.
 Quomodo ecclesia violatur & reconciliari debeat fol. eo. pag. 2. num. 99.
 Quando inceptit missæ celebratio. foli. 78. pag. 1. numer. 110.
 Quomodo sit occurrendum defectibus in missa contingentibus. fol. 70. pag. 1. num. 101.

Missæ

Missã an sit sacrificium. f. 80. pag. 2. num. 102.
 Christus quod in vltima cœna seipsum sub specie-
 bus panis & vini Deo patri pro nobis obtulerit,
 ostenditur. f. 81. pa. 2. num. 103.

Questio quarta de pœnitentia.

AN pœnitentia sit sacramentum. fol. 82. pag.
 2. nu. 104.
 Quæ sit materia pœnitentiæ. folio. 84. pag.
 1. num. 105.
 Quæ sit forma. fo. eo. pa. 2. num. 106.
 An pœnitentia sit sufficiens remedium contra pec-
 cata. fo. 85. p. 2. num. 107.
 An pœnitentia sit necessaria post peccatum. fo. 86.
 pag. 2. num. 108.
 An per pœnitentiam pœnã debita peccatis remitta-
 tur. fo. 87. p. 1. num. 109.
 Quomodo remittantur peccata venialia. fol. eod.
 p. 2. num. 110.
 An peccata remissa semel redeant per sequens pec-
 catum mortale. f. 86. pa. 1. num. 111.
 An per pœnitentiam restituatur gratia perdita, &
 virtutes. f. 90. p. 1. num. 112.
 Per omnia bona opera restituatur aliquid de gratia
 perdita. fo. 92. pag. 1. num. 113.
 Quid sit contritio. fo. eo. & pag. num. 114.
 Vtrum sufficiat solum dolere de præteritis vel an
 requiratur propositum cauendi futura. fo. 93. pa.
 3. num. 115.
 Vtrum contritio debeat esse distincta de singulis
 pec-

peccatis. fol. 94. p. 1. num. 116.
 Vtrum quicumq; dolor licet parvus sufficiat ad re-
 missionem peccatorum. fo. 65. pag. 2. num. 117.
 Vtrum de maiori peccato sit habenda maiorem
 contritio. f. 97. pag. 1. num. 118.
 Vtrum contritio debeat procedere ex dilectione
 Dei super omnia. fo. eo. & pa. num. 119.
 Vtrum omnis qui habet contritionem consequa-
 tur gratiam infalibilter. fo. 98. pag. 2. num. 120.
 Vtrum attritio possit fieri contritio. fol. 99. pag. 2.
 num. 121. *fo. 99.*
 Vtrum tota vita præsens sit tempus contritionis. &
 quando tenetur homo conteri. f. 100. p. 1. n. 122.
 Vtrum post hanc vitam sit locus pœnitentiæ. fol.
 101. pag. 2. num. 123.
 Vtrum peccata venialia remittantur post hanc vi-
 tam. fo. eo. & pag. num. 124.
 Vtrum remittatur per contritionem tota pœnã de-
 bita peccatis. fol. 10. pag. 2. num. 125.
 Vtrum confessio sit de necessitate salutis sicut bap-
 tismus. fo. 103. pag. 1. num. 126.
 Vtrum confessio sit tam necessaria sicut bap-
 tismus. fol. 104. pag. 4. num. 127.
 Vtrum confessio sit de iure naturali. f. 105. p. 1. n. 128.
 Vtrum teneamur confiteri peccata venialia. fol. eo.
 & pag. num. 129.
 Vtrum possit aliquis confiteri peccatum quod nõ
 habet. fol. 106. pag. 2. num. 130.
 Item de scrupulosis. fol. eo. & pag. ead.
 An qui confitetur veniale quod non fecit, peccet
 mortaliter. fol. 107. pag. 2. num. 131.

De tempore quo obligat præceptum confessionis
fol. 108. pag. 2. num. 132.
Vtrum aliquando teneamur statim confiteri. fol.
110. pa. 2. num. 133.
Vtrum teneamur confiteri in articulo mortis, fol.
111. pag. 1. num. 134.
Vtrū ante eucharistiā teneamur confiteri. f. eo. p. 1.
Vtrum ad recipienda alia sacramenta teneamur co-
fiteri. fol. 112. pag. 1. num. 135.
Vtrum ad ministranda sacramenta teneamur
confiteri. fol. 113. pag. 1. num. 136.
Vtrum teneamur confiteri semel in anno. fol. eod.
pag. ead. num. 137.
Vtrum obliuiosus teneamur scribere peccata ad co-
fitemum. fol. 114. pag. 1. num. 138.
In qua ætate tenemur homo confiteri peccata sua.
fol. eo. & pag. ead. num. 139.
Vtrum Papa possit dispensare in præcepto confe-
sionis. fol. 115. pag. 1. num. 140.
Vtrum sit necessarium confiteri sacerdoti. fol. 116.
pag. 1. num. 141.
Vtrum venialia possint confiteri laico. fol. eo. pag.
2. num. 142.
Vtrum mortalia possint laico confiteri. fol. 117.
pag. 1. num. 143.
An sacerdotes in peccato mortali existentes po-
testatem habeant absoluendi pœnitentes in con-
fessione sacramentali. fol. 119. pag. 1. num. 144.
Vtrum confessio sit facienda proprio sacerdoti. fol.
eo. & pag. num. 145.
Quis sit proprius sacerdos, ibidem, pag. 2.

Vtrum

Vtrum in absentia proprii sacerdotis liceat confite-
ri alteri. fol. eod. pag. 2.
Vtrum petens a proprio sacerdote licentiam & non
obtinens, possit confiteri cuicumque voluerit. fo.
120. pag. 1.
Cum non expediat proprio sacerdoti cōfiteri quid
faciendum. fol. 121. pag. 2. num. 146.
Vtrum qui in pascha communicauit sine confessio-
ne præuia, teneatur iterum confiteri illo met anno
fol. eod. pag. 2. num. 147.
Qui ex causa non communicauit pascha an tenea-
tur postea communicare. fol. 121. pa. 1. nu. 148.
Vtrum de licentia proprii sacerdotis liceat alteri
confiteri. fol. eod. & pag. num. 149.
Vtrum potens eligere confessorem, possit eligere
sacerdotem non expositum. f. eo. & p. 1. n. 150.
Vtrum proprius sacerdos possit audire sibi subdi-
tum in alio episcopatu. fol. 123. pag. 2. num. 151.
Vtrum non sacerdos habens curam animarū possit
concedere facultatem eligendi confessorem. fol.
eod. & pag. ead. num. 152.
Vtrum rati habitio det facultatem absoluendi. fol.
114. pag. 1. num. 153.
Quis sit proprius sacerdos singularum personarum
fol. 125. pag. 1. num. 154.
Itinerantium, & peregrinorum qui sit proprius cō-
fessor. fol. 129. pag. 1. num. 155.
Vtrum in articulo mortis quilibet possit absolui a
quolibet sacerdote. fol. 127. pag. 1. num. 156.
Vtrū cōfessio in formis sit valida. f. eo. & p. ea. n. 157.
Vtrum sacerdos debeat absolvere eum, quem
scit

T A B V L A.

- feit imperfecte dolere. fol. 129. pag. 2. nume. 158.
 Vtrum confessio debeat esse integra. fol. 130. pag. 1. numer. 159.
 Vtrum confessio non integra ex negligentia examinationis sit valida. fo. eo & p. num. 160.
 Vtrum requiratur maxima diligentia ad examinandam conscientiam. fol. 131. pa. 1. num. 161.
 Vtrum confessor debeat eum audire qui non fecit examinationem. fo. 132. pag. 1.
 Vtrum habens peccata reservata possit integre confiteri. fol. 132 p. 1. num. 172.
 Vtrum inferior aliquando possit absolvere a reservatis. 133. pag. 1.
 Vtrum per confessionem informem satis fiat precepto ecclesie. fo. 133. pa. 2. num. 163.
 Vtrum in necessitate confessio dimidiata sit valida. fol. 134. pag. 1. num. 164.
 Vtrum virtute absolutionis remittantur peccata oblita. ibid. num. 165.
 Vtrum in confessionibus generalibus de peccatis alias confessis liceat dimidiare confessionem. fol. eo. pag. 1. num. 166.
 Vtrum ex defectu satisfactionis sit iteranda confessio. fol. 135. pag. 1. num. 167.
 Vtrum confessio facta sacerdoti ignoranti sit valida. fol. eod. pag. 2. num. 168.
 Vtrum confessio in qua sacerdos non advertit ad peccata sit valida. fol. 136. pag. 2. numer. 169.
 Vtrum liceat confiteri peccata semel iam confessis. fo. 137. pag. 1. num. 170.
 Vtrum confessio per nuntium teneat. ibid. nu. 171.

T A B V L A.

174

- De confessione per interpretationem. f. 138. pa. 2. n. 170.
 De confessione per scripturam. f. 139. p. 1. nu. 173.
 Vtrum teneamur confiteri circumstantias peccatorum. fol. eo. pa. 2. num. 174.
 Quae circumstantiae sint necessario confitendae. fol. 140. pa. 2. num. 175.
 De circumstantiis aggravantibus. f. 141. p. 1. n. 176.
 Vtrum confessor possit absolvere penitentem contra propriam opinionem. f. 143. p. 1. n. 177.
 Vtrum necessario sit confitendus numerus peccatorum. f. 144. pag. 1. num. 178.
 Vtrum si quis confiteatur se peccasse decies vel duodecies, & non recorderetur tunc nisi decem & postea recordatus distinte alterius peccati teneatur illud confiteri in particulari. f. 145. pa. 2. n. 179.
 Vtrum modus secretae confitendi soli sacerdoti, sit alienus ab institutione & mandato Christi. f. 146. pag. 1. num. 180.
 Vtrum absolutio sacramentalis sacerdotis sic actus vere & realiter iudicialis, hoc est vere & realiter praestans & efficiens realem absolutionem vel non sed duntaxat declarer penitentiam esse absolutam. ibid. num. 181.
 Vtrum sacerdos possit sacramentaliter absolvere penitentem, cuius confessionem non audiuit. fol. eo. pag. 2. num. 182.
 Vtrum sigillum confessionis sit necessarium. fol. 147. pag. 1. num. 183.
 Quid faciet confessor cum interrogatur de peccato confessio sibi. fol. eo. pag. 2. num. 184.
 Quomodo reparabitur defectus factus in confessione.
 M m sione.

sione, fol. 148. pag. 1. num. 185.
 vtrum sacerdos teneatur filere peccatum publi-
 cum sibi confessum, fol. 149. pag. 1. num. 186.
 vtrum de licentia penitentis liceat confessori reue-
 lare peccatum, fol. 150. pag. 1. num. 187.
 vtrum alia quæ sciuntur in confessione præter pec-
 cata, cadant sub sigillo confessionis, fol. eo. pag.
 1. num. 188.
 vtrum in communi liceat reuelare peccata audita
 in confessione, fol. eo. pag. 2. num. 189.
 vtrum secreta quæ extra confessionem committū-
 tur sub sigillo confessionis, sint sicut secreto con-
 fessionis silenda, fol. 151. pag. 1. num. 190.
 vtrum confessio sit o Christo præcepta, fol. eod. p.
 2. num. 191.
 Consilio. de confessio ante. xl. fol. 153. pag. n. 192.
 An teneatur confessor interrogare pœnitentem, fo.
 154. pag. 1. num. 193.
 vtrum circumstantia loci sit necessario confitenda
 fol. 155. pag. 2. num. 193.
 vtrum circumstantia temporis etiã, f. eo. p. 2. n. 195.
 vtrum liceat habere duos confessores, vnum pro
 magnis alterum pro leuibus, fol. eod. & pag. ead.
 num. 196.
 vtrum ei qui credit se iterum peccatorum, sit ne-
 ganda absolutio, fol. eo. & pag. ea. num. 197.
 vtrum post confessionem maneat reatus ad pœnã,
 fol. eod. pag. 2. num. 198.
 vtrum possit aliquis satisfacere pro peccatis, fol.
 357. pag. 1. num. 199.
 vtrum vnus homo possit pro alio satisfacere, fol.

fol. 158. pag. 2. num. 200.
 vtrum possit homo satisfacere pro vno peccato &
 non pro alio, fol. 159. pag. 1. num. 201.
 vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia,
 fol. 160. pag. 1. num. 202.
 vtrum possit fieri satisfactio per opera alias debita.
 fo. 191. pa. 1. num. 203.
 An implens pœnitentiam iniunctam a confessore,
 dum audit missam de præcepto, satisfaciat, fol.
 162. pag. 1. num. 204.
 An is cui iniungitur, quod ieiunet satisfaciat ieiun-
 ando in die præcepto ab ecclesia, fol. & pag. ead.
 num. 205.
 vtrum homo per se ipsum debeat pœnitentiam ini-
 iunctam implere, fo. 163. pa. 2. num. 106.
 vtrum flagella inflicta a Deo sint satisfactoria pro
 peccatis, fol. & pag. ead. num. 207.
 vtrum opera pœnalia satisfactoria sint tria ieiuniũ
 elemosyna, oratio, fol. 164. pag. 2. num. 208.
 vtrum pœnitens teneatur adimplere pœnitentiam
 iniunctam, fol. eod.
 vtrum possit confessor imponere quancunque pœ-
 nitentiam, fol. 165. pag. 1. num. 209.
 vtrum possit confessor imponere quancunque pœni-
 tentiam voluerit pro suo arbitrio, f. 166. pa. 2 10.
 vtrum secundus confessor possit commutare, vel
 tollere pœnitentiam iniunctam a primo confesso-
 re, fol. 167. pag. 2. num. 211.

Quæstio quinta de extrema-
 yctione.

- V**trum extrema unctio sit sacramentum fol. 168. pag. 1. numer. 212.
 Vtrum sit a Christo instituta. fo. eo. p. 2. n. 313.
 De effectu eius. fol. 169. pag. 1. numer. 214.
 Vtrum sit vnum sacramentum: an plura. foli. eod. pa. 2. num. 215.
 Vtrum oleum sit materia eius. fol. 171. pag. 1. nu. 216.
 Vtrum oleum debeat esse consecratum. fol. 172. p. 1. num. 217.
 Quæ sit forma huius sacramenti. fo. eo. pa. 2. n. 210.
 An sit de necessitate salutis. foli. 173. pag. 1. n. 219.
 Vtrum omnis sacerdos sit minister extremæ unctio-
 nis. fol. eo. & pag. num. 220.
 Vtrum sanis debeat conferri. fol. 174. pa. 1. n. 221.
 Vtrum omnes infirmi sint unguendi. ibi. num. 222.
 In quibus partibus debeant ungi infirmi. foli. 175. pag. 1. numero. 223.
 Vtrum extrema unctio sit sacramentum iterabile. 176. pag. 1. numer. 224.

Questio sexta de ordine.

- Vtrum septem ordinis sint ex institutione diuina. fol. 176. pag. 1. num. 225.
 Vtrum ordo sit sacramentum. fo. eod. p. 1. nu. 226.
 Vtrum in nouo testamento sit sacerdotium visibile & externum. Sitque aliqua realis & vera potestas consecrandi verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, & peccata remittendi & retinendi. fo. 179. pag. 2. nu. 727.

Vtrum

- Vtrum per sacram ordinationem detur Spiritus sanctus, & imprimatur character in delectibilis, ita ut nullo pacto possit fieri laicus, qui semel prius fuit sacerdos. fol. 180. p. 1. nu. 228.
 De materia eius. fo. 180. p. 2. num. 229.
 An sit necessari⁹ cōtractus materiae. f. 181. p. 1. n. 230.
 Vtrum ordo imprimat caractere. f. 182. p. 1. n. 231.
 An in suscipiendis ordinibus sit ordo prioritatis scilicet. fo. eo. pag. ea num. 232.
 An suscipiens ordines in mortali peccet mortaliter fo. eod. pa. 2. num. 233.
 An exercens officia ordinis in peccato, peccet mortaliter ibidem.
 Vtrum solus episcopus possit ordinare. f. 183. p. 1. num. 234.
 Vtrum papa possit committere sacerdoti simplicem collationem maiorum ordinum. que las de. folio 184. p. 1. num. 235.
 Vtrum heretici possint ordines conferre. ibi. pa. 2. nu. 236.
 Virum femina possit ordinari. ibid. num. 237.
 Pueri an possint ordinari. fo. 185. in prin. que ætas & qualitates & merita requirantur ut licite atque legitime ordinentur. f. 185. p. 1. n. 238.
 Vtrum homicida & mutilatus possit ordinari. fo. eo. pagina. ea. numer. 239.
 De irregularitatibus. ibid.
 Vtrum prima tonsura sit conueniens. fo. 186. pag. 1. num. 240.

Questio. 7. de Matrimonio.

Vtrum

Vtrum matrimonium sit sacramentum, foli.
188. pag. 2. num. 241.
Vtrum liceat fidelibus plures habere uxores
simul, fol. 189. pag. 2. num. 242.
Vtrum status conugalitatis sit anteponendus statui
virginitatis vel cœlibatus, ibid. num. 243.
Vtrum possit fieri per procuratorem, fol. 190. pag.
1. num. 244.
De materia matrimonij, fol. eod. pa. ea. num. 245.
An consensus sit de essentia matrimonij, fol. eod.
pag. 1. num. 246.
Vtrum consensus sufficiat ad matrimonium, fol.
1. 247.
Vtrum vir quando habet coniecturas
non consentit in matrimonium, fol.
1. pag. num. 248.
Quid faciat mulier quando is qui cum ea contra-
xerit secretè, postea contrahit cum alia publi-
ce, fol. 191. pag. 1. num. 249.
An requiratur, quod consensus interior exprima-
tur verbis, fol. 193. pag. 2. num. 250.
Vtrum ad matrimonium sufficiat consensus, & ver-
ba de futuro, fol. eo. & pag. 3. num. 251.
Vtrum contrahens per verba de præsenti sine con-
sensu interiori, vere contraxerit, & ad quid tenea-
tur, fol. 194. pag. 1. num. 252.
Vtrum post matrimonium liceat transire ad religio-
nem, fol. eod. pag. ead. num. 253.
Post matrimonium ratum & non consummatum
altero religionem profitente, alter potest transi-
re ad secundas nuptias, ibi. pag. 1.

Vtrum

Vtrum post matrimonium ratum non consumma-
tum liceat intrare religionem, fol. 165. pag. 1. n. 254.
Vtrum sponso ut matrimonium consummate spon-
sa possit ingredi religionem, fol. eo. p. 2. nu. 255.
Ante consummationem matrimonij licet intrare
religionem in qua sit votum solemne, fol. 196.
pag. 1. num. 256.
Quæ vocentur sponsalia, ibid. pag. 2. num. 257.
Vtrum sponsalia contracta inter illegitimas perso-
nas papa dispensante sint rata, fol. 197. pag. 2.
num. 258.
Vtrum sponsalia condicionata, adueniente condi-
tione sint valida, fol. 197. pag. 1. num. 258.
Vtrum conditio impossibilis apposta matrimonio
vitiet illud, fol. 198. pag. 1. num. 259.
Quid si apponantur aliæ conditionis, fo. eo. pag. 2.
num. 260.
Quid sit bigamus, & quotup. fo. 199. pa. 2. n. 261.
Vtrum bigamiæ irregularitas tollatur per bap-
tismum, fol. 200. pag. 1. num. 262.
Vtrum copula superueniens sponsalibus faciat ma-
trimonium, fo. eo. pa. 2. num. 263.
Vtrum cum quis accessit post sponsalia de futuro
ad sponsam non animo consummandi matrimo-
nium, & postea contrahit cum alia matrimo-
nium sit validum, foli. 201. pagina. 2. numero. 264.
Vtrum qui accessit ad sponsam de futuro animo li-
bidinoso tantum, teneatur illam ducere, fo. zi. p.
2. num. 265.
Vtrum matrimonium clandestinum sit matrimo-
nium, foli. 202. pagina. 266.

Mm 4

Vtrum

T A B V L A.

Utrum accedere ad sponsam ante benedictionem ecclesie sit peccatum mortale. fo. 203. p. 2. n. 26.
 Utrum consensus metu coactus sufficiat ad matrimonium. fol. 240. pag. 1. num. 268.
 Utrum matrimonium ex consensu coacto; firmetur copula superueniente. fo. 295. pag. 2.
 Utrum parentes possint cogere filios ad matrimonium. fo. 206. pa. 1. num. 269.
 Utrum filij circa matrimonium teneantur obedire parentibus fol. eod.
 Utrum error personæ impediatur matrimonium fol. 206. Pa. 2. num. 270.
 Utrum usus matrimonij propter solam delectationem sit peccatum. fol. 207. pa. 1. num. 271.
 Utrum usus matrimonij propter vitandam delectationem carnis sit bonus. fol. eod. pag. 2. num. 272.
 Utrum abusus vxoris sit mortale. fo. 208. p. 1. n. 273.
 Utrum amplexus oscula & tactus inter coniuges sint peccatum fo. eod. & pag. num. 274.
 Utrum coniugati teneantur sibi inuicem reddere debitum. fo. eod. pag. 2. num. 275.
 Utrum accedere ad vxorem menstruatam sit peccatum. fol. 209. pa. 2. num. 176.
 Utrum sponsa ante benedictionem ecclesie teneatur reddere debitum. fo. 210. pa. 2. num. 277.
 Utrum peccet coniuges conueniendo in festis magnis. ibid. num. 278.
 Utrum in loco sacro possit reddi debitum coniugale. fo. 211. pa. 1. num. 279.
 Utrum coniuges possint vouere continentiam. fo. & pag. ead. em. nu. 260.

Utrum

T A B V L A.

278

Utrum papa possit dispensare in matrimonio rato non consummato. fol. eod. & pa. 2. nu. 281.
 Quot sint impedimenta matrimonij. fol. 212. p. 1. num. 282.
 Utrum impotentia coeundi impediatur matrimonium. fol. eod. pag. 2. nu. 282.
 De etate contrahentium. 1. foli. 23. pag. 1. n. 284.
 Utrum maleficium impediatur matrimonium. foli. 214. pag. 1. num. 285.
 Utrum ligamen impediatur matrimonium. fo. 214. pag. 1. num. 286.
 Utrum furia & amentia impediatur matrimonium. fo. eod. pag. 1. num. 287.
 Utrum crimen incestus impediatur matrimonium. fol. 215. pag. 1. num. 288.
 Utrum vir possit admittere vxorem fornicariam. fol. eod. pa. 2. nu. 289, & fo. 216. p. 2. n. 290.
 Utrum ordo impediatur matrimonium. fo. 217. pa. 1. n. 291.
 Utrum exorcidium impediatur matrimonium cum concubina. fo. eod. & ead. pa. num. 291.
 Et an occidens vxorem in adulterio. deprehensam peccet mortaliter. ibidem.
 Utrum votum impediatur matrimonium. foli. 217. pa. 2. num. 293.
 Utrum impediatur cultus disparitas. fo. 182. nu. 294.
 Utrum cognatio impediatur matrimonium. fol. eod. pa. 2. nu. 295.
 Utrum impediatur affinitas. fol. 219. pa. 1. num. 296.
 De impedimento publicæ honestatis. an impediatur matrimonium. fo. eod. pa. 1. num. 297.
 Utrum parentes teneantur alere filios illegitimos

Utrum

ibi

TABVLA.

bidem. 298.
 vtrum amicus qui accepit hereditatem ab amico
 tali pacto vt det eam filie spurie teneatur eam ei
 dare & illa licite possideat fo. 220. pa. 1. nu. 293
 vtrum cognatio spiritualis impediatur matrimo-
 nium. fo. eo. pag. 2. num. 300.
 vtrum cognatio legalis impediatur. f. 321. p. 1. n. 301
 vtrum omnes illi, & soli consanguinitatis, & affini-
 tatis gradus qui. Leuitic. 18. exprimuntur possint
 impedire matrimonium contrahendum & diri-
 mere contractum fo. 221. pa. 1. num. 302.
 vtrum in ecclesia catholica sit authoritas & potes-
 tas ad condendum de nouo aliqua impedimenta
 legitima quae impediunt matrimonium contra-
 hendum & dirimant contractum Et an habeat
 potestatem deponendi & annullandi ea impedi-
 menta, quae olim impediabant matrimonium
 contrahendum & dirimebant contractum. folio.
 221. pagina. 1. numero. 303.
 vtrum sint aliquae causae propter quas matrimo-
 nium inter fideles semel validum firmum dissolui
 quo ad vinculum possit foli. 232. pag. 1. nu. 204.
 Vtrum ecclesia inter veros coniuges possit multis
 de causis diuortium quod ad totum seu quo ad
 cohabitationem facere folio. 224. pag. 2. nu. 305
 vtrum solennitas nuptiarum certis temporibus fi-
 ri prohibita licita sit & c. ibid. numero. 306.
 vtrum professi solenni voto castitatem, & etiam
 qui in sacris ordinibus sunt constituti pos-
 sint matrimonium contrahere, quod firmum sit
 & velidum. fo. 225. pag. 1. num. 307.

vtrum

TABVLA.

vtrum rationabiliter ecclesia prohibe-
 tibus, ne matrimonium contraherent. fol. eo. p.
 2. num. 308. & fol. 227. num. 309. & 228. pa. 1.
 num. 310.
 Et quid dicendum de sacerdotibus orientalibus f.
 228. pag. 2. num. 311.

Questio octava de clauibus.

Clauius quid sit. fol. 231. pag. 1. num. 312.
 Clauis quando fuerint datae apostolis folio.
 eod. pag. 3. num. 313.
 vtrum potestas excommunicandi dicatur clauis
 fol. 232. par. 1. num. 314.
 vtrum omnes apostoli a Christo immediate rece-
 perint clauis. fol. eo. pag. 2. num. 315.
 vtrum potestas Petri fuerit maior quam aliorum
 apostolorum fo. 232. pag. 1. num. 316.
 vtrum episcoporum potestas sit immediate a Chri-
 sto. fo. eod. pag. 2.
 vtrum clauis apostolorum adhuc in ecclesia per-
 maneant. fo. 234. pag. 2. num. 217.
 Clauis definitio. fo. 225. pag. 1. num. 218.
 Regnum caelorum multipliciter capitur in sacris
 literis. fo. eod. & pag. ead.
 vtrum praedicator regnum caelorum aperiat fo. eo.
 pag. 2. num. eod.
 vtrum clauis & character sint idem foli. 236. pagi.
 1. nu. 19. (fol. eo. pag. 2. num. 320.
 Clauis duplex, scientiae. scilicet. & iurisdictionis.
 vtrum clauis, culpam, & penam remittant. folio.
 vtrum

Sacerdos possit ligare ad pœnam, fol. eo. pa. num. 322.

Qualem satisfactionis penitentiam confessor imponet, fol. 238. pag. 2. num. 323.

Vtrum vnus confessor possit penitentiam ab alio impositam mutare, fol. 239. pag. 1. num. 314.

Vtrum legales sacerdotes clauis habuerint, fol. eod. pag. 2. num. 35.

Christus clauem habuit, fo. eod. pag. ead. nu. eod. Sacerdotes habent clauem ordinis, ibidem.

Feminae nullam potestatem spiritualem habent, f. 240. pag. 1.

Vtrum Abbatissæ, & Priorissæ præcepta possint imponere, ibidem.

Vtrum mali sacerdotes clauium vsum habeant, f. eod. pag. 2. num. 326.

Vtrum hæretici, schismatici, excommunicati degradati clauium vsum habeant, f. 241. p. I. n. 327.

Vtrum huiusmodi prædicti in mortis articulo possint absolueri, ibidem, pag. 2. num. 328.

Vtrum excommunicati articulo mortis possint confessionem audire, fo. 242. pag. 1. num. eo.

Vtrum sacerdos in quemlibet vel clauis possit, fol. eo. pag. 2. num. 329.

In quinque casibus non debet proprius sacerdos sibi subditam absolueri, fol. 241. p. I. nu. eod.

Vtrum si sacerdos absoluat feminam cum qua peccauit absolutio teneat, fol. eod. pag. 1. &c. 2. n. eod.

**Quæstionona de excommu-
nicatione.**

EX.

EXcommunicatio quid sit fo. 244. p. 2. n. 330.
Vtrum ecclesia hac possit pœna punire, f. 246. pa. 1. num. 331.

Vtrum excommunicatio a receptione sacramentorum priuet, fol. 246. pag. 2. num. 333.

Vtrum sacramentum annuletur per hoc, quod conferat excommunicatus, fol. 249. pag. 1. nu. 331.

Vtrum causa excommunicationis sit peccatum mortale, fol. 250. pag. 1. num. 333.

Vtrum statim quod homo peccet mortaliter, excommunicari possit, fol. 251. pag. 1. num. 334.

Vtrum excommunicatio iniusta sit valida, vel aliquem habeat effectum, fol. 252. pag. 1. num. 5.

Vtrum excommunicatio ignorata liget, fol. 254. pag. 1. num. 5.

Vtrum incurrat sententiam excommunicationis qui inuincibiliter credens se incurrere aliquid, facit, fol. 257. pag. 1. num. 336.

Vtrum liceat cum excommunicato communicare, fo. eo. pag. 2. num. 337.

Vtrum excommunicatum ab vno episcopo, teneantur vitare qui in alio episcopatu sunt, folio. 259. pag. 2. num. 338.

vtrum obligatio ad non participandum cum excommunicatis tanta sit, quod ad sui obseruantiam obliget cum periculo mortis, fol. 261. pag. 1. num. 339.

vtrum excommunicatus teneatur fideles vitare, fol. 262. pag. 1. num. 340.

vtrum vnus excommunicatus, alium excommunicatum vitare teneatur, fo. 263. pag. 1. nu. 341.

vtrum

TABVLA.

Vtrum cum excommunicato excommunicatione
maiori prohibeatur licet vel illicita conuersatio:
fol. eo. pag. num. 342.

vtrum occulte excommunicatus possit excommu-
nicare, ita quod talis sententia valeat fo. 265. pa.
1. num. 343.

Quid sit excommunicatio minor, & in quibus ca-
sibus incurratur. fol. 266. pag. 1. num. 344.

vtrum quilibet sacerdos absolueret ab excommuni-
catione minori possit fol. eod. pag. 2. num. 345.

¶ Finis Tabule.

